

לקראת שבת מלכתא



Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת כי תבוא

עיר	ירושלים	בני ברק	מודיעין ע.	חיפה	ב. שמש	אלעד	ב"ש	צפת	ביתר ע.
כניסת שבת	18:29	18:43	18:37	18:37	18:28	18:36	18:44	18:38	18:29
יציאת שבת	19:40	19:42	19:41	19:42	19:41	19:42	19:41	19:41	19:41
ר"ת	20:20	20:17	20:19	20:19	20:19	20:18	20:19	20:15	20:20

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

פרשת נצבים כ"ב - כ"ח אלול | ו' חשוון - מנחות כג - כד | משנה ברורה - סימן שכ"א אמצע טעף ט"ז ו"אם נתון האוכל" עד תחילת סימן שכ"ג | מוסר - זמר למרים מתחילת פרק ה' עד תחילת פרק ט' | קנין חכמה - מסילת ישרים פרק י"ט "והנה גמילות חסדים" עד "ונחזור לענין השבת"

יום המיישי י"ט אלול תשע"ח | פניני פרשת כי תבוא | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

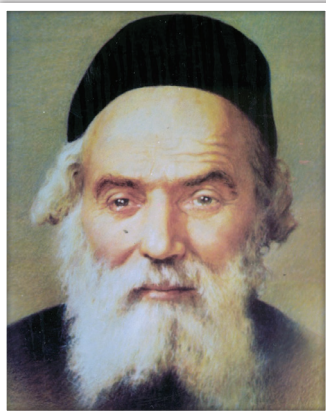
דרשו ד' ועזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

פעמים רבות היה פורץ רבינו בבכי ובקושי הצליח לדבר. הרים ידו ואמר: "כמה חסדים ה' עושה עמי! כמה אני צריך להודות לה"! הנה הוצאתי ספרים ועוד דברים טובים ומה אני משיב לו? כל כך אני צריך להודות! כמה חסד ה' יש, שבמקומות שונים שאני מופיע לדבר - יש חיזוק!"

על הכרת הטוב של צדיקים וגדולי עולם

"וְשִׁמְחָתָהּ כָּל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָהּ ד' אֱלֹהֶיהָ" (דברים כ"ו, י"א)



החזו"א: "הלא זהו ר' מנדל שעזר לנו עם החבילות, וצריך לתת לו להיכנס!". מרן הגה"צ ר"א דסלר זצוק"ל במכתב לתלמיד (מכתב מאליהו ח"ג) מעיר: "לא מצאתי במכתבך אפילו מילה אחת של תודה. הלא כי תבין כי לא מאשר אני צריך לתודתך אני מוכיחך, אך מאהבתי אותך, האם תהיה כפוי טובה?... הזהר לחזק רק את רגש הכרת הטוב, והיה זה לאושרך תמיד...". ואכן תלמידיו מספרים סיפורים מאלפים, עד כמה היה מחמיר בדיני הכרת הטוב. נביא רק דוגמא אחת: בנו של מרן הגה"צ דסלר, הגיע בעת מלחמת העולם לאמריקה כפליט חסר כל, והגאון רבי אליעזר סילבר זצ"ל סייע לו בכל צרכיו. לימים כששהה מרן הגה"צ דסלר באמריקה, נסע 9 שעות ברכבת לביתו של רבי אליעזר סילבר, והגיע בדיוק כשהרב דסנסטי יצא להתפלל. בסיום התפילה נעמדו הרבה אנשים לשוחח ולהתיעץ עם הגה"צ סילבר, וגם מרן הגה"צ דסלר המתין עימם. בהגיע תורו, שאל אותו הגה"צ סילבר מה בקשתו, אמר שאינו צריך דבר, רק הגיע בכדי להודות לרב על מה שעשה למען בנו וכמה היה לו לעזר. הגה"צ סילבר לא האמין, ושאל את מרן הגה"צ דסלר שוב: "נו, למה באתם?", ענה לו מרן הגה"צ דסלר: "באתי רק להודות!... ובשביל זה נסע 9 שעות!

המשגיח מרן הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל אמר בשיחה: "הנה שמעתי שהרב שליט"א (מרן הגה"צ כהנמן מפוניבז' זצוק"ל), עומד לנסוע

בשנת תרע"א היה רבינו מרן החפץ חיים זצוק"ל לבדו בבית המרחץ, ופתאום התעלף עד שכמעט שלא נותרה בו רוח חיים. בסיעתא דשמיא הגיע למרחץ הבלן, שלאחר מאמצים רבים הצליח להציל את חייו של מרן הח"ח. במשך כל ימיו, היה מרן הח"ח מכיר לו טובה עצומה על מה שהציל את חייו, והיה מעמידו בבית הכנסת בסמוך למושב, ובחגים אף היה מזמינו ושותה עמו 'לחיים'. ולא הסתפק בזה, עד שבידו שיאריך ימים יותר ממנו, ואכן זכה הבלן להיפטר בשיבה טובה, כמה חודשים לאחר פטירתו של רבינו מרן החפץ חיים.

הגאון רבי מאיר דן פלוצקי זצוק"ל, בעל ה'כלי חמדה', הגיע לביקור בלונדון. לאחר יום של הרבצת תורה ועיסוק בריבוי כבוד שמים, חזר עיף לאכסנייתו ומיהר לצאת להמשך מסעו לבלגיה, ומשם לארה"ב. באכסנייתו המתין לו יהודי, שבא להקביל את פני הרב בשליחותו של אביו הישיש, שמפאת גילו לא יכול היה לבוא בעצמו. כששמע בעל ה'כלי חמדה' שאותו ישיש בצעירותו, גילה את כתב היד של רבינו חננאל על מסכת פסחים, ומסרם לאלמנה 'ראם' על מנת שתדפיסם בש"ס וילנא - מיד עזב הכל ויצא לבקר את הרב הישיש, באומרו: "כולנו חייבים ליהודי זה הכרת הטוב, על שהעניק לעם ישראל את פירוש רבינו חננאל!".

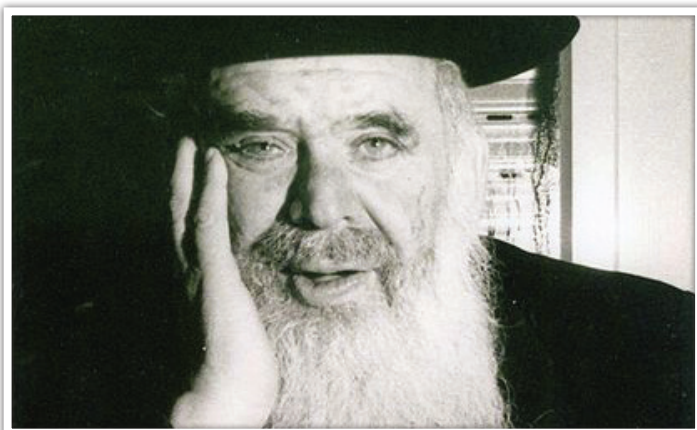
בנו של אחד מחשובי הת"ח שבירושלים הגיע לגיל מצוות, ועלה עם אביו למרן הגה"צ זמלצר זצוק"ל, לקבל את ברכתו ולהזמין לשמחה. אמנם עקב גילו המופלג וחולשתו של רבי איסר זלמן, היה ברור שלא יכול להשתתף בשמחה. בעיצומה של השמחה, נראתה לפתע בפתח דמותו של מרן הגאון רבי איסר זלמן. הכל השתנוומו על מה ראה הגאון הישיש לטרוח כל כך. הסביר להם רבי איסר זלמן שיש לו הכרת הטוב לבעלי השמחה, משום שכשבאו להזמין לבר המצוה, חלף הרהור במוחו: 'הרי רק עתה אביו של הנער התחתן, וכבר בא להזמין לבר המצוה של בנו... איך שהזמן חולף מהר... וזה עורר אותי שיש להזדרז ולשוב בתשובה.' בזכותם זכיתי להרהור תשובה! לא מגיעה להם על זה הכרת הטוב!..."

מרן החזו"א זצוק"ל נסע לתל אביב לבר המצוה של בנו של ר' מנדל דייטש, משום הכרת הטוב על שעזר למרן החזו"א וזוגתו ברדתם מהאניה כשהגיעו ארצה, לסחוב את מזוודותיהם. וכשפעם הגיע לביתו של מרן החזו"א, והרבנית סירבה להכניסו בטענה שהדבר מפריע ללימוד של בעלה, אמר לה מרן

המשך בעמוד 9 <<<

עלה איתו רבי חיים שמואלביץ לקומה השלישית, הראה לו את החדר ואת המיטה, הראה לו את התאים המיועדים לו בארון, והדריך אותו איך מגיעים לבית המדרש. "אה, רגע, שכחתי לשאול", נזכר הבחור. "אתה, מה התפקיד שלך פה?". הגאון רבי חיים שמואלביץ ענה לו, בענוותנותו: "אני השמש פה"...

רבי מאיר צימרוט שליט"א על אלול - ראשי תיבות: 'אהוב למעלה ונחמד למטה'



"אה, רגע, שכחתי לשאול", נזכר הבחור. "אתה, מה התפקיד שלך פה?" הגאון רבי חיים שמואלביץ ענה לו, בענוותנותו: "אני השמש פה"...

אמר לו הבחור: "באמת שמש מסור מאוד. אני ארד למשרד ואמליץ עליך. שמש מסור מאוד"...

במשך חצי שעה התארגן הבחור, ואחר כך ירד לבית המדרש. הוא ראה את הגאון עומד בכותל המזרח, וסביבו חצי גורן עגולה של בחורים, ששואלים אותו בלימוד. והוא משיב להם: "ראית את ה'פני יהושע' הזה? הסתכלת ברמב"ם ההוא? תעיין ב'קצות החושן' הזה והזהר..."

הבחור משפשף את עיניו בתימהון. פעם ראשונה אני רואה שמש שהוא כזה תלמיד חכם, יודע 'פני יהושע', יודע 'קצות החושן'...

לא היה יכול להתאפק, טפח למישהו על הכתף, והעיר: "איזה שמש תלמיד חכם יש פה!"

"שמש?? זה ראש הישיבה שלנו!"

רעדה אחזה את הבחור. "הוא סחב את המזוודה שלי לקומה השלישית, וגם שמר לי עליה במשך עשרים דקות! הוא האיר לי פנים כל כך, ראש הישיבה הגדול!"

אותו יום - יום ראשון של אלול - נותר חקוק בליבו של הבחור כל ימי חייו. על אף יראת החטא הגדולה של רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ועל אף אימת הדין של 'אלול' - היה ליבו הקדוש של הגאון פנוי לזולת, להיטיב עמו בחביבות גדולה ובמאור פנים.

(מתוך 'דורש טוב' אלול - ראש השנה)

באלול, כהכנה ליום הדין, תלה רבי שמחה זיסל מקלם מודעה על דלת הישיבה: "חודש אלול - ראשי תיבות אהוב למעלה ונחמד למטה".

אדם שהוא אהוב למטה - אוהבים אותו גם למעלה!

רבי שמחה זיסל הרבה לדבר בדרשותיו בחודש אלול, על הצורך להתחזק בענין של סבר פנים יפות.

אף רב מאיר חדש זצ"ל, היה נוהג לזרז בשיחה הראשונה שמסר בחודש אלול, כל שנה ושנה: "באו תלמידים חדשים - צריך להאיר להם פנים!"...

זה היה החיזוק הראשון, שדאג לחזק לקראת חודש אלול והימים נוראים! רבי חיים שמואלביץ זצ"ל היה ידוע, הן בגדלותו העצומה בתורה, והן בענוותנותו המופלגת.

הוא היה מתמיד גדול, וגם ידע את כל הש"ס בעל פה. מסופר עליו, שכאשר שהה עם בני הישיבה ביפו, נמצא ברשותם ספר 'קצות החושן' שאחד מדפיו היה חסר, ורבי חיים שמואלביץ השלים מזיכרונו את כל הדף ההוא!

עם כל גדלותו, היה רבי חיים נוסע באוטובוס, בקו 15 בשכונת גאולה, והיה עומד ומחזיק למעלה, ולא הסכים שבחורים צעירים יפנו לכבודו מקום. פעם אחת, בראש חודש אלול, הבחין רבי חיים בבחור חדש, שבא לישיבה עם מזוודה ביד.

ראש חודש אלול, "דגים שבים רועדים..." ורבי חיים שקוע בהרהורי תשובה ונתון באימת הדין. אך כל זה לא מפריע לו לתת דעתו על הבחור החדש, ולפנות אליו בלבביות גדולה: "ברוכים הבאים! במה אפשר לעזור לך?"

"אני רוצה להבחין", אומר הבחור. "איפה הרב הבוחן?"

הגאון רבי חיים שמואלביץ עונה לו בסבר פנים יפות: "אני אראה לך איפה הרב הבוחן".

לקח אותו רבי חיים לבנין השני, סחב עבורו את המזוודה לקומה השניה, ואמר לו: "פה נמצא ראש הישיבה הבוחן".

הבחור הביט בו בנבו: "אני אכנס עם המזוודה? מה יגיד הרב, שאני בטוח שאתקבל פה? זה לא נעים. אבל מה אני אעשה עם המזוודה, אשאיר במסדרון? אם מישהו ייקח את המזוודה, אני אשאר בלי כלום, וגם לא אוכל ללכת למקום אחר. מה אעשה?"

רבי חיים ראה את מצוקתו, ואמר: "אני אשמור לך על המזוודה!"

הבחור נכנס להבחן, ולאחר זמן מה יצא ופניו זורחות. "התקבלתי! עכשיו צריך לסדר לי חדר!"

אמר לו רבי חיים שמואלביץ: "בבין הזמנים התחתן בחור אחד, שהיה ישן בקומה השלישית. מיטתו פנויה עכשיו, בוא ואראה לך היכן היא".

עלה איתו רבי חיים שמואלביץ לקומה השלישית, הראה לו את החדר ואת המיטה, הראה לו את התאים המיועדים לו בארון, והדריך אותו איך מגיעים לבית המדרש.

יש לכם שאלות על הנלמד ב'דף היומי בהלכה'?

רבני 'קו השיעורים של 'דרשו' ממתנים לכם עכשיו בשלוחה 8

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

רבינו הגיע לשמחת הבר מצוה של הגאון רבי ברוך דוב דיסקין שליט"א, מראשי ישיבת 'אורחות תורה'. הגרב"ד שליט"א הציע לו משהו לאכול, אמר לו מרן שליט"א: "כבר אכלתי מספיק בבית, ומעתה מה שאוכל הרי זה 'תאוות' גרידא", אמר לו הגרב"ד: "והלוא זוהי סעודת מצווה!", השיב מרן שליט"א בחיך: "זו מצווה הבאה בעבירה!"

על הפרישות מענייני העוה"ז של ראש ישיבת פונבין, מרן הגאון הגדול רבי גרשון אדלשטיין שליט"א

"ואכלו בשעריך וישבעו" (דברים כ"ו, י"ב)



מאז היות מרן שליט"א עלם צעיר לימים, ההביל את ענייני העולם הזה בעיניו ודבק באור החיים. מכריו מגיל הנעורים מעידים, כי כבר אז היה מנותק בתכלית מתענוגות תבל, ושם את עיקר מגמתו בתענוג הנצחי.

מספרת בת דודו של מרן שליט"א, הרבנית יעקובוביץ שתי"ח, אשת הגאון רבי יצחק יעקובוביץ שליט"א, רבה של הרצליה, כי בימי ילדותו היה מרן שליט"א תקופה מסוימת בביתם ברוסיה, לאחר פטירת אמו ע"ה, וכאשר היו מחלקים לילדים מעט שוקולד, מרן שליט"א תמיד היה נותן לאחרים שיאכלו, והיה נראה כי עושה זאת מחמת פרישות [כשאמרו זאת לאחרונה למרן שליט"א, הגיב בענווה: "כל אחד יש לו את הדברים שהוא לא אוהב, אני מעולם לא אהבתי שוקולד!"].

רבי משה זייבלד, תושב העיר 'פרדס חנה' מספר, כי אינו יכול לשכוח את השבת הראשונה שהגיע מרן שליט"א לשבות אצל כלתו, בבית חותנו הגאון רבי יהושע זליג דיסקין זצ"ל. הגישו למסובים גלידה לכבוד בואו של החתן. אך מרן שליט"א, שמעולם לא נפגש עם מאכל מהסוג הזה, התפלא מדוע המאכל מוגש כל כך קר...

כך גם הנהגתו של מרן שליט"א עם בני ביתו ומקורביו, בלי שום השתררות והתנשאות מינימאלית. מעולם לא מבקש שום דבר גשמי מזולתו או מבני הבית, כשביכולתו לעשות זאת לבד, גם אם הדבר הוא לטורח עבורו. באמצע הסעודה אם צריך דבר מסויים, כגון מים מקצה השולחן, הוא קם ממקומו להביא מהצד השני, וכן הוא עד עצם היום הזה כידוע לבני הבית והמשפחה. הנהגת מרן שליט"א כל השנים, לנהוג 'תענית הראב"ד', כשמשייר מכל דבר מאכל מעט בצלחת. הרבנית ע"ה היתה מספרת, כי במשך שנים היתה סבורה שאין לבעלה כלל טעם באוכל, מפני שכל אוכל שהיתה מגישה לפניו, היה אוכל את שניתן לפניו לא פחות ולא יותר, ובלא שינוי ממאכל למאכל. עד שביום אחד הכינה תבשיל טעים במיוחד, והנה היא רואה שמרן שליט"א משייר ממנו, אז הבינה שיש לו טעם באוכל...

הרבנית ע"ה סיפרה, כי לאחר נישואיה היתה מכינה לו לארוחת בוקר לחם ועגבניה בצידו. פעם אחת לא הכינה, וראתה את מרן שליט"א אוכל את הלחם עם תפוח... כששאלה לפשר הדבר, השיב לה: "לא הבנתי את השאלה, מה חילוק יש בין פירות לירקות?"...

אחד מצאצאיו הגיע פעם למעונו בשעת ארוחת הצהרים, ומרן שליט"א הוציא את המרק מהמקרר, הכניס לצלחת ואכל כך מבלי לחמם, וגם הגיש לאורח צלחת מרק. לאחר רגע קט פנה מרן שליט"א לאורח ואמר: "סליחה! בטח לך יש הבדל אם המרק חם או קר, אחמם לך אותו!".

סיפר הגאון רבי בנימין קורלנסקי זצ"ל, מראשי ישיבת פוניבז' לצעירים, כי בבחרותו היה לומד עם מרן שליט"א 'קדשים' בביתו עם עוד ארבעה בחורים, ואמר להם מרן שליט"א שישבו הם לפניו, כי ישנו כסא אחד רעוע, ורק הוא יודע איך לשבת עליו!

רבינו הגיע לשמחת בר-המצוה של בן אחיינו הגאון רבי ברוך דוב דיסקין שליט"א, מראשי ישיבת 'אורחות תורה'. הגרב"ד שליט"א הציע לו משהו

לאכול, אמר לו מרן שליט"א: "כבר אכלתי מספיק בבית, ומעתה מה שאוכל הרי זה 'תאוות' גרידא", אמר לו הגרב"ד: "והלוא זוהי סעודת מצווה!", השיב מרן שליט"א בחיך: "זו מצווה הבאה בעבירה!".

אחד מבני הישיבה, הביא למרן שליט"א כלי כסף מיוחד מאד במשלוח מנות. מרן שליט"א הניח את הכלי בביתו לזמן ממושך, קרוב לחצי שנה, מבלי להשתמש בו, עד שפגש את אותו תלמיד והשיב לו את הכלי חזרה...

בן אחד הנגידים המפורסמים שלמד אצל מרן שליט"א, היה מביא מיד י שנה משלוח-מנוח מפואר מאד עם כלי-כסף יקרים. מרן שליט"א סירב באופן נחרץ, בכל פעם מחדש, לקבל את משלוח-המנות, והחזיר לו. שנה אחת החליט הבחור להביא את משלוח-המנות המפואר בלי שם הנותן, והוסיף שם בפנים מעטפה עם סכום כסף נכבד. לאחר זמן קרא מרן שליט"א לאותו בחור, והחזיר לו את משלוח המנות. תמה הבחור מנין ידע ראש הישיבה שממנו התקבל המשלוח? השיבו מרן שליט"א: "עשיתי הרבה שיעורי-בית, זה לא היה לי קל לדעת מי נתן זאת!". אז הוסיף מרן שליט"א משפט מפליא: "מימי לא נהניתי ממתנת בשר ודם!!".

באחד מימי בין הזמנים נסע מרן שליט"א לנפוש בטלז-סטון. בני הבית ניסו להפנות את ליבו אל המקום בו הוא שוהה: "זוהי וילה מפוארת מאד בעלת שלוש קומות, חדרי פאר בה לרוב, ומרפסות נרחבות הפונות אל נוף עצום מרהיב ביופיו". אולם נראה כי דברי ההתפעלות לא עשו רושם כלשהו על מרן שליט"א. מה מאד נדהמו בני הבית לגלות בתום החופשה, כי מכל חדרי הוילה המפוארת, שהה מרן שליט"א בשני חדרים בלבד, בחדר בו ישן ובחדר בו למד. שום חדר או מרפסת מן הבית רחב הידיים, לא ראו עיניו. כשהתפלאו השוב מרן שליט"א כמתמיה: "לשוטט בדירה? וכי איזו תועלת רוחנית ניתן להפיק מכך?..." בשנה אחרת כשהגיע מרן שליט"א לוילה מסויימת, שהועמדה לרשותו לימי בין הזמנים, אמר בהחלטיות: "כאן איני שוהה!", והלך לבית נכדו המתגורר ברחוב 'עזרת תורה' בירושלים, שם שהה במשך זמן הנופש...

(מתוך החוברת 'אדיר במלוכה')

בליבי צרוב זיכרון, חרוט ממאורע מרעיש. נער הייתי, 'ישיבה בחור', ונדברתי עם כמה מחברי להיכנס להיכל קודשו של הרבי מביאלה, ה'חלקת יהושע' זצ"ל, בליל ערב ראש השנה. בקשנו לשמוע דברי חיזוק לקראת יום הדין. הרבי שתק. המתנו בדריכות. לפתע פרץ בבכי מה, שזעזע אותנו עמוקות: "אתם קבוצה גדולה של בחורים, וכל אחד מכם עולם מלא בפני עצמו"...

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א, על ניצול כל דקה ודקה



ערב ראש השנה

בליבי צרוב זיכרון, חרוט ממאורע מרעיש. נער הייתי, 'ישיבה בחור', ונדברתי עם כמה מחברי להיכנס להיכל קודשו של הרבי מביאלה, ה'חלקת יהושע' זצ"ל, בליל ערב ראש השנה. בקשנו לשמוע דברי חיזוק לקראת יום הדין. הרבי שמע את בקשתנו, ושתק. המתנו בדריכות.

לפתע פרץ בבכי מה, שזעזע אותנו עמוקות. אמר: "אתם קבוצה גדולה של בחורים, וכל אחד מכם עולם מלא בפני עצמו. לב יודע מרת נפשו, כל אחד יודע במה נכשל ומה עליו לתקן. ולשוחח עם כל אחד בפרטות על מצבו, ולהמליץ בפניו אלו קבלות יקבל, אין עתה פנאי. לכן אומר לכם דבר השווה לכולכם.

"דעו, מחר בפרוס הלילה נכנסת שנה חדשה ומתקדש יום הדין הגדול והנורא - יום בו נעמוד ונתחנן על נפשנו: 'זכרנו לחיים, מלך חפץ בחיים. וכתבנו בספר החיים, למענך אלוקים חיים'. 'בספר חיים, ברכה ושלוש, ופרנסה טובה וגזירות טובות, ישועות ונחמות נזכר ונכתב לפניך אנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום!'. "

"יום בו נעתי: 'אלוקינו ואלוקי אבותינו, מלך על כל העולם כולו בכבודו והינשא על כל הארץ ביקרך והופע בהדר גאון עוזך על כל יושבי תבל ארצך, וידע כל פעול כי אתה פעלתו ויבין כל יצור כי אתה יצרתו ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

יום בו נאמר מלכויות זיכרונות ושופרות. "על כל אחד להתבונן, באיזה פה הוא עומד לומר תיבות קדושות אלו. האם אפשר לאמרו בפה מלוכלך מדיבורים אסורים, בפה שאינו טהור ואינו נקי?"...

ובשמענו התייפחנו כולנו. הדברים שיצאו מהלב הטהור נכנסו ללבבות ופלחום כחץ, ופלגי מים ירדו עינינו בחרטה אמיתית וקבלה נחושה, לטהר את פיותנו לקראת תפילות היום הקדוש, כדי שיהיו אמרנו לרצון לפני אדון כל. כאמור, היתה זו חוויית נעורים שנצרכה לעד.

נזכיר בעניין זה דברי האלשיך הקדוש זצ"ל (שהובאו גם ב'שמירת הלשון' שער הזכירה פרק י', בהגה) על הפסוק: "והיה על אהרן לשרת, ונשמע קולו בבואו אל הקודש" (שמות כ"ח, ל"ה): "והוא, כי המנבל פיו בחלאת טומאת נבלת פה, שקץ ישקץ פיו ולשונו ותעב יתעבם, כי עשאו בסיס לדבר האסור. ואיככה יוכל לעמוד לפני מלך מלכי המלכים בפה דובר נבלה, ולא יקצו, על קולו לאמר מי הוא זה נבזה ערב לבו, לעמוד לפניו לבקש רצון על עוונותיו בניבו נבזה, בכלי עכור מוקצה מחמת מיאוס.

"והן לו היית עבד מלך הארץ, האם היית עומד לפניו לשרתו על שולחנו בכלים מכלים צואים? הלא תכלם! וגם הוא, ברעש גדול יצווה עליך את התליין להמיתך בחרב.

"ועתה שא נא קל וחומר. ומה אם מלך בשר ודם, חרס את חרסי האדמה, אדם להבל דמה, תחייב את ראשך בשרתך אותו בכלי מלוכלך, ומה גם עתה אתה יתוש נטוש, כי תערב את ליבך להתהדר לפני מי שאמר והיה העולם, אשר לגדולתו מי מהקודשים עליונים ותחתונים בשפה ברורה ובנעימה קדושה, יהיה כדאי לעמוד לפניו ולדבר אליו, קל וחומר בן בנו של קל וחומר, כי יקרב איש והוא בן בליעל מדבר אליו בטומאת שפתים, כי פ'ך שלחת ברעת נבלת הפה ותמאס. מאין ולאין שמת לבך לדבר אליו ולומר לפניו הללויה-ה בפה דובר נבלה.

"ואוי לה לאותה בושה כי תבוא בית ה', ולא נמנעת מלהביא עבטי מי רגלים במקדש מפני הכבוד השוכן שם. ואנה תוליך את חרפתך כי תהפוך כלי שרת העומד לשרת בו את קונך, לאחד מן הבייבין.

"והלא על הפה שאדם שח בו שיחת חולין בושנו מאוד להלל בו את ה', כמאמר האומר (בירושלמי ברכות פ"א ה"ב) 'מי ייתן והיו לי שני פיות, אחד לדבר בו צרכי בית ואחד לדבר בו עם קוני. ומה גם עתה, אשר בפה טמא יערך לפניו יתברך לבקש רצון. כי איך יהיו לרצון אמריו, אם הסגור הוא הקטגור, ובדברך בו יהיה לך למזכרת עוון".

והחפץ חיים זצ"ל הביא (ב'שמירת הלשון', שער הזכירה פרק ז) דברי הזהר הקדוש (ח"ג נג, א) (בתרגום ללשון הקודש): "כל מי שהוציא לשון הרע, נטמאים כל איבריו וראוי להסגירו. משום שאותו דיבור רע עולה, ומעורר עליו רוח טומאה ונטמא. הבא לטמא מטמאין אותו. בהתעוררותו מלמטה מעורר כנגדו מלמעלה.

"ביום טהרתו והוא אל הכהן" (ויקרא י"ד, ב'). מה משמיענו, משמיענו שמי שיש לו לשון הרע תפילתו לא עולה לפני הקדוש ברוך הוא, שהרי התעוררה עליו רוח טומאה. כיוון שחזר בתשובה מה נאמר "ביום טהרתו והוא אל הכהן. וראה הכהן אלוקים כהן הוא" (סנהדרין לט ע"א) "והנה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע".

בוא וראה, אדם שמשתדל בעבודת קונו ועוסק בתורה, השכינה שורה עליו ומתחברת עמו. כיון שבא להיטמא השכינה מסתלקת ממנו, וכל סטרא דקדושה מתרחקת ממנו, ושורה עליו רוח טומאה וכל סטרא דמסאבא. בא להיטהר מסייעין אותו. ואחר שנטהר וחזר בתשובה, מי שנסתלק ממנו שב ושורה עליו. ועתה הזמן, זו העת!

כל זמן שהנר דולק

פעם עלה הגאון הקדוש החידושי הרי"ם מגור זצ"ל לתפילת מנחה בערב ראש השנה, ופנה לאחד האברכים ואמר: "דע שעכשיו עוד אפשר לתקן את כל השנה כולה!".

והוסיף: "שהרי בתפילה אומרים 'ברך עלינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה', ולכאורה, הלא השנה כבר חלפה עברה, נשארה רק עוד שעה קלה, ומוכח שבשעה קלה זאת אפשר לתקן כל השנה!" והגאון הקדוש ה'דברי בינה' מביאלה זצ"ל (לפרשת וילך, ה) כתב כן והוסיף שעל כך אמרו: "יש קונה עולמו בשעה אחת" (עבודה זרה י ע"ב, יז ע"א), ולכן אם אז יערה עליו רוח ממרום, שיזכה להרהר בתשובה אמיתית, אז מה טובה ומה נעימה תהיה השנה, ותהיה ראויה לברכה!".

ויובן, מדוע מנהג קארלין וסלונים לומר בכל מות הקיץ "ברכנו אבינו"

היה ר' הירש מיכל מדקדק גדול בנטילת ידיים, ודאג תמיד לנגב את ידיו היטב במגבות שהותירו את ידיו יבשות לגמרי. באחד הבקרים הביא לו רבי נח וינברג זצ"ל שתי מגבות עבות במיוחד. רבי הירש מיכל שמח מאוד, אך לאחר התפילה ניגש אל ר' נח ושאלו, מניין לו מגבות טובות ואיכותיות שכאלו בבוקרו של יום?

על חסידים וצדיקים, שלא היו מסוגלים ליהנות ממושהו שמכאיב לזולת



"וְנִתְּנָה לְלֹוֹ לְגֹר לְיָתוֹם וְלְאֶלְמָנָה" (דברים כ"ו, י"ג)

באחד הימים, בשעה שהתהלך הרב חסיד ר' זליג וינברג ז"ל, בנו הגדול של מרן בעל 'ברכת אברהם' זי"ע מסלונים ברחובה של טבריה, ראה התקהלות אנשים גדולה. כשניגש למקום, שמע כי רשויות השלטון מציעות למכירה פומבית בית של יהודי, שלא עלה בידו לשלם את חובות המס המוטלות עליו. הצטרף ר' זליג למתבוננים, וראה כיצד סכומי הכסף המוצעים מגיעים לסך של מאתיים לירות, אותן הציע גוי כלשהו ששהה במקום. מכיון ששווי של הבית היה גבוה בהרבה מהסכום המוצע, הצטרף ר' זליג למתמקחים והוסיף מיד עוד עשרים לירות מעבר להצעתו של אותו גוי. איש לא העלה את ההצעה, ולאחר פעמיים שהכריז הכרוז את סכומו של רבי זליג, הודיע כי הוא זכה במכרז.

כאשר הגיע ר' זליג לביתו ושח לזוגתו אודות העסקה הנאה שערך, התעוררו בלבם חששות אודות הקניה מפני צערו של אותו יהודי שנושל מביתו. האם מן הראוי לדור בבית שנלקח מיהודי אחר כנגד רצונו? למרות שמדובר בבית שכבר הופקע מבעליו על ידי השלטונות, ואדרבה, על ידי קנייתו הרוויח היהודי סכום כסף גבוה יותר על מנת לפדוע את חובותיו מאשר אלו היה קונה את הבית אותו ערבי, אך אין זה נעים לגור בבית שכזה. נמנו וגמרו שילך אל רבה של טבריה, הגאון הצדיק רבי משה קלירס זצ"ל לשאול את מוצא פיו.

נכנס ר' זליג אל רבי משה קלירס ושטח בפניו את סיפור המעשה. בתחילה סרב רבי משה להורות לו את דעתו, היות וכבר רכש את הבית, והמעשה כבר נעשה, אך לאחר הפצרותיו של ר' זליג פנה ואמר: "על פי הדין וההלכה אין כל עילה להוציא מרשותך את הבית, ואדרבה, גאלת את המקום מידי זרים שרצו לרכוש אותו. גם לפני משורת הדין אין כל חשש לגור במקום, אך ברצוני לספר לך סיפור שארע עם זקנך רבי נח וינברג זצ"ל:

בטבריה של מעלה גר אחד מחסידי קאמי הגה"צ רבי הירש מיכל זצ"ל, מגדולי תלמידי מרן רבי משה מקוברין זי"ע. בין הנהגותיו בקודש היה ר' הירש מיכל מדקדק גדול בנטילת ידיים, ודאג תמיד לנגב את ידיו היטב באמצעות מגבות עבות שהותירו את ידיו יבשות לגמרי.

באחד הבקרים, קודם לתפילת שחרית, הביא לו רבי נח וינברג זצ"ל שתי מגבות עבות וטובות במיוחד. רבי הירש מיכל שמח במגבות מאד, אך בכל זאת עדיין לא השתמש בהן.

לאחר התפילה ניגש רבי הירש מיכל אל ר' נח ושאלו מניין לו מגבות טובות

ואיכותיות שכאלו בבוקרו של יום? גילה לו ר' נח כי בשעה שהלך בדרונו אל התפילה הבחין באשה אלמנה העומדת בפתח ביתה ומוכרת מחפצי הבית במחיר מוזל על מנת להביא לחם לפיות ילדיה. בין שלל החפצים הבחין ר' נח במגבות המשובחות וידע כי יגרם לר' הירש מיכל קורת רוח במידה וירכוש עבורו מגבות שכאלו עבור נטילת ידיים. כיון שכך, עמד ורכש עבורו. כששמע זאת ר' הירש מיכל נאנח בזעזוע: אשה אלמנה ברב צערה נאלצה למכור את חפצי ביתה במחיר מוזל, כיצד אוכל להשתמש במגבות שכאלו? הרי שכל פעם שאנגב בהם את ידי אחשוב על כך שאותה אלמנה שבורה שרויה בצער ואני מרוויח מכך! אינני מסוגל להשתמש וליהנות בדבר שהוא שבר וצרה לזולתי!

כשסיים ר' משה קלירס את סיפורו, פנה אל ר' זליג ואמר: "יתכן שמבחינת ההלכה ואפילו מבחינת 'ועשית הישר והטוב' הבית עומד ברשותך והנך יכול להשתמש בו, אבל ר' הירש מיכל לא היה מסוגל לדור בבית שכזה..." סופו המופלא של המעשה היה שהתעוררו כמה יהודים טובים, אספו עבור אותו יהודי כסף לפרעון חובותיו ור' זליג החזיר לו את ביתו באותו סכום בו רכשו. כשספר ר' זליג לאביו מרן בעל 'ברכת אברהם' זי"ע את ספור המעשה אמר לו אביו: "מי יודע אם לא סיבבו זאת משמים כך שתרכוש את הבית ותלך לרבי משה קלירס על מנת שיאנח ר' משה אנחה אחת מעמקי לבו על גורלו של אותו יהודי ובכך יוושע..."

(מתוך החוברת 'בנתיבות אבות' | מדות טובות)

<<< המשך מעמוד קודם | הגה"צ רבי אהרון טויסיג שליט"א, על ניצול כל דקה ודקה

ולא בתפילת המנחה בלבד, אלא גם לאחריה. סיפר לי יהודי שזכה להתפלל במחיצת ה'בית ישראל' מגור זצ"ל בליל ראש השנה, בשנה הרביעית להנהגתו - עוד התפללו בהיכל ישיבת 'שפת אמת', ברחוב יוסף בן מתתיהו. לאחר תפילת מנחה הורה לרבי שייע נח ז"ל לדפוק על הבימה, ולהכריז שיש עוד שבע דקות לשקיעה, עוד אפשר לתקן את כל השנה כולה. איזה רטט עבר בקהל, כזרם חשמלי עז! איך התבודדו והתבוננו, איך ערכו חשבון נפשם, לנצל רגעים קובעים אלו! ולא רק כשנותרו שבע דקות, אלא גם בדקה האחרונה!

(מתוך הספר 'מקרבן לתורה')

כנוסח האר"י ז"ל, מפסח ועד ז' מר חשוון, מלבד תפילת המנחה בערב ראש השנה, שבה מבקשים: "ברך עלינו את השנה הזאת ואת כל מיני תבואתה לטובה". לומר, שבשעה קלה זו עוד אפשר לתקן כל השנה כולה! וכמו שאמר ה'דברי שמואל' מסלונים זצ"ל (סליחות קעא): "אם זוכה שיהיה לשנה אחרית טובה, שמתעורר לטוב אפילו בשעה האחרונה ממש, הריהו מתקן ומעלה הכל מראשית השנה ועד אחרית השנה. ומהאי טעמא גם בתפילה האחרונה במנחה של ערב ראש השנה מתפללים: 'ברך עלינו ה' אלוקינו את השנה הזאת'. כי גם אלו הרגעים האחרונים נקראים 'שנה', ואפשר להעלות בהם את כל השנה מראש ועד סוף!".

רבי וואלף הוסיף לחבריו שלא רק שעבר מדירה קטנה לגדולה, אלא בדירה השניה יש גם הרבה יותר אור ואויר צח, ובה מקום לא רק לבני המשפחה, אלא לכל החבורה מהשטיבל... 'רק חסרון אחד יש בדירה', המשיך רבי וואלף לספר, 'אין בה אפשרות לתלות את המנורה בתקרה'... אף אחד לא הבין על מה הוא מדבר

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על אנשים ששמחים בחלקם



“ישמחת בכל הטוב, אשר נתן לך ד” (דברים כ”ו, י”א)

המותרות של ימינו מוציאים את האדם מן העולם, שהרי ברור שכל שהאדם מתרגל לחיים של פאר ומוותרות, כך יקשה עליו לאחר מכן - בבוא עליו משבר כלשהו - 'לרדת ברמת החיים', ואז יהיו חייו קשים מנשוא, ולא ירחק היום והוא עלול להתמוטט, וכידוע. אשריו לאותו אדם שלא הכניס את עצמו בעול המותרות. אשריו ואשרי חלקו! כך ייקל עליו בכל העניינים, ויוטב לו בזה ובבא. הכל מכירים את דמותו של האדם בן-ימינו, שזמן קצר לאחר נישואיו כבר הוא מסתובב עם צרור גדול של מפתחות; מפתח לדירה ומפתח לרכב, מפתח לכספת הפרטית, ומפתח לארון שבו הוא מסתיר את חפציו היקרים, וזו רק רשימה קטנה.

מפתחות אלו לא נועדו נגד גנבים

לא מזמן יצא לנו לבקר בביתו של אחד המיוחדים שבין תלמידי חכמי של בני ברק, ונדהמנו לראות את סוג המנעול המותקן בדלת הכניסה לדירתו. היינו צריכים ממש לשפשף עיניים ולהיות בטוחים שאנחנו רואים נכון. המפתח שהיה קבוע בדלת, היה מסוג המפתחות הפשוטים ביותר, הנמצאים לפעמים בחדרי שירותים, ושיועדו רק לאפשרות של סגירה ארעית, כדי שבני הבית ידעו על המצאו של אדם במקום ההוא, ולא יכנסו. מפתחות אלו, שהיו ממויינים לפי מספרים, לא יועדו בשום אופן נגד גנבים. סוג כזה של מפתח היה קבוע בדלת הכניסה של הת"ח ההוא! לא יכולנו להתאפק, ולמרות אי-הנעימות שהיתה כרוכה בכך, שאלנו אותו: "עד כדי כך? וכי אינכם חוששים מגנבים ומגניבות?"

ובעל הבית הביט בנו בארשת נינוחה, שלימדה על ישוב-הדעת המצוי בתוך ליבו, ואמר: 'נניח שכבר יתפרץ גנב לביתי, מה הוא כבר יוכל לקחת מכאן? שום דבר, אבל ממש שום דבר!!! אלא מאי, שבכל זאת צריך השתדלות, אז מספיק לי גם מפתח כזה' --- ברור שלא כל אחד נמצא בדרגה כזו, עד שיש באפשרותו לדבר בביטחון כה אמיתי, ולנהוג כפי שנהג הת"ח ההוא. אבל למדנו מכאן, שגם בדור כשלנו יש עדיין אנשים היודעים את חובתם בעולמם, ויודעים את הסכנה שבמותרות, ומתרחקים מהם עד כמה שניתן.

המה שמעו כן תמהו

רבי גד'ל אייזנר זצ"ל, מנהלה הרוחני של ישיבת חידושי הרי"ם דגור, סיפר (והדברים מובאים בספר תולדותיו, 'במחיצת רבי גד'ל') על אחד החסידים, וואלף שמו, שהתפלל בשטיבל הגוראי בוורשה, שלא היה חסר לו מאומה, וכל חיותו היתה רק בעבודת השם. בני החבורה בשטיבל היו רגילים להתאסף מדי פעם בדירתו של אחד מהם, כדי להתוועד לכבוד השי"ת, ולדבר בדברי חסידות ושמחה. בדירתו של רבי וואלף, כך ידעו הכל, אי אפשר לעשות את ההתוועדות, כי הדירה היתה קטנה מאד.

פעם נכנס רבי וואלף אל השטיבל, וסיפר לכולם בשמחה רבה כי בסייעתא-דשמיא הצליח להחליף את דירתו ולעבור לדירה רחבה וגדולה יותר, ומעתה יהיה באפשרותו לקבל את כל בני החבורה בביתו. שמחו הכל בשמחתו, על כי יצא מאפילה לאורה, אבל המה שמעו כן תמהו, כיצד הצליח להחליף את דירתו, ולהרחיבה, הרי אין בידו פרוטה לפורטה, ומהיכן השיג את הכסף? שמא עלתה בחכתו ירושה גדולה?

ורבי וואלף, בנו של רבי נתן חסיד, הוסיף תמיהה על תמיהתם, באומרו לחבריו שלא רק שעבר מדירה קטנה לגדולה, אלא בדירה השניה יש גם הרבה יותר אור, ואויר צח, ובה מקום למכביר לא רק לבני המשפחה, אלא לכל החבורה מהשטיבל... 'רק חסרון אחד יש בדירה', המשיך רבי וואלף לספר, 'אין בה אפשרות לתלות את המנורה בתקרה'... אף אחד לא הבין על מה הוא מדבר. כמה מבני החבורה החליטו לבדוק את העניינים, וגילו את הסוד... רבי וואלף היה עד עתה בדירה שכורה, ומאחר שלא היה בידו לשלם את דמי השכירות, הוציאו בעל הבית מהדירה, היישר אל הרחוב, פשוטו כמשמעו, ושם הרי יש 'הרבה יותר אור' מהדירה המקודמת, 'הרבה יותר אויר', ויש בה גם הרבה יותר מקום אפילו לאכלס את כל בני החבורה. רק חסרון אחד יש 'בדירה' זו, שמפני שהיא נתונה תחת כיפת השמים, אין בה תקרה, ואין אפשרות לתלות את המנורה... זו הבעיה היחידה...

מדהים להוכיח מה התורה יכולה לעשות מבן אדם!

הרי אם היה אדם מן היישוב נקלע למצב שכזה, שבו אין לו אפשרות להניח את ראשו, ורק ברחוב ילין, היה נשבר לרסיסים! והנה עומד לו יהודי, בן לבוראו, ומשנן לעצמו שבעצם הדירה ברחוב היא הרבה יותר טובה, מהדירה שבה היה עד היום, כי יש בה יותר אור ואויר, והרבה יותר מקום... שלווה-רוחו של רבי וואלף, סיפר המשגיח בישיבת חידושי הרי"ם, לא סרה ממנו, על אף העול הכבד שהיה מוטל עליו להסדיר מיד קורת-גג אחרת למשפחתו. כמובן שלא ארכה השעה ובני חבורה סייעו לו להשיג את הסכום הנדרש, ולשוב לדירתו, אבל החידוש העצום הוא שגם במצב זה שבו היה שרוי, היתה נראית השמחה על פניו. כי זה הכלל: מי שלא שקוע במותרות העולם הזה עד צוואר, הוא האדם המאושר, המקבל עליו מורא-שמים באהבה, ובו יש לקנא באמת.

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכתו של הרב משה מיכאל צורן)

וכך רבי חנוך העניך הפך למזכה הרבים גדול. הוא יסד את השיעור המרכזי ל'בעלי בתים' בשכונה, ובו העמיד את הגאון הצדיק רבי שלום שבדרון זצ"ל. הוא לא נתן לאיש מ'בעלי הבתים' בשכונה להתחמק מהשיעור, לא משנה באיזו שעה מסיים הוא את עבודתו, בדיוק כמו שדרש בעל ה'חפץ חיים' בספריו...

דמויות ההוד ואהבת-התורה של שתיים מהדמויות הבולטות שבשכונת 'שערי חסד' בירושלים

"להיות לו לעם סגולה" (דברים כ"ו, י"ח)

ח. בן אברהם



תלמוד תורה, שהייתה משוש חייו, ילידי השכונה זוכרים אותו, כשהוא לומד רבות בחברותא עם אחד מגאוני השכונה, הגאון הצדיק רבי חיים טודרוס הרשלה זצ"ל.

מלכתחילה היה מעדיף לעסוק כל היום בתורה, אלא שחזקה עליו מצוות רבו, מרן בעל ה'חפץ חיים', שכיום בדורות האחרונים בהם ירדת הדורות גדולה, אסור לאדם להסתגר בביתו ובפנינתו, ולעסוק רק בלימוד התורה לעצמו, אלא אם יש בכוחו להפיץ את התורה לכל שכבות העם, ולפעול לקיום מצוותיה, אזי 'במקום שאין אנשים השתדל להיות איש'.

וכך רבי חנוך העניך, שהיה מודע לכוחותיו הכבירים, הפך למזכה הרבים גדול. הוא יסד את השיעור המרכזי ל'בעלי בתים' בשכונה בשעות הערב, ובו העמיד את הגאון הצדיק המפורסם, פה מפיק מרגליות, רבי שלום שבדרון זצ"ל. הוא לא נתן לאיש מ'בעלי הבתים' בשכונה להתחמק מהשיעור. לא משנה באיזו שעה מסיים הוא את עבודתו, בדיוק כמו שדרש בעל ה'חפץ חיים' בספריו ומכתביו הרבים, שהביא כי היות ולימוד התורה הוא יסוד היהדות, לא יתכן שיהודי לא יקבע עתים לתורה מדי יום. ומי שכבר טעם, ולו במקצת, את טעמם המתוק של שיעוריו המרתקים של ר' שלום, הפך למשתתף קבוע בבחינת 'הציץ ונפגע'. הוא גם העמיד את רבי שלום זצ"ל, למסור שיחות ודרשות מוסר בלילות שבת, בבית כנסת 'הגר"א' שבשכונה (במשך הזמן הועתק זמן שיחה זו לזמן שאחרי סעודה שלישית). כדי לזכות את הרבים הלך מאחד לשני, לשכנע לבוא לשמוע את המגיד החדש.

וכך זכה לגרום ל'בעלי בתים' של השכונה לקבוע עיתים לתורה ולרומם רבים מבני השכונה לאהבת תורה, יראת שמים ותיקון המידות, על ידי שמיעת שיחותיו ודרשותיו של רבי שלום, ובעצם בכך הוא גם הוציא את רבי שלום שבדרון מרשות היחיד לרשות הרבים, כשלאט לאט הפך למגיד מפורסם, ששמו ושמעו הלך בכל העולם היהודי. רבי חנוך העניך גם יסד מאות שיעורי תורה בספר 'שמירת הלשון' לבעל ה'חפץ חיים' ברחבי ארץ ישראל, לא לפני שהוא עצמו שימש דוגמא לכל רואיו ומכריו, בזהירותו המופלגת מלשון הרע, על ידי גדרים וסייגים שעשה לעצמו. וכאמור, משייכים את פעולותיו הכבירות, היה נחפז מיד למושח חייו, הלא הוא לימוד תורתנו הקדושה.



ולהלן הסיפור המשותף לשניהם:
את הסיפור שמענו מהרב אברהם בביף שיחי', שהוריו ע"ה התגוררו בסמטת

שכונת 'שערי חסד' בירושלים עיר הקודש, בעבר הלא כל כך רחוק, מלאה הייתה בגאונים וצדיקים שפיארו את השכונה. גם 'בעלי הבתים' שבשכונה נכרו מאד ביראת שמים שבקרבם. ילידי השכונה עדיין מתרפקים בזיכרונותיהם על העבר שאיננו, הם מספרים בגעגועים על דמויות ההוד שפיארו את השכונה הירושלמית הוותיקה, על אנשים שמחים שדרו בה ועל יחסי השכנות המופלאים, ברמה כזו שאינה בנמצא כיום. כולם חשו כמשפחה אחת, למרות שהציבור היה מורכב ממגוון משפחות.

בכתבה זו נספר אודות אהבת-התורה של שתיים מהדמויות הבולטות שבשכונה:

רבי בצלאל גולדשטיין זצ"ל, אשר שימש כחלבן בשכונה, ורבי חנוך העניך טובולסקי זצ"ל, אשר שימש בקודש בבית הכנסת הגדול שבשכונה - ביהכ"נ הגר"א.

החלבן של שכונת שערי חסד, לא היה חלבן במהותו. הוא לא התאים לעבודתו כלל וכלל. מדובר היה בגאון עצום ועילוי גדול - עילוי מלידה. הסיבה שבכל זאת נטל על שכמו עבודה זו, משום שהיה עני מרוד, גם במושגי העניות של ירושלים של לפני שבעים שנה ומעלה. והוא רצה שיהיה לו ולבני משפחתו לחם לאכול ובגד ללבוש וגם... חלב לשתות... ומעבר לכך יוכל לעסוק בתורה כאוות נפשו. וזאת עליו לדעת, שבתקופה זו כמעט ולא היו בנמצא כוללים לאברכים, ולא הייתה לו אפשרות ללמוד ולקבל מלגה לקיום משפחתו.

ואכן ה'חלבן' היה שקוע כל כולו בתורה הקדושה - גם בשעת עבודתו, כאילו הוא נמצא עכשיו בהיכל הישיבה הקדושה, במחיצת רבו, מרן הגאון ר' שמעון שקופ זצ"ל. כך עסק בתורה יומם ולילה. כשהיה הולך בסמטאות 'שערי חסד' - בין בהליכתו לבית המדרש ובין בהליכתו לחלוקת החלב, היה נדמה לבריות כי הוא מהלך ברחובות הערים סורא, נהרדעא ופומבדיתא שבתלמוד, ברחובות בבל בה הלכו רב ושמואל, רב פפא ורבי זירא, כמו דורך הוא עכשיו במקומות בהם דרכו אביו ורבו, ועוסק במשנתם באהבה רבה. לא פלא שכשהפגישו אותו פעם עם מרן הגאון ר' אהרן קוטלר זצ"ל, באחד מביקוריו בירושלים עיה"ק, הוא הזדעזע שגאון זה משמש כ... חלבן...



כאמור בשכונה זו התגורר אף הצדיק רבי חנוך העניך טובולסקי זצ"ל, או ככינויו בשכונה 'ר' העניך', והיו שכינהו 'ר' העניך סקידלער', על שם העיירה בליטא ממנה הגיע טרם עלייתו לארץ ישראל - העיירה 'סקידל' אשר בפלך גרודנא.

הכל החזיקוהו והכתירוהו כ'תלמיד מרן החפץ חיים' זצוק"ל וכנציגו בשכונה, משום שהוא הפיץ בשכונה את תורתו ודרכיו של מורו ורבו, הסבא קדישא ה'חפץ חיים', לא לפני שהוא תבע מעצמו ללכת בדרכיו הקדושות. רבי חנוך העניך זכה לשמש את ה'חפץ חיים' בראדן וללמוד ממנו אורחות חיים, וכן לעסוק רבות בספריו הקדושים, תוך שהוא מיישם את הדברים הלכה למעשה. תושבי השכונה אהבו להקשיב לסיפוריו אודות ה'חפץ חיים', ולאמרותיו שהיו יוצאות מפיו בחרדת קודש - כפשוטו.

כמו אצל רבים מתושבי השכונה, ניכר היה בו ניצול הזמן. מאחר והיו לו תפקידים רבים בבית כנסת 'הגר"א' שבשכונה, ועוד מעשי חסד וזיכוי הרבים שעסק בהם, לצד שאיפתו ללמוד תורה בהתמדה, התגלה בו פן ייחודי של זריזות מופלאה למצוות. כל דבר שעשה - עשאו בשמחה ובצעו בזריזות. תמיד ראוהו נחפז לדבר מצוה. מעולם לא היה לו פנאי לשיחה של מה בכך, אפילו לזמן קצר ביותר, וכאמור, בראש סולם העדיפויות - מצוות

הוא התנה את הסכמתו בהתחייבות מפורשת של הרב שהקב"ה באמת ידאג לו. "איני מכיר אף אדם דתי, רק את כבוד הרב" - טען - "אם הרב מתחייב שלא אנזק וידאגו מן השמיים לפרנס אותי, אני שומר שמיטה". הרב החליט להתייעץ עם מרן הרב אלישיב זצ"ל. תשובתו היתה: "אינך יכול להבטיח! תוכל להתחייב שהוא יראה סייעתא דשמיא מרובה, ושהקב"ה בוודאי יעזור לו"

החקלאי שהחליט לשמור שמיטה בשיעורו של הגאון רבי שלמה זלמן גרוסמן שליט"א

"פרוץ פרי בטןך ופרי אדמתך" (דברים כ"ה, ד')



את כל מדינת ישראל בסלרי בלבד במשך חודשיים!
 "מה תעשה בכל כך הרבה סלרי?" - שאלו כולם, ואפי ענה בבטחון: "אני את שלי עשיתי. הקב"ה יעשה את שלו!"
 ביום בהיר קיבל הרב מאפי הזמנה דחופה להגיע לביתו. אפי המתין לו שם בעיניים בורקות, וסיפר שזה עתה התקשר אליו החבר שנתן לו את זרעי הסלרי ושאל: "תגיד לי, אפי, אתה זוכר את זרעי הסלרי שנתתי לך? עשית איתם משהו?"
 - "אתה שואל אם עשיתי משהו?" - השיב לו אפי - "אני אוכל סלרי, נושם סלרי, ישן סלרי... כולם קוראים לי כאן 'מר סלרי'."
 - "יש לך כמות גדולה?"
 - "כמה שתרצה!"
 - "מצוין!" - ענה הפקיד - "מחיר סלרי בשוק הוא חצי דולר, אתה תוכל למכור כל ראש סלרי בשלושה דולר, ואם תרצה ישלמו לך גם ארבעה וחמישה דולרים לכל ראש סלרי!"
 - "מה קרה?" - נדהם אפי.
 והפקיד ענה: "בשבועיים האחרונים פקד את אירופה גל קור. הכל קפא ואנשים אינם יוצאים מן הבית. כולם רוצים להתחמם ולאכול מרק חם, אבל אי אפשר לאכול מרק בלי טעם של סלרי, ובאירופה המשותקת אין סלרי כי כל היבול קפא. יש דרישה עצומה לסלרי. בעלי החנויות ורשתות השיווק באירופה מתחננים לסלרי.
 אפי אתה מגייס עובדים ככל שתוכל, ואני משיג לך צי של מטוסים לכל רחבי אירופה - לאנגליה, להולנד, לבלגיה, לצרפת ולכל מקום שרק נצליח".
 תוך ימים ספורים עבדו בשדותיו של אפי מאות פועלים - יהודים מהבקעה וערבים מהכפרים. הם עבדו יומם ולילה עבור המבצע הגדול. צי של משאיות המתין לעלי הסלרי הקטופים, ושנע אותם לנמל התעופה, ומשם לכל רחבי אירופה. באזור חג הפורים הסתיים המבצע הגדול, וכשהרב גרוסמן בקש לרכוש סלרי לפסח, כבר לא נשאר לאפי אלה אחד...
 אפי התעשר, וקנה מכונית מפוארת. הוא קרא לה 'קדילק של שביעית', והסביר שהוא עושה את זה כנגד כל קיתונות הבז שספג בגלל השמיטה שלו - כדי ששם שמים יתקדש, ויראו מה סופה של שמירת שמיטה. בהמשך קנה סוסה ערביה במחיר מפולפל, וגם אותה כינה 'סוסה של שמיטה'.
 קידוש שם שמים כתוצאה מאותו מעשה היה מופלא, בכל מקום היה עומד אפי ומכריז ברבים: "ראו את הרווח הגדול של שומרי שמיטה!"
 בשנים מאוחרות יותר קרב הסיפור את אפי עצמו אל אביו שבשמים יותר ויותר. כיום הוא תלמיד חכם המוסר שיעורים לרבים!
 זכה אותו יהודי שהלך בנחישות נגד הזרם, ובזכות אמונתו התמימה הגיע לדרגות רוחניות עצומות!

(מתוך הספר הנני בידך)

מצות שמיטה מעניקה לנו לראות במו עינינו את שכרם של התולים בטחונם בקב"ה, ואת העובדה שכשמתאמץ האדם לעשות את דבר ה', אין הוא צריך להיות מודאג בגין פרנסתו, ומן השמים ידאגו לכללו.
 בספר "אמונה שלימה" מסופר כי רבי שלמה זלמן גרוסמן שליט"א, המרא דאתרא בעיר אלעד, כיהן בשנת תש"מ כרב בקעת הירדן. באחד משיעוריו דיבר על ענין שמיטה והרחיב את הדיבור בענין הביטחון - "וכי תאמרו מה נאכל". אחד הנוכחים, חקלאי בשם אפי, אדם מוכשר ובעל יכולות גדולות, התפעל מן הדברים, עד שקם והכריז: "כבוד הרב, אם תבטיח לי שיתקיים בי הכתוב, אשמור שמיטה!"
 כדי להבין את הרקע לאותה הכרזה, יש לדעת שכל החיים בבקעת הירדן התבססו על חקלאות. משום כך שאל אותו הרב: "ומה תעשה בשנת השמיטה?". אפי הרהר מעט והכריז שהוא מתכוון ללמוד קצת ולעבוד כמרכז המשק, תפקיד התנדבותי שאינו כרוך בשכר.
 הוא חזר והתנה את הסכמתו בהתחייבות מפורשת של הרב שהקב"ה באמת ידאג לו. "איני מכיר אף אדם דתי, רק את כבוד הרב" - טען - "אם הרב מתחייב שלא אנזק וידאגו מן השמיים לפרנס אותי, אני שומר שמיטה".
 הרב גרוסמן חשש מן האחריות. הוא ידע שיש דעות ששמיטה חיובה מדרבנן, וממילא ההבטחה אינה שייכת בימינו. לפיכך החליט להתייעץ בענין עם מרן הרב אלישיב זצ"ל. תשובתו של הרב אלישיב היתה: "אינך יכול להבטיח! יש הסבורים שההבטחה מיועדת לכלל ישראל ולא ליחידים. בכל זאת תוכל להתחייב שהוא יראה סייעתא דשמיא מרובה, ושהקב"ה בוודאי יעזור לו".
 הרב חזר עם הדברים לאפי, התשובה סיפקה אותו, והוא החליט לקיים את השמיטה כהלכתה.
 ההכרזה הדרמטית התקבלה בבקעת הירדן בהפתעה מוחלטת, ובהמשך - בקיתונות לעג ובזו. החברים היו מבקשים מאפי שוב ושוב את כלי העבודה שלו - את הטרקטור, את המלגזה ואת הצידוד היקר שעמל לקנותו. הוא שאל וקיבל פסק הלכה, שאסור לו לסייע בידי עובדי עבירה, וכשאמר זאת לחבריו כינו אותו בכינויי גנאי שונים.
 שנת השמיטה חלפה לבסוף. בסיומו של צום גדליה שתו הרב ואפי 'לחיים' על הנסיון האדיר שהסתיים בהצלחה.
 כעת הגיע הזמן להכין את השדות לקראת השנה הבאה. הנוהל המקובל היה שהזרעים ניתנים על ידי הסוכנות כהלוואה, ובסוף השנה משלמים עליהם. אלא שזמן הזריעה מוגבל, וכן כמות הזרעים, וכשאפי מגיע בד' תשרי, הוא נענה ביבושת שתם זמן הזריעה, ואין אפשרות לקבל עוד זרעים. אפי נדהם. הוא ניסה להפעיל קשרים, אך השנה החולפת לא היטיבה עם קשריו החברתיים, והוא החל להפנים שגם השנה לא יוכל לזרוע בזרעי הסוכנות. לבסוף הגיע לחבר אחד בין עובדי הסוכנות, הלה דיבר איתו גלויות: אפי, האמת היא שלא נותרו לנו בכלל זרעים, למעט כמות גדולה של זרעים גרועים של סלרי. אני לא נותן להם הרבה סיכויים, אבל במקום לזרוק אותם ישירות לפח, לא אכפת לי לתת לך אותם בחינם.
 בלית ברירה לקח אפי את זרעי הסלרי, וזרע את כל השדות שהיו לו. הוא זרע כמויות ענק של סלרי, בלי שום פרופורציה לביקוש.
 עד מהרה נדהמו כולם לראות את השדות שלו. זרעי הסלרי הפגומים הניבו יבול בעל ממדי ענק, פי שלושה מן הגודל הרגיל! כל שדותיו התמלאו בסלרי שעבר את גובה המותנים!
 הרב גרוסמן שראה גם הוא את כמויות הענק, התחיל להיות מוטרד בעצמו מן הכמות האדירה. זו היתה כמות גדולה כל כך, עד שהיה אפשר להאכיל

שוב לחוץ לארץ בענייני הישיבה, וחשבתי בליבי שהוא נוסע וטורח כל ימיו, ואני מקבל הימנו טובה - שאני יכול לעסוק בעניינים הרוחניים של הישיבה ללא טרדות כלל, וכל זה משום שהרב שליט"א מאפשר לי... הלא מחוייב אני בהכרת הטוב אליו, ואינני מרגיש בזאת כלל, וכל הערכה שיש לנו לרב היא מחמת גדלותו. אמנם הכרת הטוב נעלמה מאיתנו, וגם כאן הסיבה שהורגלנו בישיבה לקבל טובות מהרב שליט"א, ולכן קשה עלינו הכרת הטוב."

עוד מסופר, שאירע פעם שמרן המשגיח שכח את מפתח ביתו בחדרו שבשישיבה. בחור אחד ממקורביו רץ לישיבה והביא לו את המפתח. מרן המשגיח הודה לבחור ואמר לו: "עכשיו אני חייב לך הכרת הטוב על הטובה שעשית לי, על כן אני רוצה לזרז אותך מחר לתפילת שחרית בישיבה בזמן, ובזה תרוויח עולם ומלואו, וזו הטובה הגדולה ביותר שאני יכול להחזיר לך!". כששהה ראש ישיבת 'אור ישראל' הגאון רבי יעקב ניימן זצוק"ל בארה"ב לצורך איסוף כספים, הגיע לפגישה בביתו של אחד הגבירים, אבל לצערו הגביר לא שהה ביתו. רבי יעקב, שלא ידע את שפת המקום, לא ידע אנא יפנה ואיך יסתדר. בסיעתא דשמיא עבר במקום יהודי שידע קצת אידיש, הביאו לביתו ואירחו בכבוד עד שחזר אותו הגביר לביתו. כשנפרד מהמארח, שאל אותו רבי יעקב: "מה חסר לך בחיים?", ענה לו היהודי שהוא נשוי כמה שנים ולא זכה עדיין לזש"ק. עמד רבי יעקב וברכו מכל הלב, שבעז"ה לשנה הבאה יזכה לבן זכר, וכן הווה. כשסיפרו מעשה זה לרשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח שליט"א, נענה ואמר: "כשהברכה נובעת מהכרת הטוב - יש לה תוקף וכת, כמו שמצאנו אצל יעקב אבינו, שביקש שיביאו לו מטעמים ורק אח"כ יברך, וזה בכדי שהברכה תנבע מהכרת הטוב ותחול ביתר שאת".

נוהג היה מרן הגאון רבי שלמה זלמן אורבאך זצוק"ל, שכאשר נסע במונית היה יושב ליד הנהג ומשוחח עמו במשך הנסיעה ומתעניין בשלומם. כששאלו תלמידיו: "הרי הרב שילם עבור הנסיעה, ולמה טורח להתעניין כל כך בנהג?", אמר להם: "נהג זה עשה לי טובה, האם העובדה שהוא מקבל כסף פוטרת אותי מהכרת הטוב?".

הכרת הטוב לבורא עולם, של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

רבינו היה נוהג יום יום, להודות ולשבח להקב"ה על כל חסדיו שעשה ועושה עמו. והיה אומר: "הנה כל משפחתי נהרגו בשואה ואני היחיד שנשארה, ובמקלי עברתי את הירדן הזה (ותירגם 'הים התיכון'). ועתה ה' זיכני להקים משפחה, ויש לי חתנים ת"ח כאלו גדולי תורה, ובנים חשובים מאוד. וה' זיכני להוציא ספרים. כמה שה' מיטיב עמי! הכל חסד! הנה יש גדולים ממני שאיני מגיע לקרסוליהם ולא זכו לחבר ספרים, ועמי ה' כל כך מטיב לא לפי המגיע לי! וכן כמה אנשים בגילי אין מי שיעזור להם? ולי ב"ה הבנים שלי,

הנכדים והננינים שלי כולם עוזרים לי!".
פעמים רבות היה פורץ רבינו בבכי ובקושי הצליח לדבר, והרים ידו ואמר: "כמה חסדים ה' עושה עמי! כמה אני צריך להודות לה! הנה הוצאתי ספרים ועוד דברים טובים, ומה אני משיב לו? כל כך אני צריך להודות! כמה חסד ה' יש, שבמקומות שונים שאני מופיע לדבר - יש חיזוק!".

בליל שמחת תורה תשע"ג, דיבר רבינו על כך שהקריאה קשה עליו, ומיד המשיך ואמר: "אבל ב"ה אין לי טענות, אני רק מודה להקב"ה על כל החסדים שעושה עמי! כך למשל שזכיתי ללמד תורה לתלמידים בישיבה בכפר סבא, ואח"כ בישיבה קטנה של פונבז'". כל חצי שעה הרים רבינו את ידו ואמר בקול חנוק: "כמה אני צריך להודות לה' על כל החסדים שעושה עמדי". ופירט הספרים שחיבר על הגמ' ועל החומש ובמוסר, ובאופן מיוחד היה מדגיש רבינו את הספר על התפילה שזכה להוציא: היתה דרכו הרבה להודות ולשבח להקב"ה על הוצאת ספרו 'ימלא פי תהלתך' על סידור התפילה. ופעם שאלו אותו מדוע יש לו כזו חיבה יתירה דווקא לספר על התפילה? והשיב: "לא מצאנו כמעט מי שחיברו פירוש על סדר התפילה רק בראשונים, וכן מה שהשאיר אותי הקב"ה בחיים, דבר שלא זכו כל חברי, שיותר חשובים ממני"... בחשוון תשע"ד הזכיר רבינו את היא"צ של קהילת בריסק, שאז נהרגו גם כל משפחתו (ד' חשוון), ואמר שהוא צריך להודות לה' על יום ההצלה שהוא עצמו ניצל לחיים. והיה אומר: "אני חייב הרבה הכרת הטוב על הנס שה' עשה עמי!"

ובפעם אחרת מנה את החסדים שהקב"ה עושה עמו: "... מיום הולדתי אני מוקף בחסדים, לדוגמא היו עסקנים שניסו לשחרר אותי מהצבא הפולני, ואילו היו מצליחים הייתי נשאר, והיה קורה איתי מה שקרה לכולם, אך כיון שלא הצליחו היתה סיבה לברוח לשווייץ וכך ניצלת".

בליל שני של ר"ה האחרון לחייו, אמר לנכדו: "אתם צריכים פרי חדש כדי לברך 'שהחינו' בליל יו"ט שני של ר"ה, אבל אני איני צריך טעם למה לומר 'שהחינו'! הלא נשארת בחיים בנס גדול! אני לא צריך פרי חדש כדי לומר 'שהחינו'!", וכשאמר דברים אלו, זלגו עינו הטהורות דמעות של שמחה והודיה להשי"ת על חסדו הגדול.

אין לתאר כיצד היה נראה המראה כשרבינו פורץ בבכי ואומר: "מה אני אענה להקב"ה שכל כך הרבה טובה עושה לי, ומה אני החזרתי לו... כמה אני צריך להודות לה', אין אחד בעולם שהקב"ה עושה עמו חסד כמו שעשה עמי (ופרט הספרים ועוד) ומה אני משיב לו?".

(מלוקט מהספר 'צדיק כתמר יפרח' פרק ל"ב - טוב להודות לה')

(מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן תמוז תשע"ח)

"למותר לציין כי נימוק שכזה הפיס את דעתו של ר' חנוך העניך, ובהיותו אחרון בחלוקה (וידע שאינו מעכב איש) ביקש לשמוע את הקושיה. החלבן שמח להרצותה בפניו, ויחדיו החלו ללבן את הסוגיה. רבי חנוך העניך מעיר ושואל, רבי בצלאל ה'חלבן' עונה, רבי חנוך העניך מגיב על הדברים וכו'..."

וכך נשאו ונתנו בסוגיה במשך זמן רב.
"שניהם שכחו מהחלב: רבי בצלאל החלבן שכח שהוא הגיע לכאן במטרה למכור את החלב, ואילו רבי חנוך העניך שכח שהוא צריך לקבל את החלב, ובעיקר שכח את חולשתו הרבה, ואשר טרם בא כוס קפה לפיו מאז שעת יקיצתו המוקדמת..."

"עוד הבחנתי, כי במשך הזמן הארוך שהם דנו בסוגיה, המשיך החלבן לאחוז בידו את כד החלב ואילו רבי חנוך העניך החזיק בידיו את הסיר... שניהם שכחו עולם ומלואו, ושקעו בעולם אחר לגמרי, עולם מופלא - עולמה של סוגיה בש"ס..."

מסתבר, שבינתיים עד שקיבל את החלב, כנראה שתה רבי חנוך העניך את חלב הסוגיה....

מסיים הרב אברהם בביוף: "היה זה ספר מוסר חי לראות אהבת תורה מהי!".

וכבר ידועים דברי ה'אור החיים' הק': "אם היו בני אדם מרגישים במתיקות וערבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה... כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם".

רחוב 'הגאונים' שבשכונת 'שערי חסד', על יד ביתו של רבי חנוך העניך. וכך הוא מספר: "הדבר היה בימים שרבי חנוך העניך היה זקן וחלש. פעם אחת בשעת בוקר מאוחרת, אני רואה את רבי בצלאל החלבן, מגיע עם עגלת העץ הקטנה שלו הטעונה בכדי חלב, אל חצר ביתו של רבי חנוך העניך. וזאת לדעת, כי בתקופה זו לא מכרו חלב במכולת השכונתית, לא היו עדיין מקררים. החלבן של כל שכונה שהיה משיג את החלב עם שחר, מקבלו לתוך דליים ומטעינים על גבי עגלתו, וכך היה צועד אל בתי השכונה. הוא היה נוקש בדלתות הבתים, ובני הבית היו יוצאים לפתח הבית עם בקבוק או קערה, לתוכם היה מוזג החלבן את החלב מכדו.

"וכך רואה אני באותה שעת בוקר מאוחרת, את רבי בצלאל נוקש על דלת משפחת טובולסקי, וכשזו נפתחת, נראה רבי חנוך העניך ובידו קערה. ר' חנוך העניך, שהיה רגיל להשכים קום ולהתפלל עם הנץ החמה והמתין זמן רב לחלב, שאלו בתרעומת קלה מדוע התעכב עד כה, והוסיף: "ביז איצטער איך האב נאך ניט גיטרונקען א גלאז קאווע" (עד עכשיו לא הספקתי לשתות כוס קפה). "איך שפירזאך נישט גוט" (אני לא מרגיש טוב). החלבן התנצל בפניו, תוך כדי ששם ידו על מצחו (תנועה המבטאת לימוד ומחשבה עמוקה) ואומר לו: "איך האב א שווער קשיא" (הייתה לי קושיה מאד קשה). הוא סיפר לו שהייתה לו קושיה בגמרא שהטרידה אותו מאד, עד שמרוב תשוקת הלימוד - שכח לסיים את חלוקת החלב... הוא היה מנותק מהעולם לגמרי בשעה זו..."

השניים ביקשו לשמוע את דעתי, אמרתי להם: "אתם לא נרגעים ולא מוצאים מנוח, עוברים לכל השטויות בהודו, זה סימן שאתם מחפשים רוחניות! אבל הבעיה היא שאתם לא מוצאים את הרוחניות, ולכן אתם לא נרגעים. כל הזמן ממשיכים לחפש ולחפש. לנו ביהדות יש כלל - מי שמגיע אל התחנה של התורה, לא מחפש יותר שום דבר!"

הגה"צ רבי אריה שכטר, על כוחן של הברכות שזוכה לה האדם



"אלה עמדו לברך את העם" (דברים כ"ז, י"ב)

על ידי הברכה שזוכה לה האדם, כאשר הוא הולך בדרך ה', הוא מבין שקללה היא לסור מדרך ה'.

ניטיב להבין את הדברים באמצעות מעשה שהיה:

בסמינר אחד שהתקיים בשנת תשד"ם, ניגשו אלי שני בני זוג. הבעל הוא סמנכ"ל של חברה גדולה, ואשתו עקרת בית. הם היו אמידים מאד, ולכאורה יכלו לחיות חיים טובים ונעימים, אך חייהם התנהלו ללא שום סיפוק וללא שמחה. שניהם ניסו להשיג את האושר בכתות מיסטיות. עובדי אלילים. כל אחד מהם - בנפרד - עבר מכת לכת, אבל אף אחד מהם לא מצא מנוח לנפשו. וכזו, לא היתה להם בכלל שפה משותפת.

"אנחנו כמו קרני חגבים", אמרו לי, "כל אחד בכיוון אחר..."

השניים ביקשו לשמוע את דעתי, אמרתי להם: "אתם לא נרגעים ולא מוצאים מנוח, עוברים מאקט לאימן ולגורו ולכל השטויות בהודו, נכון? זהו סימן שאתם מחפשים רוחניות! ורוחניות, זה כמובן דבר חשוב מאד, אבל הבעיה היא שאתם לא מוצאים את הרוחניות, ולכן אתם לא נרגעים! כל הזמן ממשיכים לחפש ולחפש..."

"לנו ביהדות יש כלל - מי שמגיע אל התחנה של התורה - לא מחפש יותר שום דבר. ולמה? כי הוא מרגיש שכבר הגיע אל המנוחה ואל הנחלה!

"אני מציע לכם להיות פה, בסמינר, עוד יומיים - שלושה, תקשיבו לכל ההרצאות, תוכלו לשאול את כל השאלות שתתעוררנה אצלכם. אם תראו שהתורה אמת, ושניכם תגיעו לתחנה הזאת, המצב ישתנה לחלוטין - כבר לא תהיו חסרי מנוחה וחסרי מנוח, ותהיה לכם הרבה מאד שפה משותפת. שניכם תשכנו לבטח באותה תחנה במשך שישים השנים הבאות!"

כנראה, הדברים שלי נכנסו לליבם. אחרי הסמינר הם חזרו הביתה, התבוננו לעומק על כל מה ששמעו וידעו, וזמן קצר לאחר מכן עברו לגור בבני ברק. היו להם שלוש בנות - בנות עשר, שתים-עשרה וארבע-עשרה. לפני שהגיעו לסמינר הבנות היו נראות כמו גויות, בלי שום צניעות. תקופה לא ארוכה אחרי שהמשפחה חזרה ליהדות, הבנות התחילו להתלבש בצניעות ולהתנהג בצניעות, ושרתה עליהן עדינות יהודית. הן למדו בבתי ספר חרדיים, השתלבו היטב בכיתות שלהן, ואף הפכו לבנות מרכזיות בכיתה, מבחינה רוחנית וגם מבחינה חברתית ולימודית.

שלושתן נישאו לבני תורה, הקימו בתים של תורה ויש ברוך ה' הרבה נחת מהילדים שלהן, שהולכים בדרך ה'.

ההורים וגם הבנות לא מפסיקים לשמוח על הצעד ההוא שעשו, של החזרה בתשובה.

השכנים והידידים שלהם לעבר וגם קרובי המשפחה, לא ממש שמחים

בחלקם ולא מרוצים כמותם. לא קל לחיות בלי תורה ומצוות... בני הזוג, שעשו את הצעד הגדול והאמץ לפני שנים, עומדים ומתבוננים בעצמם ובסביבה. כשהם רואים עד כמה קשה הקללה מן העבר השני, הם מבינים עד כמה טובה הברכה שזכו לה, ברוך ה'! אם כן, גם הברכה וגם הקללה גורמות לאדם לחזור בתשובה, מכח ההשוואה ביניהן.

וזהו באור דברי ה'אור החיים': "בהיטיבו מעשיו לפני ה' ברוך הוא, הברכה אשר תסובבנו, ועת אשר יסור מני אורח החיים, הקללה אשר תבואהו, ומזה ישכיל להשיב אל לבו, כי זולת מבחן הברכה שיהיה בה בעשות רצונו יתברך, לא יצדיק סיבת הקללה שיהא לצד עזבו את ה'". יתכן שבתחילה לא יבין האדם שהקללה באה עליו מכיוון שעזב את ה', אך לאחר שיראה את הברכה השרויה בעבודת ה', יגיע להבנה הגדולה והחשובה הזאת.

כשרואים ילדים שלומדים בבית ספר של שומרי תורה ומצוות, ניתן לראות באופן ברור עד כמה קשה המצב בבתי הספר החילוניים. מי, אם כן, אשם? האם לא ההחלטה של האבא להכניס אותו לבית ספר חילוני?

כשתשווה את הברכה והקללה, תבין שכל מה שמביא עליך את הצרות זו עזיבת דרך ה', כי תראה את הקללה לעומת הברכה.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

היכן ניתן להאזין לשיעורי יומי מקוצר בהלכות שבת?

היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

**האזינו עכשיו לשיעורי הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א
כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'**

077-2222666

י"ש פתיחה מיוחדת כזאת שבה פותח החזן, ואליו מצטרפים כל הקהל. ניגון נפלא ומיוחד שנלקח כאילו מגן עדן. אני פותח בניגון, ומצטרפים אלי 7,000 אנשים. זה כמו זרם חשמלי שמכה בך בכל העוצמה. זה משתק אותך, אבל אתה חייב להמשיך ולא יכול לעצור!"

הרה"ח ר' משה ביננשטוק, ה'בעל תפילה' המפורסם מהקיבוץ הגדול בראש השנה, על היכל ציונו של הרה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א, מספר על התפקיד, האחריות, המסורת ועל ההיסטוריה של נוסח התפילה הברסלבאי לימים הנוראים

יעקב א. לוסינגמן



"ר' נחמן נעמירובער היה ה'בעל מוסף' בקיבוץ הגדול באומן, ובן דודו רבי יצחק (שטרנהארץ) נעמירובער, היה ה'בעל שחרית'. אותו ר' נחמן היה יהודי של צורה, הוא עבד לפרנסתו כרואה חשבון בבית חרושת לעצים, ומי שלא הכיר אותו לפני ולפנים, לא ידע על גדולתו הרבה".

מסופר על הק' רבי אבא לשינסקי הי"ד, שיותר מאוחר היה בין 27 הקדושים שנרצחו על ידי הקומוניסטים ימ"ש באומן, שסיפר שכשראה את ר' נחמן נעמירובער מתפלל בכזאת השתפכות הנפש בראש השנה, הוא לא הבין מהיכן אדם שעובד לפרנסתו כרואה חשבון, מסוגל להגיע לדרגות כאלו של תפילה בראש השנה. עד שיצא לו פעם אחת להתארח בביתו של ר' נחמן בנעמירוב בסעודת ליל שבת, וכשהגיע לאשת חיל' אותו אמר בניגון המיוחד של ברסלב, שהולחן על ידי דודו של רבי נחמן מברסלב זיע"א על הפיוט 'אתה נגלית', ורבי נחמן חיבר אותו לזמר 'אשת חיל', באותו המעמד אמר רבי נחמן נעמירובער את הפיוט בכזאת דבקות, כשעיניו זולגות דמעות בלי סוף, ולאחר מכן חזר המראה ונשנה באמירת 'אזמר בשבחין', משם יצא ר' אבא לשינסקי הי"ד, ואמר: "כשראיתי איך האיש הפשוט הזה 'שם על השולחן' שולית של דמעות ב'אשת חיל' וב'אזמר בשבחין' בסעודת שבת רגילה, הבנתי מאיפה בא הרגש העצום הזה בתפילות הימים הנוראים..."

"אפשר לכתוב יריעות שלמות וארוכות מאוד על היהודים הללו, שכל אחד מהם היה מסכת שלמה בפני עצמה", אומר הרב ביננשטוק בחיך מלא ערגה, "אבל כ'בעל תפילה', אני יודע שלא כדאי להאריך במקום שאמרו לקצר..." "בכל אופן, רבי לוי יצחק למד את הנוסח מאותו ר' נחמן נעמירובער זצ"ל. היה זה כשהגיע בפעם הראשונה לברסלב, ובערב ראש השנה, אמרו לו 'תסתכל על היהודי הזה, איך שהוא נפרד מהציון הקדוש לפני יום הדין', הוא ראה את ר' נחמן נעמירובער אחוז שרעפי קודש, וזה היה מחזה שנחרט עמוק בלבו. מאז דבק בו והיה לומד ממנו בצמא כל מה שיכול היה ללמוד, ובכלל זה גם הנוסח של התפילות בימים הנוראים.

"כשרבי לוי יצחק היה מתפלל, לא כל כך שמו לב לייחודיות של הנוסח והניגון, כמו לעצם התפילה שלו כאישיות יוצאת דופן. הוא לא היה מוזיקלי במיוחד, אבל לתפילה שלו היתה מתיקות מיוחדת, וגם כשהיה זקן ושבע ימים התפלל בהתלהבות מיוחדת. בשנותיו האחרונות כהה מאור עיניו, והוא היה מתפלל בעל פה. גם בשנה האחרונה לחייו, בשנת תשמ"ט, התפלל רבי לוי יצחק לפני העמוד בראש השנה, למרות חולשתו העצומה, עד שהיו המילים יוצאות מפיו בשאגה אדירה, כמו של עלם צעיר שכוחותיו מעולם

אחד ממנייני התפילה הגדולים ביותר בעולם, אם לא הגדול שבהם, הוא ללא ספק זה שמתקיים על ציונו הקדוש של רבי נחמן מברסלב, בקיבוץ הגדול של ראש השנה. אז נוהרים רבבות חסידי ברסלב וגם כאלו שאינם, אל העיירה האוקראינית, שזכתה לארח באדמתה את ציונו הקדוש של מייסד חסידות ברסלב, המכה שורשים ועושה פירות ביתר שאת גם כיום, למעלה מ-200 שנה אחר הסתלקותו לגנוי מרומים.

מי שהשתתף בעליה הגדולה לציונו של רבי נחמן בראש השנה, יודע כי התפילות הנשפכות ברוב עם, ונוסח התפילה הייחודי והמתחנן של ברסלב, הופכים את המעמד הזה לאירוע שלא יישכח לעולם, עבור מי שנטלו בו חלק.

"אחד הרגעים הכי מיוחדים בראש השנה באומן", מספר הרה"ח ר' משה ביננשטוק, "קורה דווקא כשראש השנה חל בשבת או בסמוך אליה. בתפילת ערבית של ליל שבת, כשמגיעים לשירת ה'לכה דודי' בניגון המיוחד של ברסלב, בית המדרש כולו, על 7,000 האנשים שמתפללים בו, מלבד האלפים הרבים שמתפללים במניינים המקבילים, משנה את צבעו, וכמו הופך לאלום ענק שכל כולו אומר שירה. הניגון המשתפך והמעורר, אך בד בבד מלא שמחה ברסלבאית עמוקה, מניע את אמות הסיפים, וההתלהבות הולכת וגואה.

"כשמגיעים לשירת 'בואי בשלום', אלפי האנשים כבר אינם יכולים להכיל את השמחה האדירה והתרגשות העצומה, ופורצים בריקוד שנמשך שעה תמימה! אני, כבעל התפילה שניגש לפני התיבה, הייתי עומד בתפילות של ליל שבת על הבימה המרכזית, וכשנתי את האות לתחילת השירה, הייתי עד למחזה שלעולם לא אשכח. אלפי אנשים רוקדים בדבקות עצומה מסביב לבימה, עולים ויורדים נעים אנה ואנה, מוחאים כף בעיניים עצומות, ועל פניהם שפוכה נהרה של שמחה, שאי אפשר לראות בשום מקום אחר בעולם. התרגשות עדינה ומיוחדת, שמתפרצת לה בשמחה עוצמתית מאין כמוה. כל בית המדרש נראה כמו ים סוער. גלים גלים, עולים ויורדים בזה אחר זה, חלקם לפי קצב אחד, ואחרים עם קצב אחר, משלהם".

הרב משה ביננשטוק, המכהן כראש ישיבת 'תורת הנחל' בבית שמש, החל את דרכו כבעל התפילה של ברסלב, עוד לפני שהחלה הנסיעה הגדולה לאומן בראש השנה, כשמסך הברזל עוד הקיף את ברית המועצות, וכניסתם של יהודים לא התאפשרה כמעט, בוודאי שלא בקבוצות גדולות.

היה זה בבית המדרש של חסידי ברסלב בשכונת 'מאה שערים' בירושלים, שם היתה הקביעות לתפילת המוספים בימים הנוראים, נתונה בידיו של הגה"צ רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, מנושאי הפיד הברסלבאי בארץ הקודש, ומבין קומץ הזקנים שהביאו אתם את תורת ברסלב לארץ הקודש, ונטעו את נטיעותיה הראשונות בירושלים ורחבי הארץ. מהם התפתחה החסידות וצמחה, עד שהיתה לתנועה ההולכת ומתפשטת בקצב מהיר, כאבן שואבת המושכת אליה יהודים מכל העדות, החוגים והמגזרים, המוצאים רוויה לנפשם הכמהה, בתורתו של רבי נחמן.

"במשך כ-18 שנה שימשתי את רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל", מספר הרב ביננשטוק, "לא משה ידי מתוך ידו. שימשתי יום, וליוויתיהו לילה, הייתי לו לתלמיד נאמן, ושתייתי בצמא את דבריו לאורך שנים.

"רבי לוי יצחק לא היה חזן. הוא היה רחוק מאוד מסלסולי קול וכדו', אבל הוא היה 'בעל תפילה'. הוא דבק בנוסח שלמד באומן, ממורו ורבו ר' נחמן נעמירובער', הלא הוא רבי נחמן שטרנהארץ, שהתגורר בעיר נעמירוב, והיה נינו של הרה"ק רבי נתן מברסלב.

‘אשרי העם יודעי תרועה - ה’ באור פניך יהלכון’, והקהל שואג אחריו בהתרגשות עצומה. מיד מגיעים הפסוקים הבאים, ולאחר מכן תפילת ‘הנני העני ממעש’, בנוסח המיוחד של ברסלב, זה משהו שמלווה אותך כל השנה. אתה לא מפסיק להיות ‘בעל תפילה’, גם אחרי שכבר נשמעת התקיעה האחרונה של יום הכיפורים. זה ממשיך ללכת אתך כל השנה, ומיד במוצאי יום הכיפורים אתה מתחיל להתכונן נפשית ורגשית לקראת ראש השנה הבעל”ט.

”כמוכן שהרגש הזה לא בא משום מקום. כל חסיד ברסלב מטפח אותו כל השנה. אנחנו מתרגלים לדבר עם הקב”ה, להרגיש אותו נוכח מולנו כשאנחנו מדברים אליו. בראש השנה כשאני ניגש לעמוד, זה בא אחרי שעות של התבודדות ודיבורים עם ה’.” אני ממשיך את השיחה שאני באמצע לנהל אתו, אלא שקודם היא היתה במילים שלי, ועכשיו זה במילים שנכתבו במחזור לפני אלפי שנים, על ידי אנשי כנסת הגדולה.

”אבל זה לא רק אני, זה גם הקהל. בתפילה החזן מרים את הקהל והקהל מרים את החזן. כשאתה בוכה כולם בוכים! כשאתה רוקד, כולם רוקדים! וכך מרימים זה את זה, עד שבית הכנסת כולו הופך לשלהבת יוקדת של אהבה לה’, ותפילה בהשתפכות הנפש וחינוך שיח כלפי יושב מרומים.

”כל ‘אמן’ זה משהו עצום. כל ‘ונאמר’ שאומרים במלכויות זיכרונות ושופלות, זה רטט עצום. בברסלב הקהל כולו שואג ‘ונאמר’! ראית פעם עוצמה כזאת בחיים שלך? אני לא ראיתי את זה בשום מקום אחר. למדתי בפוניבז’.” אני יודע מה זה להתפלל עם קהל גדול של אלפי אנשים, ובכל זאת, באומן זה משהו מיוחד, זה גם המקום, גם הקהל, גם הנוסח וגם עוצמתו של היום הקדוש. הכל ביחד משתלב למשהו עצום שכמו שאמרתי, אי אפשר לתאר אותו במילים!”.

יש רגעים של לחץ בימים שלפני ראש השנה? אולי יצטרך הקול? אולי הפעם לא תצליח כל כך כמו בכל פעם?

”בוודאי! האמת שקרה לי כמה פעמים שבאמת הצטרדתי, וזה היה מאוד לא נעים. בגלל זה רציתי ללמוד פיתוח קול, ובמשך זמן רב חיפשתי מורה שיוכל ללמד אותי להתפלל בקול רם בלי להצטרד, אבל גם בלי שהקול שלי ישתנה. לא רציתי שיהיה לי קול של חזן. ואכן מצאתי את ר’ נחמן יורוביץ, שהיה גר בבני ברק ולאחר מכן עבר לנתניה. הוא היה יהודי מבוגר מאוד, נפטר בגיל 103, והוא לימד אותי להשתמש נכון באוויר כשאני מתפלל, מבלי לשנות את הקול שלי. אני חייב לו הרבה מההצלחה שלי כ’בעל תפילה’!”.

סביר להניח שאת התגובות של הקהל אתה מקבל לכל אורך השנה, שהרי לא כולם מצליחים להגיע בראש השנה עצמו ולהודות לך?

”התגובות של הקהל זה גם נושא בפני עצמו. אנשים לא רק באים להודות, הם גם מספרים מה זה עושה להם. בברסלב יש אנשים רבים שחיים מראש השנה לראש השנה. התפילה הזאת על הציון הקדוש בראש השנה, היא המאורע המרכזי שלהם בשנה, והם מחכים לו בכיליון עיניים.

”היה לי חבר בניו יורק, ר’ שלמה פריד, הוא היה סוכן נסיעות ואמר עליו שהוא ‘הכל חוץ מסוכן נסיעות’, כי הוא היה יהודי מאוד מיוחד. ואצלו, כך נאמר לי, כל השנה היה ראש השנה. הוא היה חוזר על הקטעים המיוחדים בתפילת ראש השנה גם בחנוכה, בחודש אדר ובשלושת השבועות. תמיד יכולת לשמוע אותו מתפרץ לפתע עם ‘הבן יקר לי אפרים’, או ‘וכל מאמינים’. אני מכיר מישהו שיש לו ברכב שלושה דיסקים שהוצאנו בארה”ב, עם

לא עזבו אותו. באותה השנה ביום הכיפורים, נשלחתי בפעם הראשונה בחיי אל עמוד התפילה בימים הנוראים. לא התכוננתי לכך מעולם, ולא חשבתי שאהיה בעל תפילה, אבל ר’ לוי יצחק לימד אותי שכשצריך - עושים מה שצריך, אז ניגשתי, ומאחר ואני כן התברכתי בכישרון מוזיקלי בחדש ה’עלי, קיבל הנוסח לפתע צבע וחיים, אנשים הבינו בעצם שיש כאן משהו מיוחד במינו, לא רק בגלל האיש שהתפלל כל השנים, ר’ לוי יצחק, אלא בגלל הנוסח עצמו שיסודו בהררי קודש....

”בשנה לאחר מכן, ר’ לוי יצחק כבר לא היה אתנו, למגינת לב. אחרי שנפטר לבית עולמו בשיבה טובה, והוא בן 92 שנה של עמל ויגיעה במסירות נפש של ממש. באותה שנה החלה הנסיעה לאומן. ביקשו ממני לגשת לעמוד, ולאחר שבשנה הקודמת כבר התפללתי במניין המסורתי בירושלים, כבר לא יכולתי לסרב.

”בשנים הראשונות אני הייתי ניגש לכל התפילות, ערבית, שחרית ומוסף, בשני הימים של ראש השנה. אבל כעבור שנים, החלו ה‘מירונאים’ של ברסלב לטעון שהם מתנגעים לנוסח התפילה במירון, בעוד אני התפללתי בנוסח שהיה מקובל בירושלים. שניהם היו נוסחים של ברסלב, אבל היו קצת שינויים פה ושם, ה‘קוועצ’ים’ היו קצת אחרים בכמה וכמה מקומות, ואלו שנהגו להתפלל במירון לפני שהחלה הנסיעה לאומן, רצו לשמוע גם קצת מהנוסח שהם גדלו עליו, אז הוחלט להוסיף בעל תפילה נוסף, ואני הייתי ניגש למעריב של הלילה הראשון של ראש השנה, ול‘מוסף’ בשני הימים. בשחרית היה ניגש ‘בעל תפילה’ עם הנוסח המירונאי.

”לפני שנתיים, בגלל מאורעות שונים, החלטתי לוותר על החזקה שלי ב‘קלויז’ הגדול, ומאז אני מתפלל במניין קטן יותר, של מאות אנשים, אותו מארגנת הישיבה שלי, ‘ישיבת תורת הנחל’ מבית שמש, שעולה במרוכז על הציון הקדוש”.

תיארתם לנו בצבעים חיים, את המראה והתחושות הכלליות במהלך התפילה באומן, היינו רוצים לשמוע על החוויה הזאת של ‘להיות הבעל תפילה’ במניין גדול כל כך, במקום מיוחד כל כך, ועם נוסח מרגש כל כך....

”זה משהו שאי אפשר לתאר במילים. אתה עומד על הבימה אחר שמסתיימות התקיעות, הקהל דומם, איש אינו פוצה פה ומצפצף, מסביבך עומדים 7,000 בני אדם שתולים בך את עיניהם, וסומכים עליך שתפתח להם את הלב בתפילה. זה כמו לגשת לניתוח לב פתוח. תפקידו של בעל התפילה הוא לא רק להתפלל בהתעוררות, אלא גם ובעיקר לעורר את הקהל כולו. זאת אחריות כבירה!

”בברסלב יש קטע מיוחד בנוסח, שאין בשום מקום אחר: מיד אחרי התקיעות, עוד לפני שאומרים את ‘אשרי העם יודעי תרועה’, יש פתיחה מיוחדת כזאת שבה פותח החזן, ואליה מצטרפים כל הקהל. ניגון נפלא ומיוחד שנלקח כאילו מגן עדן. אני פותח בניגון, ומצטרפים אלי 7,000 אנשים. זה כמו זרם חשמלי שמכה בך בכל העוצמה. זה משתק אותך, אבל אתה חייב להמשיך ולא יכול לעצור!”.

הרב ביננשטוק עוצר את שטף הדיבור, ופותח בניגון הפתיחה המיוחד של תפילת המוסף.

לכתוב תווים אני יודע, אבל בטוחני שגם אם הייתי כותבם, ואתם הייתם יודעים לפענח את הכתוב, לא הייתם מצליחים להרגיש את הצמרמורת החולפת בי, כשקולו של הרב ביננשטוק מנסר כאן ברמה, ובעיני העצומות הוא מדמיין את הקהל העצום, העומד בכתפיים רוטטות ובעיניים דומעות, ב‘קלויז’ הגדול שעל ציונו של רבי נחמן מברסלב...

”ואז”, הוא ממשיך בתיאור החי, “אחרי הפתיחה... מגיעה ההכרזה הדרמטית:

המשך בעמוד 15 <<<

077-2222-666 או *4992



קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

נוהג היה בחודש אלול לנסוע למירון, ולהתבודד שם עד ר"ה, ובימים נוראים כשהיה ש"ץ, היה תפילתו נלהבת ונוראה, וכל היכל התפילה עם המתפללים, ממש הורעדו וזועזעו...

הרה"ג רבי שמואל צבי גנץ שליט"א מעלה מאוצרותיו אסופת סיפורי פלאות על רוממות ימי הסליחות ועוד הנהגות של תפילה והליכות צדיקים שנהגו בעצמם להם ולדורות

ציטוט ממכתבו של מהר"ם שפירא זצ"ל מלובלין, (יח"ל ומחוללה עמ' פה): עליך בתור גבאי הישיבה [ישיבת חכמי לובלין] לפקוד, כי מיום ב' דר"ח אלול, יוסיפו על אמירת היום בתהילים את הקפיטל קי"ט, תמניא אפי, כי מסוגל הוא לימי הרחמים.

כבר נכתב בספרו של הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע בספר אגרא דכלה, פר' בראשית: "מנהג ישראל תורה לומר תהילים בכל חודש אלול, ועל כן "בראשית" נוסריקון "אמרו ת'הלים ב'חודש 'אלול ר'צויים ש'בחים".

על ההנהגה מקדמת דנא להשתטח על קברי אבות בפרוס הימים הללו

כך הירבו בני ישראל לדורותיהם להרבות בתפילה ובתחנונים ולהעתיך ולשפוך צקון לחשי לבבם לזכות לשנה טובה ומבורכת. לבד מאמירת תהילים וריבוי אמירתם, אף יש שנהגו לילך לפקוד את צל ציונם של רבותיהם הקדושים לעורר זכות ישיני חברון, ולבקש כי בזכותם יוציא לאור משפט ישראל.

נהגו רבוה"ק רבי אלעזר מנחם מנדל מלעלוב ובנו רבי דוד צבי שלמה זי"ע"א, לנסוע בערב ראש חודש אלול לעיר האבות חברון ת"ו. ובמרבית ימי הרחמים ועשיית היו שוהים שם, והרה"ק רא"מ היה בא לירושלים רק לראש השנה ויוה"כ. [קובץ בית דוד - לעלוב]

ארבע פעמים בשנה יוצא האדמו"ר רא"מ [מלעלוב] זי"ע את ירושלים, ועושה דרכו לחברון עיר האבות רכוב על גבי חמור או פרד. אוהב הוא את העיר הזאת, ואהוב על יושביה, רובם חסידים ואנשי מעשה. שרוי בקרבת מקום למערת המכפלה לקברי האבות והאמהות, ושופך שם תחינה ותפילה. ועוד מעלה יתירה לחברון בעיניו, שאין בו כנסיות נוצריות ומזורים המרבים בצלצוליהם ומטמאים את האויר.

מרבה הוא לשהות שם, במיוחד בימי הרחמים והרצון, יוצא את ירושלים בער"ח אלול (הנסיעה ארכה באותם שנים יום שלם), ושוהה בחברון עד ער"ה, ביום זה חוזר הוא ירושלימה, ובצום גדליה עושה הוא מיד דרכו שוב לחברון, מבלה שם עד יום ח' בתשרי, וחוזר הוא לעיר העתיקה... [תפארת בית דוד, עמ' כז-כט].

נהגו הצדיקים רבי אברהם דוב ורבי דוד זי"ע"א מרחמסטרבקא בהיותם בארה"ק, לנסוע למערת המכפלה וקבר רחל ביום י"ג מדות, או ביום א' דסליחות, ופעמים בערב ראש חודש אלול.

הנהגה מעניינת היה לו למרנא הגרש"ז אויערבך זצ"ל בו היה רגיל להשתטח באחד מימים אלו על קברי האבות ע"ה בחברון. והורגל בכך מקטנותו, בהצטרפו עם אביו הגר"ר חיים לייב זצ"ל, לשבות בחברון באחת משבתות חודש אלול, בצוותא עם חכמי הקבלה מיישיבת 'שער השמים'. ועיקר מקום תפילתו במערת המכפלה היה, בפתח הארובה שב'אולם יצחק', המכוון עפ"י המסורת, כנגד פתח מערת קבורת האבות. אך הוסיף לומר פרקי תהילים, גם באולמות הקרויים ע"ש שאר האבות, וכן בפתח מקום הבנין, במקום שהיו רגילים להתפלל מלפנים, ובמקום המיוחס לקבורת הרמב"ן ז"ל. הוא ימליץ טוב בעדינו

להלן נעלה בין בתרי השורות כמה הנהגות מדרכי הצדיקים שבטרם פרוס ימים הנוראים הפליגו במסע מיוחד אל אתרא קדישא מירון אצל התנא האלוקי רבן שמעון בר יוחאי.

מובא בספר 'הילולא דרשב"י', עמ' ו: להיות כל איש ישראל שיש לו איזה

בני ישראל לדורותיהם מרבים בימים הללו ימי הסליחות - שעל פתחם אנו עומדים, להעתיך בתפילות ובתחנונים, להרבות בתפילה ולשפוך את ליבם אל מרן די בשמיא, לשוב אליו בכל נפשם, ולייחל לשנה טובה ומבורכת. מנהגים והנהגות מיוחדות של ריבוי תפילות מימשו הם בתקופה מרוממת זו, יש שהירבו באמירת פרקי תהילים, יש שהפליגו להשתטח על ציוני קברי אבות וצדיקי עולם. לפנינו אסופה מעניינת של מקורות טהורים לכך ועוד על הנהגותיהם וטוהר הליכותיהם שנהגו בעתות רצון הללו.

בקול בכי ונעימה

להלן נצטט פרקי עובדות והנהגות מדורות קדמאי בהם נהגו רועי שבטי ישראל, תלמידי הבעל שם טוב, לעורר את עם עדתם בהגיע ימי הסליחות, להרבות באמירת תהילים. כך מובא ב'כתר שם טוב', אות קפ"ו בהוספות: כשהיה ה"צמח צדק" מלואבויטש זי"ע בן ט' שנים, אמר לו סבו הרה"ק בעל ה"תניא" זי"ע: קיבלתי ממורי המגיד הק' ממעזריטש שקיבל ממורו הבעש"ט הק' זי"ע בשם מורו הידוע אחיה השילוני, אשר מיום שני דר"ח אלול עד יוה"כ יאמרו כל יום ויום במשך היום שלשה קאפיטלאך תהילים וביוה"כ שלושים וששה קאפיטלאך, ט' קודם כל נדרי ט' קודם השניה ט' אחר מוסף וט' אחר נעילה, ומי שלא התחיל ביום ב' דר"ח יתחיל באותו יום שהוא עומד בו ואת אשר החסיר ישלים.

הרה"ק ר' יצחק מסטיטשין זצ"ל סיפר ששמע מאביו הרה"ק מראזודוב זצ"ל שהיה אצל הרה"ק ר' אשר מרופשיץ זצ"ל בחודש אלול, ונהג לומר בכל יום י"ח מזמורי תהילים. [נזר הקודש, עמ' קמט]

השכימו קום לסיים את כל התהילים לפני התפילה

בצל קדשו של הגה"ק מרנא בעל הדברי חיים מצאנז זי"ע מובא כי בחודש אלול אמרו בציבור אחר תפילת שחרית ח"י קאפיטל תהילים, ובעש"ק השכימו קום לפני האיר היום וגמרו לפני התפילה כל סדר תהילים. [אוצר החיים, אות רכד]

מעניין לציין מה שמסופר כי בשנה האחרונה לפני פטירת מרן מהר"ד מבעלזא זי"ע, כבר הרגיש חולשה גדולה בחודש אלול, והיות שנוהגים בבעלזא שביום א' דסליחות אומר מרן לפני התיבה, לאחר תפילת שחרית, כל ספר תהילים בביהכ"נ, בשנה ההיא מחמת חולשתו לא הניחו לו הגבאים להיכנס לביהכ"נ לומר תהילים. אבל מרן זצ"ל אמר שברצונו דווקא להיכנס לביהכ"נ ולומר תהילים כמו כל שנה ושנה וכן עשה כרצונו הטוב, בשובו לביתו לאחר גמר התהילים אמר מרן לאנ"ש "האם לא היה כדאי להיכנס לאמירת התהילים לשמוע איך בני ישראל שופכים את ליבם באמירת היה"ר שאחר גמר התהילים?". [כתבי חסידים]

בער"ח אלול נהגו צדיקי בית ויז'ניץ לומר כל ספר התהילים. המנהג הקדום היה, שהיו אומרים ביום זה כל ספר התהילים על ציוני אבותיהם הק'. ומרן ה"אמרי חיים" זי"ע"א הנהיג לומר על הציון רק ספר רביעי מפני טירחא דציבורא, ובביתו אמר כל ספר תהילים.

החל מיום ב' דר"ח אלול נהגו לומר בימי א - ה' לאחר תפילת שחרית ספר מספרי התהילים בצבור. בימי הסליחות נהגו לאחר תפילת שחרית לסיים ב' פעמים ספר תהילים בציבור. [נחלת אשר, מנהגי ויז'ניץ לימים הנוראים]

בצל ישיבתו הרמה של הגאון הנודע רבי מאיר שפירא, הקפיד לעורר את תלמידיו ובני ישיבתו להרבות בתהילים בחודש הרחמים והסליחות. והא לכך

בבית העלמין נאמרו פרקי תהילים בבניה רבה

בספר 'רועה נאמן' מובא כי ביום י"ג מידות, אחרי תפילת שחרית, יצא הרבי ה"עקידת יצחק" מאלכסנדר זיע"א בלוויית אחיו וקהל חסידים לבית העלמין, לחלקת קברי אבותיו ורבותיו הק', שם נאמרים פרקי תהילים בבניה רבה ובקול חוצב להבות אש, אחר כך נאמרת התפילה המיוחדת שנתקנה לאומרה ב'אוהל' אדמור"י אלכסנדר.

עם סיום התפילות ניגש הרבי לכל ציון, שהה מעט על ידו כשפתותיו מרחשות וקולו לא נשמע, כשחזרו לביהמ"ד חלק הרבי לחיים ומזונות לכל הנמצאים.

וכך היה נוהג ה'עקידת יצחק' מאלכסנדר זיע"ל לשלוח מדי שנה בשנה לקראת הימים הנוראים מכתב לחסידי בירושלים, ובו הוא מתחנן להתפלל עבורו ליד הכותל המערבי ועל קברי האבות, כי יזכה ה' לעשות תשובה. ובמכתבו משנת תרצ"ה הוסיף: "ואל יביט כבוד תורתו במה שאני מפורסם, יאמין לי כבודו שאני גרוע מכל האנשים הנלווים אלי..." [קובץ כרמנו, תשרי תשל"ט]

על שריד בית מקדשנו

כ"ק מרן אדמו"ר מרחמסטריווקא - ארה"ב שליט"א, סיפר על אביו מרן אדמו"ר מהר"י זיע"א: "אאמו"ר זיע"א נהג ללכת לכותל המערבי בליל ער"ה למעריב האחרון של השנה, וכן ביום ער"ה לומר את ספר התהילים בהשתפכות הנפש, וכשלא היה אפשרות ללכת לכותל, אמר: פעם היה הכנה לר"ה ע"י אמירת תהילים בכותל המערבי, אבל כיום איזה טעם יש לר"ה... ואכן לאחר שהיתה שוב אפשרות הלך שוב לשפוך לבו בער"ה, ובחיי אביו הק' היה מתפלל גם את תפילת המנחה האחרונה של השנה בכותל המערבי ואח"כ חזר לתפילת ערבית אצל אביו הק' זיע"א שהיה ממתיין לו עד שיחזור מהכותל ורק אח"כ התחילו תפילת מעריב דר"ה. (מעין הברכה, גליון כ')

כמו"כ סיפר בנו הרה"צ ר' נחום טברסקי זיע"ל באחת משיחותיו: "הרי רבים מהיושבים כאן אתנו זוכרים היטב את תפילתו בכל יום פשוט מימות החול... ועל אחת כמה וכמה התפילות בימי חודש אלול, והימים הנוראים, במיוחד איך היתה נראית המנחה האחרונה בשנה, כאשר ניגש לעמוד בקול גדול ורם ובבכיות עצומות, הרי זה היה ממס כל לב, אשר נשאר חרוט היטב בליבות הקהל..." [קובץ מעין הברכה, שבט תשס"ה עמ' לו].

דין ומשפט, הוא הולך אצל עורך דין היותר גדול, שימליץ עליו לזכותו במשפט, והנה מצינו שרשב"י הוא שאמר שיכול לפטור את כל העולם מן הדין (סוכה מה:), וגדולים צדיקים במיתתן יותר מבחיהם, לכן נוסעים אליו שימליץ טוב עלינו ועל כל ישראל, לפטור אותנו ממידת הדין, ולגול עלינו רחמים משמי שמי קדם, ולהכתב ולהחתם בספר חיים טובים.

בספר הנודע 'אני לדודי' הועלה, כי תלמיד מובהק היה לו למרנא בעל הדברי חיים מצאנז זיע"ה, הגה"ח רבי מנדל דעעשער זצ"ל, והנה נוהג היה בחודש אלול לנסוע למירון, ולהתבודד שם עד ר"ה, ובימים נוראים כשהיה ש"ץ, היה תפילתו נלהבת ונוראה, וכל היכל התפילה עם המתפללים, ממש הורעדו וזועזעו. [מובא אף בחצרות החיים, גליון לה, עמ' פ]

פעם בשהותו של כ"ק מרן ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זצ"ל בצפת בחודש אלול, התבטא: עומדים אנו לפני יום הדין, מן הראוי שניסע למירון ולקברי צדיקים, להזמין כעורכי דין, שיהיו מליצי יושר עבורנו!

מיד הוזמן ר' בערל זילברמן ז"ל, שהיה בקי בכל קברי הצדיקים בגליל, שיתלווה אל מרן. [מאיר החיים, עמ' תיד].

זכור לנו ברית אבות

ולא רק למירונה היו מפליגים בנסיעתם, אלא יש מן הצדיקים שטרם ימי ראש השנה, הנהיגו בעצמם לילך על קברי רבותיהם הקדושים להשתטח על ציונם לבקש ולהעתיר בתפילה.

הרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' זיע"א מראדומסק, היה מרבה לנסוע לליז'ענסק להתפלל סמוך ונראה לציונו של הרה"ק רבי אלימלך זיע"א, ומחמת שהיה כהן, לא הלך עד הציון, אלא עד מקום הקרוב ביותר האפשרי, ובחודש אלול התעכב שם משך שבועות אחדים רצופים. [כ"ק אדמו"ר רבי יעקב מפשעווארסק זצ"ל, י"ג אורות, עמ' ס]

כל שנה היה נוסע הרה"ק מהוסיאטין זיע"א בח' אלול אל הציון של אביו רבינו הרה"ק מרוז'ין זיע"א לסאדיגורא, הנסיעה היתה במרכבה עם ארבעה סוסים באורך, בלילה שמה היה לו לפעמים בדרך. בלילה הראשון בפרוביז'נא, בלילה השני בכפר סטאבנה, בשונו לו בקידיריש או בקוצמן, ושעות אחדות נתעכב בטשורטקוב אצל אחיו אדה"ז מטשורטקוב. [גדול מרבן שמו, עמ' לה]

כך היה גם מנהגם של שאר אדמורי"י רוז'ין זצ"ל, לבוא בחודש אלול לסדיגורא, ולהשתטח על ציונו של אביהם הרה"ק מרוז'ין זיע"א, וכך נהג גם אדמו"ר הראשון מהוסיאטין זיע"א. [אביר יעקב עה"ת, בתולדות שבסוף הספר, עמ' רצה]

מושך גם את הלב ומצרף אותו לתפילה, שלא תהא כהקראת טקסט או קונצרט חזנות חלילה, אלא כמסכת שלמה של התדבקות בבורא עולם, והשתפכות הנפש לפניו...

"ב"ה זכיתי ובני ר' אליקים בינשטוק מכהן כ'בעל שחרית', במניין של הישיבה שלי בראש השנה. אני ניגש למוסף, כאשר הורגלתי מזה שנים רבות, והוא ניגש לשחרית, ואומנם 'אין הנחתום מעיד על עיסתו', ו'קרוב פסול לעדות', אבל אני שומע מרבים אחרים שיש לו את הייחודיות שלו, יש לו קול נעים במיוחד עם רגש יוצא מן הכלל. זה בהחלט מאוד משמעותי בשבילי, ואני מודה לבורא עולם שזיכה אותי ואת בני להיות שלוחי עמו ישראל, ומתפלל אליו שיורנו מה שנדבר, ויבינו מה שנתפלל לפניו בעזרתו ובחסדו עלינו."

הנוסח של קטעים נבחרים מתוך התפילות של הימים הנוראים, והוא כמעט תמיד שומע את הדיסקים הללו. זה מה שמחזיק אותו כל השנה. אני נודד ברחבי ארה"ב לא מעט, לטובת הישיבה שלי בבית שמש, ובכל מקום שאני מגיע - אנשים פוגשים אותי ומספרים לי מה התפילות של ראש השנה עושות להם. אני שומע ילדים בני 10 ו-12, שמחקים אותי, וחוזרים אחרי התפילות שלי עם כל ה'קוועצ'ים'. הרי לכל בעל תפילה יש את הייחודיות שלו, גם אם הוא נצמד לנוסח באופן הדוק וללא כל שינוי...

"זה הנוסח הזה, שמטבעו הוא שואב את הבנאדם לתוכו. בנוסח של ברסלב אין דבר כזה סיום קטע והתחלה של קטע חדש. כל קטע בתפילה, מושך אחריו בטבעיות את הקטע הבא. הכל משתלב יחד והכי חשוב, הנוסח הזה

דף היומי בבלי | דף היומי בהלכה | ווארט או סיפור לפרשת השבוע
שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו' | סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992 או 077-2222-666



המרכז לסייע והכוונת תלמידים

מתחילים עכשיו שנה שובה



בא להיות שותף בזכויות לדורי דורות

3

תרומה בסך 18 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 360 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 560 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 + 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

4

תרומה בסך 18 ₪ ל-22 חודשים סך תרומה 396 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 580 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 ספר "דרש דוד" על המועדים, כרך א' או ב'
 + 2 כרטיסים להגרלה הגדולה

5

תרומה בסך 18 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 432 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 630 ₪:
 גביע כסף
 סבין לחלות כסף
 כף לעוגה כסף
 + 3 כרטיסים להגרלה הגדולה

6

תרומה בסך 36 ₪ ל-20 חודשים סך תרומה 720 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1350 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 ספר "חפץ חיים" מהדורת 'דרשו'
 ספר "מועד לדוד"
 גביע כסף
 כף לעוגה כסף
 סבין כסף
 + 6 כרטיסים להגרלה הגדולה

7

תרומה בסך 36 ₪ ל-24 חודשים סך תרומה 864 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 1790 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 "חמשה חומשי תורה" בכרך אחד 'מהדורת דרשו'
 "דרש דוד" על התורה 3 כרכים
 גביע כסף
 כף לעוגה כסף
 סבין כסף
 + 10 כרטיסים להגרלה הגדולה

ימי הרחמים והסליחות זו ההזדמנות לזכות בזכויות ובשנה טובה.
 מאות תלמידים מצטרפים לספסלי הלימודים במוסדות תורניים, ע"י פעילי 'אחינו' עוזר לנו לעזור להם, ותזכה גם אתה בזכויות לדורי דורות.

בוא להיות שותף בזכויות לדורי דורות.

וקבל מתנה בשווי 1790 ש"ח מייד ללא הגרלה!

התורמים יכנסו להגרלה כוללת בסכום של

50.000 ש"ח!

פרס ראשון: זכייה בסך 20.000 ש"ח
 פרס שני: זכייה בסך 10.000 ש"ח
 פרס שלישי: זכייה בסך 5000 ש"ח
 פרס רביעי: זכייה בסך 1500 ש"ח
 פרס חמישי: זכייה בסך 1000 ש"ח
 פרס שישי: זכייה בסך 500 ש"ח
 ועוד 6 הגרלות ביניים בסך 2000 ש"ח כל אחת

ובנוסף, 'דרשו' מעניק מתנות באופן מידי עד לשווי של

1790 ש"ח!

2

תרומה בסך 18 ₪ ל-18 חודשים סך תרומה 324 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 460 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 סט "חפץ חיים ושמירת הלשון" מפואר 'דרשו'
 + כרטיס להגרלה הגדולה

1

תרומה בסך 18 ₪ ל-15 חודשים סך תרומה 270 ₪
קבל מיידית מתנה בסך 400 ₪:
 סט "משנה ברורה" מפואר מהדורת 'דרשו'
 + כרטיס להגרלה הגדולה

להצטרפות וקבלת המתנות: 02-5609000

'במה זכינו לכזה נס פלאי?' - שאלו הגיסים זה את זה, שוב ושוב. 'איך יצאנו בחיים מתאונה כה קשה, איך ניצלנו? כמה אנו חייבים להודות לבורא עולם, שהציל את חיינו!'

רק כשמפנימים כמה טוב עושה עימנו בורא עולם, אפשר לבוא ולבקש סליחה באמת!



הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א
הגדתי היום לה' אלקיך (כ"ו, א)



במוצאי השבת הקרובה, יקרה הרגע הגדול, המרגש, המרטיט כל לב יהודי. באישון ליל יהפכו הרחובות להומים מאדם, הפוסעים בהתרגשות ובדומיה, מאמצים אל הלב את ספר הסליחות הקטן, ספוג הדמעות ורווי הזכרונות. שוב יתכנסו המוני בית ישראל בכל בתי הכנסת, ומשיתן החזן את קולו בנעימה המוכרת 'אשרי יושבי ביתך' - כבר יזועו כל הלבבות... דקות בודדות יחלפו, ואת האוירה הרצינית של תפילת הסליחות תנסר ההמיה המרגשת, בעלת הניגון המעורר, 'אוי, יתגדל, ויתקדש...' דמעות אז ייקו בזווית העיניים, דמעות של חיל ורעדה מיום הדין, דמעות של התרגשות ושמחה על הרגע בו אנו זוכים שוב להתרפק על אבינו שבשמים, לבקש את סליחתו, לשוב ולהיות בני האהובים והחביבים. הרי כל מילה לא תוכל לתאר את ההתרפקות של בן על אביו בגעגוע...

מתוך נימוס ראוי

פסוקי התפילה הנאמרים עם פתיחת הסליחות, נושאים שבחים רבים והודאות מרגשות לאבא שבשמים, וכפי שאנו אומרים 'נקדמה פניו בתודה, בזמירות נריע לו'. ממבט ראשון זה עשוי להיראות מוזר - הלא אנו באים לבקש סליחה, אנו באים לומר עד כמה אנו מתחרטים על התנהגותנו, עד כמה אנו מתגעגעים לאבינו, עד כמה אנו חפצים בקרבתו. ההודאה על חסדו הנצחי והתמידי - נראית שלא ממין הענין, כלקוחה מעולם אחר... אך בהתבוננות מעמיקה נגלה את הרובד הנפשי העמוק והמרגש הכרוך בהודאה תחילה, עוד לפני שפוצים את הפה לומר סליחה. הרי אם פגענו באדם בטעות - לבטח נבקש את סליחתו מעומק הלב, מתוך נימוס ראוי. אך אם יתברר כי מי שנפגע היה אבינו האהוב או סבינו החביב, אם יסתבר שהנפגע הוא משהו ששולח לנו שיק על סך אלפי שקלים מדי חודש, הבושה שנחוש ובקשת הסליחה יגיעו מרבדים עמוקים בהרבה בתוך הנפש - המשפילה את עצמה ולא מוצאת את המילים איך להתנצל על הפגיעה... כשאנו פותחים את ספר הסליחות, ומבקשים לשוב ולהתרפק על אבינו שבשמים, אנו פותחים בהודאה. בתוך ליבנו פנימה, אנו עושים רשימה חלקית: קמנו הבוקר, אנחנו בריאים, הילדים קמו, כולם מחייכים, אנו מדברים כראוי, יצאנו עם אוכל בתיק, הדרך עברה בשלום - רגע, וכל זה חלק קטן מחדש הבורא עימנו ורחמינו בשעה הראשונה של הבוקר!

כשניקח בחשבון את המשפחה, את סביבת החיים, הקהילה התומכת, העבודה המפרנסת, הבריאות האיתנה - הרי מדובר באלפי חסדים יומיומיים ושגרתיים שאינם מובנים מאליהם. לאחר התבוננות בהם, צפה ועולה מאליה השאלה: ומה אנחנו החזרנו בתמורה? הרי אנו ניצבים בבושה בלי יכולת לומר אף מילה, לנוכח החסד הרב העוטף אותנו בכל רגע, כאשר רק אנו יודעים כמה אנו רחוקים מלהשיב למיטיבנו מעט כגמולו הטוב...

רק כשמפנימים כמה טוב עושה עימנו בורא עולם, רק כשמכירים כמה אנו נהנים מחסדו ורחמינו, רק מתוך לב הגואה בהוקרה והכרת הטוב למי שמעניק לנו כה הרבה - אפשר לבוא ולבקש סליחה באמת, מתוך הבנה אמיתית ועמוקה כמה גדול החטא, וכמה נדרשת הסליחה. רק כשנודה לבורא עולם על טובו הרב, תשתפך נפשנו בתחינה לסליחה, יתעורר ליבנו בתפילה למחילה, תתרומם הנשמה היהודית בבקשה לשנה טובה...

גם פרשת שבוע זה, הנקראת תמיד בימי חודש אלול, נושאת את בשורת זכות ההודאה, מבהירה עד כמה עמוקה חובתה. אדם זוכה לגדל פירות טובים, הפרדס הניב תוצרת מבורכת, מיד הוא לוקח את האשכול הראשון ונושאו לירושלים בהודאה עמוקה, מגיע לבית המקדש וקורא פרשה ארוכה ומפורטת, המתארת את חסד אביו שבשמים עם בניו - העם היהודי.

כי שום דבר בעולמנו לא קורה מאליו. בורא עולם - אב רחום וחונן, הוא הנותן לנו חיים ובריאות, ילדים ונחת מהם, פרנסה ועבודה, הצלחה במעשי ידינו וכן וחסד בעיני חברינו. כל מה שיש לנו הוא רק ממנו, בלעדיו לא נגיע לכולם. כשמבינים ומפנימים את העובדה הזו - משתפכת הנפש מאליה בהודאה עמוקה על חסדו הגדול, משוררת הנשמה לאבינו שבשמים את שירת ההודאה, כי נקדמה פניו בתודה!

שיחה נרגשת בחדר הרבי...

היה זה בשעת ליל מאוחרת, בחדרו של מורי ורבי כ"ק מרן האדמו"ר מנדבורנה זי"ע. כדרכו בקודש, ישב הרבי בשעות הלילה וקיבל את קהל מבקשי עצתו תוך שהוא מרעיף עליהם מברכותיו, מלבו הבורע באהבת ישראל יוקדת. ואז, באישון ליל, נכנסו לחדרו בני הזוג - בעלי המעשה, בליווי עסקן רפואי מפורסם אשר עסק בפתרון מצוקתם, והוא סיפר את סיפורם האישי המטלטל:

היה זה בחדרו של אחד המומחים הגדולים שבבית החולים 'שיבא' בתל השומר. אל החדר הגיעו בני הזוג, הנשואים כ-15 שנה, כאשר כבר שנתיים אחרי נישואיהם החלה האשה לסבול ממחלות שונות, עד שהובן כי למרות גילה הצעיר - היא סובלת ממחלה נדירה וקשה במיוחד...

כשנקבעה הפגישה עם הרופא המומחה, מיהר העסקן לזנוח את סדר יומו ולהצטרף לפגישה המכרעת עם הרופא המומחה הדגול. בשעה עשר בבוקר התייצבו השלושה בחדרו של הרופא, שהביט כל העת בצרורות המסמכים שבתיק הרפואי עב הכרס, ומדי פעם נעזר במשקפי הקריאה כדי לעיין היטב בצילומים שלפניו. הרופא שאל כמה שאלות והוסיף להביט בניירת, כשבחדר משתררת שתיקה מתוחה וחדה...

ואז הרופא פתח להסביר, ואולי לראשונה בחייו - התקשה להוציא את המילים המפורשות מהפה, וגמגם קלות. למרות זאת, לא היה מקום לטעות. 'אני מבטי ומעיי, עוקב אחרי התפשטות המחלה, בוחן כל התפתחות במשך השנים, וצר לי להודיע - - -'

הוא כחכח בגרונו והמשיך: 'זה ענין של שנתיים. אין תקדים רפואי שבמצב כזה, שרד החולה יותר משנתיים. אפשר במהלך השנתיים הללו להקל על הכאבים, אך אי אפשר לעצור את המחלה. אני ממש מצטער לומר שאין לי מה לסיי, נותרו שנתיים של חיים, במקסימום כמובן - - -' הרופא השפיל את מבטו, לא רוצה להיתקל בעיניה של אשה השומעת גזר המשך בעמוד הבא <<<

מה אנחנו עושים באמת ?

היה זה כשאחד מתלמידי ה'חפץ חיים', בא להקדים פני רבו. הוא הושיט ידו לברכת 'שלום עליכם' לבבית, ואחר כך שאלו ה'חפץ חיים': 'מה שלומך תלמידי היקר? מה אתה עושה?'

'ברוך השם, מגדלים משפחה' השיב התלמיד בפשטות. 'ומה עוד אתה עושה?' - שאל הרב, 'עוסק גם לפרנסתי' - השיב התלמיד. 'ומה עוד אתה עושה' - שאל שוב ה'חפץ חיים' בהתעניינות, ושוב השיב התלמיד: 'משתדל לפרנס בכבוד...'

'ומה אתה עושה?' - שאל ה'חפץ חיים'. עתה, כבר התפלא התלמיד. הן השיב את שהשיב, ושוב הוא נשאל את אותה שאלה מפי רבו, בפעם הרביעית ברציפות. לנוכח מבטו הת-מיה, הסביר ה'חפץ חיים' ואמר: 'עד עכשיו הסברת מה הקדוש ברוך הוא עושה עבורך... הן הוא זה שנתן לך את ילדיך, הוא שזן ומ-פרנס את משפחתך, הוא המחזיק בידך על כל צעד ושעל... ואני שואל - מה אתה עושה?'

התלמיד השיב בשאלה: 'נו, ומה באמת אני עושה כאן?' ואז קרב אליו ה'חפץ חיים' ואיל-פו בינה בנועם: 'הדבר היחיד שאנחנו יכולים לעשות הוא להודות. פשוט לעמוד מהצד, לראות את כל מה שאבינו אהבינו עושה עבורנו, ולהודות לו מעומק הלב על כל חסדו הטוב, כי הוא זה שעושה ואנו רק מודים לו!'

הודו לה' כי טוב, כי לעולם חסדו!

דין רפואי כזה, חד, חלק, נחרץ וברור. אין סיכוי לרפואתה, כל המאמצים נידונו לכישלון. שנתיים ימים מהיום, לדברי הרופא, אין שום סיכוי שתשרוד! אחרי שתיקה ארוכה, הרים הרופא את עיניו ובחן את תגובתה. האשה נראתה נינוחה ורגועה, שלווה ובטוחה, כאילו לא שמעה את הבשורה הקשה. לרגע חשב כי דבריו לא הובנו כראוי, ולכן חזר והסביר, אך גם לנוכח ההסבר השני המפורט - האשה לא המטירה שאלות ולא נלחצה, נותרה רגועה ונינוחה כפי שהיתה...

תודה על המידע!

'אתם אולי לא מבינים במה מדובר', שב הרופא ואמר, 'או שהבשורה קשה מדי לעיכול. ובכל זאת, אין לי מה להוסיף יותר...' שב ואמר הרופא, ושוב גילה כי האשה לא נחרדה ולא נבהלה, אלא נותרה רגועה ושלווה, ואמרה בצניעות ובשלווה: 'תודה על המידע!'

לנוכח זאת, לא הצליח הרופא לכבוש את סקרנותו: 'עשרים שנה אני יושב על הכסא הזה, וכבר בישרתי בשורות דומות ללא מעט אנשים במצב זהה. מעודי לא נתקלתי בתגובה כה צוננת ורגועה, המשדרת או חוסר הבנה מוחלט, או התעלמות מהנתונים העובדתיים... האם הבשורה שאמרתי הובנה כראוי?' - שב הרופא וחקר...

'הובנה לגמרי' - השיבה האשה בשלווה, 'ודווקא לכן אני כה רגועה ונינוחה, ודברך דווקא משמחים אותי, עד שלבי גואה בתודה וקורא 'הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו!'' אמרה האשה כשדמעות התרגשות נוצצות זולגות מעיניה, וכשהרופא היושב מולה נותר פעור פה והמום...

אחרי הקדמתה הקצרה, הוסיפה האשה והסבירה: 'הרי לפי דברך, אני עומדת לזכות בשנתיים במתנה, כלומר - אני אזכה עוד 700 פעמים לקום בבוקר בשמחה, והרי הקימה בבוקר מדי יום אינה מובנת מאליה, הרי בורא עולם לא חייב לי כלום, הוא נותן לי חיים במתנה כל יום מחדש...

ובעצם - אתה אומר, שאמשיך לזכות במתנה היקרה הזו עוד שנתיים ימים, עוד 700 פעמים! יש משהו מרגיע ומשמח מלשמוע שמתנת החיים תבוא מדי יום עוד 700 ימים? הרי בדיוק על כך לבי מתרונן מדי יום בהודאה נרגשת 'מודה אני לפניך... שהחזרת בי נשמתי בחמלה!', ואתה מגלה כי אמשיך להודות על המתנה הזו עוד שנתיים, האם לא אגיל ואשמח בלבבי? האם לא אהיה רגועה ושלווה לנוכח המידע החדש והמרגש?'

הרופא היה המום לנוכח ההסבר המפורט, עיניו נפקחו בהפתעה רבתי, מבטו על מתנת החיים השתנה מן הקצה אל הקצה, ואז הוסיפה האשה: 'ואותו בורא עולם שנותן במתנה 700 ימים, אף שזה לא מובן מאליה והוא לא חייב, מה ממנו יהלוק ומה ימנע ממנו להעניק לי עוד כהנה וכהנה שנות חיים מאושרות? האם כמות החיים שהוא מעניק מוגבלת? האם אינו יכול חלילה להעניק לי עוד ועוד חיים במתנה, פי כמה ממה שאתה מתאר?'

הרופא הנהן בהבנה, ואחרי הרבה שנים במקצוע - לראשונה זלגו עיניו דמעות, מבטו על החיים השתנה...

מתנות עד בלי די!

את כל הסיפור המטלטל, סיפר העסקן הנלווה לבני הזוג לרבי, והרבי הוא שסיפר את הסיפור במוצ"ק פרשת שמות תשס"א לקבוצת בחורים שהגיעו להתברך במעונו, כשהוא מוסיף בהתרגשות: 'וכבר עברו מאז יותר מ-5,000 ימים ולילות, ועדיין האשה משכימה קום מדי בוקר ואומרת בלב מתרונן: 'מודה אני לפניך מלך חי וקיים, שהחזרת בי נשמתי!'

לא פעם אנשים נחרדים ונכנסים ללחץ, כתוצאה ממשבר כלכלי, בעיה רפואית או קושי חינוכי. ההתמודדות עשויה להפחיד ואולי אף לשתק. אך כל זה נכון כאשר האדם חש כי בריאותו ובעלותו, פרנסתו ובידיו, הצלחת ילדיו היא אחד מנכסיו - ולכן הוא כה חושש מאיבוד הנכס שהוא שלו ובעלותו כביכול.

אך מי שמתרגל להודות על הבריאות התקינה והשגרתית, על הפרנסה המצויה ועל הילדים כפי שהם, העובדה כי הוא שב ומודה מפנימה בלבו כי אין זה מובן מאליה, ונכסים אלו אינם שלו, אלא ניתנים לו במתנה, כל יום מחדש, כל פעם - מתנה חדשה. מעתה, גם אם משהו במתנות הללו לא יילך כשורה, הוא לא מרגיש כי איבד משהו שהיה שלו מלכתחילה, ולכן אינו נלחץ ואינו מפחד...

הבה נאמץ את דרך החיים הזו, להודות לבורא עולם על טובו הגדול, ולהפנים - דרך ההודאה - כי שום דבר אינו שלנו במקור, את הכל אנו מקבלים במתנת אהבה מבורא עולם. ואז - גם אם חלילה נעבור התמודדות - היא לא תשבש אותנו, ובעיקר - ההבנה הזו תסייע להמשיך עוד ועוד מתנות עד בלי די!

המשך בעמוד הבא <<<

ישועה משולשת מתאונה מחרידה...

הרכב האיץ בכביש החוף, מתקדם לכיוון הגליל העליון. בתוכו ישבו, צפופים קמעא, שלושה זוגות גיסים, איש איש וזוגתו. הם לא היו מקומיים, הגיעו הנה מארצות הברית, לשפוך שיח, להתפלל בדמעות במקומות המסוגלים. באורח פלאי משהו, שלושתם לא זכו להיפקד בילדים, ואת צערם ויגונם אין צורך לתאר, עיניהם העצובות סיפרו את סיפורה של ההמתנה המתמשכת, האכזבות הנצברות, הייחול עד אין קץ לבכי עולל רך שטרם הופיע...
הרכב החדיש גמע את הדרך בקלות, אך לפתע, בלי שום הכנה מראש, עלה הרכב על כתם שמן, הסתחרר על צידו, הועף במהירות לשולי הכביש, והתהפך בוואדי שבמורד הכביש. בום נוראי ניסר את החלל, והנהגים שצפו במכונית המתעופפת והמתהפכת - מיהרו להזמין את כוחות ההצלה...

איך התרסק בוואדי?

'מי ידע אם נשאר מהרכב משהו או משהו בחיים', אמרו הנהגים וספקו כפיים בצער. 'ראיתם את הרכב עף? ראיתם איך התרסק בוואדי? אוי ואבוי, מהרכב לא נותר זכר, והוא היה עמוס נוסעים, השם ישמור!' יללות הסירנות החרידו את האויר, אל המקום הגיעו כוחות הצלה וחילוץ גדולים. לנגד עיניהם הנדהמות, קמו ששת הנוסעים אחד אחרי השני, התנערו מהאבק שדבק בהם, ופשוט - התרוממו על רגליהם, בריאים ושלמים! לכוחות ההצלה לא נותר אלא להשיב את נפשם בכוסות מים צלולים, לסייע להם לעלות חזרה לדרך המלך, תוך התמודדות עם מכות וחבלות קלות בלבד. אחד מנוסעי הרכב שבר את רגלו - אך זו היתה הפגיעה החמורה ביותר, מתאונה שכללה התעופפות לוואדי, התהפכות וריסק טוטאלי של הרכב!

כל ששת הנוסעים פונו כמובן לבית החולים, לצורך בדיקות מקיפות שיוודאו כי לא ניזוקו באופן משמעותי. בחדר המיון, שבר את שתיתקת ההלם ר' פנחס, כשקרא בקול: 'הודו להשם כי טוב כי לעולם חסדו! השם נפשנו בחיים ולא נתן למוט רגלנו!'

'במה זכינו לכזה נס פלאי?' - שאלו הגיסים זה את זה, שוב ושוב. 'איך יצאנו בחיים מתאונה כה קשה, איך ניצלנו? כמה אנו חייבים להודות לבורא עולם, שהציל את חיינו!'

הם המשיכו לעסוק בדברי שבח והודאה, כשר' פנחס קרא לפתע: 'הרי בשביל מה נסענו? כדי לבקש לזכות בילדים. ולשם מה אנו זקוקים לילדים? כדי לגדלם ולחנכם בדרך התורה, כדי שידעו ויכירו שיש בורא לעולם, יש מנהיג לבירה, וידו לו על חסדו הטוב ומתנותיו שהוא מעניק לנו... וכי אנחנו מספיק מודעים לחסד הגדול שבורא עולם גומל עימנו יום יום? היום - קל לנו להודות, כי ניצלנו ממייתה מוחשית. האם אנו זוכרים להודות לו מדי יום על חסדיו הטובים האחרים? על כך שהעניק לנו חיים, שיש לנו משפחה מאוחדת? האם זכרנו להודות על הנסיון הכה קשה של המתנה לילדים, שאיננו יודעים מה עומד מאחוריו?

עלינו להודות ולשבח

הרי על כל נשימה ונשימה - עלינו להודות ולשבח, למי שנותן לנו את הכוחות והיכולות, הכשרונות והמשאבים לכל מה שיש לנו. עלינו להודות שהוא מעניק לנו כוחות להתמודד עם הנסיון, עלינו להודות על כך שאנו יכולים לנסוע ולשפוך שיח לפנינו... הבה נקבל על עצמנו להודות לו, במילים שלנו, מעומק הלב!

הגיסים שמעו את שיחתו הנרגשת של ר' פנחס, ומיד הבינו כי מאת ה' היתה זאת, לזכות אותם במבט חיובי ומודה על החיים, למרות - ואולי בגלל - הנסיון בו הם שרויים. על אתר קיבלו על עצמם, כי מדי יום יכוונו היטב

באמירת 'עלינו לשבח', ויוסיפו אחר כך כמה מילים מעומק הלב, להודות לבורא עולם על חסדו הטוב, תוך ציון נקודת חסד השם מסויימת שהבחינו בה.

היום בו קיבלו על עצמם הגיסים את קבלת ההודאה, היה ראש חודש ניסן. כשחזרו לעצמם, שבו לארה"ב לחוג את חג הפסח במחיצת בני המשפחה. הסיפור הוסיף לחיות בתוכם, בשל העובדה כי מדי יום נעמדו - כל אחד ואחת בכל מקום שהיו - והודו לה' במילים נרגשות על חסדו הטוב, בציינם מדי יום עובדה מרגשת אחרת, חסד נוסף ששמו אליו לב רק היום...

המשך הסיפור, המופיע בספר 'ומתוך האור' מפי בעל המעשה - ר' פנחס, כמו לקוח מהאגדות, אך הוא עובדה חיה וקיימת, תרתי משמע: בב' בטבת שאחר כך, זכה ר' פנחס להיפקד בבן. לאושרו לא היה גבול בשעה ששמע את בנו הזעיר בוכה את בכיו הראשון, ממלא את החלל בבכי המשמח בעולם...

לא חלפו אלא שלושה ימים, וגיס אחר זכה להיפקד, הפעם בבת. שמחתו של הגיס הרקיעה שחקים, הוא אחז בבתו הקטנטנה וליטף אותה כמו יהלום יקר ערך, והרבה יותר... ר' פנחס עוד היה בבית החולים עם רעייתו שילדה שלושה ימים קודם לכן, ולחיצת הידיים ביניהם היתה מרגשת ומאושרת במיוחד...

לנוכח זאת, לא הצליח הרופא לכבוש את סקרנותו: 'עשרים שנה אני יושב על הכסא הזה, וכבר בישרתי בשורות דומות ללא מעט אנשים במצב זהה. מעודי לא נתקלתי בתגובה כה צוננת ורגועה

לשאת עיניים מודות

ומוקירות

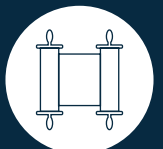
אך גם הגיס השלישי זכה, חמישה ימים אחר כך. בעיצומו של צום עשרה בטבת, נולד בן חמוד וקטן לגיס השלישי. הוא שסגר את שלישיית ילדי ההודאה, שעצם קיומם וחיותם - מלמד וזועק, קורא ומאיר: כשיהודי זוכה להודות לה' על חסדו הטוב - בורא עולם פותח לו את השערים, מיטיב עמו בחזרה. רבים מהנסיגות העוברים עלינו, תפקידם ומטרתם לגרום לנו לשאת עיניים מודות ומוקירות תודה לשמים, להעריך את חסד הבורא עד הנה, כדי לפתוח לנו שערים לחסד נוסף והשפעות נוספות וברוכות משמים...

אנו בשערי שנה חדשה, וליבנו מלא בבקשות ותחינות לשנה טובה ומאושרת, שופעת ומוצלחת. רגע לפני שנבקש, הבה נעשה רשימה של מתנות חנים שקיבלנו בשנה החולפת מאוצרו הטוב של אבא שבשמים, ונודה לו מקרב לב עליהן. ככל שנודה יותר על העבר נזכה כי תפילותינו על העתיד יתקבלו ברצון, ויפתחו לנו שנה חדשה, ברוכה ומאושרת!

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב קובלסקי כתבו לו - 6182918@gmail.com

- מה ענינו של לבן הארמי, למקרא ביכורים, וליל הסדר?
- מדוע רק 'וידוי מעשרות' מסתיים בתפילה, ולא 'מקרא ביכורים'?
- מהו הטעם של ברכת הנהנין?
- מהי הסכנה בחסרון השמחה בעבודת ה'?

**השאלות
בפרשת
השבוע**



כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה והמועדים' לרכישה התקשרו 02-5609000

אלו סליחות אין ליחיד לאומרן, אבל כשאומרן בניגון של לימוד, יכול לאומרן?

מה הטעם שנהגו שיחיד באמצע לימודו, מפסיק לאמירת י"ג מידות של ציבור?

מה הטעם שנהגו שיחיד באמצע לימודו, מפסיק לאמירת י"ג מידות של ציבור?
ישנם דברים שהיחיד ששומע ציבור האומרם, צריך לאומרם יחד עם הציבור,
יש שחיובם הוא מעיקר הדין יש שהוא ממנהג דרך ארץ, ויש שהוא כדי
להרבות רחמים על ציבור המתפללים.

הלכות אלו התבארו בהלכות תפילה (סימן סה סעיף ב, ג), שם כתב השו"ע
שמי שקרא קריאת שמע ונכנס לבית הכנסת, ושומע ציבור אומרים קריאת
שמע, צריך שיקרא פסוק ראשון של קריאת שמע עמהם, שלא יראה כאלו
אינו רוצה לקבל עול מלכות שמים עם חבריו, וטוב שיקרא עמהם כל קריאת
שמע, וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק ט) שהוא הדין שאר דברים שהציבור
אומרים כגון 'תהילה לדוד' או 'עלינו', וטעם הדבר שכן דרך ארץ.

אכן יש דברים שהם מעיקר הדין, וכמו שכתב בשו"ת אגרות משה (או"ח
ח"ג סימן פט), ששונה הדין כששומע ציבור האומר קדושה, שאומר עמהם,
אע"פ שכבר אמר קדושה כמבואר ברמ"א (סי' קכה ס"ב), ששם החיוב
לאומרם עם הציבור הוא מעיקר הדין ולא רק ממנהג דרך ארץ, והטעם כיון
שקריאת שמע חיובה קבוע פעמיים ביום ולא יותר [ואם כך יצא ידי חובתו],
ולכן החיוב לאומרה עם הציבור הוא משום מנהג דרך ארץ, שלא יראה כאילו
נמנע מלקבל עליו עול מלכות שמים עם חבריו, אכן אמירת קדושה, שכל
עיקר עניינה לקדש שם שמים עם הציבור, ועל כן חובה לאומרה מעיקר הדין
אפילו מאה פעמים ביום [ומקיים מצוה בכל פעם כמו הפעם הראשונה].

ויש דברים שקריאתם עם הציבור, הוא רק משום זכות ציבור המתפללים,
וזה אם שומע ציבור אומרים י"ג מידות, שכתב בשו"ת אגרות משה (שם),
שאף שאינו מחויב מעיקר הדין לאומרן עם הציבור [וגם אין בזה הטעם של
דרך ארץ, שהרי אמירת י"ג מידות אינה אמירת שבחו של מקום, אלא תפילה
ותחנונים, שירחם עלינו במידת הרחמים של], מכל מקום נהגו העולם
לאומרן עם ציבור המתפללים אף כשהוא באמצע לימודו, שבזה מעורר יותר
רחמי שמים על ציבור המתפללים, שכלל שהציבור גדול יותר כך מתרבים
רחמי שמים עליו. והוסיף שם שמסתבר שאין זה נאמר בתלמוד תורה של
רבים, שאין להפסיק בשביל אמירת י"ג מידות עם הציבור.

**יחיד שלא הספיק לומר 'מחי ומסי' ו'מָרְן דִּי בְּשִׁמְיָא' יחד עם הציבור,
מתי יכול לאומרם ביחידות ומתי לא?**

הבקשות הנאמרות בסוף הסליחות בלשון ארמית, כתב המשנה ברורה (סימן
תקפא ס"ק ד) שלא יאמר אותן אלא במנין של עשרה. וכמו שפסק השו"ע
בהלכות תפילה (סימן קא סעיף ד), שאין לומר תפילות בלשון ארמי אלא בציבור.
אכן, כשהיחיד נמצא במנין, רק שלא הספיק לומר את הבקשות שבארמית
'מחי ומסי' ו'מָרְן דִּי בְּשִׁמְיָא' שבסוף הסליחות יחד עם הציבור, כתב הגר"ח
קנייבסקי (אישי ישראל פמ"ה הערה נח) שמסתבר שיכול לאומרו אפילו
אחרי שהציבור כבר סיים לאומרו, וכן לענין אמירת 'יקום פורקן' שאף שפסק
המשנה ברורה (סי' קא ס"ק יג) שאין לאומרו ביחידות, כתב הגר"ח קנייבסקי
(אישי ישראל תשובה קיט) שאם נמצא בציבור יכול לאומרו אף לאחר
שהציבור סיים לאומרו. וכן משמע במשנה ברורה (סימן קלד ס"ק יג) לענין
אמירת 'ברוך שמי', שאם לא אמרו בשעת הוצאת ספר התורה מארון קודש,
יכול לאומרו עד שפותחים את ספר התורה לקרות בו, ומשמע שיכול לאומרו
אף שהציבור כבר אמרו.

אכן, אם הציבור כבר סיימו לגמרי לומר את הסליחות, הורה הגרש"ז
איועברב (הליכות שלמה ראש השנה פ"א ס"ד) ששוב לא יאמר הבקשות
של 'מחי ומסי' ו'מָרְן דִּי בְּשִׁמְיָא'.

**על איזה מנהג באמירת סליחות התבטא החפץ חיים זיע"א 'זאגאכץ'
איו זעגאכץ'?**

פסק הרמ"א (סימן תרב סעיף א), שאומרים בכל יום בסליחות של עשרת
ימי תשובה, לאחר הסליחות וידוי של 'אשמנו' שלוש פעמים. והוסיף המשנה
ברורה (שם ס"ק ו) ששמעם בספר המנהגים [טרנא], שאף בסליחות שאומרים
כן גם מיום הראשון ועד ערב ראש השנה. ומשמע שיש לומר בכל סליחות
בסופן וידוי של 'אשמנו' שלוש פעמים.

ומה שנהגו העולם לומר, שאומרים 'אשמנו' לאחר הסליחות רק פעם אחת
ולא שלוש פעמים, כן הובא בשם הגר"א במעשה רב (אות רב) ובשם האריז"ל
(הובא בבאר היטב ס"ק ב).

בספר הצדיק ר' שלמה, מתולדותיו של הצדיק ר' שלמה בלוח, תלמיד
מובהק למרנא החפץ חיים, הביא (עמוד מא) בשם רבו החפץ חיים, שלא
היה אומר 'אשמנו' בסוף הסליחות רק פעם אחת ולא שלוש פעמים, ואמר
על זה החפץ חיים: "זאגאכץ איו זעגאכץ", והיינו שלהגיד כמה פעמים
'אשמנו' זה מלל אחרי מלל, ואין כאן תוספת וידוי.

אכן הוסיף להביא שם, מדברי החפץ חיים מה שכן נהגו בוידוי של 'על
חטא' ביום הכיפורים, לחזור ולומר על חטא עשר פעמים (סי' תרכ ס"ק ב),
כי שם הגדר הוא אחר, כי עיקר הוידוי הוא על ה'לפניך', ולכן חוזרים על כך
בכל פעם להזכיר זאת.

**איזה סליחות אין ליחיד לאומרן, אבל כשאומרם בניגון של לימוד יכול
לאומרן?**

אמירת סליחות, הוא אף לאומרן שלא בציבור, אלא שפסק המשנה ברורה
(סימן תקפא ס"ק ד) שיחיד יכול לומר את הסליחות שאין מוזכר בהם י"ג
מידות, אבל סליחה שמוזכר בה י"ג מידות, יש ליחיד לדלג את התיבות בהן
מוזכר י"ג מידות.

ומשמעות דברי המשנה ברורה, שאין לומר ביחידות לא רק את הי"ג מידות
בעצמן, אלא אין לומר אפילו מילים בסליחות שמוזכר בהן ענין הי"ג מידות
כמו 'זכור לנו ברית שלש עשרה', וכן כתבו המטה אפרים (סכ"א) והט"ז
(סימן תקסה ס"ק ה), וביאר הט"ז שהוא משום שמזכיר זכות י"ג מידות
שלא בציבור. אכן במשנה ברורה (סימן תקסה ס"ק יג) כתב, שהסכימו
האחרונים שיחיד יכול לומר סליחות אף אם מוזכר בהן ענין הי"ג מידות,
ורק שאין לומר את הי"ג מידות עצמן. ובשער הציון (שם ס"ק י) כתב שהמקור
הוא הב"ח והא"ר ושיירי כנסת הגדולה דלא כט"ז.

אכן ישנה אפשרות גם ליחיד לומר את הי"ג מידות בעצמן, כמו שכתב
השו"ע (סימן תקסה סעיף ה) ובמשנה ברורה שם (ס"ק יב), שאם אומרן
בניגון של טעמים לא דרך תפילה ובקשה, אין מניעה גם מהיחיד לאומרם
כך.

אכן בדיון זה של אמירת הי"ג מידות בניגון של טעמים, חידש בשו"ת אגרות
משה (יו"ד ח"ג סוף סי' כא) שאן צריך לאומרן דוקא בניגון של טעמים של
המקרא, אלא אף אם יש לו ניגון שבו הוא לומד את פסוקי התורה, יכול
לאומרם באותו ניגון, כיון שהעיקר הוא שלא יראה שאומרם כדרך תפילה
ובקשה.

ואשה שאינה רגילה בניגון של טעמים, הורה הגרי"ש אלישיב (הליכות
והנהגות תשרי עמוד 2) והגר"ח קנייבסקי (ימי הרחמים הרב ספטימוס עמוד
כא) שתדלג על קטעים אלו של י"ג מידות.

בדרכי לחיידה, מלווה את בני הקטן לכיתתו, פגשתי אברך תלמיד חכם, כולו נפעם מה'הרגש' שחשב עליו הבוקר, בקריאת התורה של יום שני, בפרשת כי תבוא. "ליהודי צמחה תאנה ראשונה באילנו, והנה הוא נפעם ונרגש כולו, קושרה בגמי, עולה לירושלים ומעלה את הביכורים, כולו עמוס ברגשות הכרת הטוב. על מה?"

כיום, כדי לחוש שקיבלנו משהו, אנו צריכים לקבל באמת משהו לא שגרתני...

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א



רבים מנקיי הדעת מקדישים את התפילה האחרונה של השנה, מנחה של ערב ראש השנה, בכדי להודות להקב"ה מקרב לב עמוק על השנה שחלפה. נכון, אולי היו חריקות פה ושם, אך בכללות, לרובינו המוחלט, היתה שנה מיוחדת בשפע הטוב שבה. למרות שלא היינו מושלמים בשנה שעברה, קיבלנו מהקב"ה שנה נפלאה של חיים ומזון, תורה ודעת, ילדים טובים, בריאים ושובבים. שמחה וצחוק, אושר ואידישע נחת. אם נביט על השנה שחלפה, נראה כמה רגעים טובים היו בה. וכן, אפילו על כוס קפה טעים וחם, אותו שתינו בכל יום, אולי פעמיים ביום, צריך להודות מכל הלב.

נכון, עוד מעט ראש השנה ואנו נעמוד שוב למשפט ודין, בחוסר ודאות מוחלט. אך אי אפשר שלא להודות ולהוקיר, להכיר טובה, על המשפט הקודם שלנו, בו הצלחנו להשיג, למרות כל החסרונות שלנו, שנה טובה ומתוקה.

ברוך ה', הילדים בריאים. ברוך ה', יש אוכל במקרה. ברוך ה', הילדים לומדים תורת ה' בחידורים ובישיבות והבנות מתעלות בבתי הספר. ברוך ה', נושמים, חיים, לומדים, שמחים, רואים נחת, נהנים, מתרגשים, צוחקים, ואפילו חולמים. אז תודה רבה לך, אבא שבשמים, על כך שהבעת בנו אמון ונתת לנו עוד שנה, כמתנת חינוך.

אז לפני שאנו נכנסים לדאגה עצומה ולחרדת הדין, לבכי ולקבלות הגדולות, להשתפכות הנפש המתוקה ולמעמד המלכת המלך בראש השנה. רגע לפני שאנו מבקשים ומתחננים על השנה החדשה, נעצום עיניים לרגע, נעביר בסך את מאורעות התשע"ח, על הלימוד והתפילות, קרבת האלוקים, הילדים והאושר, חיי הרוח וההתקדמות, הצחוק והשמחה וה"אידישע נחת", ופשוט נגיד מכל הלב: "תודה רבה לך אבא!".



2. הוא עמד בתפילה, בעיצומו של ראש השנה. ביקש, התחנן, התחנן, אפילו בכה. "אבא! אתה הרי אבא שלי! אז אנא!"

ואבא שלו ענה, כך שמע הוא, דרך משל, מתוככי חדרי ליבו, מקול נשמתו הפנימי, המפעם בקרבו: "אם אני אבך, אם כן כיצד התייחסת אל האחים שלך? האם אחיך אינם הבנים שלי?"

"בודאי אבא", השיב היהודי מתוככי נשמתו, "אוהב אני כל יהודי כנפשי. אוהב אני כל אחד ואחד מאחי היהודים, ולא משנה מאיזה חוג ועדה הם. כל בניך אוהבים!".

"אם כך, מדוע שלשום, בשמונה ושלשים בבוקר, חלפת ברכבך ליד תחנת האוטובוס ולמרות שראית את מגיד השיעור הממתין בתחנה, לא עצרת לו? מדוע כשאתה נוסע במכוניתך בכל ערב, איך קובע מראש עם חברך, שנוסע לאותו האזור, שייסע איתך? הרי יודע אתה כמה זמן מתבזבז לו, כמה עגמת



נפש, להמתין לאוטובוסים עמוסים בנוסעים. והאברך מרחוב שמאי, שעומד בכל ערב בתחנה, ואתה הרי יכול בקלות לסייע לו להגיע לכולל-ערב מהר ורגוע יותר ולא נוסף זיעה. מדוע אינך מביט בו אפילו? האברך היקר הזה אינו עוצר מכוניות מעצמו, משום שהמושג 'טרמפים' אינו מתאים לרוחו ולדרגתו הרוחנית. אך אתה עצמך, מדוע שלא תסכם איתו מראש שתקח אותו ברכבך. הרי בכל מקרה אתה חולף על פניו בכל ערב"

"אבל אבא! לפעמים אני עסוק בשיחה בדיבורית ואינני רוצה שאנשים אחרים יקשיבו לשיחה!"

"אתה צודק, בני יקירי. על הנסיעות האלה כלל לא באתי אליך בטרניה. גם לא על הנסיעה בה נסעת עם רעייתך ושניכם רציתם לשוחח ביניכם. אני מתכוון ל-36 הנסיעות הקצרות שלך במהלך חודש אלול. מדוע לא חשבת על הבנים שלי? מה עם היהודי עם שני הילדים שיצא מביתו, ממש מהבנין הסמוך, בדרך לתחנת האוטובוסים, ב-7 בערב, כשהוא ממחר מאד לרופא השיניים של בתו הקטנה?? הרי ראית אותו ממחר לכיוון התחנה. מדוע לא הצעת לו עזרה, כשבכל מקרה ישבת כבר ליד ההגה ורצית לנסוע לחלק העליון של העיר?"

"אבא, אני מבקש סליחה ומקבל לעצמי לעתיד להתחשב יותר באחרים ולהפוך את מכוניתו למקום של חסד."

"נפלא, בני אוהבי. קיבלתי את סליחתך ואת קבלתך לעתיד. שתהיה לך שנה טובה ומתוקה!"



במשך מספר שנים ניתן היה להתקשר בכל ערב לאחד מתושבי אלעד ולהירשם אצלו לנסוע עימו ברכבו, למחרת בבוקר, מאלעד לירושלים, ובחזרה. ומעשה שהיה כך היה: אותו יהודי יקר עבד לפרנסתו בפאתי ירושלים והוא נסע לעבודה דרך כביש 443. מידי פעם בפעם אירעו בכביש פגיעות ותקריות לא נעימות, מצד בני הכפרים הפלשתינאים בסביבה, ורעייתו של מיועדנו

בהתחלה חששתי מאוד. מה? ללמוד חמישה דפים ליום? אך ידעתי שבלי תכנית מסודרת של לימוד וחזרה, אין לי סיכוי לדעת את הש"ס. אז החלטתי: נתחיל בקטן. ביום התשיעי מתחילים בעוד חזרה. כל הלילה התלבטתי מה אני עושה מחר. בסייעתא דשמיא המשכתי והתקדמתי

הצצה על אחד ממאות האברכים שעמלים להיות 'יהודי של ש"ס'

הרה"ח רבי אהרן כהן שליט"א



אחת השאיפות המרכזיות בחייו של כל יהודי שומר תורה ומצוות היא לדעת את הש"ס. כל אחד מאתנו, חושב על זה לפעמים, מדמין את עצמו שוקד על התורה לילות כימים, דף אחר דף, מסכת אחת ועוד אחת, עד שהוא זוכה לסיים את הש"ס כולו, ואף לזכור כל דף, כל עמוד, כל דיבור המתחיל ברש"י ובתוס'. חלום!

אבל כדרכם של חלומות, גם מהחלום הזה אנחנו מתעוררים עד מהרה, וכמו כל החלומות האחרים, גם הוא מתפוגג לו ונשלח לאחסון ממושך אי שם יחד עם שאיפות רבות אחרות שנטועות בנו, ולעולם לא נגשים אותן. לדעת את הש"ס, אנחנו אומרים לעצמנו, זה עניין של גאונים מופלגים או שקדנים באופן קיצוני. אנשים שבאמת נוטשים את כל הדברים האחרים בחיים, ומקדישים את כל כולם אך ורק לנושא הזה. אחרת, איך אפשר לזכור כ-2,800 דפי דמרא על בורים? זה לא בשבילנו...

ככה זה אצל כולם.
נכון? אז זהו, שלא.

לדעת ש"ס בשעתיים וחצי...

כבר בתחילת השיחה עם הרה"ג מיכאל א. מחשובי לומדי כולל 'מורשה ודעת' בבני ברק, הבנו שהוא אומר את דברו במלוא התום והפשטות. זה לא בשמים, לדעת את הש"ס...
נכון, זה לא כל כך קל, אך עם תכנון נכון והעיקר עם עקביות בלי פשרות כל אחד יכול!

איך עושים את זה?

תכנית הלימוד שלי הוא בעצם במסגרת "חבורת ש"ס" הידועה. מדי יום בשעות הבוקר אני מקדיש שעתיים ומחצה המוקדשים לזה. בתחילה אני לומד את ה'דף היומי', וכן עובר שוב על הדף של אתמול באופן יסודי. עד כאן זה מאוד פשוט, כל יום לומדים את הדף של היום וחוזרים על הדף של אתמול. לאחר מכן אני לומד ברוגע ובהבנה את הדף של השבוע שעבר. אם היום יום רביעי, אני חוזר על הדף שלמדו שבוע שעבר ביום רביעי. עכשיו אני מתחיל עם דפים מתקופות קדומות יותר. קודם כל דף מלפני חודש, אם היום י"ח באלול, אני אלמד עכשיו את הדף של י"ח באב, ולאחר מכן את הדף של לפני ארבעה חודשים, כלומר מ"ח אייר. נשאר לי עוד דף אחד לחזור עליו, הדף שנלמד לפני שנה, ב"ח אלול תשע"ז, ועל אף שכבר עברה שנה, אני זוכר אותו די טוב, כי למדתי אותו וחזרתי עליו חמש פעמים עד כה: 1. ביום שבו למדו אותו בדף היומי, 2. יום למחרת, 3. שבוע לאחר מכן, 4. אחרי חודש, 5. אחרי ארבעה חודשים וכעת אני חוזר עליו בפעם השישית! אבל זה לא רק הדף ב"ח אלול תשע"ז, אלא גם מ"ח אלול תשע"ו, ותשע"ה וכן אחורה עד לשנה הראשונה של המחזור הנוכחי של 'הדף היומי'.

בעצם למדתי היום ששה דפי גמרא, שמתוכם אחד חדש ועוד חמישה 'ישנים'.

כמובן שאפשר לחזור פעמים נוספות, ורבים מהאברכים אכן עושים את זה, במיוחד לפני המבחן החודשי חוזרים על הדפים מהחודש האחרון, לפני המבחן המסכם עוברים על הדפים מארבעת החודשים האחרונים, ולפני 'קנין ש"ס', עוברים קודם כל על הדפים מהחצי שנה האחרונה, וכמו כן, מי שיש לו קצת זמן נוסף, חוזר גם על מסכתות ישנות.

יהודים של ש"ס

בתוכנית 'קנין ש"ס' של 'דרשו' נבחנים, שימו לב, מאות אברכים! מאות אברכים שבהשקעה של מספר שעות ביום, אצל חלקם אפילו פחות מכך, הופכים להיות 'ש"ס יוד' - 'יהודים של ש"ס'.

וכשאנחנו מדברים על 'אברכים', אנחנו לא מתכוונים לגאונים שרמת המשל שלהם היא בקצה העליון של הסקאלה. מדובר באברכים עם כישרונות סבירים ורגילים, חלקם מוכשרים יותר וחלקם מוכשרים פחות. המפתח להצלחה אינו טמון בכישורים השכליים, אלא בעיקר באופן הלימוד ובמידת המחויבות אליו לאורך זמן.

'קנין ש"ס' עובדת עם שיטה מאוד פשוטה ומאוד חכמה. לומדים כל יום דף אחד חדש, לפי סדר הלימוד של 'הדף היומי' על הש"ס הבבלי. כל יום דף אחד... רק אחד. במקביל חוזרים גם על הדפים של הימים הקודמים, ושל המסכתות הקודמות, את חלקם בחזרה יסודית ואחרים בחזרה מהירה שמטרתה לשמר את הנלמד בזיכרון. לאחר מכן מתחלפות המסכתות, אלו שכבר למדנו באופן יסודי נלמדות עתה באופן מהיר יותר, ואלו שפחות השקענו בחזרה עליהן עד כה, מקבלות עכשיו את הדגש. קיימות שיטות שונות של חלוקת החזרה, וכל אחד בוחר לעצמו את האופן המתאים לו, אך הצד השווה שבכל השיטות, ושמשותף לכל המשתתפים בתוכנית הוא המחויבות היומיומית, כשמאמר חז"ל 'אם תעזבני יום, יומיים אעזבך' מקבל משנה תוקף.

השיטות כדי להצליח

סדר המבחנים ב'דרשו' גם הוא מסודר מאוד: אחת לחודש עורכים את המבחן הרגיל של כל נבחני 'הדף היומי' ב'דרשו'. פעם בארבעה חודשים מתקיים מבחן מסכם על 120 דף, ופעם בחצי שנה מתקיים מבחן על כל דפי הש"ס שנלמדו מאז תחילת המחזור ועד כה. המבחן הראשון הוא על כ-180 דף, הבא אחריו על כ-360 דפי גמרא, והמבחן הקרוב שיערך בעז"ה מיד לאחר 'בין הזמנים' של חודש תשרי הבעל"ט, יתפרש על 2,200 דפים.

זה נשמע בלתי אפשרי, אנחנו יודעים. דווקא בגלל זה החלטנו להביא לכאן שיחה קבועה עם אחד מלומדי 'קנין ש"ס', בכל פעם נבחן אחר מבין מאות נבחני התוכנית, וכל אחד מהם יספר לנו על הדרך האישית שלו, על התקוות, החששות והשיטות שפיתח בעצמו או שלמד מחבריו כדי להצליח ולעמוד במשימה הכבירה שנטל על עצמו.

דליי השופכין שגרמו לאחים לרקוד, רבי דן סגל שליט"א רוקד לבד בבית כנסת, והשמחה הגדולה בוורשא

שמחה אמיתית יכולה להיות, דווקא כאשר יהודי עובד את ה' מתוך קבלת עול

הרב מרדכי שטוב

"תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה" (דברים כ"ה, מ"ז)



על תפילתו של ר' דן, שכבר בצעירותו היה משתפך בתפילה, שעה ארוכה לאחר שהסתיים המניין וכל המתפללים הלכו. לאחר שר' דן סיים תפילתו, רואה האיש איך הוא מסתכל היטב סביבו, לראות כי אין איש, וכאשר ראה שהמקום ריק - החל לרקוד. מספר האיש: "לא היה זה ריקוד קטן וקצר, אלא ממש ריקוד סוער מלווה במנגינה וקצב, והשמחה שורה על פניו". שמחה על זכות קיום רצון הבורא, מדגישה את המקום האמיתי שבו נמצא האדם. וכפי שמובא בגמרא שאמר רבי אלעאי לעולא: 'תשאל בשלומי של רב ברונא אחי במעמד כל החבורה, כי הוא אדם גדול ושמח במצוות, והוכחה לכך, שפעם אחת סמך גאולה לתפילה, ולא הפסיק לחייך כל אותו יום'. ומביא בספר 'מענינות הנצח' בשם רבי אלעזר אזקרי, שגילה האריז"ל לאיש סודו שכל מה שהשיג, שנפתחו לו שערי חכמה ורוח הקודש, זה בשכר שהיה שמח בעשיית מצוות, בשמחה גדולה לאין תכלית.

שמחה דווקא כשקשה

סיפר רבי וועלוולע מברסק, שבזמן ההפגזות על וורשא, במלחמת העולם השנייה בחג סוכות, הוא היה בין היחידים שזכו שיהיו ברשותם ארבעת המינים, וכמובן שהדבר גרם לכך שביום ראשון של סוכות, נהרו לביתו מאות יהודים שרצו לזכות במצווה. בין הבאים היה יהודי חסידי, שבשעת הברכה והנענוע היה שרוי בשמחה יתירה, וההתלהבות שלו 'תפסה' את רבי וועלוולע, שבריר מיהו היהודי הזה. סיפרו לו, שממש יום לפני חג אירע אסון גדול במשפחתו מההפגזות. הדבר הפליא אותו ביותר: כיצד ייתכן שיום לאחר מכן, יברך על ארבעת המינים בשמחה גדולה כל כך? שמחה במצב כזה, יכולה לבוא רק כאשר עובדים את ה' בלי חשבונות, וכפי שאמר בעל התניא: למה הייתה בבית המקדש שמחה גדולה בזמן ניסוך המים, ולא ראינו שהייתה כזו שמחה כל השנה בזמן ניסוך היין? והרי יין פועל שמחה אצל האדם ולא מים! והסביר, שיין רומז על עבודת ה' בתענוג, שיש לאדם עצמו תענוג מהעבודה, ואילו מים רומזים על עבודת ה' גם בלי תענוג, אלא האדם עובד את ה' בקבלת עול, ושמחה אמיתית יכולה להיות, דווקא כאשר יהודי עובד את ה' בקבלת עול.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב מרדכי שטוב
h4130789@gmail.com

האחים הקדושים, רבי אלימלך מליז'ענסק ורבי זושא מאניפולי, הלכו מספר שנים בגלות לטהרת נפשם. באחד ממסעותיהם, מצאו עצמם מושלכים לבית הסוהר העירוני בעוון שטפלו עליהם ערלים. שם, בתא אחד עם עוד מספר גויים מלאי משטמה ומלאי זדון, כשעתיים נראה ממש לא טוב, החל אחד האחים לבכות. אמר לו אחיו: "אל תבכה. תתחזק באמונה בה' שיושיע אותנו גם מצרה זו!".

אמר לו: "איני בוכה על זה. אלא על ששמו כאן באמצע התא שני דליי שופכין, המשמשים לעשיית צרכים, ועתה איני יכול ללמוד!". לאחר מספר דקות שאל האח שוב: "למה אינך יכול ללמוד?". אמר לו: "כבר אמרתי לך. זהו דין תורה שבמקומות מטונפים אסור ללמוד!". הביט בו אחיו וצחק: "לא רק לימוד תורה זה עבודת ה', כאן דווקא על ידי אי לימוד תורה - אתה מקיים את רצון ה', עצם אי הלימוד שלך זה מצווה. ושמע לי, לא רק מצוות שאתה נהנה מהן אתה צריך לקיים בשמחה, אלא גם מצוות שאתה לא נהנה מהן צריך לעשות בשמחה!".

תפס את אחיו בידו והחל לרקוד עמו. שאלו האסירים: "למה אתם רוקדים?", ענו: "כי יש כאן שירותים!". הצטרפו עוד אסירים לריקוד, והרעש גרם למנהל הכלא לשלוח לברר על מה המהומה והריקוד, כששמע את הסיבה ציווה להוציא את הדללים מהחדר...

כתוב בפרשה: "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוך בשמחה". וקשה ממש: האם זה חטאו של האדם, שלא עבד את ה' בשמחה? והרי חטאים רעים רשומים לגנותו, וחטא חוסר השמחה הלא נחשב לקטן ומדוע דווקא הוא נכתב? מסביר ר' שמחה זיסל מקלם: אם מתבונן האדם, הרי צריך הוא לשוש ולשמח על כל מצווה כמוצא שלל רב, מפני הזכות שנפלה בחלקו, ומדוע אין לו שמחה זו? מפני שהאדם לא עובד את ה' אלא את עצמו, מטפח את גאוותו או שלומד על מנת לקבל שכר או שבח, אך אין זו עבודת ה'. כשם שברור שאדם ששונא את חברו אוהב את עצמו, או שגאוותן סבור שכולם שפלים ממנו, כן ברור שהאדם שלא עובד ה' בשמחה עובד את עצמו, כבודו, ממונו וכדומה, כי אם היה עובד ה' - הלא היה שמח בכל מצווה, ואיזו עבודה היא שהאדם עובד את עצמו ולא את ה'??

אפילו רצון להתקרב אל ה' גורם לשמחה

כתב רבי צדוק הכהן מלובלין: "מזה שמשים לב שהשם יתברך מביט עליי ומשגיח במעשיו, באה גם שמחה קודם היראה, כמו שנאמר 'שמח ישראל בעושי'". ויותר מכך מוסיף וכותב, שאפילו אם עדיין אין ה' מאיר בתוך ליבו, אלא הוא רק מבקש לבוא בשעריו, הוא כבר זוכה לשמחה על עצם הזכות שיש לו כזה רצון, וכמו שכתוב 'שמח לב מבקשי ה'". וכך נהג רבי בונים מפשיסחא לומר: "בנוהג העולם, שבזמן חיפוש איזה דבר מלאים בעגמת נפש, ובזמן מציאת הדבר שמחים, אך לא כן הדבר בעבודת ה', שיהודים שמחים גם בזמן החיפוש אחר קרבת אלוהים, כמו שנאמר 'שמח לב מבקשי ה', מתי ישמח לב? בזמן שהם מבקשים. מחפשים".

סיפר יהודי נכבד, שבצעירותו עקב לפעמים אחר תפילתו של הרה"ג רבי דן סגל שליט"א, בזמן שלמד בבני ברק, הוא הסתתר בבית הכנסת, והביט

קבל את הגיליון ישירות למייל

<<< שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il >>>

לצום. כמו כן ישנם הנוהגים לסיים מסכת או להשתתף בסיום מסכת, כפי הנהוג בערב פסח. שאלתי את מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א האם אלו שעושים סיום מסכת בערב ראש השנה ואינם צמים כלל, מלבד זה שאינם צריכים לצום, האם מרוויחים הם גם את סגולת הצום, שכל המתענה מוחלין לו שלוש מעונותיהם. השיב לי מו"ר הגר"ח שליט"א: "אכן, וגם אבא זצ"ל עשה סיום, וגם אני מסיים מסכתות בערב ראש השנה..."

מרן הגר"ח שליט"א הוסיף בזה דבר יפה, שאלו שעושים סיום מסכת בערב ראש השנה ואוכלים בסעודת הסיום, מקיימים מצוה, שהרי אכילה בסיום מסכת מוגדרת בהלכה כמצוה, ואילו אלו שצמים ולא אוכלים בסיום- מסכת מקיימים רק מנהג, ולא מצוה... לכן עדיף לאכול בסעודת סיום ולקיים מצוה, מאשר לצום ולקיים רק מנהג ישראל.

נוהגים להתיר נדרים בערב ראש השנה, לפי האמור בגמרא (נדרים כג, א) שהרופה שלא יתקיימו נדריו כל השנה, יעמוד בראש השנה ויאמר: "כל נדרים שאני עתיד לידור בשנה זו יהיו בטלים". השל"ה הקדוש מסביר שבהתרת נדרים של ערב ראש השנה ישנם שני חלקים. (1) התרת נדרי העבר. (2) מסירת מודעה לשנה הבאה, שהנדרים והשבועות שנידור, יתבטלו מאליהם. בסידור 'דרך החיים' מסביר שהתרת נדרים כללית זו מועילה רק לנדרים שנשכחו. אך כשזכר את נדרי, עליו להתירם לפי כל כללי התרת נדרים (בתוספת פירוט הנדר, פתח וחרטה). את התרת הנדרים לנדרים פרטיים שזכרם, צריך להתיר רק בפני תלמידי חכמים המבינים בהלכות נדרים, פתח וחרטה, (כנפסק בשו"ע הלכות נדרים). עוון נדרים ושבועות חמור הוא מאד מאד ועונשו רב, כמבואר בגמרא ובספרים, וראוי להזהיר את המון העם לבל לנדור ולהישבע. שמעתי פעם ממו"ר מרן הגר"ח קניבסקי ש"נדרים זה משחק באש". בהלכה ישנם כללים מתי נודרים ומתי לא ומי שאינו בקי בהלכה, שלא יידור כלל וכלל. העונש על העובר על נדרים ושבועות הוא, רח"ל, מיתת אשתו וילדיו הקטנים של אדם (כמובא בגמרא בשבת ובנדרים).

--- והעיקר, כך כותב ה"חיי אדם", הוא "ולא יסיח דעתו כל היום מתשובה".

חששה שבעלה ייסע בכביש זה בקביעות יומיומית. היהודי נכנס למעונו של מו"ר מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א ושטח בפניו את חששותיה של עזרתו. מרן הגר"ח שליט"א הורה לו לגמול חסד עם הבריות ברכבו ולהציע לחפצים בכך לנסוע איתו ברכב. "זכות מצות החסד הקבועה, תשמור עליך בדרכים", אמר לו מרן שליט"א. ואכן, בכל נסיעה הצטרפו אליו יהודים טובים, שרצו לנסוע לירושלים ולא לעד, חינוס אין כסף, ובס"ד הנסיעות היומיות הלכו למישרין, ללא כל פגע ותקלה.

רבים מספרי קדמונינו כתבו שסגולה להצלחה ביום הדין הוא להיות אדם שהציבור צריכים לו. אם נקבל על עצמנו להיות קשובים יותר לצרכי האחרים, בבית ומחוצה לו, בסביבה הקרובה והרחוקה, אזי ההסתכלות עלינו תהיה כשל אדם שגם אם הוא עצמו אינו מושלם, אך טוב להעניק לו שפע, כדי שיהיו לו כוחות לסייע לאחרים לעבוד את הקב"ה. ושנזכה להמליך את הקב"ה עלינו באהבה וברצון.



3. הטור (סימן תקפא) מביא את דברי חז"ל במדרש תנחומא, בו נאמר שהמתענים בערב ראש השנה, מוחק הקב"ה שלוש מעונותיהם. ה"חיי אדם" מצטט את דברי חז"ל הקדושים, שכל העושה תשובה ביום אחד בשנה, נחשב כאילו שב בתשובה כל השנה, ולכן נהגו להתענות בערב ראש השנה, שהוא היום האחרון בשנה. אך לא צמים עד הלילה, כדי שלא להיכנס מעונים לראש השנה. בפוסקים מצינו שיטות ומנהגים שונים עד מתי צמים. האם עד פלג המנחה (שעה ורבע קודם הלילה), או לאחר תפילת מנחה, או עד זמן "מנחה גדולה" (כחצי שעה לאחר חצות) ומתפלל מנחה קודם אכילתו, או עד חצות ותו לא, מבלי להתפלל מנחה קודם האכילה. תענית זו נועדה לאנשים ולנשים כאחד, מגיל בר/בת מצוה, כפי המובא במשנה ברורה (תקפא סקט"ז).

ואמנם כתבו הפוסקים (ראו מטה אפרים וחיי אדם) שכשהצום יפריע לו לשוב בתשובה וללמוד תורה היטב ביום זה, היום האחרון בשנה, אין צורך

איך מצליחים ללמוד כל כך מהר?

בפעם הראשונה, אני אכן רק קולט את העניין וסדר הסוגיה, למחרת אחר שהתקדמתי בעוד דף ואני כבר בפעם השניה אז אני מבין טוב יותר את הדף ומבחין גם בקטעים החסרים בהירות, כשבפעם השלישית אז אני באמת מרגיש ש'למדתי ואני יודע' את הדף. כשלוזה מוסיף הרבה, הרקע המקדים של תשעה דפי הגמרא קדימה!

איך הכל התחיל?

היה זה בתחילת מחזור ה'דף היומי', הנוכחי מעמדי 'סיום והתחלת הש"ס' הבעירו אש בקרבי, התמונות המרגשות של נבחני קניין ש"ס שזכו לסיים, ללמוד ובעיקר לדעת, את כל הש"ס יחד עם כבוד התורה כשהובאו בשירה וריקודים לכבודה של תורה למעמד הגדול ב'יד אליהו' לא נתנו לי מנוח, הרגשתי שגם אני חייב לדעת את הש"ס.

ואז התחלת?

לא בדיוק.

בהתחלה חששתי מאוד. מה? ללמוד חמש דף ליום, (כיום הוא כבר לומד עשר. כל שנה מתווסף עוד דף לחזרה השנתית!) אך זאת ידעתי שבלי תכנית מסודרת של לימוד וחזרה, אין לי סיכוי לדעת את הש"ס. אז החלטתי, נתחיל בקטן, נעשה את התכנית בעמוד ליום. אך, למעשה חשבת, שני דפים ליום, של היום ושל אתמול זה לא נורא. אחר כך כבר נראה מה לעשות. ואז הגיע היום התשיעי?

מה קרה ביום התשיעי?

ביום התשיעי מתחילים בעוד חזרה. כל הלילה התלבטתי במיטה, מה אני עושה מחר, יורד לחצי-היינו עמוד ליום, ואז יש לי ללמוד כל יום רגוע, דף וחצי או שאני מתעקש ולומד כל יום שלש דפים. בסייעתא דשמיא המשכתי

והתקדמתי, כך גם המשכתי במעבר וההוספה בחזרה החודשית ואחר בחזרה של הלימוד מלפני ארבעה חודשים עד שנכנסתי לסדר הרגיל של כל החזרות כולל החזרה השנתית.

שעתיים וחצי מספיקים לאתגר כזה גדול- לדעת

את הש"ס? מה אתה עושה לפני המבחן הדו-

שנתי הגדול בו אתם נבחנים מתחילת המחזור

היינו כבר אלפיים דף ויותר?

אגיד את האמת, הלוואי והיה לי זמן לחזור על זה עוד ועוד, אין גבול להבנה ואין סוף לידיעת הש"ס. אך ברוך השם במשך היום אני לומד בכולל במסלול הלכה כשבוער למדתי במסגרת לימוד ישיבתי בעיון, כך שאין לי הזמן לזה. אך ברוך השם הלימוד העקבי והמתוכנן, כשכל דף נלמד ומשונן כסדר מוכיח את עצמו.

מה אתה משיב לחבר/מכר המתעניין אצלך על הצטרפות לתכנית "קניין ש"ס"?

זה לא בשמים... הוא מתחייך וחוזר שוב בקול שקט ועוצמתי. ובוודאי אישי מוסיף, אישית לא חלמתי לעולם שאצליח לעמוד בכזה תכנית, אך ברוך השם הלימוד בתוכנית מסודרת יחד עם המבחנים החודשיים/רבעוניים/הדו-שנתיים כל אלו עומדים כדרכון תמידי מחייב ומזכה להמשיך ולהמשיך עדי נזכה ללמוד ולדעת את הש"ס כולו.

לשליחת תגובות לכותב הטור הרה"ח אהרן כהן שליט"א
a0533185209@gmail.com

מדוע תקנו הפיוטים בלשון שאינה מובנת? ומדוע ש"ץ המתפלל סליחות, מתפלל כשליח ציבור כל היום אפילו ערבית?

טעמים ומנהגים באמירת הסליחות

אמירת סליחות

המקדש, ותפילה כנגד עבודה (משנ"ב תקפא ס"ק יב).
טעם אחר: לפי שזה כבר נח מריתחת הדם של בחרותו ונכנע ליבו (קצוש"ע

קכח ז).
נשוי: דומיא דכהן גדול ביו"כ, שצריך שתהיה לו אישה, לפי שמשמרתו מן החטא (משנ"ב תקפא ס"ק יג).
ויהיו לו בנים, והטעם: לפי שהוא שופך לבו ומפיל תחנונים מקירות הלב (קצוש"ע קכח ז, מטה אפרים תקפא ס"ק כו, לבוש שם א).
נהגו שהחזן של ימים הנוראים הוא המתפלל סליחות בלילה ראשון לפי שהחזן מקבל שכר על התפילות של הימים הנוראים, ומבואר בשו"ע (תקפה ה): "כל הנוטל שכר להתפלל בשבת ויו"ט, אינו רואה בו סימן ברכה".
וב'שדה חמד' כתב בשם הגאון, שיש איסור משום שנוטל שכר מצווה, לכן מתפלל סליחות ולא מנחה, לפי דבר ידוע הוא, שאין מקבלים שכר על זו (שלמי מועד ט), ונמצא מקבל שכר על הסליחות והשאר הוא בהבלעה (אלף למגן תקפה כד).

אומרים הסליחות רק ביום חול ולא בשבת

והטעם: לפי שאין אומרים תחנונים בשבת (מטה אפרים תקפא ס"ק יא).
הטעם שתקנו הפיוטים בלשון שאינה מובנת
כדי שלא ילמדו הגויים את השבחים ויבואו לשבח בה לאלוהיהם (שו"ת שערי אפרים סימן יג). ונשאל הגרשז"א האם מותר לבאר הפיוטים, והשיב שמותר, והטעם: לפי שכוונת ה'שער אפרים' היא רק על הנוסח המקורי (שלמי מועד).
ש"ץ המתפלל סליחות, מתפלל כשליח ציבור כל היום אפילו ערבית (שו"ע תקפא א)

ויש אומרים שגם מעריב שלפניו (משנ"ב תקפא ס"ק י"ד). ומנהג בחלק מהשיבות שרק שחרית ומנחה.
והטעם: לפי שאמרינן בירושלמי (פסחים פרק י ה"ו) 'המתחיל במצווה אומרים לו גמור' (לבוש תקפא).

טעם אחר: לפי שדרכם היתה, שמי שהתפלל התפילה ביום הסליחות בציבור - מתענה באותו היום, ולכן נהגו להתפלל מי שהתפלל סליחות - שהוא ודאי מתענה (לבוש תקפא א, וא"ר שם כח).

טעם אחר: שהוא על פי הדרך שאמרו ביומא (דף כב, א) דמי שזכה בתרומת הדשן, זכה בסידור המערכה וסידור שני גזרי עצים, דכיוון דעבודת לילה היא - לא היתה חשובה בעניהם, לכן תקנו שתהיה להם גם זכות בסידור המערכה, ה"ה בתפילה, כיון שהסליחות אינן חשובות כשאר תפילות, לכן הנהיגו לתת להם פיצוי להתפלל כל היום (שו"ת בנין שלמה סימן לו).

ומיהו יש מקומות שאין נוהגים כן, והטעם:
לפי שבזמנם התפילה לא היתה חשובה, ולכן תקנו שיתפלל גם שאר תפילות, משא"כ היום שמתפלל יחד עם הציבור ורק מסיים הפרקים, כדי שיאמרו כולם בשווה, אין לו שום טירחא בזה, כי בלאו הכי יקרא הסליחות, ולכן לא תיקנו לתת לו פיצוי (שו"ת בנין שלמה).
וכן לטעם של ה'לבוש' משום שמתענה, בימינו שהדורות חלשים ואין הש"ץ מתענה ליתא להך מנהגא.

עמידה בסליחות:
טוב לעמוד בשעת הסליחות, ומי שאין בכוחו יעמוד לפחות באמירת א'-ל מלך' וי"ג מידות (קיצור השל"ה, מטה אפרים תקפא ס"ק יח).

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב יהודה לב,
כתבו לי: lev17382@gmail.com

"היה דוד המלך יודע שעתידי בית המקדש להיות חרב והקרבתו יהיו בטלים, והיה מצטער להם לישראל במה תהיה כפרה לעוונותיהם. אמר הקב"ה לדוד, בשעה שיהיו צרות באות על ישראל בעוונותיהם, יעמדו לפני יחד באגודה אחת, ויתוודו על עוונותיהם לפני, ויאמרו סדר סליחה ואני אענה אותם. ובמה גלה הקב"ה זאת? בפסוק: 'ויעבור ה' על פניו ויקרא' - מלמד שירד הקב"ה כש"ץ שמתעטף בטלית, ועובר לפני התיבה. וגילה לו למשה סדר סליחה" (אלהי זוטא פרק כג).

זמן אמירת סליחות

יש הנוהגים לומר בלילה אחר חצות, ויש הנוהגים לומר באשמורת הבוקר, והטעם באשמורת הבוקר לפי דאיתא בפרק קמא דע"ז (ג, ב), שהקב"ה שט ביי"ח עולמות בלילה וג' שעות אחרונות בבוקר, הוא שט בעולם הזה (ב"ח תקפא ס"ק ג).

אמירת סליחות לפני חצות

ב'מטה אפרים' (תקפא ס"ק ב) כתב, שהנוהגים לומר סליחות קודם חצות ראוי לבטל מנהגם, וכן הביא המשנ"ב (תקפה ס"ק יב) וז"ל: "אין לומר קודם חצות לילה שום סליחה וי"ג מידות בשום פנים ואופן".
והטעם מובא באחרונים בשם הקבלה, דאין לומר סליחות באותו הזמן, כיוון שלפני חצות לא נאמרה ההבטחה ש"ג מידות אינן חוזרת ריקם, אלא הווי כסתם תפילה (אגרו"מ או"ח ח"ב ק"ה).

במקום שא"א לומר סליחות אלא לפני חצות
יכול לומר קודם חצות, והטעם: כיון שלא נזכר איסור בגמרא לומר לפני חצות, אלא רק מדברי האחרונים, וכדי שלא יבטל הסליחות לגמרי - אפשר לומר קודם חצות (ספר שמעתי דמשה, עיין אגרו"מ או"ח ח"ב קה כתב שהיו רק הוראת שעה).

ודווקא אמירת י"ג מידות יש להקפיד שלא לאומרן קודם חצות, אבל 'אשרי' ופסוקי 'לך ה' הצדקה' ו'שמע תפילה' מותר לאומרם לפני חצות (הגרשז"א הליכות שלמה עג' בדבר בהלכה אות ד).

סליחות ראשונות במוצאי שבת

מנהג בתפוצות ישראל, שסליחות של יום ראשון אומרים במוצ"ש, והטעם: כיון שאומרים את הפיוט "במוצאי מנוחה קידמנוך תחילה", וכן פזמון "רצה עתירתם בעמדם לפניך בלילות", וכדי שלא יראה כדובר שקרים אומרים במוצ"ש (ערוה"ש תקפא ד).

טעם אחר: לפי שבשבת יש שמחה, כיון שעוסקים בשבת בתורה וגם עונג שבת איכא, ואין שכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה, ולכן טוב יותר להתחיל מתוך שמחה (לקט יושר מנהגי מבעל תרומת הדשן).

תענית ביום א' דסליחות

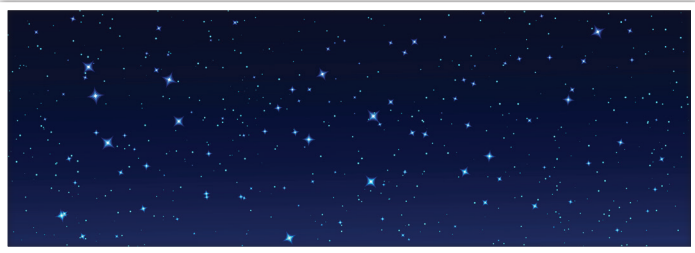
ביום ראשון של סליחות נהגו רוב העם להתענות (מטה אפרים תקפא ס"ק לו משנ"ב שם ס"ק טו), ורבים נהגו להתענות רק עד זמן מנחה גדולה, ומתפללים תחילה מנחה. ואדם חלוש יכול לסמוך להקל כן (מחצית השקל תקסב ס"ק י משנ"ב שם ס"ק י).
חזן של סליחות [וימים נוראים], צריך מעיקר הדין שיהיה מעל גיל שלושים ויש לו אישה (שו"ע תקפא ז).

והטעם מעל שלושים: דבן לוי מגיל שלושים ראוי לעבוד עבודה בבית



מוצאי שבת 72 דקות מהשקיעה או 90 דקות, או 96 דקות, או 45 דקות?

ברית מילה לתינוק שנולד אחרי השקיעה - האם מי שאינו נוהג כרבנו תם יכול להקל בסעודה שלישית לאחר השקיעה?
זמן צאת הכוכבים - שלש דעות



השקיעה, שאז מתחיל זמן בין השמשות.

דברי המנחת כהן בדעת רבנו תם

כתב המנחת כהן והובא בבאור הלכה סי' רצ"ג שגם לשיטת רבנו תם אם רואים בפועל שלש כוכבים קטנים נדון כודאי לילה ומותר לעשות מלאכה במוצאי שבת.

העולה לדינא:

להלכה: המנהג הרווח בארץ ישראל שלא מחמירים כרבנו תם, ולפי האמור כשרואים כוכבים הכרעת המשנ"ב להקל ע"ש שהצריך גם סימן שהכסיף העליון, ורבים הנוהגים לעשות מלאכה לפני זמן רבנו תם, ולדעת הרבה פוסקים הדין תלוי בשינוי האופק בארצות שונות, ובארץ ישראל דעת החזון איש שזמן צאת הכוכבים הוא 40 דקות לאחר השקיעה ובמוצ"ש מוסיפים ל 45 דקות לעשות מלאכה.

וכ"כ הכף החיים סי' רס"א סק"א להמתין 40 דקות לאחר השקיעה. ישנם רבים הנוהגים כרבנו תם לחומרא לענין שלא לעשות מלאכה במוצ"ש עד 72 דקות וכן להתענות ביום כפור עד 72 דקות לאחר השקיעה וכן הקפיד הגרי"ז מבריסק זצוק"ל והגרי"ש אלישיב זצוק"ל, ולענין תפלת ערבית אפשר להקל להתפלל מוקדם גם לדעת רבנו תם כמו שמותר להתפלל מפלג המנחה, אלא שיצטרפו לומר קריאת שמע לאחר הזמן שע"פ רבנו תם. המשנ"ב סי' רס"א ס"ק כ"ג כתב שמי שפורש ממלאכה חצי שעה או עשרים דקות לפני שקיעה אשרי לו שיוצא בזה גם שיטת היראים, ובשעה"צ הוסיף שגם אם מיל הוא 24 דקות וגם מוסיף כמה דקות לצאת ידי חובת תוספת שבת, יוצאים גם שיטת היראים.

במודיעין עילית נהגו להדליק נרות שבת חצי שעה לפני השקיעה לקיים דברי המשנ"ב וכן בעוד ערים נהגו כן, ובירושלים הוסיפו 40 דקות לפני השקיעה.

סעודה שלישית אחרי השקיעה למי שאינו מחמיר כרבנו תם

המשנ"ב (סי' רצ"ט סק"א) כתב להקל לאכול סעודה שלישית לאחר השקיעה, ובשעה"צ כתב שמסתמך על דעת רבנו תם המובא בשו"ע שנחשב עדיין יום.

ושמעתי מפוסקי זמננו שליט"א שאותם הנוהגים בעשיית מלאכה במוצאי שבת כהגאונים, נמצא שנוקטים בתורת ודאי שהלכה כהגאונים אפילו לענין איסור סקילה אין חוששים לרבנו תם, א"כ לא יוכלו להסתמך על דעת רבנו תם להקל לענין אכילה לאחר השקיעה, אכן בבה"ל דן להקל כשיטת רבי יוסי שבין השמשות יותר מאוחר, ויש לפלפל עוד בהוראה זו.

שיטת רבנו תם

במאמר שלפנינו נבאר שלשה דעות הקדמונים בזמן של בין השמשות וצאת הכוכבים.

שיטה ראשונה - שיטת רבינו תם בסוגייתנו שזמן צאת הכוכבים הוא שיעור הלוח ארבע מיל לאחר השקיעה, שזה 72 דקות לאחר השקיעה, ורק אז נחשב ללילה גמור, וזה ע"פ המבואר בסוגיא בפסחים שזמן צאת הכוכבים מהלך ארבע מיל לאחר השקיעה, ומה שמצאנו במסכת שבת שזמן בין השמשות שלשת רבעי מיל פי' ר"ת שאין בין השמשות מתחיל מהשקיעה שלנו, אלא לאחר השקיעה עדיין יום גמור משך שלש ורבע מיל שזה 58.5 דקות ורק אז מתחיל שקיעה שניה ואז 13.5 דקות זה בין השמשות ספק יום וספק לילה, ואח"כ נעשה לילה גמור.

ופירש ר"ת שמה שאמרו בגמרא שדם קרבנות נפסל בשקיעת החמה הכוונה לשקיעה שלנו, ודרשו מהפסוק ביום הקריבו את זבחו שנפסל בשקיעה, אף שלשאר דיני התורה נדון כיום, לגבי קרבנות אלא להקריב, ופיר"ת שלכך הוצרך הפסוק, כי אם היה לילה כבר ידוע שהקריבה אינה בלילה, אלא להשמיע שאף שבשקיעה עדיין יום בכל זאת נפסל.

וכן דעת הרמב"ן בתורת האדם, והוסיף לבאר שזמן תוספת שבת הוא מתחיל בשקיעה ראשונה שמאז יכול לקבל שבת משך ג' מילין ורביע, ויכול להוסיף כל זמן זה לעשותו שבת, ויכול להוסיף רק מקצתו לפי רצונו.

הדינים העולים לשיטת רבנו תם

לפי דעת ר"ת והרמב"ן ועוד ראשונים העומדים בשיטתם, יוצא חומרא שאסור לעשות מלאכה במוצאי שבת עד 72 דקות לאחר השקיעה, וכדעתו פסק השלחן ערוך בסימן רס"א ס"ב.

שלש שיעורים בדעת רבנו תם

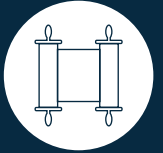
וידוע שנחלקו הפוסקים בשעור הלוח מיל, כפי שהביא המשנ"ב בסי' תנ"ט בביאור הלכה שדעת כמה פוסקים ששיעור מיל הוא 24 דקות ודעת הגר"א ששיעור מיל 22.5 דקות, ומעיקר הדין לגבי בצק ששה ויש חשש שהחמיץ צריך להחמיר בשמונה עשרה דקות כמוש"כ השו"ע שם שזה שיעור מיל, אך בהפסד מרובה דעתו שאפשר להקל עד 22.5 דקות, ובמליחת בשר ששיעור השהייה במלח בדיעבד מיל, החמיר המשנ"ב שלא מספיק 18 דקות, לפי"ז יוצא שלהשיטות שמיל זה 22.5 דקות, מהלך ד' מיל זה 90 דקות, ואסור לעשות מלאכה במוצאי שבת עד שעה וחצי לאחר השקיעה, ולהסוברים שזה 24 דקות יש להמתין במוצאי שבת 96 דקות, והחזו"א (או"ח סי' קכ"ג) נוקט בדעת הגר"א שלמסקנתו שיעור מיל שמונה עשרה דקות וכדעת השו"ע ואין להקל בבצק ששה יותר מ-18 דקות, ולגבי מליחת בשר ששיעורו בדיעבד מיל לשהות במלח, דעת החזו"א שיש להקל ב-18 דקות, ולמעשה עיקר המנהג להמחמירים כרבנו תם לשער בשבעים ושתים דקות.

שיטה שניה - דעת הגאונים רב שרירא גאון ורב האי גאון כפי שהובאו בשו"ת מהר"ם אל אשקר (סי' צ"ו) שזמן בין השמשות של ג' רבעי מיל מתחיל מיד בשקיעה שלנו ואח"כ נעשה לילה גמור אפילו קודם ד' מילין, וכן הכריע הגר"א בסימן רס"א, וביאר שמה שאמרו בפסחים שמהשקיעה עד צאת הכוכבים יש מהלך ד' מיל, זה זמן יציאת כל הכוכבים, אבל לענין שיעשה לילה מספיק שלש כוכבים וזה לאחר ג' רבעי מיל.

ולכן דם נפסל בשקיעת החמה שאז מתחיל בין השמשות, ותמה הגר"א על רבנו תם שלדעתו זה עדיין יום גמור ולמה הדם נפסל ע"ש.

שיטה שלישית - דעת היראים (מצוה רע"ד) שזמן בין השמשות האמור בגמרא של שלשת רבעי מיל מתחיל לפני השקיעה, ובשקיעה כבר נחשב לילה גמור, ופי' שזה הסיבה שדם נפסל בשקיעת החמה כיון שאז כבר לילה גמור. לפי דעתו יש לפרוש ממלאכה בערב שבת כשיעור שלשת רבעי מיל לפני

לשליחת תגובות לכותב הטור הרב שוורצבורד
כתבו לפקס 08-9791445



האם יש איסור בהכנת 'טחינה' בשבת? האם מותר לפורר לחם בשבת? האם מותר להכין 'פיצה אינסטנט' בשבת?

מהלכות מלאכת 'הטוחן'



- מאכל שאינו 'גדולי קרקע', כגון בשר וביצים - אין בו איסור מלאכת 'הטוחן', ולכן מותר לפוררו או לחותכו לחתיכות קטנות, וכדומה. אולם, אסור לעשות כן בכלי המיועד לכך, וכגון לפורר גבינה צהובה במגרדת, משום שזהו 'עובדין דחול'.
- חיתוך ירקות לחתיכות קטנות, אסור בשבת משום מלאכת 'הטוחן'; ויש מתירים בסמוך לסעודה, אך למעשה אין לחתוך אלא חתיכות גדולות מעט. ויש שהגדיר את גודל החיתוך המותר בסמוך לסעודה - שכל שהחיתוך גס יותר מהנהוג בימות החול, אין החתיכות נחשבת לקטנות; ויש שהגדיר באופן אחר - שכל שהחתיכה טעונה טחינה בשיניים בעת האוכל, אינה נחשבת לחתיכה קטנה.
- דבר שהתחבר בידי אדם, או שמטבעו היה גוש אחד ונטחן וחזר ונעשה גוש אחד בידי אדם - אין בו איסור טחינה. ולכן, לדוגמה - מותר לפורר לחם או מצה; אך אסור לעשות כן בכלי המיוחד לכך.

מהלכות מלאכת 'ה'לש'

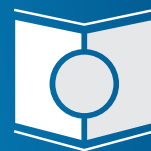


- אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'ה'לש'. עיקרה של מלאכת הלישה היא ערבוב של מוצק ונוזל והפיכתם לבלילה אחת. ויש הבדל בין סוגי המוצקים: 'בר גיבול', ו'אינו בר גיבול'.
- איסור מלאכת לישה הוא בכל סוגי הנוזלים, ואף ברוק. אולם, גיבול מאכל בפה, אין בו איסור לישה, בין אם מגבל את המאכל ברוק שבפיו, ובין אם מגבלו במשקה ששותה תוך כדי אכילה.
- לאיסור מלאכת לישה שני שלבים: שלב הערבוב הראשוני של המוצק והנוזל, המכונה 'נתינת מים'; ושלב בחישת המוצק והנוזל וערבולם עד ליצירת הבלילה, המכונה 'גיבול'.
- איסור הלישה מדאורייתא, הוא בבליה עבה, שהיא עיסה שלא ניתן לערותה מכלי לכלי כנוזל, כגון בצק. וחכמינו ז"ל הוסיפו ואסרו לישת בלילה רכה, שהיא עיסה דלילה יותר.
- במוצק שמיד עם ערבוב הנוזל בו הוא הופך לעיסה, וכגון אבקת 'פיצה אינסטנט', 'ג'לי פֶּזֶק' - אסור לערב את הנוזל במוצק מדאורייתא לכל הדעות, אף ללא בחישה.
- תבשיל שיש בו רוטב - מותר לבחוש בו ולערבבו היטב עם הרוטב למרות שנוצרת ממנו עיסה, כיון שאין זה נדון כלישה.
- הכנת 'בלילה עבה' אסורה בשבת מדאורייתא, והכנת 'בלילה רכה' - מדרבנן. והתירו חכמינו ז"ל להכין בלילה רכה על ידי עשיית שינוי בסדר הערבוב של הנוזל במוצק. ונחלקו הפוסקים: יש אומרים שמלבד שינוי זה, ראוי לעשות שינוי גם ב'גיבול', דהיינו בבחישה החומר וערבולו. ויש אומרים שאין צורך בשינוי נוסף.
- הכנת 'טחינה' בשבת על ידי הוספת מים לחומר הגולמי: יש אומרים שמותר להכינה בשבת כרגיל; יש אומרים שצריך לעשות שינוי בצורת הבחישה; ויש אומרים שיש להימנע מהכנת טחינה בשבת.



הדף היומי בהלכה

נדונים מרכזיים הנלמדים בחודש במסגרת הדף היומי בהלכה



Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

גליון מס' 52 אלול תשע"ח-תשרי תשע"ט

בפתח הדף

מברית הסחורה במכס

ידוע מה שכתב רבינו הקדוש רבי אלימלך מליז'ענסק בספרו 'נועם אלימלך', על מה שאמרו במשנה שבאחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי.

וביאר שמעשר מרמז על האות 'י' שעניינה יראת ה', ומי שרק באחד באלול הרי זה אצלו ראש השנה למעשר, שרק חודש לפני ראש השנה מתחיל לירא מלפניו יתברך ומשים על לבו לתקן מעשיו לפני יום הדין, הרי הוא כבהמה לשיטת תנא קמא, אך רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים שאף מי ששם על לבו להתחזק בחודש אלול, עדיין אינו בבחינת בהמה, ורק השם יראה ה' אל לבו באחד בתשרי ולא קודם לכן- הוא הוא המתנהג כבהמה.

וכמו שהמשיל בעלי המוסר לאותו עגלון שהסיע את מברית הסחורה יחד עם סחורתו, שבעל הסחורה חשש ורעד כבר עם צאתם לדרך, מתוך ידיעה שמעשיו עלולים להמיט עליו עונש מוות רח"ל, ואילו העגלון החל לחשוש לירא רק כשהתקרבו אל גבול, כשראה את הפחד והבעתה האוחזים בבעל הסחורה, ומתוך כך הבין כי אין סחורתו כשרה בעיני המלך, ומי שלא פחד כלל וכלל וכל הדרך צעד בשאננות וברגל בוטחת, הוא הסוס שלא ידע מימנו ומשמאלו על הסכנה הגדולה האורבת לפתחם, והלך כסוס כפרד אין הבין.

במה דברים אמורים?

חזקה עלינו דבריו של רבינו בעל 'האורים ותומים' הרבי רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל, שכתב בספרו 'ערות דבש' שמי שאינו בקי בהלכות שבת על בורין, לא ימלט שלא יעבור על איסורי שבת החמורים.

ובימים אלו, כשכולנו זוחלים ורועדים מאימת יום הדין הקרב ובא, האם לא נפנה כעשר או 15 דקות ביום כדי לעסוק בהלכות אלו? ובמיוחד כשבמסגרת הלימוד 'דף היומי בהלכה', החלו באחרונה ללמוד הסימנים החמורים שבהלכות שבת, העוסקים במלאכות דאורייתא שהעובר עליהם חייב חטאת אם עשאן בשוגג, ול"ע דינו בסקילה אם עשאן במזיד חלילה וחס.

לקראת יום הדין, נמליך עלינו את מלך מלכי המלכים בקול תרועה של לימוד ההלכה, נרים על נס את לימוד הדף היומי בהלכה, וכמאמר רבינו הק' האריז"ל, ש'הרעיו לה' כל הארץ', הוא בראשי תיבות 'הלכיה', דהיינו שהעוסק בהלכה הרי הוא ממליך עליו ועל כל הארץ את קודשא בריך הוא, שציונו להמליך אותו עליו בראש השנה בשופר, ובכל ימות השנה בקיום המצוות כהלכתן.

העורך

בעיצומו של יום שבת, הוא קרא אליו את מנהיגי הקהילה והביע בפניהם חרטה עמוקה על מעשיו הרעים בכלל, ועל דברי הקנטור שלו בפרט. וביקש מהם שילכו לרבי בעריש ויודיעו לו על חרטתו ועל רצונו לחזור בתשובה.

הרב ישראל ליוש

ידען גדול בתורה היה אותו רופא, אך למרות זאת היה אפיקורס גדול לתיאבון, הוא היה חי"י הפקר ולועג על דברי חז"ל.

כשהוזמן לשמחות ידידי, דרש בדברי תורה והפגין את ידיעותיו. אמנם בדרשות אלו הוא לא פרסם את דעותיו הכפרניות, אך רבי בעריש מאושפיצין חשש שישאב בקסמו ולכן צוה לשומעי לקחו לא לשמוע את דרשותיו.

יום אחד חלה הרופא, ולמרות שרשם לעצמו תרופות שונות, לא הצליח לרפא את עצמו, ומחלתו גברה מיום ליום, עד שנטה למות. בצר לו כשהחל להבין שאין מזור לרפואתו, עלו בלבו מחשבות חרטה על דרכו הרעה שאחז בה, ונפשו חזקה לחזור בתשובה. היה זה ביום שבת, הוא קרא אליו את מנהיגי הקהילה והביע בפניהם חרטה עמוקה על מעשיו הרעים בכלל, ועל דברי הקנטור שלו בפרט. וביקש מהם שילכו לרבי בעריש ויודיעו לו על חרטתו ועל רצונו לחזור בתשובה.

ראשי הקהילה חשבו שהרבי לא יאמין לרופא וידחה אותו בקש, ובכל זאת באו אל הרבי ואמרו לו את דברי הרופא. רבי בעריש הקשיב לדבריהם בקשב רב, שתק זמן מה והרהר. לאחר כמה רגעים פתח את פיו ואמר: "הט"ז בהקדמתו להלכות שבת שואל על מאמר חז"ל "כל המשמר שבת כהלכתו אע"פ שעובד עבודה זרה כדור אנוש, מוחליין לו", הרי אם לא עשה תשובה, מה תועיל לו שמירת שבת, ואם עשה תשובה, הרי גם בלא שמירת שבת ימוחלו לו על עוונותיו?

מתרץ הט"ז שאכן עשה תשובה, אלא, שתשובה אינה מועילה לגמרי כמו שמבאר בגמרא שתשובה תולה ומיתה ממרקת, אי"כ מחדשים חז"ל שאם הוא שומר שבת כהלכתו, לא יצטרך מיתה כדי שתמרק את עוונותיו, אלא תועיל לו התשובה לבדה.

רבי בעריש המשיך ואמר לשליחי הרופא, "הרי היום הוא 'שבת קודש', והרי השומר שבת מוחליין לו מיד אפי' על עבירה חמורה כעבודה זרה של דור אנוש, אם כן, לכו ואמרו לרופא שאם הוא חוזר בתשובה בלב שלם באמת ובתמים הוא יישאר בחיים.

חזרו השליחים אל הרופא, מסרו לו את דברי הרב והוא קיבל על עצמו לשוב בתשובה שלמה באמת, ומיד חלה הטבה במצב בריאותו. הוא שכר מלמדים שילמדו את בני ביתו כל הלכות האיש הישראלי, והוא ומשפחתו שינו את אורח חייהם לחלוטין.

בלימוד הלכות שבת בכלל, ובפרט בימים אלו בהם אנו עוסקים יחד עם כל עמך בית ישראל בחזרה בתשובה, מחזקים אנו את אמונתנו השלמה בחידוש הבריאה בכל יום. וע"ז נזכר שהקב"ה ימדוד לנו באותה מידה, יקבל את תשובתנו, נתחדש ונתהפך לבירות חדשות, נקים מכל רבב ומנוקים מכל עוון.

מצוות התשובה שבה אנו עוסקים בחודש אלול ובראשיתו של חודש תשרי, קשורה ל"שבת" - כך מתבאר מדברי המדרש רבה (בראשית כ"ג). המדרש מספר שכאשר יצא קין מלפני ה', פגש אותו אדם הראשון ושאל אותו: "מה נעשה בדיןך?" אמר לו קין: "עשיתי תשובה ונתפשרתי", התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אמר: "כך היא כוחה של תשובה ואני לא הייתי יודע?!" מיד עמד אדם הראשון ואמר: "מזמור שיר ליום השבת".

מהו הקשר - שואל הבית הלוי - בין 'תשובה' ל'שבת'? מה גרם לאדם הראשון לזמר ליום השבת, כשנוכח לדעת את כחה של התשובה?

והוא מפרש את המדרש ע"פ דברי המדרש בתחילת קהלת ששבעת ההבלים שאמר שלמה, הם כנגד שבעת ימי בראשית. כי כאשר התבונן במה שנברא בכל יום, וראה שהוא דבר שכלה ונפסד, אמר כנגדו: "הבל".

וכאשר ראה את השבת, ואת הפסוק שנאמר עליה "מחלליה מות יומת" אמר אף עליה "הבל", שהרי מחומר קדושת השבת והאזהרות שבה, אם יכשל בה אדם, ימות. אבל כיון שראה את כוחה של התשובה שמועילה לכפר על העבר, שוב ראה את השבת כטוב מושלם בלא חיסרון, וזימר מזמור ליום השבת.

אם כן, מבאר הבית הלוי, תשובה ומצות שבת בחינה אחת להם, כי ענינה של השבת לדעת שהקב"ה מחדש את העולם בכל רגע, ואין מציאותו של רגע אחד, סיבה להימצאותו אף של הרגע שלאחריו, כי הקב"ה מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית. ואף ענין התשובה כן, משום שאף השבת בתשובה שלמה ומשנה את מנהיגי הקודמים, הרי הוא כבירה חדשה, ומעשיו הרעים כלל אינם מזכרים לפניו ית.

התעוררות זו - חידוש העולם ע"י הבורא, וחידוש האדם ע"י התשובה. היא זו שפרטה על נימי נפשו של אדם הראשון וגרמה לו לזמר ליום השבת.

מסיים הבית הלוי שזהו גם מה שאמרו בגמרא (שבת ק"ח ב) "כל המשמר שבת כהלכתו אפילו עובד ע"ז כדור אנוש מוחליין לו". ועפ"י דבריו אפשר לבאר שכיון ששומר שבת כהלכתו, הרי הוא מחזק בלבו את האמונה בחידוש העולם ע"י הבורא ית', אי"כ במדה זו מווד לו הקב"ה ומקבל את תשובתו, וע"ז הוא מחדש אף אותו והופך אותו לבירה חדשה, וכלל אינו זוכר לו את מעשיו הקודמים.

בספר "שלושה עדרי צאן" מסופר: לעיר אושפיצין הגיע רופא, הוא היה מתפאר בכך שבמשך שמונה שנים רצופות היה תלמידו של הגאון מלייפניץ רבי ברוך פרנקל תאומים זצ"ל.



בכל מקום ובכל זמן

קי השיעורים של 'דרשו'

077-2222-666 או 4992*

מצטרפים ללימוד
'הדף היומי בהלכה'

לשיעורי הדף היומי בהלכה הקישור
משך שיעור יומי כ-5 דקות



הסוגיא המרכזית

גידונים מרכזיים הגלמים
ב'דף היומי בהלכה' החודש*

האם מותר בשבת לקלף הקליפה החומה שעל הבוטנים? ולפרק שיני השום מראש השום האם מותר? לשטוף פירות מלכלוך שעליהם תחת זרם מים, האם יש בזה משום בורר? האם מותר לאכול אשכולית על ידי כפית כשתוך כדי כך נסחט הפרי? הוצאת גלידה ממקפיא כדי להפשירה על מנת לאוכלה? הכנסת מים למקפיא לתבנית כדי שיוקפאו כקוביות קרח? הכנסת גז למים כדי לעשותם מי סודה?



האם מותר בשבת לקלף הקליפה החומה שעל הבוטנים? ולפרק שיני השום מראש השום האם מותר?

כתב השולחן ערוך (סימן שיט סעיף ו) אין מוללין מלילות, אלא מולל בשינוי מעט בראשי אצבעותיו. וביאר המשנ"ב (ס"ק כ) שפעולת מלילה היא, שמולל השיבולים כדי לפרק הדגן מתוכם, ואסור משום שנראה כדש [ואסור מדרבנן ובשעה"צ (ס"ק יא) כתב שיש מהראשונים שמשמע מהם שזהו אסור מהתורה].

חוץ מהפירוק המוזכר כאן בשולחן ערוך, שהוא פירוק האוכל הנתון בתוך פסולת שגדלה סביבו, כתב האגלי טל (מלאכת דש ס"ב) שאף המפרק אוכל מפסולת הגדלה בתוכו, או בציוד, חייב משום מפרק. וכתב (שם ס"ק ב אות ג) שכן מבואר בר"ן (שבת דף לא, ב מדפי הרי"ף) ובעוד ראשונים (שבת עד, ב), שכתבו שהמפרק תמרים ממכבדות [אשכולות של תמרים] תלושים חייב משום מפרק. אכן, הפמ"ג (א"א בפתיחה לסי' שט) כתב שאיסור מפרק הוא רק באוכל המוסתר בתוך הפסולת. והשביית השבת (מלאכת דש ס"ב בפתיחה למלאכת דש אות ה) כתב שנידון זה הוא מחלוקת ראשונים.

ובפירוק ענבים מהאשכול אין איסור משום מפרק. ובטעם הדבר כתב האגלי טל (שם ס"ק ג), לפי שענינה של מלאכת דש הוא פירוק שעושים קודם הבאת הדגן או הפרי לאחסון או לשיווק, אבל פירוק של אוכל מפסולת הנעשה בסמוך לאכילה, אין בו משום מלאכת דש. וכתב האגלי טל שזמנה הטעם מותר לתלוש פירות מענף של אילן שניתק מהאילן מערב שבת, וכפי שכתב הרמ"א לקמן (סי' שלו ס"ח). וכן כתבו השביית השבת (שם) והקצות השולחן (סי' קכו ס"ק ה).

ולפרק שיני שום מראש השום, דעת הגר"ן קרליץ (ארחות שבת ח"א פ"ד הע"י) שמותר לפרקם ואין בזה משום איסור דש, ובטעם הדבר ביאר בארחות שבת שהוא משום שהרגילות לפרקו סמוך להכנת המאכלים ולכן אינו בכלל מלאכת דש.

ולקלף את הקליפה החיצונית של בוטנים, התיר החזו"א (חוט שני פכ"ד ס"ק א עמ' נג). וביאר הגר"ן קרליץ (שם) שאף על פי שרבים מן הבוטנים, ואולי רובם, נקלפים בבתי חרושת ומובאים לבית כאשר הם קלופים, מכל מקום הואיל ורבים קולפים אותם בשעת האכילה, לא בטלה דעתם, והרי זה כדרך אכילה. גם בשו"ת חלקת יעקב (א"ח ס"י קג) כתב שאין איסור בקילוף הבוטנים [ועי' שו"ת מנחת יצחק ח"ג ס"י לב]. מאידך, בשו"ת שבט הלוי (ח"א ס"י עט ופא) צידד לאסור, שהאילן ובזמנו רוב הבוטנים נמכרים כשהם קלופים, אין הקילוף נחשב לדרך אכילה. [בשו"ת שבט הלוי שם פפקק על עצם חילוקו של האגלי טל הנ"ל].

לשטוף פירות מלכלוך שעליהם תחת זרם מים, האם יש בזה משום בורר?

כתב השולחן ערוך (סימן שיט סעיף ח) אין שורין את הכרשינים [הוא מאכל בהמה], דהיינו שמצוץ מים עליהם בכלי כדי

להסיר הפסולת. ובמשנ"ב (ס"ק כט) הוסיף, שהוא הדין תפוחי אדמה וכיוצא בזה, לא יתן עליהם מים כדי להסיר האבק והעפר מעליהם.

אמנם לענין שריית פירות במים לשם הסרת חומרי ריסוס [שאין בהם ממשות], דעת החזו"א (חוט שני פכ"ד ס"ק ו עמ' פט, וסוף ס"ק יג עמ' קב) שאין בה משום איסור בורר, שהאילן ואין הלכלוך ניכר, אין עליו שם פסולת. וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג הע"ו), וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א ס"י נב אות ב).

ושטיפת פירות מלכלוכים תחת זרם מים, הסתפק בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א ס"י קכה) אם יש בה משום איסור בורר, שאע"פ שהסרת לכלוך מפירות על ידי שרייה בכלל ברירה היא, אפשר ששטיפתם תחת זרם מים אינה נידונה כברירה אלא כרחיצה בעלמא, ומותרת כשם שמותר להדיח כלים מלכלוך שעליהם [כמובא בשבת קיח, ב שמותר להדיח קערות]. וכתב שאפשר להקל ולשוטפם סמוך לאכילתם. וכן כתב הקצות השולחן (סי' קכ"ה ס"ק ט"ז), וכן דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ג הע"ב), והגר"ש אלישיב (איל משולש פט"ו הע"י). והוסיף הגר"ש אלישיב (שם), שמכל מקום ראוי לאדם לשטוף את הפירות מערב שבת.

ודעת החזו"א (חוט שני פכ"ד ס"ק ו עמ' פח) היא שאף שטיפת פירות מלכלוכים תחת הברז אסורה משום בורר, וכן דעת הגר"ן קרליץ (שם). והחילוק בין זה להדחת כלים מלכלוך שעליהם שבה אין איסור בורר, ביאר הגר"ן קרליץ (חוט שני פכ"ד ס"ק ג עמ' ט) שמלאכת בורר היא תיקון הדבר הנברר, וכלים, הואיל והדרך היא להשתמש בהם ולחזור ולנקותם אחרי כל שימוש ושימוש, אין השטיפה מהפסולת שעליהם נחשבת כתיקון הכלים, אבל הסרת הפסולת מפירות מלכלוכים היא תיקון בפירות, ונחשבת בורר. [סברא דומה לזו הובאה בשם הגרש"ז אויערבך בשש"כ פ"ג הע"ז].

האם מותר לאכול אשכולית על ידי כפית כשתוך כדי כך נסחט הפרי?

כתב השולחן ערוך (סימן שכ סעיף א) זיתים וענבים אסור לסחוט ואם יצאו מעצמן אסורים, ואפילו לא היו עומדים אלא לאכילה, ותותים ורימונים אסור לסחוט, ואם יצאו מעצמן אם עומדים לאכילה מותר, ואם עומדים למשקים אסור, ושאר כל הפירות מותר לסחוט. וכתב המשנ"ב (ס"ק א, יז) שבזיתים וענבים הסוחטן חייב משום מפרק שהיא תולדה של מלאכת דש, שהרי הוא מפרק משקה מאוכל.

ובטעם הדבר שאין חייבים משום מפרק אלא בסחיטת ענבים וזיתים ולא בשאר פירות, כתב רש"י (שבת קמה, ד"ה דבר תורה) שזיתים וענבים עומדים לסחיטה, אבל שאר פירות אינם עומדים לכך. והר"ן (שבת ס"א, א מדפי הרי"ף ד"ה כבשין) כתב משום שהמץ היוצא משאר פירות אינו נחשב משקה, אבל יין ושמן נחשבים משקה.

וכתב הפמ"ג (א"א בהקדמה לסימן) שטעמים חלוקים הם, שלדעת רש"י רק משקה היוצא מפרי שדרך לסוחטו הרי הוא נדון כמשקה, והסוחטו נחשב כמפרק משקה מאוכל, אבל משקה היוצא מפרי שאין דרך לסוחטו אינו נדון כמשקה, והסוחטו אינו נחשב כמפרק משקה מאוכל, ולדעת הר"ן רק מיץ שהוא אחד

מישבעה משקים' נחשב כמשקה, אבל מיצי פירות שאינם בכלל 'שבעה משקים' אינם נחשבים כמשקה, והסוחטם אינו נחשב כמפרק משקה מאוכל.

אולם האגלי טל (מלאכת דש ס"ק טז) כתב שאף לדעת הר"ן אין דין משקה תלוי בשבעה משקים, אלא כל שהדרך לסוחטו הרי הוא בכלל משקה. וכן כתב החזו"א (א"ח ס"י נה ס"ק ז) שמשקה לענין חיוב משום מפרק אינו תלוי בדין 'שבעה משקים'.

ודין תפוזים ואשכוליות, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"א פ"א הע"י 23) שדינם כזיתים וענבים הואיל ורגילים לסוחטם, וכן צידד הגר"ן קרליץ (חוט שני פכ"ד ס"ק ב עמ' נה, ע"פ דברי החזו"א שבעיות ס"י כה ס"ק לב). מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ה הע"ב) שדין תפוזים ואשכוליות כדון תותים ורימונים.

ופירות הדר חתוכים הנמצאים בצלחת, ותוך כדי אכילתם זב מהם מיץ לצלחת, דעת הגר"ש אלישיב (הל' שבת בשבת שם ס"ח והע"י 49) שאף שפירות הדר דינם כזיתים וענבים, מ"מ מותר לשתות את המיץ תוך כדי אכילת הפירות, ואין דינו כ'משקים שזבו', מפני ששפל הוא לאוכל. אולם, מיץ שנשאר בצלחת לאחר האכילה, דינו כ'משקים שזבו', ואסור לשתותו. [אכן לדעת הגרש"ז אויערבך המובאת לעיל שדין פירות הדר כדון תותים ורימונים, אף זה מותר, וראה עוד בחוט שני (שם עמ' ו)].

ואכילת אשכולית על ידי כפית, שתוך כדי כך נסחט הפרי, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ שם) שאין בכך איסור סחיטה [ובלבד שלא יכין לסחוט את המיץ כדי לשתותו בפני עצמו], שהאילן וסחיטת אשכולית אינה אסורה אלא מדרבנן [וכפי שמובא לעיל בשמו]. והסחיטה אף נעשית כלאחר יד, הרי זה 'תרי דרבנן', ובמקום שאינו מתכוין התירו 'תרי דרבנן'. סיבה נוספת להתיר אכילה זו, צידד הגרש"ז אויערבך (שם) שהאילן והמיץ נשאר מעורב בפרי, אין זה נחשב סחיטה, ואף הגר"ש אלישיב התיר אכילה זו מהטעם הנ"ל, שנחשב כמשקה הבא לתוך אוכל שהוא נידון כאוכל ואין כאן סחיטה (הלכות שבת בשבת שם הע"י 46). מאידך, דעת הגר"ן קרליץ (חוט שני שם) שיש בזה איסור סחיטה, הואיל ופסיק רישא הוא שיצא המיץ תוך כדי אכילה.

הוצאת גלידה ממקפיא להפשירה על מנת לאוכלה? הכנסת מים למקפיא לתבנית כדי שיוקפאו כקוביות קרח? הכנסת גז למים כדי לעשותם מי סודה?

כתב השולחן ערוך (סימן שכ סעיף ט) השלג והברד אין מרסקין אותם, דהיינו לשברם לחתיכות דקות כדי שיזובו מימיו, אבל נותן הוא לתוך הכוס של יין או מים והוא נימוח מאליהם ואינו חושש, וכן אם הניחם בחמה או כנגד המדורה וניפשו מותרים. ובטעם האיסור לרסק הביא המשנ"ב (ס"ק לג) הסברו של רש"י משום שדומה למלאכה שבזר המים הללו ואסור מדרבנן, והסבר הרמב"ם משום גזירה שמא יסחט פירות העומדין למשקין, ולפי ב' הטעמים הללו מובן היטב, מה שמותר להעמיד בחמה שיפשו מאליהן, שהרי אינו עושה מעשה בידים וממילא הם נפשרים [וראה שם ס"ק לד לענין לרסק בידים בתוך הכוס]. אמנם, הוסיף המשנ"ב שיש ראשונים הסוברים שטעם האיסור

* הנושאים המובאים במדור זה מקורם במ"ד מהדורות דרשו בסימנים אלו, ולהלכה למעשה יש לעיין במקורות.

כתבו בספרים הקדושים על דרך הרמז, ש'אלול' בראשי תיבות 'אני לדודי ודודי לי', ומכאן רמז למה שבחודש זה של ימי הרחמים והסליחות, זהו זמן להתקרבות יתירה בין עם ישראל ובין דודו 'הקב"ה'.

ובספה"ק 'שמח ישראל' מביא בשם 'סידור הרב' לרב בעל ה'תניא' זיע"א, שכתב שעיקר הרמז בפסוק זה הוא דווקא מהמשכו שנאמר 'הרועה בשושנים', וביאר על פי דרכו. ובי'שמח ישראל' מבאר שכמו השושנה שעליה היפים והאדומים מכוסים בתחילה על ידי עלים ירוקים המסתירים אותם מעין כל, כך גם בנשמת ישראל טמון החלק הקדוש והנשגב, המכוסה על ידי ערלת הלב.

ובחודש אלול, עליו נאמר 'ומל'ה' אלוהיך את לבבך ואת לבב זרעך' מתגלים העלים האדומים לאחר שהשי"ת בכח אהבתו לעם ישראל ובכח תשובת ישראל, מסיר את ערלת הלב המכסה את יפי עלי השושנה.

עוד ביאר ב'שמח ישראל', שבפנימיותו של כל יהודי טמון חלק 'ישראל' שבו, שעליו אמרו חז"ל שישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, וביארו רבותיו שעל זה התפלל יעקב אבינו עליו השלום, כשאמר "בסודם אל תבוא נפשי, בקהלים אל תחד כבודי", שאותו חלק 'ישראל' לא ייפגם לעולם, גם אם יגדילו בני בניו לחטוא חלילה וחס, ונתקבלה תפילתו.

וכן איתא ברמב"ם בהלכות תשובה, שמביא כ"ד דברים המעכבים את התשובה, חלקם מחמת גודל חומרתם נאמר עליהם שהעושה אותם אין מספיקין בידו לעשות תשובה, וחלקם מחמת שבני אדם מתקשים להיגמל מהרגלים רעים אלו, או מחמת שבני אדם חושבים אותם בטעות לחטאים קלים מאוד, ואינם שמים על לב שיש לפרוש מהם, ובסיום הדברים כתב רבינו הנשר הגדול, שגם מי שחטא בכל אלו, אם שב, מיד רפא לו, ואין שום חטא שאי אפשר לשוב עליו ולכפר עליו, אלא שחטאים אלו, העושה אותם תשובתו קשה יותר או מפני שמשמים אין מסייעין לו בזה, או מפני שדברים אלו קשה לו לאדם לפרוש מהם יותר משאר חטאים, אבל כאמור, על כל חטא ניתן לשוב בתשובה.

וזוהו מה שנאמר שישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, והחלק 'ישראל' שבכל יהודי לעולם לא תיכבה גחלתו, וכשבא לשוב לאלוקיו ולתורתו, אזי מתעורר חלק זה ורוח הטהרה שבו מלבה את הגחלת, עד שפורצת ממנה להבה גדולה המכלה את כל הרוע ומסירה את ערלת הלב.

וכן איתא בשמו של הרה"ק מוה"ר רבי יהושע מבעלזא זיע"א, שהרוצה לשוב אל ה' ומתקשה בכך, יתחיל דווקא מעניינים קטנים שיכול לתקנם ולשוב מהם בקל, וכך יתחזק בו כח הטוב, חלק ה'ישראל' הטמון בקרבו, ויוכל להתגבר ביתר שאת על העניינים היותר קשים, עד שישוב אל ה' ורפא לו מכל תחלואי לבו.

ויה"ר שנזכה למה שאמרו חז"ל: "אמור מעט ועשה הרבה", שיהיה חלק העשייה רב כל כך, עד שבערך אליו יהיה חלק האמירה מעט, גם אם הרבינו בדברים.

כאן הוא משום נולד, ולדעתם אף אם יופשר בחמה ממילא אסור להנות מהמים [ורק בתוך הכוס אם אין ניכר שמתערב במים יהיה מותר], והרמ"א בסימן שיח סעיף טז פסק שיש להחמיר כדעה זו, ובמקום הצורך יש לסמוך על שיטת השולחן ערוך המקילה.

ומכאן דינים אלו באו הפוסקים לדון בכמה וכמה מעשים השכיחים בכל בית, האם יהיו מותרים או אסורים בשבת: הוצאת מים קפואים ממקפיא כדי שיפשירו בחום החדר, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת ח"א פ"א הע' 63) שמוותרת היא אף לשיטת הרמ"א, שכן רק המניח את המשקה הקפוא כנגד החמה או המדורה הוא נחשב כמוליד, אבל המוציא ממקום קר אל מקום פחות קר כדי שימס, אינו נחשב כמוליד, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ט). אכן דעת הגר"ש אלישיב (שם), שאע"פ שאין בכך איסור מוליד, מ"מ כשיופשרו המשקים יהיו אסורים לשיטה זו משום נולד, מאידך, בשו"ת שבט הלוי (שם) כתב שאין בהם משום נולד אף לשיטה זו.

ומים שהוכנסו למקפיא סמוך לשבת וקפאו בשבת, וחזרו והפשירו אותם בשבת, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פ"י הע' ט) שאף לדעת הרמ"א הרי הם מותרים [ואפילו הפשירו אותם כנגד החמה או מדורה], לפי שדבר שנשתנה מכפי שהיה בבין השמשות, וחזר בשבת להיות מה שהיה בבין השמשות, אינו נאסר משום נולד.

והפשרת חלב קפוא, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פ"ה הע"ח) שמוותרת היא אפילו לדעת הרמ"א [ואפילו כנגד החמה או המדורה], שכן מחמת חשיבותו, נחשב לחלב גם בהיותו קפוא, ולכן כשהופשר לא נחשב שנולד דבר חדש, אבל מים קפואים אינם נחשבים כמשקה, ולכן נחשבים הם כנולד לאחר שהופשרו. מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (מאור השבת ח"ג סי' יג הע' קיד*) שדין חלב כדון מים.

וגלידה קפואה, ורוצה להפשירה כדי לאוכלה, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ שם ס"ח) שמוותר להפשירה, ואין בכך משום מוליד, לפי שגם כשהיא נמסה הרי היא נחשבת אוכל ולא משקה, ומשום כך המפשייר אותה אינו נחשב כמוליד משקה. וכן להקפיא תמיסת גלידה, התייר הגר"ש אויערבך (שש"כ שם ס"ז) מטעם זה, וכן דעת הגר"ח קניבסקי (הלכות שבת בשבת שם הע' 66). [וראה להלן שבלאו הכי יש שסוברים שבהקפאת משקה אין איסור משום מוליד]. ודעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת שם) שגם המפשייר גלידה נחשב כמוליד.

ולהקפיא מים במקפיא וכדו', כתב בשו"ת דובב מירשים (ח"א סי' נה) שאסור לעשות כן אפילו לדעת הסוברים שאין איסור נולד בשלג שנעשה מים, לפי שלדעתם דוקא שלג מאחר שחשב עליו למשקה נחשב הוא כמשקה, ולכן כשנעשה מים אין בזה שינוי כדי להחשב נולד, אבל מים שנעשו קרח, נשתנו ממשקה לקרח, והרי זה נולד. מאידך, דעת הגר"ש ריגר ראב"ד בריסק (שש"כ פ"ה הע' יד) שלכל הדעות אין בהקפאת מים משום נולד, וכן צידד הגר"ש אויערבך (שש"כ שם), וביאר, שרק קרח שנעשה מים שהוא שינוי למעלותא, נחשב נולד, אבל מים שנעשו קרח הרי זה שינוי לגרעיותא, ואין זה נחשב נולד.

אולם להקפיא מים בתבנית כדי שיעשו קוביות קרח, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת שם הע' 59) שאסור, משום שדומה הדבר לבנין.

אף לדעת האוסרים להקפיא מים, מכל מקום הכנסת מים למקפיא לשם צינונם, דעת הגר"ש אלישיב (מאור השבת ח"ג סי' יג הע' קמ) שמוותרת היא, ואין לחוש שמא ישכח אותם שם ויקפאו.

ועשיית מי סודה על ידי הכנסת גז למים, דעת הגר"ש אויערבך (שש"כ פ"א ס"ה) שאין בכך משום מוליד, משום שבהכנסתו למים אין שום יצירה חדשה. אולם יצירת מי סודה על ידי המסת אבקה במים, דעת המהר"ל דיסקין (שביתת השבת מעשה חושב דיני מלאכה שאינה לקיום אות ג) שאסורה, וביאר השביתת השבת (שם) שטעמו הוא משום מוליד, שכן האבקה לא רק מתערבת במים, אלא יוצרת עמם תרכובת כימית. ובשו"ת הר צבי (ח"א סי' קטט) כתב שאין בכך משום מוליד, לפי שהגזים ש'מולדו' אינם דבר הניכר בפני עצמו [ואינם ניכרים אלא כשהם בתוך המים].

השומר לשונו זוכה להינצל מהמשפט הקשה המצפה לכל באי עולם

"והנה ידוע, מי שיש לו איזה משפט לפני מלך בשר ודם אם המשפט הוא משפט קשה, דהיינו חשש מוות או ייסורים גדולים ונוראים רחמנא ליצן, כמה מתחזק האדם להשיג איזה סניגור שימליץ עבורו, ואפילו על ספק אולי יכול להצילו, או על כל פנים להקל את דינו".

"ובפרט אם נודע לו בבירור, ששמע מכמה אנשים שסניגור פלוני הוא מומחה לעניין זה, והוא יכול להצילו, לא ינוח ולא ישקוט בכל ההשתדלות עד שישגהו. ואף שעל כל פנים אחר כל ההשתדלות שלו עדיין אינו ברור שינצל, שהמשפט הוא משפט קשה מאוד, מכל מקום הוא עושה כל מה שביכולתו לעשות, אולי יתנהו ד' לחן בפני השרים וירחמו עליו, ואף שהוא עדיין ספק, שבוודאי יגישו בסוף את דינו לפני המלך בעצמו, שעונו היה שפעם אחת הקל בכבוד המלך, ופן יכעוס עליו המלך, מכל מקום הוא עושה כל מה שביכולתו לעשות, והוא מתרצה לכל החומרות שיטילו עליו השרים, ואך שיינצל ממוות".

"וכל שכן בענייניו שהמשפט הוא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה בעצמו, שהוא אלוהי המשפט והוא אומר: מכל הצרות הבאות עליכם אני יכול להציל אתכם [וההצלה הזאת כוללת מכל הפגעים והצרות], ואך משום הלשון תתחבא..."

"ואם על תנאי קטן כזה גם כן יאמר האדם שקשה לו לעמוד בזה, הוא כחסר דעה יחשב, או שהוא מפקפק בדרשות חז"ל שהקב"ה מבטיח לאדם שבזכות זה ינצל מכל צרה".

ובאמת עבור פתקא כזו שהקב"ה מבטיח לעמוד לימינו ולהצילו מכל הצרות הבאות לעולם, כדאי לאדם, אם בעל נפש הוא, לקבל על עצמו כל העניינים הקשים שבעולם".

(זכור למרים, סוף פרק ג')

החזק במוסר

מענייני לימוד המוסר בדף היומי בהלכה



**לקראת שבת יעטה את הקפוטה ויברך
”שהחיינו”, יעלה לבית הכנסת הדור בלבדו,
מלך ביופיו! חבריו לא האמינו למראה עיניהם:
הזה זלמן?! קומתו גבהה, ואור בעיניו, ועטוי
הוא קפוטה חדשה ומבהיקה**

לקפוטה. הביט המוכר בבגדיו בספקנות “יש לך כסף? שאל.

בגאווה הציב את קופת הפח בנקישה.

הפכה המוכר על הדלפק, ועיני הסנדלר נצצו למראה ערמת המטבעות. לא שיער שהוא כה עשיר. החל המוכר סופר את הפרוטות, אך כולן לא עלו אלא לכדי דינר אחד. “צר לי”, אמר, “מחיר המשי לקפוטה, שלושה דינרים”. חושך בעיניים, איזו אכזבה.

“לא תוכל לעשות משהו?” שאל בשפתיים רוטטות

רחמי המוכר נכמרו, מוכן הוא לעשות הנחה, אבל לא עד כדי כך. ואז נזכר: “ראה, יש לי גליל של אריג משי ישן, אוכל לתת לך ממנו במחיר בו”.

אור בעיניים. כמה נפלא. רחמי המוכר גברו. צריך להבין מהו אריג משי ישן. המשי היה טבעי, כאמור, ובמשך הזמן היה מתקשה ומתקשה, מאבד את גמישותו. הוריד המוכר את הגליל, גולל בזהירות רבה והזהיר את הסנדלר: המשי הוא עדין ושברירי, איכותו ירודה, לכן אני מוכרו בפרוטות, פשוטו כמשמעו. הזהר בו”.

בצעד קליל ובלב מתרונן נשאו הסנדלר לביתו, הביאו לאשתו, שתתפור ממנו קפוטה כמידתו. תוך שהוא מזהירה שוב ושוב להישמר ולנהוג בו בעדינות רבה. שמחה האשה בשימחתו, וניגשה לעבודה, ואילו הסנדלר שב לסדנתו ושירה בלבו: לקראת שבת יעטה את הקפוטה ויברך “שהחיינו”, יעלה לבית הכנסת הדור בלבדו - מלך ביופיו!

ואכן, חבריו לא האמינו למראה עיניהם: הזה זלמן?! לכאורה אין ספק, אותו שטריימל ממורטט, קירח, אותו זקן ואותן פאות. אבל קומתו גבהה, ואור בעיניו. עטוי הוא קפוטה חדשה ומבהיקה!

“תתחדש!” אמרו לו בהערכה, ואחד אף ניגש למשש את האריג, לעמוד על טיבו. צבט הלה את הבד ופער שני חורים באריג. “מה זה?” תמה אחר והושיט יד. קיפל, ונוצר סדק. גל השתאות עבר, הקיפוהו מכל עבר, מעולם לא ראו כזה דבר. מששו את הצווארון, ונשבר. בכל מקום שנברו, נוצר חור. זלמן רואה בבעתה, זועק ומוחה: “חדלו! הרפו! אל תיגעו!” והכל תמהים, מגחכים, לועגים. נערים מתקלסים, מתגרים. הוא צורח צווח, וההמולה רבה.

עולה הצדיק רבי חיים מצאנז זצ”ל לבית הכנסת, ותמה לשמע ההמולה: על מה הרעש, מה הענין? נכנס וראה את ההתגודדות, שמע את הצווחות וקולות הצחוק, כיוון שראהו, נדמו. שקט השתרר. “על מה הרעש?” שאל.

המעגל נבקע וזלמן יצא לקראתו. אך אביו, קומתו שחה, עיניו כבו, ולגופו קפוטה - “מכבר מעשה רשת”, כמסגנת מחוררת...

“מה זה, זלמן?”

מעין הדמעות נפרץ. חלום טוהה, חודשים חסך, מפיתו קמץ, אגורות אגר, ולא הספיק. מה בידו לעשות?! פרנסתו כה קשה ומעטה. הקופסה התמללה, ולא עלתה לכדי דינר. הספיקה לאריג ישן נושן, מתפורר וקשיח. בעדינות תפרה אשתו, בזהירות הכניס ידיו לשרוולים, רכס וחגר, וכל אחד שולח יד, מחורר ומפורר...

שמע הצדיק, נענה ואמר: “השומעים אתם? זלמן צודק! אין ללעוג לו, הלא תרוץ טוב בפיו - - -

“אבל כך נראים עם תירוצים”

ואנו, עם איזו “קפוטה” נתייצב ליום הדין?

אחרי שקראנו את דבריו המרגשים, של רבי יעקב גלינסקי זצ”ל. זהו הרגע שבו גם אנתוני צריכים לעצור ולחשוב. אנתוני נמצאים כבר בחודש אלול, בזמן שכל אחד מחפש להרבות לו זכויות לזכות בשנה טובה. **זל, ההזדמנות שלך, להצטרף גם אתה לעשרות אלפים בכל רחבי תבל הלומדים הלכות שבת, במסגרת הדף היומי בהלכה.**

הצטרף עכשיו 02-5609000

**באתי פעם לחדרו של מרן החזו”א
זי”ע, ונבהלתי לראות שהוא שוכב
על המיטה מכוסה לגמרי עם סדין,
מראשו ועד רגליו, בהלה נוראה
אחזני לנוכח המראה, בראותי את
גדול הדור שוכב כבר מינן ל”ע,
מעוטף בסדין.**



**מרן הגר”ש הלוי ואזנר
צוק”ל, בעל ‘שבת הלוי’
על ה”ריכוז” כסוד ההצלחה**

“יגיעה בתורה”, היה אומר רבינו, “זה לא רק המאמץ הפיזי לעמל התורה, אלא בעיקר המאמץ המחשבתי לעמל התורה, להיות שקועים בתורה אבל עד הסוף, ובזה נעוץ סוד ההצלחה בתורה”.

וכפי שסיפר הרב”ג רבי משה טורק שליט”א, פלוני שאל את רבינו כיצד הוא מספיק כל כך הרבה גם לכתוב וגם להכין שיעורים וגם לפסוק הלכות. השיב לו, ב’ דברים: דבר אחד, תמיד הייתי מאד מסודר כאשר החלטתי שבשעה שמונה אני עוסק בנושא תלמודי פלוני, אכן מהשעה היעודה עזבתי את הנושא הקוד, התנתקתי מהנושא בו הייתי עסוק ופניתי לגמרי לנושא השני.

הדבר השני הוא שהרגלתי את עצמי להתרכז, כאשר אני מתרכז בענין אינני מתעניין בכלום, ופעם אמר רבינו בשם מורו הגה”ק רבי שמעון מזעליחוב זי”ע הי”ד (אור הטהרה עמ’ ט’), “ראיתי תלמידי חכמים שלומדים ברבב ראש או בחצי ראש, אך תלמיד חכם האמיתי הוא זה שכל ראשו שקוע בלימוד”.

רק כאשר ילמד בדרך זו, יפתחו לפניו מעיינות החכמה ויזכה להרגיש חיות בלימודו, ואז מתעלה מעל לסביבתו ומדאגותיו היומיומיות.

וכך גם ראיתי אצל מרן החזו”א, היה זה כאשר באתי פעם לחדרו של מרן החזו”א זי”ע, ונבהלתי לראות שהוא שוכב על המיטה מכוסה לגמרי עם סדין, מראשו ועד רגליו, בהלה נוראה אחזני לנוכח המראה, בראותי את גדול הדור שוכב כבר מינן ל”ע, מעוטף בסדין.

אך הנה, מבעד לסדין נראה גופו של החזו”א כשהוא מניע את ידו וכותב... וראיתי כותב חידושי תורתו כשמכוסה לגמרי ומצער עצמו לראות במצב של מיעוט אור.

וכששאלתי אותו בפעם הבאה מה הסיבה לכך אמר לי, כתבתי את חידושיי באותה עת, ומכיון שהייתי צריך לצמצם את מחשבותיי לכוון לאמיתיה של תורה עשיתי כן, כדי לצמצם הראיה והמחשבה, שאהיה כל כולי מאה אחוז מרוכז אך ורק בכתיבת החידושים, כדי להגיע לשיא האיכות בכתיבת החידושים.

הוסיף וסיפר רבינו על שקיעותו של מרן החזו”א בלימוד, כי שמע עדות ראייה מאדם שראה את מרן החזו”א בשיאו של יום שרבי ומהביל, מרן החזו”א חרף תשישותו וחולשתו החזיק בידו האחת כמשך שעה ספר גדול וכבד ועיין בו, ואילו בידו השניה כתב באותה שעה חידושי תורה.

שאל הרואה את החזון איש, איך הוא מסוגל לכך בכזה יום חם. ענה לו החזון איש, שאת החום הוא מרגיש רק לפני שהוא מונח בלימוד, אך כאשר מתחיל ללמוד ומתעמק בסוגיא הוא שוכח מהכל ואינו מרגיש יותר את החום, כך צריך ללמוד...”

כשהוציא את המשנה ברורה החדש, הראו זאת לפני רבינו. הוא סיפר ששמע מתלמידי מרן הח”ח צוק”ל, (שהיה משתתף בשיעוריו בירושלים) שכאשר מרן החפץ חיים כתב את הלכות שבת, הוא הניח את כל התורה כולה ועסק רק באותן הלכות ללא הפוגה, לכן יצא הימנו חיבור כה נפלא שזכות גדולה לההדירו ולשכללו...

מתוך ספר “ולא שבט הלוי בלבד”

גליון 324
שנה ז' תשע"חסיפורי
צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלט"א



תורה למספרות קליטת על האשור לשרתמש בתמונה

סיפורי חז"ל

מונה מספר לכוכבים

פעם ליגלג אחד הכופרים על גדולתו של הקדוש ברוך הוא בפני רבן גמליאל, באמרו, מהי גדולת אלקים שאתם מהללים ומקלסים אותו, ואומרים עליו "מונה מספר לכוכבים"? אף אני יכול למנות אותם. הניח רבן גמליאל לפניו נפה ובה מספר חבושים, טובב את הנפה וביקש מן הכופר שיספרם, נענה הכופר ואמר, הואיל נא להניח את הנפה ואל תסובב אותה, אז אוכל לומר לך את מספר החבושים. אמר לו רבן גמליאל אם כך תבקש, כיצד אתה מתייחר לספור את הכוכבים שבשמים? שהרי השמים וכל צבאם מסתובבים בגלגל. לפי גירסה אחרת אמר הכופר לרבן גמליאל, יודע אני את מספר הכוכבים בשמים. שאלו רבן גמליאל כמה שנינים יש בפיך? הכניס הכופר ידו לפיו והחל למנות. אמר לו רבן גמליאל את הנמצא בפיך לא ידעת, הנעשה בשמים ידעת?

(סנהדרין ל"ט - א')

פרשת השבוע

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי וגו' (כ"ו - ג')

מסופר: כשקברו ימיו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב זיע"א (יומא דהילולא כ"ה אלול) להסתלק מן העולם. ראה תלמידו הרה"ק רבי ארון לייב מפרעמישלאן זיע"א כי תקפה עליו השעה והגיע מועד לומר וידוי, עמד לפני רבו בדחילו ורחימו ואמר בקול רחת: רבינו, הספרים הק' אומרים שאמירת וידוי לחולה רפואה היא לו וסגולה לאריכות ימים, יאמר נא רבינו וידוי כמנהג ישראל הקדושים. מיד פתח ר' מיכל'יה ואמר: רבש"ע אלקינו ואלקי אבותינו, הריני מודה ומתוודה לפניך בשעה זו שאני עומד להפטר מן העולם, ואומר בכל לבב, שקיימתי את כל מצוות התורה ככל שידי והשגתי מגעת, לא עברתי על רצונך יתברך, לא במעשה ולא בדיבור, לא במחשבה ובהרהור שבמוח, ולא ברעותא דלבא. התחילו העומדים מסביב למטת החולה תמהים, מעולם לא שמעו וידוי כזה, נענה ר' ארון לייב ואמר להם: אף אתם אל תתמהו, זהו וידוי של אמת, שכן בוידוי מעשר כל אדם מישראל אומר, 'לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי, שמעתי בקול ה' אלקי, עשיתי ככל אשר צויתני. אשרי איש ירא ה' ההולך בדרך האמת כל ימי חייו.

ואשרי לו שיכול לומר וידוי כזה.

ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי

האדמה וגו' (כ"ו - י')

מסופר: פעם עלתה על דעתו של הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א לקיים מצות הבאת בכורים, על דרך שאמרו חז"ל "כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב בכורים", מה עשה, קנה כבשה ושחט אותה, את הבשר חילק לעניים לשבת קודש, ומהצמר נתן לאיש חסיד אחד שהיה תמים ומופשט מענייני העולם הזה, שיטווה ממנו כרך אחד של ציצית, ושכר שליח מיוחד ושם את כרך הציצית במקום המשתמר בבגד, העליון של השליח, וחיברו שם לבגד, ושלחו להביא את כרך הציצית אל הרה"ק רבי חיים מצאנו זיע"א, השליח עשה שליחותו ומסר לצדיק מצאנו דברי הקדוש רבי מרדכי שהוא רוצה לקיים מצות בכורים, וכי הביא לו לשם כך כרך ציצית, נהרו פניו של הרבי מצאנו ונטל בעצמו את הדורון ממקום חיבורו אל הבגד בחשיבות גדולה, והשליח סיפר שגם הנייר שעוטף את הציצית כרך הרבי מנדבורנא בעצמו, לקח הרבי מצאנו את הנייר והטמינו בחשיבות רבה במקום מיוחד.

זמני השבת

זמני יציאת שבת

ירושלים: 7:41 ת"א: 7:43 ר"ת: 8:19

פרשת כי תבא

זמני כניסת שבת

ירושלים: 6:29 ת"א: 6:44

כמוך ירבו בעלי תשובה בישראל

מסופר: המגיד מקלם היה נוהג לשבות מנסיעה בכל ערב שבת בחצות היום. פעם אחת ביום שישי, בנסעו לאחת הערים, התארכה הדרך ובהגיע חצות היום עדיין היה רחוק ממחוז חפצו. מיד פקד על בעל העגלה שיעצור כי אין בדעתו לנסוע יותר והוא ירד מהעגלה. העגלון אמר לו, כי אם ילך ישר ואח"כ יסתובב, הרי לאחר כשעה יגיע לעיירה יהודית. בהגיעו למבואות העיירה, פגש המגיד ביהודי, הושיט לו שלום ושאלו אודות המצב הרוחני במקום, היש על מה לעורר ולתקן? השיב הלה כאן המצב טוב, חברות תורה וחסד לרוב וכו', בכל זאת, הרי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ממשיך המגיד לדובבו.

אימץ היהודי זכרונו ואמר, אינני מוצא כעת להצביע על דבר, מלבד צרה צרורה שממנה סובלת העיירה בשם יענקל'ה מוסר, הוא אדם מלשין שפל ומושחת, אשר יש לו קשרים הדוקים עם אנשי הרשות, ומוסר ממונם וגופם של ישראל בידיהם. אדם זה מטיל חיתתו על הסביבה, והכל חלים וזעים מפניו, אבל אין מה לעשות בענין זה. בכל זאת איזו מעלה טובה נמצאת בו? ממשיך המגיד ושואל, הפטיר הלה כן, הוא שומר דיבור, אם הוא מבטיח לקבור יהודי לא יפול מדבריו צרור ארצה. והיכן אפשר לפגוש אותו? רבי, כבר אמרתי לך שאין מה לנסות להשפיע עליו, תוך כדי שיחה מרים הלה ראשו, ומודיע בפתע, רבי, הנה יענקל'ה יורד עתה מההר שלפנינו, אני בורח מיד שלא ירגיש שדיברתי עמך.

המתין המגיד והלך לקראת יענקל'ה, הושיט לו יד בהארת פנים, שלום עליכם ר' יעקב, נדהם הלה מקבלת פנים זו, והמגיד ממשיך, יש לי בקשה קטנה ממך שתעשה לי טובה, אין אני עושה טובות, רותן יענקל'ה, מפציר המגיד בכל זאת ר' יעקב, נו תגיד כבר מה אתה רוצה, מסביר המגיד, ידוע לך שהמגידיים אומרים דרשה בבית הכנסת ואחר כך הציבור משליך עבורם לתוך קערה מטבעות לצורך מחייתם, והנה אנכי עני ואביון, והיה אם אישיות כמוך תבוא לדרשתי הרי יבואו המונים לדרשה. אינני עושה טובות, זועם יענקל'ה, אולם המגיד בכושר השפעתו אינו מרפה וממשיך להתרפס לפניו, עד שיענקל'ה מפליט מהפה טוב, בסדר, ועוקר כבר רגליו. כאן המגיד תופס אותו ואומר, שמעתי עליך כי שומר דיבור ומקיים הבטחה אתה, הלה ניסה להשתמט, עד שסוף כל סוף הבטיח ברורות, שיפיע לדרשה.

ביום ראשון בשעה הקבועה בית הכנסת כבר מלא על גדותיו, לאו מילתא זוטרתא היא לשמוע את הדרשן הגדול

שבדור, המגיד כבר הופיע והקהל מצפה בחוסר סבלנות, המגיד יושב וממתין כחצי שעה ועיניו משוטטות לעבר הפתח עד שהושלך הס, תדהמה בקרב הציבור כאשר יענקל'ה מוסר נכנס לבית הכנסת, הלה מפלס לו בנקל דרך בין ההמונים הנסוגים מפניו. המגיד מקבל פניו בלבביות ומושיבו במזרח, הציבור המום אינו תופס מה למגיד הצדיק ולמלשין נבזה, זהו, עתה מזדרז המגיד ועולה על הבימה ופותח בקולו הצלול, כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, הוא מרחיב את הדיבור בנושא זה ומביא ראיות מן התורה נביאים וכתובים כי שערי תשובה לא ננעלו בפני כל אדם, וכל אשר בשם ישראל יכונה, יש לו סיכוי להיות נוחל עולם הבא. לאחר כמה שעות שהלהיב את ההמונים, פנה ואמר, ואתה ר' יעקב, אל תחשוב כי לך אין חלק לעולם הבא, גם אתה מסוגל לכך, בידך הדבר, ואם אתה חושב כי הוזה אני בהקיץ, הנני מודיעך בפני עם ועדה, כי מוכן אני לתת לך במתנה גמורה את כל שכר מצוותי וחלקי בעולם הבא שיצרתי לי מעודי ועד היום הזה, בתנאי שתטיב דרכך, הוא סקר את המצית פעולותיו הנשגבות ממה שפעל עד היום, יענקל'ה נתן את הבטחתו. מיד קרא המגיד לדייני העיר, כתבו שטר מכירה וחתמו במעמד כולם, כי יענקל'ה קונה בקנין גמור את כל חלק עולם הבא של המגיד מקלם. המגיד מסר לו השטר בפני יענקל'ה קרנו מאושר, עסק נפלא עשה הערב, כל עולם הבא של המגיד המהולל עתה בכיסו.

עתה ממשיך המגיד בדרשתו בהסבירו את הצד השלילי של הדבר, בקול חוצב להבות אש הוא משמיע את דברי הגמרא (ראש השנה י"ז ב') אשר נפסקו ברמב"ם בהלכות תשובה, ואלו שאין להם חלק לעולם הבא אלא נכרתים ואובדים ונידונין על גודל רשעם וחטאתם לעולם ולעולמי עולמים, המינין והאפיקורסין והמוסרים. כאן מסתלסל המגיד בניגונו הכובש לבבות, זכור ר' יעקב, זכור את העולם הבא שלך אל נא תאבד, חדל לך מעיסוקיך עם חברת פריצים, תתחיל בחיים חדשים ומאושרים, חיי תורה ויראת שמים, אל תאבד כמו ידיך את האוצר היקר שרכשת.

למחרת עזב המגיד את העיירה ונסע לדרכו. לאחר שבע עשרה שנה נודמן המגיד לאותה עיירה שנית, בבואו שאל את האדם הראשון שפגש מה נשמע עם יענקל'ה מוסר? אך הלה לא ידע למי הוא מתכוון, שאל ושאל עד שנזכר קשיש אחד, שהכוונה לר' יעקב הצדיק הפרוש הגדול של העיירה. הוא סיפר לו כי מאותו יום שהמגיד מקלם ביקר בעיירה, חזר יענקל'ה בתשובה שלימה, וכי מאז ועד היום אינו יוצא מפתח בית הכנסת, שם הוא אוכל וישן ועוסק בתורה ובתפילה. תחילה עזרו לו להתפלל בסידור וללמוד חומש, ואילו היום נעשה ללמדן מופלג וצדיק נשגב. נשים צדקניות דואגות לו לאוכל ושם ביתו.

משל ונמשל

ושבת עד ה' אלקיך

משל למלך אחד שרכב בדרך בראש פמליה גדולה, בדרכם הגיעו אל גבול שדה שהיתה מגודרת, כיון ששעתם היתה דחוקה ציוה המלך להרוס את הגדר כדי שיוכלו לעבור. בעל השדה היה כפרי פשוט ועם הארץ, שלא הכיר כלל את המלך ולא הבין בגיוני המלכות, ולתומו חשב כי חבורת ציידים שוברת את גדר שדהו, על כן בערה בו חמתו להשחית ובחון אפו החל להשליך אבנים על המהרסים, אבן אחת אף פגעה במלך. מיד תפסוהו עבדי המלך והעמידוהו למשפט מהיר וגזר דינו נחרץ למוות, כדין מורד במלכות. ריחם המלך על הכפרי כיון שראה שהלה אינו מבין ויודע כלל מה חומרת מעשהו, על כן ביטל את גזר הדין אולם ציוה כי הכפרי ייענש על מעשיו וינקה את רחובות עיר הבירה. תחילה הפקידוהו לנקות את הרחובות הרחוקים מארמון המלך, ולאחר מכן הטילו עליו לנקות את סביבות הארמון ולבסוף את חצר המלך. ככל שעלה בדרגה כך הבין את עוצם המלוכה ואת תקפו וגדולתו של המלך, ומתוך הבנתו זו הבין גם עד כמה חטא נגד המלך ומה רב פשעו. לבסוף פנה הכפרי אל השר המנונה וביקש שיביאו אותו לפני המלך כדי שיוכל להתחנן לפניו ולבקש ממנו סליחה ומחילה.

כן הוא הנמשל: האדם החוטא אינו מבין כלל את גדולתו של הקב"ה, ומתוך כך פעמים שנכשל בחטא, לו היה מבין את עוצם גדולתו של מלך מלכי המלכים, היה מתחנן ומבקש על נפשו סליחה ומחילה.

(בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א)

פני המגיד נהרו מאושר, מיד שלח להודיע לפרנסי הקהילה שיכריזו כי בשעה פלונית ידרוש בבית הכנסת. בשעה הקבועה היתה כל העיירה נוכחת במקום, גם יענקל'ה שישב כל היממה בבית הכנסת נמצא כאן, אך הפעם לא במזרח כי אם הצטנף לו בפניו במערב והאזין בדבקות לדברי המגיד. פתח המגיד בדברי המשנה (יומא פ"ה ב) עבירות שבין אדם למקום יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר עד שירצה את חברו. הוא הרחיב את הדיבור כי על עבירות שבין אדם לחברו אין יום הכפורים מכפר, לא יסורים ממרקים ולא יום המיתה מכפרת, עד שירצה את חברו. כאן שאג המגיד: ואתה יענקל'ה מוסר קוראים לך כבר צדיק, זכור כמה אנשים גולת ועשקת, כמה בני אדם הרסת והורדת בהלשנותיך לבאר שחת, כמה אלמנות ויתומים אימללת, איזה חורבן עשית, הרי שערי תשובה לכאורה נעולים בפניך, מה נורא גורלך, מה איום עונשך, הרי כל מיני גהנום וכל יסורים שבעולם לא מועילים לגולן ומלשין. למותר לתאר באלו בכיות נוראות התמוגג יענקל'ה וכל הקהל עמו, ויהי המקום לחרדת אלקים. לאחר דממה, ממשיך המגיד אם כן הבה ונחפש עצה, הנה נפסק בשולחן ערוך אם פגע אדם בחברו ולא הספיק לפייסו עד שמת, יקח עשרה אנשים ילך לקברו ויאמר חטאתי לאלקי ישראל ולפלוני זה שחטאתי לך, אולם אתה יענקל'ה שאין אתה יודע וזוכר ממי גולת, למי הזקת ואת מי אימללת, מה תקנה יש לך, ממי תבקש מחילה, למי תשיב הגזילה? אף על פי כן עצה מצאתי לך, הרי כאן במעמד קדוש זה נמצאת כל העיירה, ימחלו הם על עצמם ויהיו באי כוחם של הוריהם ובני משפחתם הנפטרים שסבלו ממך, ועתה בקש מחילה מכל הקהל הקדוש הזה, ומכל הנפטרים תושבי המקום כפי הנוסח שקבעו חז"ל, והם ישיבו לך, מחול לך שלש פעמים כדין. מרוב בכיות התמוטט יענקל'ה והתעלף, בקושי העירו אותו, אך כוחותיו לא עמדו לו לפסוע עד לבימה, הושיבוהו בכסא ונשאוהו, המגיד פתח את ארון הקודש ופקד על יענקל'ה שיאמר אחריו מילה במילה, חטאתי לאלקי ישראל ולתושבי העיר הזאת, מיד פצחו כל הקהל: מחול לך, מחול לך, מחול לך, ותבקע הארץ לקולם. מיד עמד המגיד ונשקו על ראשו ואמר: בני כמוך ירבו בעלי תשובה בישראל, מעתה יכולים לקרוא לך ר' יעקב הצדיק.

צ'ין אדם לחברו

שאלו את הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זיע"א, (יומא דהילולא כ"א אלול) מדוע כאשר יש ליהודי שאלה בעניני טריפה, הוא רץ לשאול את הרב ומקבל את פסק דינו בהכנעה, גם אם הדבר כרוך בהפסד ממון. ואילו כשיש לאדם דין תורה עם חברו בעניני ממונות, מנהגו של עולם שפסקו של הרב מתקבל על ידי החייב בתרעומת אמר להם רבי יהונתן: בדיני ממונות כשאדם אחד מפסיד, בעל דינו מרוויח, ואת זאת קשה למפסיד.

גם יהודי פשוט אין לבזות

מעשה זה התרחש בדרך ל"אניקסט" פלך קובנה, בתקופה שהגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א (יומא דהילולא כ"ד אלול) היה מסבב בעצמו למכור את ספריו הקדושים. ה"חפץ חיים" הזמין מקום בעגלתו של פייבקה העגלון האניקסטי, בתנאי שבאותה נסיעה לא ייקח עמו אשה. העגלון הסכים לתנאי זה בקלות, ובמבט של ביטול והתקלסות מדד את היהודי הגוף הבלתי נודע, ברגע שהלה פנה ממנו, שם לאל את הבטחתו וצחק על הבקשה המוזרה בכלל, משראה ה"חפץ חיים" לאחר מכן אשה יושבת בעגלה, פנה מיד לחזור על עקביו, התפרץ כלפיו העגלון במבול של זלזולים, קבצן, גב

עקום, צבוע, גנב אלוקי, זייפן, בטלן וכדומה. ה"חפץ חיים" נעצר ובשלווה אמר לו חרש, סוף סוף אין לך מה להתרעם עלי, שכן כך התניתי עמך מתחלה. התרתח העגלון עוד יותר, שוב לא ענה לו ה"חפץ חיים" דבר אלא פנה והלך לו, ונסע לאחר מכן בעגלתו של עגלון אחר. פייבקה נהנה על שכה היטיב לגמול לבטלן או למשולח, ולאחר מכן התפאר בניצחונו לפני אחרים. בשבת בבית הכנסת ראה והכיר פייבקה את היהודי שכה העליב ובזוה, ראה כיצד חלקו לו כבוד רב, כיבדוהו בדרשה, וביראת הכבוד הקשיבו לכל הגה שיצא מפיו. פייבקה נתחלחל, חבריו העגלונים פילחו את תרדמתו, פייבקה, חייך ופרנסתך נתונים בסכנה, גם בסוסך אינך בטוח, וכי קל הוא בעיניך עלבוננו של ה"חפץ חיים"? בא לו פייבקה בלב שבור להתחנן לפני ה"חפץ חיים" הקדוש שימחול לו על הזלזולים, שכן לא ידע כי ה"חפץ חיים" הוא. ואם לא ידעת, מה בכך, וכי יהודי פשוט מותר להעליב? אבל רבי מתחרט אני, רחם נא על אשתי וילדיי מחול לי. אם תבטיחני שמהיום והלאה תיזהר לבלי להעליב או לחרף שום יהודי אמחול לך. וכך היה, פייבקה הבטיח וה"חפץ חיים" הושיט לו את ידו תוך הסברת פנים ואמר: מוחלני לך פייבל מוחלני.

הילולא דצדקיא

שבת קודש כ"א אלול רבינו יעקב סג"ל מולין ב"ר משה (מהר"ל - ה"א קפ"ו)
הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ ב"ר נתן (אורים ותומים - תקכ"ד)
הרה"ק רבי דב בעריש מאלעסק ב"ר שלמה לוצקער ב"ר צבי אלימלך (תר"י) **ק**
יום ראשון כ"ב אלול
הרה"ק רבי מרדכי דוב מהורונסטייפליע ב"ר משולם זושא (תרס"ג)
הרה"ק רבי פינחס מקינצק ב"ר נתן דוד משידלאווצא (תרס"א)
יום שני כ"ג אלול
הרה"ק רבי יוסף משה משאלוץ ב"ר אלקנה (ברית אברהם - תקע"ה)
הרה"ק רבי אורי מסטרעליסק ב"ר פינחס (תקפ"ו)
יום שלישי כ"ד אלול
הגה"ק רבי יוסף באב"ד ב"ר משה (מנחת חינוך - תרל"ד)
הגה"ק רבי ישראל מאיר הכהן מראדין ב"ר אריה יהודה לייבוש (חפץ חיים - תרצ"ג)
יום רביעי כ"ה אלול
הרה"ק רבי יחיאל מיכל ב"ר יצחק מולאטשוב (תקמ"א)
הרה"ק רבי דוד הלברשטאם מקשאנוב ב"ר חיים מצאנו (תרנ"ג)
יום חמישי כ"ו אלול
הרה"ק רבי שמואל אבא מויכלין ב"ר זעליג (תרל"ט)
יום שישי כ"ז אלול
הרה"ק רבי נתן אדלר ב"ר יעקב שמעון (רבו של החתם סופר - ק"ס)
הרה"ק רבי יעקב אריה לייב קאוולער ב"ר מרדכי מנעשחיו (תקצ"ו)
הרה"ק רבי שלום רוקח מבעלזא ב"ר אלעזר (תרס"ו)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצווה הלכות

מאת הרה"ג נחמיה הכהן רבינו של"א
מח"ס "גם אני אודך" רפרום יוסף הדרס" על המצוות.

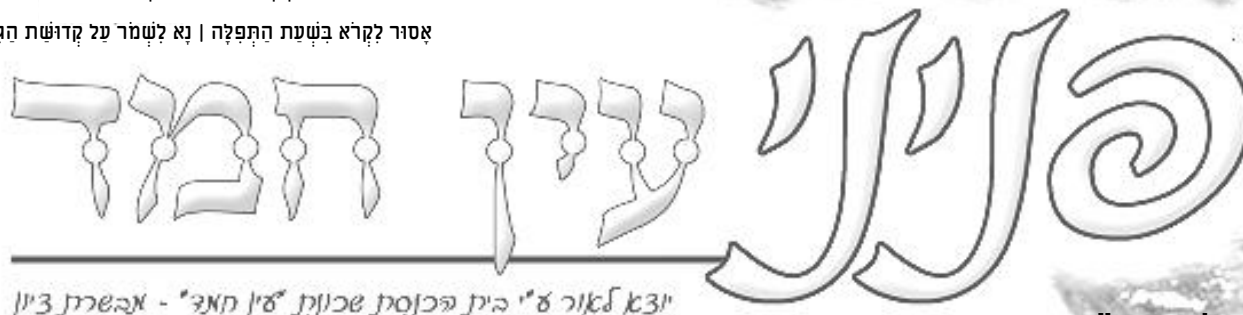
המתנת שש שעות בין בשר לחלב (ח')
(א) אם אכל בשר, ולא בירך ברכה אחרונה, ועבר מעת לעת, מותר לאכול חלב. (כנה"ג יו"ד סימן פ"ט בהגהת הטור ס"ק ג')

(ב) אדם שאכל בשר והקיא מיד, צריך גם כן להמתין שש שעות אחרי ההקאה לאכילת גבינה, כי נשאר מהבשר בשיניים. (ספר "גם אני אודך", ח"ב סימן ס"ב, ס"ק י')

(ג) אם אכל בשר ביום, קודם שנעשה בר מצוה, ובתוך השש שעות נעשה בר מצוה, צריך מדינא להמתין שש שעות מאכילת הבשר לאכילת חלבי. (ספר "גם אני אודך", ח"ב סימן ס"ב, ס"ק א')

פרשת כי תבא | תשע"ח

אסור לקרוא בשעת התפלה | נא לשמור על קדושת הגליון



יוצא לאור ע"י בית דפוסית שכוללת ע"י חא"צ - אגודת ציון

לעילוי נשמת אסתר רבקה בת מרים ע"ה

כִּי תָבֹא - חֲשִׁיפֶת הָעוֹלָם הַמוֹדֶרְנִי בְּפְנֵי הַיְלָדִים

"ולא נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע"

עד היום הזה" (דברים כט, ג)

לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע עד היום הזה" (דברים כט, ג), שכן רק כאשר נכנסו בני ישראל לארץ ישראל- ניתנה להם למעשה האפשרות להבין, לראות ולשמוע את גודל הניסים וההשגחה המיוחדת שליוותה אותם במשך אותם ארבעים שנה שהם היו במדבר.

ומכאן נראה ללמוד יסוד בחינוך הילדים, שכן ישנם הורים הטוענים כי עליהם לחשוף את ילדיהם כבר בגיל צעיר לעולם ולפיתוייו.

וזאת בשל העובדה כי ביום מן הימים יהיה עליהם לצאת אל העולם הגדול והרחב המלא בדיעות כוזבות וכפרניות, ויהיה עליהם לדעת כיצד להתמודד עם הנסיונות השונים שהעולם יציב בפניהם.

אולם כאן למדנו, כי לא זו הדרך! כשם שהקב"ה לא חשף את ישראל להשפעה סביבתית של אומות העולם אלא הנהיג אותם בהנהגה ניסית בתוך מעין 'חממה' של ענני כבוד, עד אשר היו חזקים ומבוססים דיים בכדי להתמודד עם העולם הגדול שסביבם- כך גם עלינו לנהוג עם ילדנו.

כל עוד היכולת בידנו- עלינו להשתדל שלא לחשוף את ילדינו למה שהם אינם צריכים לדעת, לראות ולשמוע, שכן היכולת שלהם להתמודד כאשר הם צעירים ורכים אינה דומה ליכולת שסיגלו לעצמם ברבות הימים.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

במשך אותן ארבעים שנה בהן הלכו בני ישראל במדבר, **חוּו הֵם הַנְּהִיגָה נִיִּסִּית מוֹחֲלֹטֶת.** הֵם הָיוּ מְבוֹדְדִים לַחֲלוּטִין מֵהָעוֹלָם שֶׁסְּבִיבָם, מֵהָאוֹמוֹת שֶׁל עוֹבְדֵי הָעֲבוֹדָה זָרָה, וּבִמְשָׁךְ כָּל הַזְּמַן הַזֶּה- הֵם הִתְקַיְּמוּ עַל נִיִּסִּים גְּלוּיִים.

ובכן, ההתבדלות הזו גרמה למעשה לכך שבני ישראל לא היו יכולים להכיר ולהבין מספיק את חסדיו יתברך, **שהרי לא היה באפשרותם להשוות את מצבם למצבן של שאר האומות מהן היו מופרשים לחלוטין!**

הם היו מנותקים לחלוטין מהעולם הנורמלי והטבעי, וכך אט-אט הם התרגלו לחשוב כי כל הניסים שהם רואים מדי יום ביומו- הינם בגדר ה'טבע'.

בפרט כשאנו מדברים על אותם האנשים שנולדו במדבר- ומעולם לא ראו הנהגה אחרת, **כך שכל נקודת השוואה ביחס להנהגה המקובלת בעולם- לא הייתה אפשרית מבחינתם!**

אכן, המצב השתנה לחלוטין כאשר נכנסו בני ישראל לארץ. או אז חזרה ההנהגה עמם להיות טבעית, העולם שב לנהוג כמנהגו, נוצר קשר בין ישראל לבין האומות, **וממילא הייתה להם כעת האפשרות להיווכח כי ההנהגה שאפיינה אותם עד הנה- הייתה ניסית ומופלאה.**

כפי שנאמר בפסוק: "ולא נתן ה' לכם לב

העלון מוקדש להצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה חגי חיים וב"ב שמואל אימן בן אסתר זרי שגית בת רותי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בן שושנה רונן אברהם וב"ב קסירר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ' שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת הצלחה בכל העניינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי אקבלי יוסף חיים בן נסכה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר רחל בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט סיון בת אסתר עמית בת טובה יוסף בן רחמה נתנאל בן ג'ינה אילן בן ג'וליאט אסף בן סופיה דוד עומרי בן יהודית מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית יפית בת ג'ינה שירי ימנה בת שולמית שמעון בן שולמית אנאל חביבה בת שולמית אורן בן נעמי שושנה שירה בת סילביה מיטל בת שושנה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו זרי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית נועה בת מלך טוב משה מנחם בן רחל דניאל בן שרה ואושרית בת שושנה דגנית בת שושנה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניצרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניצרי בת פרח- בריאות ואריכות ימים מאיה בת עדי דליה אפרת בת נעמה סימי בת סוליקה שלו בן מלך פחמה אורן בן אסתר דינה בת מלך יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כיריה יהודה אריה בן רחל ברכה טובה בת אורה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה מישיא אסתר בת זוהרה שאול בן סילביה עינת בת רחל ברכה בנימין בן יקוט רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה יצחק בן רבקה רונית בת סבריה קסנש בת דגטו יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה דהבה בת שושנה רייזל

01/09/2018

כ"א אלול תשע"ח

פרשת כי תבא

הפטרה: קומי אורי"- ישעיה ס'

ר"ת	יציאה	כניסה	י"ב
20:27	19:40	18:29	י"ב
20:24	19:38	18:47	ת"א
20:26	19:40	18:49	חזקה
20:25	19:39	18:48	ב"ש

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניצרי בן ימנה וגלית בת מסודי

רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליד אלחנן רפאל בן אריס וליד אורי חיים בן שלי

העלון מוקדש לרפואה שלמה לנוריאל בן אסתר

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה

שואל ומשיב בהלכה – ראש השנה- חלק ב'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורגיה ז"ל

אלו הנהגות נוהגים בראש-השנה והאם מותר לישון ביום טוב של ראש השנה?

שאלה:

תשובה:

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחס, רבנות מקומית מבשרת ציון:

היות וראש השנה פותח את השנה החדשה, נוהגים לעשות סימנים גם באכילה, כגון: אכילת דברים מתוקים כדבש לסימן טוב, שתהיה כל השנה טובה ומתוקה. יש נמנעים משום כך מלאכול מאכלים חריפים או חמוצים. אך אדם, שרגיל באכילתם, ואחרת המאכל תפל לחיכו, מותר לו לאוכלם, ואין איסור בדבר.

יש לשמוח, היות שזה יום חג, ובפרט שהוא סימן לכל השנה. ולכן לא יהא אדם כעסן בביתו, וחלילה, לא יבכה ויהיה שרוי בעצב, אלא ישתדל לשמח במה שאפשר את אשתו ובני ביתו, וירבו באמירת תהילים, היות שהוא יום דין, שבו נכתב מה יעלה בגורלו במשך השנה הבאה עלינו לטובה. וזכותו של דוד המלך, עליו השלום, יהא מליץ יושר עליו ועל משפחתו ועל כלל ישראל אמן.

נהגו שלא לישון בראש השנה, שאין זה נאה לישון ביום, שספרי חיים וספרי מתים נפתחים. ואמרו בתלמוד ירושלמי, שהישן בראש השנה גורם לכך, שמזלו יישן. אך אינו צריך להשתדל לקום כבר בעלות השחר, ולאחר מכן יהיה עייף במשך כל היום ולא יהא מרוכז בתפילה. ואם הוא עייף במשך היום ומרגיש הכרח לישון, מותר לישון אחר חצות היום. [ובדרך מליצה אמרו, מוטב שיהא מזל ישן ממזל עייף].

והיושב בטל ועוסק בשיחה בטלה, וכיוצא בזה, כישן דמי. אי לכך אדם, שיושב לפצח גרעינים או לקרוא עיתון, והעיקר שאינו הולך לישון - אלו דברים בטלים. ויש עניין לסיים פְּעֻמִּים ספר תהילים העולים למניין 'כפר' (כמנין 300 פרקים).

קדשת הארץ

כשחזר הגאון החכם המקובל רבי יוסף חיים זצ"ל (ה'בן איש חי' זיע"א) ממסעו בארץ הקודש, הביא עימו משם אבן קטנה, ואת האבן קבעו בקיר הקרוב לכניסה המרכזית של בית הכנסת הגדול, בו היה דורש בכל שבת. על האבן היו חרוטות המילים 'אבן מארץ ישראל'. וכל האנשים, כאשר היו באים לבית הכנסת, היו נוגעים בה ומנשקים את אצבעותיהם.

ה'בן איש חי' הביא עימו גם שקים אחדים של עפר מארצנו הקדושה, שאותו זרה על פני קרקע הכניסה של בית הכנסת שלא הייתה מרוצפת, כדי שכל הנכנס לבית הכנסת בהכרח יזכה לדרוך על אדמת ארץ ישראל. כל זאת נעשה כמנהג העתיק המיוחס לפסוק "כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבֹנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָהּ וַיַּחֲנֹנוּ" (תהלים קב, טו).

היה דן כל האדם לכף זכות

אנו נמצאים ימים ספורים לפני ראש-השנה, יום הדין, שבו יקבע אלו מאורעות נעבור בשנה הבאה עלינו לטובה. מצב הבריאות של משפחתנו, פרנסתנו, מי יתחתן ומי יזכה בזרע קודש בר-קיימא. וידוע, כי אחת הסגולות להיכתב לחיים טובים וארוכים היא לדון את הזולת לכף זכות.

להלן סיפור מופלא, המעובד מתוך דברי הצדיק המגיד הרב אלימלך בידרמן שהביאם ב'באר הפרשה', שיש בו כדי ללמדנו, עד כמה עלינו לדון כל אדם לכף זכות, ואף במקרים, שבהם נראה בעליל, שלא קיימת דרך כזו, לעיתים, כאשר מתבררים הדברים לאשורם, אנו עומדים פעורי פה, ואין לנו אלא ללמוד לקח ולא למהר לשפוט את הזולת, גם כאשר רואים אנו זאת בעינינו, כפי שמסופר בסיפור הנפלא הבא:

סיפר משגיח חשוב באחת הישיבות בארה"ק שלאחרונה מסר שיחת מוסר לתלמידיו, והנה מגיע בחור אחד באיחור של כחמש עשרה דקות תמימות! ופוסע למקומו באיטיות בהיכל הישיבה, כשכוס תה רותח בידו, משל היה הוא 'ראש הישיבה' בעצמו, המשגיח רצה על אתר להשיב לו כגמולו בראשו, אבל בכוחות על אנושיים העמיד עצמו והתאפק מלהשיב לו מנה אחת אפיים.

לא חלפו יותר מעשר דקות, והנה רואה המשגיח, כי הבחור מוציא את שקית התה מתוך המים הרותחים ומניחה על עיניו... אז הבין המשגיח, שהבחור הלה לקה בעיניו – מה שהיה גורם לכל בחור אחר שלא להיכנס כלל לשיחתו של המשגיח, והוא בגודל חשקו כי עז – לשתות בצמא את דברי המשגיח נכנס, כשהתה בידו עבור עיניו...

הקדשת העלון

מנויים
לקבלת העלון חנם ב-
email שליח את כתובתך אל
PnineEH@gmail.com

נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חזק הגון,
חזרה בתשובה וכו' - נא לפנות לליאור בטל" 052-7652084
כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו חיים
פנחס בטל" 052-6329144
(הנייד באישור ועדה רוחנית)

האדמו"ר הרב אורי קלוגהויפט מסטרליסק זצ"ל המכונה "השרף מסטרליסק" – נולד בשנת ה'תק"ז (1757) ביאנוב לעת זקנותו של אביו ולאחר הבטחתו של המגיד ממזריטש לאמו, שתלד 'בן שיאיר את העולם'. עוד בילדותו ניכרו בו אותות כי לגדולות נועד והיה בוכה על גלות השכינה. מאחר שאביו לא היה בידו לשלם שכר לימוד למלמד, ביקש מעשיר אחד, ששכר מלמד לבנו, שיסכים לצרף גם את רבינו אליו. בהמשך רבינו התאבק בעפר רגליהם של תלמידי חכמים. בהיותו כבן 13 נודע ברוב ידיעותיו בתורה, חריף ובקי והחל ללמוד את תורת הקבלה. ביותו כבן 15 נחשב לגדול בתורה ולאחד מיודעי הח"ן וכן **בקי בגלגולי נשמות והחל להרביץ תורה ברבים.**

גאון בנגלה ובנסתר. רוב חסידיו היו עניים. תפילותיו נאמרו בלהט ובסערת הנפש ובכל יום היה נפרד מאנשי ביתו טרם תפילתו מאחר וגודל דבקותו בבוא העולם היה עצום ועד כלות הנפש ולכן היה חשש שיפטר בזמן זה. לא הסיר מחשבתו לרגע מאיתו יתברך. לאחר שנישא לראשונה עבר ללבוב כאשר אשתו מכרה ירקות ורבינו שקד על התורה. הם חיו בדוחק עצום. בשנת ה'תקנ"ב (1792) עם נרצח רבו האדמו"ר ר' שלמה הלוי סג"ל מקרלין שב לביתו בלבוב כשחסידי רבים הצטרפו אליו. כאשר היו מספר עשירים שהחזיקו ברבינו ונודע לו הדבר, עבר לסטרליסק באומרו: 'טוב לחסות בה' מבטוח באדם'. מעשי הצדקה והחסד שלו היו לשם דבר והוא תמך בהכנסת כלה, פדיון שבויים, עזרה לנזקקים, סיוע ליהודים שירדו מנכסיהם ועוד. כ-34 שנים שימש כאדמו"ר בסטרליסק. תלמידו הרה"ק ר' שר שלום מבעלזא אמר עליו בפטירתו: **"מימות אחיה השילוני לא היה אדם שיכיר בנשמות ישראל כמוהו"**. נפטר ב-כ"ג אלול ה'תקפ"ו (1826). חי כ-69 שנים. ציונו בסטרליסק. בנו, ר' שלמה נפטר כארבעה חודשים אחרי אביו באמרו "אי אפשר לחיות בלי אבא שכזה". ר' יהודה צבי הירש ברנדווין מסטרטין מילא את מקומו כאדמו"ר.

אביו: ר' פינחס (שימש כעגלון). **אימו:** מרת רבקה. **נשותיו:** מרת פריידא (זיווג ראשון), מרת בלומא (זיווג שני- בת ר' קאפיל חסיד תלמיד הבעש"ט). **ילדיו (מזיווג ראשון):** האדמו"ר ר' שלמה, בתו (נישאה לר' יצחק). **מרבתי:** ר' שלמה הלוי סג"ל מקרלין (רבו המובהק),

ר' אלימלך וייסבלום מליז'נסק, ר' מרדכי מנשכז, ר' יעקב יוסף (י"ב) מאוסטראה, ר' משולם זושא מאניפולי. **מתלמידיו:** ר' שלום רוקח (השר שלום מבעלזא), ר' יהודה צבי הירש ברנדווין מסטרטין, ר' צבי הירש מרימנוב, ר' דב בעריש מאולסק, ר' משה אייכנשטיין מסאמבור, ר' בנימין זאב שינבלום, ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב, ר' גרשון אשכנזי (אב"ד קולומי'א), ר' מרדכי זיסקינד מסטר'י, ר' אליעזר זאב מבוטשעטש, ר' הרשל מרימנוב, ר' אהרן משה מבראד, ר' זאב וולף מלבוב. **מספריו:** **יאמרי קדוש** – דברי תורתו וסיפורי מעשיו המופלאים (הוצא ע"י תלמידו המובהק ר' בנ'מין זאב שנגלים מלבוב).

כאשר כבר זרחה אורו של רבינו הקדוש סיפר פעם אחת בזה הלשון: "כידוע היה אבי ז"ל בעל עגלה, ואח"כ חייט עני ודר בכפר, באותו כפר לא היו עשרה יהודים, כשנולדתי והוצרך אבי להכניס אותי בבריתו של אברהם אבינו ע"ה, היה אז בעניות גדולה, לא היה לו כלום להכין עבור סעודת ברית, וגם לא יכל לשכור עשרה אנשים מהעיר הסמוכה שיבואו אל הכפר לברית כמנהג הכפרים אז, מובן כי היה בצער מאוד על זה ולא ידע לשית עצות בנפשו. כבוא יום הברית הלך על הדרך שבין הכפר לעיר הסמוכה לראות אולי יש עובר אורח שיצטרף למניין, אבל לא ראה שום יהודי. חלפו השעות וכבר היה חצות היום ועוד לא היה מניין עשרה.

התחיל אבי לבכות ולבקש מבורא עולם, שיזמין לו יהודים אחדים בכדי שיוכל לקיים המצווה הגדולה כדת. עודנו עומד בבקשתו והוא רואה מרחוק עגלה נוסעת ומתקרבת אליו, ומיד הכיר כי הנוסעים המה יהודים, וגם הנוסעים ראוהו שהוא עומד ובוכה, התקרבו אליו יותר ושאלוהו: "יהודי, מדוע אתה בוכה?". השיב להם: "הנה בן נולד לי והיום עלי להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה ופה בכפר אין מניין, וגם אין לי כלום לצרכי סעודה".

מיד אמרו לו: "אל תדאג, אנחנו מחותנים ונוסעים מהחתונה ויש איתנו כל מיני מתיקה וגם יי"ש לרוב, בתוכנו יש גם רב וגם מנגן. ובכן ניסע אצלך ונכניס את בנך בבריתו של אע"ה, וגם נעשה סעודת ברית כיד המלך". וסיים רבינו: **"הסנדק היה אברהם אבינו, הרב היה משה רבינו. המנגן היה דוד המלך ע"ה"**.

כשרבינו היה ילד כבן עשר שנים נכנס עם אביו לבית כנסת. הוא נעמד להתפלל את תפילת העמידה. היות והוא היה יותר נמוך מהשולחן, סבר אביו שהוא יצא לשחק בחוץ. יצאו כולם, סגרו את בית הכנסת, חיפשו אותו בכל מקום ולא מצאו. למחרת הגיעו בשעה שש בבוקר, כדי להתפלל את תפילת השחרית, וראו אותו כי עדיין נמצא בתפילת העמידה!

פעם אחת בערב יום הקדוש, בעת שהלך רבינו להתפלל מנחה, עמד אצל העמוד בקרן מזרחית דרומית, ותלמידו הרה"ק המקובל הרב יהודה צבי ברנדווין (הראשון) מסטרטין היה הולך בבית התפילה בהתלהבות ודבקות. באמצע הוצרך לו לשאוף טבק, ולא היה לו, והיה לו מזה בלבול הדעת. ראה זאת חסיד אחד, הלך ומילא את קופסת הטבק שלו, והחיה את נפשו.

אמר לו ר' יהודה צבי: "היות שעשית לי טובה, בעד זה אראה לך דבר אחד", ונתן מטפחתו בעיניו, וראה אשר במקום שעמד שם השרף מסטרליסק היה עמוד אש עד לב השמים, **וכל בית התפילה היה מלא נשמות אנשים נפטרים**, והחסיד התעלף מפחד ואימה, ולקח הרה"ק ר' יהודה צבי את המטפחת ממנו, ושוב לא ראה עוד. (אור עולם, תולדות רבני)



וההמתנה בצידה, **תהיה חנינם אין כסף!** היה לי ביטחון מלא בה' יתברך, שלא אפסיד מקיום מצווה זו מאומה.

ואכן כפי שאמר כך עשה. הנהג לא חס על כספו, שיכול להרוויח בזמן זה ועל זמנו היקר, והסיע את האיש לביקור הרפואי. בהגיעו לשם, המתין לו דקות ארוכות, עד שהלה סיים ולקח אותו בחזרה לבני ברק.

והנה, בהיותו כבר בדרך חזור, מאותת לו אדם לעצור. איש זה היה צריך להגיע לפתח-תקווה, ולכן העלהו הנהג לרכב, והתכנית הייתה שלאחר שיחזיר את הנוסע לבני ברק ימשיך איתו לפתח-תקווה. האיש וחמשת ילדיו שישבו מאחור, עוררו את תשומת ליבו של אותו אדם, שעלה למונית שישב בסמוך לנהג, והוא שאל אותו: "מי הם?"

הנהג אותת לו ברמז, שמדובר ביהודי עני, וסיפר לו בלחש את כל המעשה. האיש האזין לדברים, ולפתע פנה אל העני ואמר בקול רם: "אם אין לך כסף למונית לתל אביב, מן-הסתם גם אין בידך אפשרות כספית לקנות משלוח מנות, כדי לשלוח לחברך וידידיך".

ועד שהלה הספיק להגיב, הושיט הפתח תקוואי את ידו לכיסו, **שלף משם אלף שקלים בשטרות ומסרם לו.** 'כסף זה ישמש אותך למשלוחי מנות', אמר. לא עוברת דקה, והאיש פונה שוב אל האדם שישב בספסל האחורי, ואומר: "הרי חג הפסח מתקרב, ואני מניח שגם כסף למצות ויין לא יהיה לך!". ומושיט שוב ידו לכיסו ומוציא עוד אלפיים שקלים עבור מצרכי החג. מובן, שהלה הודה לו רבות על כך.

לאחר שהאיש ירד בבני-ברק, פונה הנוסע מפתח-תקווה אל הנהג, ושואל אותו: "מה מחירה של הנסיעה לתל-אביב שעשית עבור אותו העני, וכמה היית גובה ממנו אם היה לו כסף?". הנהג השיב שמדובר בכמתיים שקלים. האיש הושיט ידו בפעם השלישית לכיס חליפתו, והוציא משם אלפיים שקל נוספים, ומסרם לנהג באומרו: "זה שכרך עבור המצווה שעשית", וירד מהרכב, בלא להזדהות.

"תראה כמה הרווחתי בנסיעה זו", מספר הנהג לת"ח שפגש בבני ברק. "גם זכיתי לעשות מצווה כל כך גדולה, גם הייתי השליח, שבאמצעותו הגיעה התרומה לידי היהודי העני, ובסופו של דבר גם אני עצמי הרווחתי על אותה נסיעה בכפל כפליים. אין לי כל מושג, מי היה האיש שעלה למונית. אבל אם אתה תשאל אותי, היה זה אליהו הנביא", אמר הנהג בתמימות יהודית טהורה.

אנו נמצאים ימים ספורים לפני יום הדין הגדול והנורא-ראש השנה. אין ספק, שכל אחד מאיתנו מנסה בכל כוחו להשיג עוד ועוד זכויות כדי שבעז"ה ייכתב וייחתם הוא ומשפחתו לשנה טובה ומאושרת.

כאשר אדם עושה חסד עם זולתו, הרי הוא זוכה לכל הישועות. אם נתבונן נראה שהמילה חסד, מורכבת משתי מלים: חס ד'. דהיינו חס בורא העולם.

שכן היות שאותו האדם עושה חסד עם בנו של בורא עולם!, הרי שהקב"ה 'לא נשאר חייב'. ואותו האדם זוכה גם בעולם הזה וגם בעולם הבא.

להלן סיפור, המעובד מתוך '**ברכי נפשי**' אותו סיפר הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א, ובו ניתן ללמוד על עשיית החסד וכיצד בורא העולם שילם על כך: תלמיד חכם אחד סיפר לנו, מה ששמע במו אוזניו ביום הפורים ה'תשע"ג, מבעל-המעשה: "למחייתי אני עובד כנהג מונית בבני ברק.

בעיצומו של יום הפורים, כשהאווירה ברחובות הייתה גדושה בשמחה וצהלה, הבחנתי באדם, ולצידו חמישה ילדים קטנים הנכרכים אחריו, **העוצר כמה נהגי מוניות ושואל אותם דבר מה, והם כנראה משיבים לו בשלילה.**

כך עובר הוא מנהג אחד לרעהו, ואף אחד אינו מכניס אותו למוניתו. רחמיי נכמרו על האיש, וניגשתי אליו ושאלתי במה מדובר, והאם אני יכול לעזור לו. הוא סיפר, שיש לו תור דחוף לרופא בתל אביב, והוא זקוק למונית שתסיענו לשם, ותמתין במקום עד לסיום הביקור הרפואי, ואחר כך צריך לקחת אותו בחזרה לבני-ברק.

הוא הוסיף ואמר: "כיוון שיש בארנקי רק ארבעים שקלים, אף אחד אינו מוכן להסיע אותי לתל-אביב, במיוחד ביום כזה, שבו יש נסיעות רבות בתוך בני-ברק, וחבל לנהגים להיתקע ולהשתרך בפקקים בדרך לתל אביב עבור סכום פעוט שכזה, **בשעה שיכולים הם להרוויח פי כמה וכמה מהנסיעות הפנימיות בבני-ברק.**"

בו ברגע החלטתי, ש'אקפוצ' על המצווה הגדולה שנקלעה לידי, ולמרות החשש מפקקים גדולים העלולים להיות בדרכי, **אסיע את האיש וילדיו לתל אביב. ברשותי מונית גדולה, שבה ניתן להכניס כעשרה נוסעים! כך שאוכל לקחת את האיש ואת ילדיו.**

ואם לא די בכך, הודעתי לאיש: "הנסיעה הלך-ושוב,

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין- גלאט"?
צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לכך בכל אזור בארץ. ההשגחה החל מזמן הספקת הבשר ועד למנה האחרונה.
בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א (הנייד באישור ועדה רוחנית) 0526329144

לע"נ



תנצב"ה

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל
הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל
אביבה בת איירן ע"ה
אברהם בן יונה ז"ל
יצחק בן חביבה ז"ל
אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל
חי יזיז בן קלרה ז"ל
יוסף בן סעדה ז"ל
אסתר בת נעמי ע"ה
יעקב בן סלימה ז"ל
ספירנס תקוה בת נעימה ע"ה
משא אסתר בת זהרה ע"ה
אברהם בן דינה ז"ל
הרב שבתי בן אסתר אטון זצ"ל
מאיר מורד בן שושנה ז"ל
גאולה בת טובה ע"ה
עמרים בן דבורה ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל
דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל
דב בן יצחק ז"ל
סוליקה בת עישה ע"ה
סלים בן פרחא ז"ל
לטיף בן פרחא ז"ל
דניאל רפאל בן חגית ז"ל
יהודה בן סעידה ז"ל
עפאת בת השמת ע"ה
ולד יחיאל בן יוסף ז"ל
יצחק בן ברוך דב ז"ל
שרה בת נרקיס ע"ה
אביגדור בן ג'ולי ז"ל
מסעוד בן יקוט ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל
רחל רפאת בת השמת ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל
מאיר בן נעמי ז"ל
זילפה בת רנדה ע"ה
אביבה לושי ע"ה
כל נשמות עם ישראל

הרב עובדיה יוסף בן גורג'ה זצ"ל
הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
אסתר בת בלה ע"ה
נעמי בת כחול ע"ה
מרים בת בלה ע"ה
צדיק חכם בן חזלה ז"ל
שני בת אסתר ע"ה
מסודי בת חביבה ע"ה
יונה בן סעדה ז"ל
ברכה בת מרדכי ע"ה
יעקב בן נעמה ז"ל
שרה בת מורברי רחל ע"ה
אלון בן סעדה ז"ל
הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל
הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל
שמואל בן רבקה ז"ל
משה בן רוזה ז"ל
אביחי בן אסתר ז"ל
נעימה בת גורג'ה ע"ה
דוד בר חסיבה ז"ל
רפאל בן אסתר ז"ל
שמעון בן שמחה ז"ל
ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה
משא בן חנה ז"ל
גורג'ה בת נעימה ע"ה

גליון באר הכחשה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

כי תבא

מכון
באר
האמונה

תוכן הענינים

פרשת כי תבוא - אלול

לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל כיצד תמאנו לפניו	א
גלגל החוזר בעולם - באמונתו יעמוד לו הגלגל למעלה לעולם	ט
והבינו - הבנה לקראת יום הדין	יא
במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות	יג
שפכי כמים לבך - אמירת הסליחות בהתעוררות	טו
ושמחת בכל הטוב - התורה כוללת כל הטובות שבעולם	טז

סדר ועימוד:

א.י.ש. אשדוד

טל: 052-7627127

פרשת כי תבוא - אלול

לך ה' הצדקה - בקשת 'סליחות' בהכרה כי הבורא אדון הכל
 כיצד חטאנו לפניו
 עשה עמו, וידו תנחהו בכל עת, ונוצר נפשו בכל רגע,
 ואיך מלאו לבו להבעים לפניו. ואיך טח מראות עיני
 החוטא, מהשכיל לבבו. והמשכיל אשר נפקחו עיניו
 יוחקו הדברים האלה בלבו ויבואו חררי רוחו".
 ימי ה'סליחות' בעיצומם, ולקראת 'שבת סליחות' שומה
 עלינו לעיין בדברי 'רבינו יונה' בשערי תשובה (ש"א
 אות י"ב), וז"ל, 'ויותר מהמה (-ממי שיצא נקי מכל נכסיו) ראוי
 שיצטער ויאנח מי שהמרה את השי"ת והשחית והתעב
 עלילה לפניו, ולא זכר יוצרו אשר בראו יש מאין, וחסד

א. בתחילת הסליחות אומרים פסוקי שבח בגדלות השי"ת, ואף שכבר נאמרו בזה כמה טעמים להבין מה ענינם של פסוקי דזמרה אלו קודם בקשת הסליחות, מ"מ נביא בזה ביאור נפלא, הגע בעצמך, הולך לו אדם מן השורה ברחובה של עיר, כשהוא נחפז וממהר מאד ל'עבודתו', מרוב מהירות לא נזהר כראוי ובדרך מרוצתו פגע באחד העוברים והשבים והפילו ארצה, והנה, מתחילה היה נדמה לו שפגע בילד קטן, ע"כ נענה לקראתו בשפה רפה 'מחל נא...' וכמעט שהמשיך במנוסתו. אלא שלפתע הבחין כי לא נער קטון הפיל בפחזותו אלא אדם מבוגר ובא בימים, מיד התחנן לפניו 'אוי, מה עשיתי, מחל נא...' סליחה ומחילה' בכל פה ובאופן יותר מכובד, תוך שהוא מתרץ עצמו במאה ואחד תירוצים מדוע לא שם לבו לכל הנעשה, והנה משאך החל לפייס את הנופל, פרצה זעקה קורעת מגרונו כי ראה לתדהמתו הגדולה שאין ה'נופל' סתם אדם מכובד מן השורה, אלא אחד מגדולי זקני וצדיקי הדור.... כעת כבר לא מצא מנוח לנפשו אשר נבהלה מאד, ובקושי רב הצליח לחלץ מפיו בלב נשבר ונדכה בקשת סליחה ומחילה בתחנונים ודמעות, על אשר בפזיזותו השפיל את כבוד גדול הדור עד עפר.

עתה, נחזי אנו, אם היה זה האיש ממשיך באותה בקשת סליחה למחצה לשליש ולרביע כבתחילה - אף לאחר שנתברר בפניו שהנופל רשכבה"ג הוא, הרי היה מוסיף בזה חטא על פשע, בהראותו כי אינו מתייחס בכל חומר הענין הראוי למעשהו הנלוז, נמצינו למידים שעצם הידיעה וההכרה במי שחטא כנגדו היא הנדרשת תחילה בטרם יגש לבקשת הסליחה והמחילה. לכן מקדימים תחילה פסוקים המדברים בגדולת ה' ונוראותיו, ובחסדיו העצומים עמנו, ויקויים דע לפני מי אתה עומד לבקש רחמים.

ב. עומדים אנו שתי שבתות קודם ראש השנה, היה רגיל הגה"צ רבי יחזקאל לעוונישטיין זצ"ל לעורר מדי שנה בשנה (ובשנתו האחרונה כשכבר היה חלוש ולא היה בכוחו למסור שיחתו ברבים אזי שלח זאת בכתב ידו עם חתנו הגר"ז גינזבורג) בדברי חז"ל (שבת קיח:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות מיד היו נגאלין, ולא דווקא לענין גאולה הכללית בביאת המשיח, אלא גם לגאולה הפרטית של כל אחד ואחד, וכל הרוצה להיגאל בראש השנה לטוב לו כל הימים יקיים סגולה זו לשמור שתי שבתות אלו כהלכתן (אור יחזקאל ימים נוראים). וכעיי"ז איתא מהרה"ק החידושי הרי"ם זי"ע (ליקוטי הרי"ם ר"ה בתחילה).
 ג. הרה"ק ה'אמרי חיים' זי"ע (מובא ב'שרפי קודש' מערכת הר"ר שמעלקא) היה אומר משם הרה"ק רבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע, שאינו רוצה להפטר מזה העולם, כי בעולם הבא אין חודש אלול, ואיזה פנים יש להם לחיים מבלי חודש אלול.

הנה זה מכבר נהגו אנשי השלטון הממונים על הדרכים להתקין 'מצלמות' (Cameras) הרואות ומודדות את מהירות של הנוסעים בכביש (road) וכל הממהר יותר מן המותר מקבל לביתו דו"ח ובו חובת תשלום 'קנס'. הגדילו עשות בכמה מדינות בעולם (ביניהם באנטווערפן ועוד) שהתקינו מצלמה אחת בתחילת כביש ארוך וגדול ושניה לה בסוף הכביש, וזה מעשי המצלמה, כל רכב שעובר 'זוכה' לתמונה הן בתחילה והן בסוף, עתה, אם לפי המהירות המותרת שם אורך הדרך כעשרה דקות וזה האיש ערך 'סיום' על נסיעתו בארבע דקות הרי זה מוכיח בעליל שנסע כ'חיה רעה' ודינו לשלם קנס גדול. מה עשה נהג חכם ש'טס' ובתוך שתי דקות התקרב לערך 'סיום' על הכביש, מיד בראותו כי לפניו עומדת מצלמה בקירוב מקום, וברגע שיעבור דרכה 'אחת דתו...' וישלח לביתו נאוה קודש 'דו"ח'... מיד החל להאט את דרכה כאותם זקני העיירה המהלכים ד' אמות בכדי הילוך מיל... עקב בצד אגודל... עד שעבר שיעור הזמן שאמורה נסיעתו לארוך על פי חוקי המדינה.

לעצמו שנה טובה ומתוקה ברחמים וחסדים נגלים, תש"פ, הכל נקבע ונקצב, נחקק ונחלט ביום ראש השנה להבין ביקרת הזמנים הללו, כי כל רגע שווה יותר הבעל"ט, אם כך הם פני הדברים מי פתי שוטה שלא מכל הון וחלללי דעלמא, שהרי אנו מאמינים בני מאמינים, שכל אשר לנו, וכל אשר יארע לנו במשך כל השנה הבעל"ט - מראש השנה תשע"ט עד ר"ה

תש"פ, הכל נקבע ונקצב, נחקק ונחלט ביום ראש השנה הבעל"ט, אם כך הם פני הדברים מי פתי שוטה שלא ידאג לסדר עצמו בשנה טובה, מעות לרוב, וש"ק ונחת לרוב, בריאות טובה ואיתנה, ויוגים חגונים, שלום ושלווה באהלינו ובמחנינו, וכל מיני ברכה וישועה.

ולדידן, אף מי של"ע התנהג כל השנה כחיה רעה, מבלי לשמור את עצמו כפי חוקי התורה והמצווה, הרי עתה נראית כבר לנגד עינינו כביכול ה'מצלמה' - שבעוד כמה ימים נעבור לפניו כבני מרון, כי זכר כל היצור לפניך בא, אתה זוכר מעשי אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, וח"ו עלולים לקבל 'דו"ח', אין לו אלא עצה אחת, לעצור עתה מבעוד מועד, לשנות דרכיו לטוב, ובזה ינצל ויכתב לשנה טובה ומתוקה (מבעל 'נועם זיוור').

והרי ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא, ומצינו רמז לכך, דכתיב (לעיל יא יב) 'עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה', שכביכול יש 'עיני ה' בראשית השנה ובסופה... עומדים אנו לפני עיני ה' המביטים עלינו ביום הזכרון - אין חכמה ואין עצה אלא 'להאט את המהירות' - לעצור בעצמו ולעשות חשבון הנפש בימים האחרונים שעוד נותרו לפליטה עד סוף השנה.

משל אמרו בשם הגר"ח מבריסק זי"ע, לסוחר ממולח שהחליט להבריא סחורה יקרה מגבולות המדינה למדינה השכנה, וכך דרכה של ההברחה, קובעים עם 'בעל עגלה' מהי העת המוכשרת להברחה, ומאז ועד היום המיועד הסוחר מכין את הסחורה האמורה, והנה מעת קביעת הזמן נודדת שנתו של הסוחר - אף שעדיין רחוקה ממנו ההברחה, כי הסחורה שלו היא, ואוי לו ולנפשו אילו ייתפס 'על חם'... שהרי הסחורה ששוויה הון תועפות תוחרם בידי השלטונות, והוא עצמו 'ישב' בבור לאורך ימים ושנים, אכן בעל העגלה נם את שנתו בשלווה, בידעו כי לא לו החטא, הסחורה איננה שלו, מה גם שהוא רגיל לעשות את דרך הגבולות מפקידה לפקידה ומזמן לזמן, אמנם, ככל שמתקרבים לעת זמן אשר נקבע, מתחלת גם שנתו לנדוד בלילות, היחידי שאיננו מרגיש בכל הנעשה והוא ישן את שנתו בשלווה בטוב ובנעימים הרי הוא הסוס בכבודו ובעצמו הנושא את כל המשא הכבד הלז והוא ישן כ'שינת הסוס...' ומדוע, כי לגביו שווים המסע ברחובה של עיר והמסע בהרי הגבולות שבין המדינות - מה לי הכא מה לי התם... אחי ורעי אהובי וידיד, דוד המלך מתחנן לפנינו (תהלים לב ט) אל תהיו כסוס כפרד, הנה ימים באים ימי הדין, עומדים לפשפש באמתחותינו לראות איזה 'סחורה' נמצאת ברשותנו, אל תהיו כסוס שאינו מבין את משמעות הדברים, ונם לו בשלווה על מיטתו, וכשהוא מהלך אינו 'תופס' אם הוא ברחובה של עיר או במעבר גבולות המסוכן...

וכבר אמרו צדיקים (עבודת ישראל ראה ד"ה עשר תעשר בשם הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע, ובעוד הרבה ספרים) על המשנה (ר"ה ב.) 'באחד באלול ראש השנה למעשר בהמה, רבי אלעזר ורבי שמעון אומרים באחד בתשרי, שתנא קמא סבירא ליה שהמתמהמה מלשוב בתשובה עד אחד באלול הרי הוא כעושה מעשה 'בהמה', ואילו רבי אלעזר ורבי שמעון חולקים עליו ואומרים, שאכן זה השב באחד אלול עדיין בגדר 'אדם' הוא, ורק מי שאינו נזכר לשוב עד ראש השנה 'נמשל כבהמות נדמו'.

ד. בעירו של רבינו יחיאל מפארי"ש (מגדולי הראשונים) דרו שני צורפי זהב, שם האחד ר' יעקב אבודרהם ושם השני ר' נפתלי עזריה, באחת השנים בערב ראש השנה החליטו השנים בעצה אחת לצום ולהתענות בערב ראש השנה ולבקש מהקב"ה שיגלה להם את סכום הכסף שנגזר עליהם להרוויח בשנה ההיא (עי' מהרש"א ברכות יח: ש'חלומות של ליל ר"ה יותר אמיתיים), וכן עשו. ואכן, לרבי יעקב גילו בחלום שבמשך השנה הקרובה ירוויח מאתיים זהובים, ואילו לרבי נפתלי נתגלה שירוויח רק מאה וחמישים זהובים. מרוב התרגשות שנתקבלה בקשתם עלו אל מעון רבם רבי יחיאל מפארי"ש וסיפרו לו על דבר החלום, והוא הציע להם להעלות ע"ג הכתב בפנקס מיוחד מידי יום ביומו את הרווחים שירוויחו, כדי שיוכלו לבדוק בסוף השנה אם חלום אמת חלמו אם לאו.

באמצע השנה הגיעו השנים אל רבי יחיאל כדי שידין להם דין תורה, ומעשה שהיה כך היה, לפני זמן מה השקיעו שניהם יחדיו מעות ב'עסק' וכבר הרוויחו סכום נאה מעסק זה, אלא שכעת נתעורר ויכוח ביניהם, ר' יעקב טען ששניהם השקיעו בעסק סכום כסף שווה בשוה וממילא גם הרווח מתחלק שווה בשוה, ואילו ר' נפתלי הכחיש וטען כנגדו, שהוא השקיע שני שלישי מן הכסף לעומת ר' יעקב שלא השקיע אלא שליש מן הסכום, וממילא גם

הנה, מחובת וזכות כל איש מישראל להבין ולהכיר בגדולת הזמנים, וכדמצינו בהנהגות אשר"י (ב"מ פ"ב ס"ט) המביא מעשה בשניים שבאו אל רבינו אליעזר ממיץ (בעל ה'ראים') שידון את דינם, כי אחד מהם קנה מנכרי 'בדיל' (מין מתכת זול מאד) בכדי להטיח בו את

גנו, ולבסוף נמלך ומכר את כל הבדיל לחבירו, בעת שלקח הלה את הבדיל לכסות את גנו, מצא שיש תחת הבדיל 'כסף חי' (והבדיל רק חיפהו מלמעלה) שעריך שוויו רב לאין ערוך לעומת הבדיל, ועל כך נסוב הסכסוך ביניהם, המוכר טוען ש'מקח טעות' היה כאן, ועל הקונה

ברווחים יבוא בחלקו שני שליש רווח ולא רק מחצה, וכיון שלא היה להם שטר הסכם חתום על כן לא יכלו לברר הצדק עם מי.

הרב שמע את שני הצדדים וגם שמע שלא ערכו ביניהם הסכם בכתב, על כן שאלם מי ה'מוחזק' במעות, השיבו השנים שהכסף נמצא בידו של ר' יעקב, או אז פנה אל ר' נפתלי ושאלו אולי יש לו עדים שהצדק עמו, אך הוא השיב שכל ההסכם נעשה בע"פ ובלא עדים, ואין לו כל דרך להוכיח את צדקת דרכו, לפיכך פסק רבי יחיאל שאי אפשר להוציא את הכסף מידי ר' יעקב שהרי 'המוציא מחברו עליו הראיה' (ב"ק מו:), אך מ"מ על ר' יעקב להישבע שהצדק עמו ואז יוכל ליהנות ממחצית הרווחים, אולם ר' יעקב זה ירא היה להישבע על כך ב'שם שמים', מכיוון שכן, פסק הרב דעל ר' יעקב לשלם לר' נפתלי כתביעתו, שכל מי שאינו רוצה להישבע עליו לשלם. והנה, ההפרש שבין מחצית הרווחים לשני שליש הרווח עלה יחדיו לסך עשרה זהובים וסכום זה נתן ר' יעקב לר' נפתלי.

ויהי באחרית שנה - בערב ראש השנה בבוקר עלו שני השותפים אל ביתו של רבי יחיאל מפארי"ש, וכל אחד הראה את פנקסו עם חשבון ההכנסות שהרוויח בזאת השנה, וכאשר עשו את החשבון מצאו שר' יעקב אבודרהם הרוויח במשך השנה קפ"ט (189) זהובים - והם אחד עשר זהובים פחותים ממה שנקצב לו, ואילו ר' נפתלי הרוויח קס"א (161) זהובים - אחד עשר זהובים יתירים על קצבתו...

כראות רבי יחיאל כי כך הם פני הדברים, פנה אל ר' נפתלי ואמר לו - הלא בראשית השנה חלמת שאתה תרויח רק ק"נ (150) זהובים ואילו חברך ירוויח מאתים, ועתה מצאת כי אתה העדפת אחד עשר זהובים וחברך ר' יעקב החסיר אותם, הרי לך להדיא, שבאותו דין תורה שהיה ביניכם באמצע השנה צדקו דברי ר' יעקב, ואתה קבלת ממנו עשרה זהובים שלא כדין. איעצך, מהר קח את מלא הסכום ותתנהו לר' יעקב, אך ר' נפתלי לא הסכים לכך בטענתו ש'דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין', והא ראייה - שהרי הרווחתי בזו השנה אחד עשר זהובים יתר על מה שנאמר בחלום וגם ר' יעקב חסר 'אחד עשר' מתוך הקצוב לו בחלום, ואם היו דברי החלום אמת היה ההפרש בינינו רק עשרה זהובים. הפריך רבי יחיאל את טענתו, וכה אמר, הרי בעת שדנתי אתכם נתחייב ר' יעקב לשלם זהוב אחד לספרא דדיינא כיון שיצא חייב בדין - גם זהוב זה עליך לקבל ע"ע, כי ע"פ האמת עליך היה לשלם על כך, (ולכן יש הבדל של י"א זוז ברווחים), אך ר' נפתלי לא אבה להודות על האמת, ועמד בטענתו הראשונה שהוא השקיע שני שליש מן הממון לכן כספו בא אליו כדין ומשפט, שמע הרב וקיבל, כי אכן אי אפשר מחמת טענות אלו להוציא כסף מצד הדין, ופטרם לשלום...

באותו היום רבו הקונים בחנותו של ר' יעקב, ובבואו לסגור את החנות בחצות היום חישב את רווחיו, ומצא שהרוויח היום י"א זהובים, ובזה נשלמו רווחי אותה השנה למאתים זהובים, כפי שחזה בחלומי בראשית השנה, ואילו אצל עמיתו ר' נפתלי לא דרכה כף רגל בחנותו במשך כל היום, ולא עוד אלא שביציאתו מן החנות נתקל בדרכו, ובנפילתו גרר בבגדו שלחן מלא בכלי זכוכית יקרים שהעמיד אחד הרוכלים הנכריים בשוק, ויחר אף הרוכל ותבעו תשלומי נזק, אך ר' נפתלי הצטדק בטענת אונס, ופרצה מריבה ביניהם, אשר במהרה באה לידי מכות נמרצות והגוי הכהו עד זוב דם, ואף העמידו מיד למשפט לפני שופט העיר... הלה ששונא ישראל פסק לאחר שעות ארוכות שעל ר' נפתלי לשלם את מלא הסכום, וראה זה פלא - כי סכום ההפסד שנתחייב לשלם לנכרי היה בסך י"א זהובים, וחזר לביתו כשהוא חבול ומוכה בגופו ובנפשו כשכמעט קידש עליו היום.

כאשר הגיע למחוז חפצו פנה תיכף אל ביתו של המרא דאתרא, וסיפר לו דברים כהוויתן, וביקש סליחה ומחילה מכבוד הרב, נענה הרב והשיב, שכלל לא היה לו עמו כל 'דין ודברים', אלא עליו לפייס את שותפו ר' יעקב קודם ראש השנה, וכן עשה, ולמחרת בעת ה'דרשה קודם התקיעות' סיפר רבי יחיאל מעשה זה לפני בני הקהילה... ללמדך דעת, כי אין אדם מרוויח ומפסיד אפילו שווה פרוטה בשונה מהנכתב ונקצב בספרים הנפתחים בשמים ממעל בזה

'היום' דא ראש השנה (רבי יוסף משאש, 'מעייני המועד').

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

וידוע את אשר לפניו שבכוהו לפעול בימים אלו לעצמו ולכל עם בני ישראל שנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה, נחשב הוא כבעליו של רכוש אדיר זה, אך אם אינו מכיר ויודע את כל זאת (או עושה עצמו כאינו יודע), נחשב כמי שיש ברשותו אך ורק 'בדיל' ששווי פרוטות מועטות ותו לא מידי, ועלינו לזכור בכל רגע ורגע בחודש זה 'חטוף ואכול חטוף ושתה' כי מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת¹.

להחזיר לו את ה'כסף החי', או להוסיף לו בתשלום כפי מה ששווה כסף חי יתר על בדיל, ואילו חבירו טען כנגדו פטור אני, ופסק רבינו אליעזר ממיין שהצדק עם הקונה, מאחר והמוכר לא ידע כלל שתחת הבדיל יש רכוש כה גדול, ובין שלא ידע על קיומו של ה'כסף' ולא נתבזין לקנות (בעת קניינו מן הנכרי) כי אם בדיל גרידא, אם כן לא נעשה 'בעלים' כי אם על 'בדיל', והודה לו רבינו תם.

ואל יחשוב כי נדרשת ממנו עבודה גדולה שאין בכוחו לקיימה - אין לו להבניע עצמו לפני הבורא, להבין ולהשכיל כי הכל שלו, הוא עשנו ולו אנחנו וכל אשר לנו, אז ידע כי אין לו אלא אהון אחד (אדרעס אחד -

מבאן למד הרה"ק מאיז'ביצא זי"ע (עיי' קובץ תלפיות א[ב] עמוד 430) לענייננו בחודש אלול ושאר זמנים גדולים, אם האדם מכיר בכח הימים שהוא חודש הרחמים והסליחות, והוא 'מתנה טובה לבני ישראל',

ה. ידוע משלו של ה'חפץ חים' לכפרי נבער מדעת שחמד לו ליסע ב'רכבת', ומכיוון שלא הייתה הפרוטה מצויה בכיסו לקנית טיקעט (כרטיס) ליסע ברכבת, החל לחסוך מלחמו הדל, ופרוטה לפרוטה מצטרפת עד שבשעטומ"צ קיבץ לידו סכום נאה, אותו היום יום חג היה לו, בבוקר השכים קום ומיהר לתחנת הרכבת, וב'חשיבות' ניגש אל מוכרי הטיקעטס, הללו שאלוהו באיזה טיקעט יחפץ מר (שהרי כמה דרגות היו, 'מחלקת עסקים' היושבים ראשונה בכבוד ויקר, שניה להם מחלקת 'עמך', ובשלישית היו קרונות המיוחדים להעברת 'בהמות' מהכא להתם), מששמע כי יש כמה מיני טיקעטס החליט לקנות היקר ביותר - מחלקת עסקים העולה פי כמה מכרטיס רגיל... אלא שסכל זה לא ידע את אשר לפניו, על כן כשעלה על הרכבת ולא ידע איה מקומו הלך אחרי רעיו וידידיו הנבערים שלא אבו לשלם על נסיעתם, והיו מתגנבים עצמם בין הבהמות מקום שאין העין שוזפתם...

על אם הדרך עלה 'שומר' בכדי לבדוק האם כל נוסעי הרכבת שילמו על נסיעתם, בהתקרבו אל קרונם של הבהמות חששו הגנבים על נפשם, והטמינו עצמם במהרה תחת הספסלים אשר בקרון זה, לבד מטיפש דידן, שלא היה רגיל בכגון דא, ולא הצליח להחביא עצמו כמותם, והיו רגליו מציצות מחוץ לספסלים... ואכן בהיכנס השומר לקרון מיד צדו עיניו שני רגלי אדם המציצים מחוץ לספסלים... תפש ברגלים וגרר אחריהם את האדם בעל רגלים הללו, וגער בו בקולי קולות גנב, גנב. מדוע לא שילמת על הנסיעה ברכבת, נזדעק הלה לעומתו, וכי גנב אנכי הרי טבין ותקילין שלמתי על הנסיעה ותוך כדי זעקותיו הראה לשומר את ה'טיקעט' שקנה במיטב דמו, נענה אליו השומר שוטה שבעולם, יש בידך זכות ליסע במחלקה הראשונה והינך שוהה ויושב כאן בין הבהמות... לדידן הדברים אמורים, ימים כה גבוהים ניתנו לנו מן שמיא, והננו עסוקים בשטויות - מעשה בהמה... במקום להיכנס למחלקה הראשונה - פלטרינ של מלך, להתקרב אל ה' ולהישאר קרוב לימים ושנים רבות.

ו. כה אמרו צדיקים (עיי' משמיע שלום להרה"ק רבי שמעון מאמשינוב זי"ע - אלול, ועוד) לרמז בדברי חז"ל (ע"ז ג.) 'מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת', כי חודש אלול - חודש השישי למנין החדשים (המתחילים בניסן) הוא כנגד יום השישי - ערב שבת, ואכן מי שטרח והכין עצמו בערב שבת - חודש אלול לקראת חודש תשרי - חודש השביעי (שהוא כנגד יום השביעי - שב"ק) הוא יאכל בשבת - בחודש השביעי כשיגמר דינו לטובה ולברכה לשנת גאולה וישועה. הוסיף ה'בית אברהם' (נצבים ד"ה הכל) וז"ל. 'הכל הולך אחר החתום' - אלול הוא בחי' ערב שבת ותשרי בחי' שבת, וכמו שאמרו רבוה"ק זי"ע שכל ההשפעה היורדת מש"ק לימי החול הוא ע"י 'תוספת שבת', מה שאיש יהודי מוסיף מחול אל הקודש - כי קדושת שבת עצמה גבוהה מאוד, כמו"כ ההשפעה והברכה לכל ימות השנה הוא ממה שמוסיף בתשובה ומעש"ט מאלול על תשרי, ואם עברו ימי אלול עד עכשיו, ועדיין לא הוסיף בהם כלום ישתדל לכה"פ שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק.

הרה"ק מסאטמאר זי"ע היה מספר בחודש אלול כשדמעתו על לחיו, משל נפלא מאוצרו של זקנו הרה"ק הייטב לב' זי"ע, משל למלך שאחת בשנה ביום הולדתו היה יוצא אל רחבי ממלכתו לבקר את נתיניו, בעת ביקוריו היה כל אחד מנתיניו כותב את בקשתו על גבי הכתב וזורקו למרכבתו של המלך, והיה המלך ממלא את משאלותיו,

וירא אחד מבני המדינה שבכל שנה הוא זורק 'פיתקא' אל המלך ואין בקשתו נענית, וכך נשנה הדבר שנה אחר שנה, עד שנתברר לו שכמה משונאיו הם ממקורבי המלך והם מדברים עליו סרה בעודם מלווים את המלך, ולכך אינו ממלא את מבוקשו. מכיון שכך אמר לעצמו, וכי שוטה אנכי להמתין עד שיבוא המלך הנה מוקף במלווי השונאים אותי, אנכי אקדים להיכנס אל שער המלך קודם שיתכנסו שונאי מסביבו, ואדבר עמו פנים בפנים, אשטח את כל בקשותיי בפניו, וכך עשה, ואכן המלך מילא כל משאלותיו לטובה ולברכה, והיה מסיים ה'יטב לב' את הנמשל בבכיות נוראות, יהודים אהובים, אל נא אחיי תרעו להמתין עד בא יום ראש השנה, יום הדין שאז מסובב כביכול במקטרגים המריעים לישראל, אלא הקדימו עצמכם לדבר עם המלך פנים בפנים בחודש אלול קודם שישב על כסא דין, בקשו ממנו רוב רחמים שיחוס וירחם עלינו, ותפעלו לטובה, ויגזור עלינו שנה טובה ומתוקה.

אמרו בעלי הרמז כי 'מזל אלול בתולה' – והנה 'בתולה' היא בכלל הנשים – שניתנו להם בינה יתירה (נדה מה:), ובהקדם הביאור הידוע מדוע אשה פסולה לעדות, ואין לומר שפסולה מחמת שאין בה דעת – שהרי בפירוש אמרו 'בינה יתירה ניתנה באשה יותר מבאיש'. אלא אכן, אדרבה, מאחר שיש בינה יתירה והיא מבינה דבר מתוך דבר, מטעם זה גופא פסולה לעדות, דחיישין שמא כשתראה אחד רודף אחר השני להרגו כבר תראה בעיני שכלה את כל המעשה ותבוא להעיד, ובאמת על העד לראות את המעשה בעיניו ממש, על כן אמרו מזל אלול בתולה – שננהג כאותה אשה המבינה דבר מתוך דבר, וכבר עתה נראה בעיני השכל כי ממש בקרוב בוא יבוא ר"ה ועמו כל השנה הבעל"ט התלויה בו, ונבין כי הכל תלוי בהנהגתנו בחודש זה...

פעם ראה הרה"ק מסאטמאר זי"ע בבית מדרשו בחודש אלול אנשים הנחפזים לסיים במהרה את תפילתם ולעזוב את כתלי בית ה', פנה אליהם ואמר להם, הנה אשתקד היו כאן עמנו עוד כמה וכמה יהודים, וכבר עתה אינם בחיים אתנו, אילו היו הללו יודעים ב'אלול' דאשתקד שזו להם השנה האחרונה לימי חייהם, ודאי ללא כל ספק היו מאריכים יותר את שהותם כאן בבי כנישתא. ובדבר הזה יתעורר כל אחד לנצל את אלו הימים.

שמעתי מאחד מבני חבורתנו, שנסע לאחרונה לחו"ל, בדרך חזרתו עלה למטוס כשעייפותו גוברת עליו, והנה הוא רואה כי בתחילת המטוס (פירסט קלאס) ישנם כסאות רחבים אשר אפשר להטותם כמיטות, והרי 'דבר בעתו מה טוב – מיטה לאיש עייף וייגע', על כן התיישב שם באחד המקומות שמצאן ריקים ושקע בשינה מתוקה ועמוקה, לא ארכו הדקות, ומיד ניגשו אליו משרתי המטוס (דיילים) הקיצוהו מפרק הישן שעסק בו, ציווהו לעמוד ממקומו החדש כשהם משלחים אותו למקום הראוי לפי התשלום ששילם על ה'טיקט' (כרטיס), מסכן זה שבקושי התעורר מעמקי חלומותיו היה מוכן לעשות הכל למען שנתו בזו השעה, ע"כ התחנן בפני הדייל שינחהו לנפשו, וממילא זה נהנה וזה לא חסר שהרי רוב הפירסט קלאס נשאר ריק, ולא הסכים הדייל בשום פור"א כי מקום זה שוויו פי כמה, אמר לו הנוסע, נו, אשלם לך כל ההפרש, אמר לו הדייל, לא ולא, כאן בשמי רום אין כבר אפשרות לשלם, רק בעודך על הקרקע בטרם הנסיעה אז תוכל לשלם ולקנות מקום כאוות נפשך, אבל עתה, איחרת את המועד... ולדידן ייאמר, ימים אלו הם הזמן המיועד מן השמים לבטל את כל הגזירות ולהכין לעצמינו שנה טובה ומתוקה, ועלינו להיזהר שלא נאחר את המועד.

הנה כתב ב'ספר הזכרון' – דרשת החתם סופר עיו"כ, וז"ל. יותר רצוי התפילה בימים אלו ימי רצון לה', וקראו לחדש אלול וימי תשובה 'ירח ימים' גמטרי' שיח – לשפוך שיח לפני ה', וירצה לפניו, והם מ' יום של קבלת התורה מר"ח עד י"כ, ואם תצרף מ' לש"ח נעשה משיח – שמקרב הגאולה.

יש שפירשו מה שאומרים בליל ר"ה שנהיה לראש ולא לזנב, שהנה מדרך בעל חי כשרוצה להביט על זנבו צריך לסבב ראשו לאחור, ועל כך אנו מבקשים שנהיה לראש – שננצל את ראש השנה כדבעי, וממילא לא נצטרך בכל השנה להביט לאחור בכאב ובצער למה לא נצלנו את ראש השנה שעבר.

משל נאה משלו, לדייג שפרש בנהר באישון ליל רשת עם מזון לפתות את דגי הים שייכנסו למכמורי הרשת (בכך רצה להרוויח את הזמן העובר לאלו שבאים לצוד רק בבוקרו של יום), ויבוא בבוקר, משה את רשתו מן המים ומצא בה דגים למכביר. הדגים שברשת נענו ואמרו זה לזה, אוי כמה טפשים היינו, שנשארנו בתוך הרשת לאחר אכילתנו מהמזון שהיה בו, הרי היה עלינו לצאת מיד מהמצודה הפרושה ולברוח, ובוזה היינו נשכרים במאכל שאכלנו ואף ניצולים מציפורניו של אותו צייד, ובבערותם כי רבה אינם מבינים שבשעת אכילתם כבר היו 'ניצודים'. כזאת יש לומר לדידן, אין דבר או מאורע קורים באמצע השנה – כי הכל כבר נעשה ביום ראש השנה... ואך לשחוק הוא לומר באמצע השנה מתוך חרטה – אוי, מדוע לא עשינו 'עתה' פעולה זאת וזאת, כי הכל כבר נגזר בתחילת השנה, אין לנו אלא

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

לפנות ולבקש מעמו שיחוס וירחם עלינו ועל פליטת עמו בית ישראל, וכשיתפלל מתוך הכרה בזאת בזוראי יבוא לתכלית טוב.

לו יתברך טובה, ונביר כי הוא אדון הכל והוא הטוב והמיטיב לנו תמיד, ונברך ונהלל לו יתברך". והנה, כי ראה אדם את עצמו בארץ זבת חלב ודבש, שמן ודשן תחת גפנו ותחת תאנתו ואין מחריר, בתים מלאים כל טוב אשר לא מילא, כרמים ויתים אשר לא נטע, חטה ושעורה לרוב מאד, אפשר שידחנו יצרו בשרירות ליבו

בעין זה כתב ה'אלשיך' הק' (בריש פרשתן), כי הקב"ה 'חפץ להיטיב', ואינו מבקש מאתנו רק שנחזיק

להשכיל לבא לפני המלך ולהתחנן לו בימים אלו קודם שנגזרה הגזירה, שיוציאונו מן המיצר אל המרחב, ויכתבנו ויחתמנו לשנה טובה ומתוקה, ובוודאי נצל מן הכל.

מסופר שאחותו של הרה"ק ה'אור המאיר' מזיטאמיר זי"ע השיאה את אחד מצאצאיה בחודש אלול, והפצירה מאד באחיה הקדוש שיבוא לפאר את שמחת הנישואין, אך הוא שלא רצה לאבד לבטלה רגע מחודש זה מלאן ליסע לשמחת הנישואין, אולם משהרבתה להפציר אמר לעצמו, אצא לדרך, ומן השמים יורוני האם אלך או לא, ויהי אך יצא לדרך, ראה גוי העומד ומכה מכות נמרצות בגוי אחר, שאלו ה'אור המאיר' מדוע הנך מפליא בו את מכותיך, ענהו הערל, זה האיש אבי הוא והמכות באות לו כי סיכמתי עמו שבחודש זה 'עת הזריעה' הוא ישמור על בני הקטנים, וכך אוכל להתאמץ בעבודת השדה, אך למעשה הוא ישן, ובגינו לא יהיה לנו כדי צרכנו משך כל השנה הבאה, מששמע ה'אור המאיר' דברים אלו אמר, מן השמים שלחוני לראות זה המחזה, שאלמד שכל המניח לעצמו בזה החודש ואינו מנצלו עד תום, הרי יחסר לו במשך כל השנה הבאה, ובאומרו זאת חזר על עקביו ושב לביתו לעבודתו הקדושה

ז. איתא בספה"ק בני יששכר (מאמרי ניסן א ג) מביא מה דאיתא במדרש (שוח"ט תהלים צא, עיי"ש) 'מפני מה ישראל מתפללין ואין נענים מפני שאין יודעים להתפלל בשם', וכבר תמה ה'בני יששכר' מהו שאמרו שאין אנו יודעים להתפלל בשם, וכי אין אנו אומרים ברוך אתה ה' אלוקינו (ועיי"ש מה שביאר בזה). יש שאמרו בדרך רמז, לבאר על פי משל למי שהלך בדרך באישון לילה ובכיסו סכום כסף גדול מאוד, לפתע התנפלו עליו חבורת אינשי דלא מעלי, גררו אותו לצידו הדרכים - מקום שאין בו נפש חיה, בו תרמוש 'חיתו יער' - אלו מהלכי על שתיים הדומים לחיות, כפתו אותו בחבלים שלא יברח והחלו מחטטים בכיסו, לפתע שמע קולם של שוטרי העיר המהלכים מרחוק פתח האיש בכוחות לא לו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו, ש-ו-ט-ר-י-ם הצילו... פשיטא ואין צריך לומר שכל זעקות אלו הגיעו מתוך ההכרה כי צרתו צרה ורק הם היכולים להציל את חייו ואת ממונו מיד שודדים אלו... באופן זה ממש צריכים להיות התפילות והתחנונים לאבינו שבשמים, כי אין לנו מלך גואל ומושיע אלא אתה, ורק הוא היכול לעזורנו. זהו שאמרו חז"ל מפני מה ישראל מתפללין ואין נענים מפני שאין יודעים להתפלל בשם, שאף שאנו 'יודעים' את שמו הגדול, אך אין אנו יודעים ומכירים 'בשם' שרק הוא ה'כתובת' אליו נפנה, ואין התפילות באות מתוך ההישענות בו בלבד, וממילא אינם פועלות מה שיכולות באמת לפעול.

ח. ואדרבה סגולה יש בדבר - להמשיך על עצמו שפע ברכה עליונה ש'תחל שנה וברכותיה', כמו שפירשו צדיקים (דבר"י ושלח, ועוד) בפסוק (בראשית לב יג) 'ואתה אמרת היטב איטיב עמך', ואתה אמרת היטב - הקב"ה אומר לאדם אתה אמרת על מצבך שטוב הוא, איטיב עמך - אראך טוב מה הוא, ומשפיע עליו שפע רב טוב עד שיכלו שפתותיו מלומר די די...

ובכלל אמרו שבעת ההיא שהאדם מודה ומשבח לבוראו, מתעורר באותו זמן עת רצון העליון ואפשר לו לפעול ישועה ורחמים, והוכיחו כן מפרשתן, שאחר 'יודי ביכורים' שהוא הודאה על כל הטוב והחסד נאמר 'השקיפה ממעון קדשך', כי עת רצון היא שתתקבל תפילתו מאחר שהודה לבורא תחילה. ולא זו בלבד שבכוחו לבקש על עצמו, אלא גדול כוחו להתחנן בעד הכלל כולו, וכמו שאומר 'וברך את עמך ישראל'.

ומפורש איתא במדרש (ילקוט"ש תהלים פה יד) המצדיק את הקב"ה הקב"ה מצדיקו. כי לא רק תפילת הבקשה מועלת אלא אף תפילת ההודאה יש בה סגולה רבה לפעול ישועה ורחמים. ב'כף החיים' (סי' רפ"א ס"ק ח) מביא מה שכתב הגה"ק ה'חסד לאברהם' זי"ע שקבלה יש בידו משמיה דרבי יהודה החסיד ששבח נשמת כל חי מסוגל על כל צרה שלא תבוא - לקבל האדם על עצמו שכשיהיה ניצול מצרתו יאמר נשמת כל חי בתודה וקול זמרה בפני עשרה, ובו ניצולו רבים.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

ז

במדרש (אוצר המדרשים עמוד שלד, והביאו בספר 'ארחות יושר', גמילות חסדים) הובא מעשה נורא בגודל השכר למי שמשבח את בוראו, וז"ל. מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי א"ל רבי ומורי אם רצונך אבא עמך, א"ל בא עמי בשלום. הלך עמו, כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו, אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני, א"ל איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותו, לפיכך נתת לו ויפה עשית, א"ל אם אתה אינך רוצה לתת לו הרשות בידך. הניחוהו לאותו סומא והם הלכו לדרכם. כשהם הולכים בדרך פגעו במלאך המות, א"ל להיכן אתם הולכים, א"ל לסחורה, והם לא ידעו שהוא מלאך המות, מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם, אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות, וקרא עליו המקרא הזה (ישעיה נח ח) 'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך', וא"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרךך תחיה עוד חמישים שנה. אח"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך, מיד ענה וא"ל אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתו ואני אמות בכאן, א"ל הן, זה קדם ועשה צדקה משלו. א"ל א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה, א"ל שוטה שבעולם, אדם פורש בים בספינה אם לא יתקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים, כן מי שלא תיקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו. ועכשיו, מה שעשית עשוי ומכאן ואילך אין לך כלום, שהגיע זמנך למות. א"ל אם כן המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי, א"ל מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו שנותיך, עכ"ל. נמצינו למידים גודל ה'מתנה טובה' שנתן לנו הבורא - שיש בידנו לקנות לעצמנו עוד ועוד שנות חיים שובע וברכה ע"י ההודאה גרידא, שגדולה היא יותר מן הצדקה, כי רצונו לתת עתה צדקה לא הועיל לו להותירו בחיים, ואילו ההודאה והסיפור בשבחו של מקום הועילה לבטל את הגזירה ולהוסיף לו שנות חיים. ישמע חכם ויוסיף לקח, ובפרט בעמדנו בזו השעה בגמר השנה, והנה הכל מברכין 'תכלה שנה וקללותיה', אף אם אכן 'כל לבב דוי וכל ראש לחלי' מ"מ לא נמצא איש שלא היטיב עמו הבורא בכל השנה 'על חיינו המסורים בידך... על ניסך שבכל יום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת ערב ובוקר וצהריים', מדוע לא יודה כל אחד באשר הוא, למי שאנו אומרים עליו בכל יום 'הטוב כי לא כלו רחמיך, והמרחם כי לא תמו חסדיך' - על כל הטובה שגמל עמו הבורא בזו השנה... וכי רק רעה (טובה הנראית כרעה) גמלוהו מן השמים, וכי מי נתן לו חיים, לחם לאכול ובגד ללבוש, בית מדור ללון שם... וכו' וכו'.

והאמת אגיד, כי לאו דווקא כשיארע לאדם נס מחוץ לדרך הטבע עליו להודות, אלא ענין ההודאה היא - להודות בזה כי ה' ברא עולמו ובכל עת פניו אלינו להיטיב לנו ולהוסיף לנו טובה על טובתנו ללא הפסק שיעור ורגע, וכבר הוכיח כן הגאון רבי יחזקאל אברהמסקי זצ"ל מדברי המשנה (אבות ה ה) 'עשרה ניסים נעשו לאבותינו בבית המקדש', וראה זה פלא, כל הניסים שהמשנה מונה הם בדרך השלילה 'לא הפילה אשה... ולא הסריח בשר הקודש מעולם, ולא נראה זבוב... ולא כיבו גשמים אש של עצי המערכה', ללמדך שגם זה לנס ייחשב, ועל האדם להודות גם כשמהלך החיים הולך לו למישרין מבלי שיארעו לו תקלות והפרעות, וההודאה עליהם תהיה לא פחות מהניסים הגלויים. הוא שאומר הכתוב 'הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו', שיש להודות לקב"ה לא רק כשהיה לו רע ויצא ממצבו זה, אלא גם בשעה כי טוב בכל מצב ובכל עת כי לעולם חסדו.

מעשה נפלא שמעתי מבעל המעשה, שחזר יחד עם כל בני משפחתו מביקורם בארץ הקודש לביתם שבלאנדאן הבירה ביום שני ב' אלול שנה זו, בהגיעם ל'שדה התעופה' (עירפארט) בלאנדאן מצאו את כל מזוודותיהם מלבד אחת יחידה וחשובה של אחת מבנותיו ובה היו הרבה דברים נחוצים כבגדים וכיו"ב, מיד הפכו את כל שדה התעופה, ביררו בהנהלת החברה של British Airways (חברת תעופה) ובשדה התעופה שבארץ הקודש, ו...הילד איננו, כמי שבלעתו האדמה, אין לתאר ולשער גודל העגמת נפש שהיו מנת חלקה של הבת, כעבור שבוע ועדיין בוששו פעמי המזוודה (Suitcase) מלבוא, פנה האב אל אחד מגדולי ומאורי הדור בעירו, והלה שאלו כמה שאלות, כגון, האם אמרה הבת פרקי תהלים, האם נתנה צדקה למען ישיב ה' את המזוודה, ועל הכל השיב האב ב'הן', שוב שאל ה'גדול' האם הודתה הבת להשי"ת על כל חסדיו ובפרט על חסד זה של איבוד המזוודה... מתחילה שתק האב, כי לא ידע מה הוא סח, על מה ולמה עליה להודות... יעצו הגדול אמור לבתך שתודה לה' על כל חסדיו, ועל חסדו הגדול שעשה עמה באיבוד חפציה החשובים לה כל כך. ואכן, נס ופלא, בשעה 10, העביר האב לבתו את דברי הגדול, הודתה לה' על חסדו הזה, ואכן בשעה חמש אחר הצהריים נתקבלה הודעה מחברת British Airways שהמזוודה נמצאת בשלמותה. כי המכיר בטובתו של מקום אף בעת הקושי אזי יראה בטובתו השלימה.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

לאמר 'כוחי ועוצם ידי עשו לי את כל החיל הזה', היבול הטוב. אז יתן לו השי"ת הכל במתנה גמורה ודרכו של הבורא יתברך שכאשר ח"ו יחשוב האדם כי קניינו אשר רכש בכוחו בא לו, יסיר ה' מאתו את כל הטובה וברכת שמים אשר נתן לו הקל, לכן ציוונו הבורא יתברך מצוות ביכורים, שיבוא האדם אחת בשנה אל בית אלוֹקינו כשפרי ביכורי מעשיו בטנא שבידיו, ויניחם לפני ה' יתברך, ויאמר לו, הרי 'שלך' לפניך, כל זאת ממך הוא, ואתה הוא שהבאת עלי את כל

ואף משחרב בית המקדש ואין לנו ביכורים כהיום הזה, עדיין שייכים אנו בענין ומעם הביכורים - שנכיר שכל אשר לנו הכל מאיתו יתברך בא. וכך

ביאור נפלא הביא בעל ה'אלופי יהודה' בשם אחיו הגאון ר' יעקב ש. פריינד זצ"ל על האמור (רש"י בראשית יח טז) 'כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מהשקיפה ממעון קדשך מן השמים' (פרשתן כו טו), כי הנה המשקיף ומביט על הנעשה בעולם פעמים יראה לו כי יש כאן הנהגת דין ורעה... אבל כשמשיקיף 'מן השמים' שם רואים כי הכל לטובה, ואין כאן כל רעה כלל וכלל.

הנה, איתא בחז"ל (דב"ר ד א, מס' סופרים פ"ב א ב) 'אין מפסיקין בתוכחה', היינו שאין מפסיקין באמצע קריאת התוכחה להעלות עולה אחר לתורה, שהרי העולה לתורה פותח ב'ברכו את ה' המבורך', והקב"ה צווח ואומר 'אינו בדין שאתברך ובני בצער', והיינו כדאמרן, בבוא על אדם צרות וייסורים חלילה, עצתו, שיפתח פיו בשבח והודאה להשי"ת בכל לבו ונפשו, וממילא יתבטלו כל צרותיו ומכאוביו, כי הקב"ה יענה כנגדו לומר היאך אתברך מפי בני יקירי והוא בצער - אעלים ממנו את הצער והמכאוב.

וביאור הדבר שכל תכלית ה'הסתרה' שהקב"ה מסתיר עצמו בכדי שנדרוש אחריו, וברגע שהאדם 'גילה' את בוראו בתוככי ההסתרה, תיכף ומיד יסיר הקב"ה את הסתריו מעמו.

וכן איתא ב'שפת אמת' (ראה תרל"ה) בביאור הדין ש'אין מפסיקין בתוכחה', פירוש, אין מפסיקין להעמיק ולחשוב מחשבות על ההרפתקאות דעזו עליו, והוא ענין 'מדת ההשתוות' - שיקבל את כל הבא עליו בשווה - בחסדים מגולים או בדין. כי אם אין האדם משתנה בפגעו בו מידת הדין, אין לה קיום להקללה וחולפת ועוברת ממנו (אך אם ח"ו האדם מתפעל יותר מדי, בזה נוסף קיום וחיוזק להרע), וזהו אין מפסיקין - שלא יפסיק מדביקות ובטחון שיש לו בהקב"ה אף שיעבור עליו מה שיעבור, ע"כ. נמצינו למדים שבמה שהאדם מקבל את הבא עליו באמונה ובטחון, בשלוות הנפש הוא מבטל מכל וכל, אבל אם הוא מתפעל מהם יותר מדי וכל היום חופף עליהם במחשבתו, אזי אינו כי אם 'שומר' עליהם לבל יסתלקו מאתו.

עצה נוספת לביטול התוכחה מצינו בדברי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (נצבים ד"ה אתם נצבים) שלפי המבואר בפרק ערבי פסחים (פסחים קיז.) יש קמ"ז פרקים בספר תהלים, והם מסלקים ומבטלים קמ"ז קללות הנאמרות בתורה הקדושה, מ"ט שבבחקותי וצ"ח שבכי תבוא, כי בשירות דוד מלך ישראל ממתיקים את כל הקללות שבעולם.

עוד עצה נתן הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע (ריש פר' שופטים) על הכתוב (לעיל טז יח) 'שופטים ושוטרים... אשר ה' אלוֹקינו נותן לך', ובמדרש (דב"ר ה) רבנן אמרי, שיהיו השוטרים כשופטים, ונדחקו המפרשים לפרש כוונת המדרש, וביאר המהרי"ד על פי מה שאמר אביו הרה"ק המהרי"י זי"ע, דכמו שאיתא (בסוף מנחות) כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, כך נמי ב'תוכחה' שבתורה, על ידי שעוסק האדם בה וממשיך על עצמו פחד ה' והדר גאונו, עוזר לו השי"ת שנשלם על ידי הלימוד, וניצול מן העונש, ובה מפרש המהרי"ד זי"ע את המדרש הנ"ל 'שהיו השוטרים כשופטים' דכמו שהשופט אינו אלא מוציא פסק דין בפיו, ואינו מעניש בידים, כך לא יצטרך השוטט לעשות מאומה כי על ידי שהאדם כבר ימשיך עליו פחד ה' על ידי לימוד התורה יינצל מן הכל.

ט. וממשיל שם ה'אלשיך' את הדבר, למלך רם או שר גדול אשר ברשותו כרם נחמד והוריד בו אריס לעבדו ולשמרו, ובראות האריס שהגפן ראשונה ביכרה או שהתאנה חנטה פגיה, הרי הוא מביאה אל פני אדונו ואומר לו, הנה נועם פרי זה שלך הוא, ולא ערב ללבי לאכול ממנו טרם הצגתיו לפניך, כי לא לי היה הזרע כי אם ממך הכל, וכראות המלך או השר כי גדול דרך ארץ האריס ההוא, נותן לו שישאר לו בידו כל אותה הטובה ואף מוסיף לו כהנה וכהנה, כיו"ב לדידן החיטה והשעורה גפן ותאנה וכו' הכל משלו המה, כי אדון הכל הוא, אמנם כאשר נביאם אליו יתן לנו את הכל באמונה ובמתנה...

ועזה"ד ביארו בספרים את עניין ה'מלכות' שבראש השנה - אמרו לפני מלכויות עד שתמליכוני עליכם, שהרי בראש השנה מרבים אנו בתפילות לכות בדין, והקב"ה ברוב רחמיו נתן לנו את ה'מפתח' והדרך שעל ידה יעלו תפילותינו לשמי מרום - שנקבל עלינו עול מלכותו מתוך התבטלות והכנעה, ובוזה תתעורר עלינו מידת הרחמים ויפתחו שערי שמים לתפילתנו.

ובך מצינו באברהם אבינו שאמר לנעריו בלכתו להר המוריה להעלות את יצחק על המזבח 'שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם' (בראשית כב ה), כי השתחוואה גדולה מהקרבות ואפילו יותר מעקידת יצחק, שאין חפץ להקב"ה בצאן ובקר אלא שאדם יבטל את כל מהותו ועצמותו אליו ית', וכדכתיב (תהילים נא יט) 'זבחי אלוקים רוח נשברה'. ורק בבלעם הרשע שהיה לו 'רוח גבוהה' מצינו שנאמר בו (במדבר כג ו) 'והנה ניצב על עולתו'... שהסכים להקריב שבעה פרים ושבעה אילים, אך את עצמו לא הסכים להקריב... וזהו סיום דברי המדרש 'לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה יותר מכל מעשים טובים ומכל הקרבות', שהתפילה כתיקונה מתוך הכנעה חביבה לפני הקב"ה יותר מכל הקרבות.

גלגל החוזר בעולם - באמונתו יעמוד לו הגלגל למעלה לעולם בפרשתן (כח יג), 'ונתנך ה' לראש ולא לזנב, והיית רק למעלה ולא תהיה למטה', וצריך לבאר מדוע כתב רק, ולא סגי לומר 'והיית למעלה'. וביארו בספרים (עיי' בהערה)² דהנה איתא בגמרא (שבת קנא:) 'תנא דבי ר' ישמעאל גלגל הוא שחוזר בעולם', וכלומר, שכל העולם נע בגלגל או לצד מעלה או לצד מטה, וכשהגלגל התגלגל ועלה האדם למעלה למעלה - מקום שאין למעלה ממנו, או מסוכן הוא להתחיל לרדת...

מצינו במדרש (תנחומא בפרשתן א), זה שאמר הכתוב (תהילים צה ו) בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו... כשצפה משה שעתיד בית המקדש ליחרב, והביכורים עתידים ליפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלש פעמים בכל יום, לפי שחביב תפלה לפני הקב"ה יותר מכל מעשים טובים ומכל הקרבות, שכך כתיב (שם קמא ב) 'תכון תפילתי קטורת לפניך משאת כפי מנחת ערב'. עכ"ד המדרש. והיינו כשראה משה שלא תהא להם לישראל דרך לזכור שכל אשר להם מאת ה' הוא, עמד ותיקן להם ג' התפילות בכל יום שעל ידי שיעמדו לפניו בתפילה זכור יזכרו כי הכל מה' האלוקים.

והנה, כבר עמדו המפרשים בביאור כוונת המדרש זה שאמר הכתוב בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו, שמה ראה להביא דייקא פסוק זה לענין התפילה, ומה שייכות ביניהם, ומדוע לא הביא מקראי קודש אחרים שמפורש בהם על התפילה.

אלא ביארו, שכאן למדנו עיקר ומהות התפילה והדרך שתתקבל ברצון, שכל עניינה הוא 'כדלים וברשים דפקנו דלתיך', שהאדם מכניע ומבטל עצמו לפני הקב"ה, מתוך הכרה שאין בו כח משלו לעשות מאומה, ואף אין לו שום זכות, אלא מבקש רחמים ותחנונים כעני בפתח ממי שלו הכח והממשלה בעליונים ובתחתונים לעשות כרצונו. ובאשר מבניע את עצמו ודאי שמתקבלת תפילתו, ומפני זה הסמיכו חז"ל את הפסוק בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו - שהשתחוואה מורה על ביטול הגמור³, שאינו תופס מקום לעצמו אלא הוא מונח בפישוט ידיים ורגליים על הארץ להראות שאינו אלא בטל ומבוטל לגמרי, וללמדנו על 'סוד' התפילה.

י. וכה אמר האר"י הקדוש זי"ע שבאמירת 'עוזר דלים' בשחרית על כל אחד להחשיב עצמו כדל וכרש ומתוך כך יעמוד בתפילת העמידה (הובא ב'מחזיק ברכה' לחיד"א, אר"ח צח ב).

יא. איתא ב'פרק שירה' (פ"ו) שחיברו דוד המלך ע"ה שכלבים אומרים בואו נשתחוה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו, וביארו הטעם שאומרים פסוק זה דייקא, שהנה כבר העיד הכתוב על הכלבים שהם 'עזי נפש' (ישעיה נו יא), וכאשר עיינו הרואות את הני כלבין דחציפין... אמנם מטבעם נכנעים הם כלפי בעליהם, ואינם מקבלים מרות אלא מאדונייהם. ואפילו כלבים אלו אומרים בואו נשתחוה ונכרעה.. שיודעים הם שהאדון האמיתי הוא ה' עושנו וצריך להשתחוות ולכרוע ברך לפניו מתוך התבטלות הגמורה. ועלינו להתעורר שלא נהיה גרועים מאותם כלבים...

יב. בספר 'ליקוטי חבר בן חיים' הביא מעשה שסיפר רבו הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע. וזה דבר המעשה, הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל 'מעשי ה' (חי בזמן ה'בית יוסף') היה שר גדול אצל מלך מצרים והיה מהיושבים ראשונה

ולכן בירך אותם 'והיית רק למעלה ולא תהיה למטה', תוכל עמוד במעלתך ולא תיפול, כי המדרגה העליונה 'רק' הוא לשון מיעוט (ר"ה יז, ועוד), שאמנם תהיה למעלה אבל רק למעלה, לא לגמרי ברום המעלה ואז עליה נופל תיכף".

במלכות, ותרב אהבת המלך אליו יותר ויותר, עד שמרוב אהבה העניק לו המלך את טבעתו אשר הוריד מעל ידו. אלא ש'הלכה בידוע שעשו שונא ליעקב' ו'הרבה קנאה עושה', ולעומת אהבת המלך כך גדלה שנאת שרי המלוכה שקנאו בו והמתינו לשעת הכושר להורידו מגדולתו ולאבדו מן העולם, ויהי ב'יום הולדת' המלך עשה המלך משתה גדול לכל שריו ועבדיו, ואף רבי אליעזר שם את פעמיו אל עבר ארמון המלוכה, בדרכו עבר על הגשר שמעל נהר הנילוס, שם פגע בו אחד השרים הצוררים אשר שאלו האם לא שכח להביא עמו את הטבעת אשר נתן לו המלך, הראה לו רבי אליעזר את הטבעת הנתונה בידו, לקחה אותו רשע מתוך ידו וזרקה לתוככי הנהר, ואך בנס הצליח רבי אליעזר לתופסה בעודה באויר – מחוץ לגשר מעל הנהר. משהגיע רבי אליעזר לארמון המלוכה אל המשתה הגדול התקבל על ידי המלך בכבוד גדול יותר מכל השרים הרבים, ולא זו בלבד אלא אף בצאתו לילך לביתו ליווהו המלך עד לפתח ארמונו. כאשר חזר בעל 'מעשי ה' לביתו הרהר במאמרו של החכם מכל אדם (משלי טז יח) 'לפני שבר גאון' - שלפני 'נפילה' מתעלים עד מאד, וכיוון שנתעלה היום כל כך שתפס את הטבעת בטרם תשקע במצולות ים, ולאחר מכן האיר לו המלך כל כך את פניו, אם כן הגיע גלגל מזלו עדי מרום ועתה עומד ה'שבר' לבוא. מיד אסף לתוך תיבה אבנים טובות ומרגליות, עלה על אניה והפליג לדרכו באישון ליל – לברוח אל עבר טורקיה, אכן לאחר מכן שמע שבאותו היום העלילו עליו השונאים בפני המלך עלילה גדולה, ובברחו משם ניצל מהם.

להוותו נחבטה הספינה בסלע בעת אשר כבר קרובה היתה לחוף העיר טורקיה ונטבעה עם כל אשר בה, ואף אבני החן שלקח עמו ממצרים נעלמו במצולות ים, ובקושי הצליח להציל את נפשו, והגיע לחוף מבטחים בעיר קאנסטאנטינאפל בעירום ובחסר כל. בהגיעו לשם עשה חשבון הנפש על מה בא עליו כל הסער הזה, פשפש ומצא לתלות בביטול תורה אשר ביטל בכל השעות שעמד לפני המלך, שהיה יכול לעסוק אז בדברי תורה, וחיפש אחר דירה קטנה ולחם צר לעסוק בתורה, ותאספהו אלמנה אחת אל ביתה והאכילתו מלחמה העני, יומא חדא לא הביאה לו כי אם מעט מרק, וכשבא להכניסו לתוך פיו נפלה לתוכו שממית ונפסל המרק מלאכלו, ולא היה לו במה להשיב את נפשו, ויהי כאשר ראה כי כך עלתה בידו והבין שאין שפלות מזה, אמר לנפשו הנה מכאן והילך ודאי ירום קרני, ואכן באותו היום שמע כרוז המכריז שהיות ומת השר שהיה משחק בכל יום עם המלך את משחק ה'שאך' (שחמט), על כן מי שרוצה למלא מקומו לשחק עם המלך יבוא להציע את עצמו ולהוכיח את יכולתו, רבי אליעזר שהיה חכם גדול ובקי נפלא ברזי ה'שאך' הלך תיכף אל היכל המלך והציע את עצמו, ואכן מיד כאשר ראה המלך את הצלחתו ב'שאך' העלהו להיות אחד משרי המלוכה, וכך היה רבי אליעזר יושב מידי יום ביומו בחצר גינת ביתן המלך ומשחק עמו, אך מכיוון שכבר קיבל על עצמו שלא לבטל תורה היה משלים את לימודיו על חשבון שנתו בלילות. פעם אחת בעת אשר ישב לפני המלך והמלך חישב את מהלכו במשחק גברה עליו עייפותו מחמת שלא ישן בלילות ועיניו נעצמו מאליהן, ושקע בתרדמה עזה, והנה לא די שלא קצף עליו המלך על מרידה זו אלא אף קם מכיסא מלכותו, ושם את הכר שלו תחת ראשו של רבי אליעזר. משהקיץ רבי אליעזר וראה את אשר קרהו הבין ששוב הגיע לרום המעלה, ועזב תיכף את המדינה, ולאחר מכן נהיה לרבה של פוזנא המעטירה (לאור מעשה זה ביאר בספרו 'מעשי ה' את ביאורו המובא למעלה).

על פי האמור אפשר לבאר את הכתוב (כח מג) 'הגר (היינו הנכרי) אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה, ואתה תרד מטה מטה', שהכוונה היא שהגוי יעלה מעלה מעלה לראש הפסגה במקום שאין גבוה ממנו, וממילא משם 'נפול יפול', ואילו אנו נרד מטה מטה משם אפשר רק לעלות ולהתרומם.

יג. ויש בזה חיזוק עצום, כי כסדר שומעים אנו מאנשים המתלוננים, זה על שבנו 'תקוע' בשידוכים, וזה על חתנו שהרופאים נואשו מהיות לו זש"ק ועוד כיו"ב, עצתם, להבין כי טובה יש בדבר שלא יעלו מעלה מעלה עד רום המדרגה כי משם הינם מסוכנים ליפול, אף שבוודאי על כל איש מישראל להתפלל לפני הבורא שיחוס וירחם עליו בכל מיני קשיים וצרות העוברות עליו, אבל אחר התפילה יתחזק כי אינו יודע כמה טובה עבורו.

ומטעם זה מצינו עוד עצה בספרים - שירבה בנתינת הצדקה, וכדברי ה'כלי יקר' בפרשת תרומה (שמות כה כג-כו) 'ועשית שלחן עצי שטים... ועשית לו ארבע טבעות זהב, וז"ל. כי 'הטבעות' עגולות הם, ובא לרמוז לאדם שיוזכר כי הצלחות עולם הזה הם גלגל החזור בעולם בטבעת זה העגול, ועל ידי זכירה זו יפרנס משולחנו לעניים. וענינו כדברינו האמורים, שיעלה במחשבתו תמיד כי כל כספו ורכושו אינו אלא מתנת שמים, וברצות ה'... וממילא ישתמש בממונו להטיב לרעהו, אז יעזרהו ה' וישאיר בידו את הממון שהופקדו בידו מן שמיא.

והכינו - הכנה לקראת יום הדין

איתא מהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (נצבים עמו' קל: ד"ה התחיל), וז"ל. והעיקר צריך כל אחד ואחד להמשיך עליו היראה באלו הימים^{טז} באיזה אופן שיהיה - כשיש דין למטה אין דין למעלה, וזהו פירוש המדרש 'כשישראל

אמנם בזאת נחזק ליבם של בני ישראל - אל ירך לבבכם - אף אם אתם עומדים ברום המעלה, כי כל ענין גלגל זה אינו אלא כי רצה הקב"ה שבניו יהיו תלויים ואחוזים בו בכל עת ובכל שעה^{יז}, למען יכירו וידעו שתמיד הנם זקוקים לרחמי וחסדי בוראם, וממילא יהיו עיניהם נשואות למרום מבלי מחשבת 'כחי ועוצם ידי'^{יח}. ואכן, כל עוד ש'חסרים' הם הנם תולין עצמן בו ומייחלים לחסדו, אך פעמים שהאדם מתעשר והוא שוכח כי כל אשר לו מן השמים, מבלי דעת שבכל עת הוא זקוק לרחמי שמים שישאר הכסף בידו ויבוא על סיפוקו, על כן העמיד הקב"ה את ה'גלגל החוזר בעולם' ומשירד (אפילו מעט) מגדולתו יזכור של מי העושר והכבוד, אבל אם יזכור האדם בכל עת כי אשר לו אינו אלא 'פקדון' מן השמים (כיו"ב, גם לענין בעל רכוש מועט...) ובעל המעות והעושר אינו אלא הקב"ה, נמצא שעדיין הוא 'תלוי ועומד' בחסדי הבורא, מעתה אין כל סיבה לקחת ממנו את ממונו.

יד. ובזה ביארו צדיקים (בשם הרה"ק מקאצק זי"ע, ועוד) מה הייתה 'קללתו' של נחש - 'ועפר תאכל כל ימי חייו' (בראשית ג יד), וצ"ב קללה זו מהי, הרי אין כאן אלא 'ברכה', שבכל מקום שהוא הולך מזונו מוכן לו... אלא כי ברכת האדם נחשבת כפי קשריו ודבקתו בה, וזה הנחש שכביכול לא אבה הקב"ה להיות עמו מקושר ומחור עמו - א"ל, קח נא את מאכלך והישמר לך מדבר עמי מטוב ועד רע.

טו. מעשה באיש יהודי שבא לפני רבו, וקבל בפניו רבי קדוש, באו מים עד נפש, כי מעצור ומחסום נתהווה בלבי, עד שאין בידי לכוון אפילו מעט בתפילתי, וכל כמה שניסיתי והתאמצתי להתבונן באמרי פי אין בהם טיפת 'הגיון לבי'. א"ל הרבי, הנך מזכיר לי מעשה שהיה בחדרי זה לפני כשבוע, שבאה אלי אשה (אלמנה) אחת שבכתה בפני כי בנה יחידה הנולד לה אחר ט"ו שנות ציפיה תפילות ותחנונים גדל והיה לאיש בעזהשי"ת, לפני כשלשה ירחים שלחתי ללמוד ב'ישיבה גדולה' בעיר רחוקה כשאני מלווה אותו במשך רוב הדרך ונפרדת עמו בגעגועים עזים ובדמעות שלישי, בתחילת דרכו שם היה הבן מדבר עמי ארוכות ע"י הטלפון ג' פעמים ביום כשהוא מסיח את כל אשר בלבו, ומספר לי את כל קורותיו והמוצאות אותו בישיבה, אחר זמן קצר פחתו שיחותיו התכופות ונעשו נדירות וקצרות יותר עד שלאחרונה אינו מתקשר אלי רק בערש"ק סמוך לכניסת השבת ומדבר עמי בחפזה ומסיים בברכת 'שבת שלום ומבורך' ועד שבוע לאחריו אינני שומעת ומכרת אותו כלל וכלל... אמרתי לה, הנה בראשית דרכו בישיבה כשעדיין לא הכיר אפילו אחד מחבריו החדשים, הרגיש את עצמו 'תלוש' ובודד והוצרך לשפוף נפשו על כן אכן מצא בך פורקן לנפשו... אך במשך הזמן קיבל ידידים וחברים, וכבר מצא בשיחתו עמהם סיפק לנפשו, והרי שיחותיו המעוטות והקצרות מראים על דעתו המעורבת בין הבריות... אף אתה אמר לו הרב, היודע כי כל פרנסתו תלויה ועומדת בה' יתב"ש ואילו הוא נושא את נפשו, הרי גם בבואו להתפלל לפניו משיח הוא בפניו את כל אשר בלבו, ומוצא פורקן לנפשו הדוויה בתוככי תפילתו, אבל אתה שמצאת לך חברים ה"ה הביזעס אשר החילות לסמוך עליהם, ובונה אתה 'בניינים' שלמים בטרם תבוא אל תפילתך כבר שבעה נפשך ממחשבות אודות הפרנסה ושאר העסקים... איזה טעם תמצא בתפילתך אחרי שכבר דברת עם 'ידידך' כהנה וכהנה...

טז. נפלאים דברי ה'כלי יקר' בפרשתו על הכתוב (כח יב) 'יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים', ומהו אותו ה'אוצר', כתב ה'כלי יקר', וז"ל (בשינוי). היינו אותו אוצר שהקב"ה עושה בשמים מיראת ה' אשר בך כי היא אוצרו כמ"ש (ישעיה לג ו) יראת ה' היא אוצרו, ר"ל (היראה מונחת באוצרו) של הקב"ה, כמו שפירש רבינו בחיי (שמות יט ה) ש'אוצר וסגולה' עושה כל אחד כפי מדרגתו - ממה שאינו מצוי כל כך בידו, העני יטמין בכספת (סעי"ף) 1,000

עוֹשֵׁין הַמִּשְׁפָּט... וְעוֹשֶׂה עִמָּם צִדְקָה". ואופן היראה - ואם לאו - מאימת הדין נפשי תבחילי". צריך מאד אם הוא מאותן המכירים קצת וקרובים להשי"ת בוודאי לירא ולפחד וזהו העיקר², ואז הקב"ה עושה עִמָּם צִדְקָה, יש להם יראה ופחד י" באותן הימים - יראה עילאה,

עכ"ל.

\$, ובעה"ב רק 10,000, העשיר הקטן יטמין 100,000 והגדול יותר 1,000,000... ואילו ה'מלך' יטמין דבר שאינו מצוי בידו בכל עת כמו אבני יקר, כן הוא כביכול כלפי שמים - שהרי כל העולם כולו שלו, חוץ מ'יראת שמים' שהיא נחשבת כמי שאינה מצויה בידי הקב"ה שהרי 'הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים' (ברכות לג:), ולכן, עושה הקב"ה 'אוצר' מיראת ה' אשר באדם. ושמה תטעה לומר שיש אליו ית' איזו צורך באוצר זה ע"כ אמר יפתח ה' לך את אוצרו הטוב. אין לו ית' שום צורך באותו אוצר כי אם לך הוא שמור - ליתן לך משם כל צרכך ולפרנסך משם, ואין הקב"ה מוסר מפתח של אוצר זה אל השליח אלא הקב"ה בעצמו ובכבודו מחזיקו בידו כי האוצר הלזה חביב עליו מאד (עיי"ש עוד).

יז. הנה מדרך העולם שכאשר מנענעים תינוק הוא נרדם, לעומת זאת כאשר מנענעים מבוגר הרי הוא מתעורר משנתו, על דרך זה ייאמר, חודש אלול הוא הזמן בו 'מנענעים' אותנו מן השמים, התינוק בדעתו נרדם וחפץ שיעברו ימים הללו... לעומתו מי שיש בו דעת כמבוגר מתעורר מתרדמת הזמן לנצל כל רגע וכל שעה.

וכך כתב בספה"ק 'אור פני משה' (ואתחנן ד"ה בדברי) לבאר בדרך צחות מה דאיתא במדרש (דב"ר ז י) שכשאמר משה אל הקב"ה 'אעברה נא ואראה את הארץ הטובה' אמר לו הקב"ה 'אם אעברה נא אתה מבקש לקיים בטל סלח נא ואם סלח נא אתה מבקש לקיים בטל אעברה נא', שהנה יש נ"א יום מר"ח אלול ועד שמחת תורה, והרשעים אומרים אעברה נא - שיעברו נ"א יום אלו, אין לנו כח לימים 'קשים' אלו... (כי ברצונם 'לראות' את הארץ הטובה ולהתענג מתענוגים ארציים ושפלים), אך אם כן אין 'סלח נא'... שלא יאבה הקב"ה סלוח להם, ומאבדים בידיים את כל קדושת הימים. ומי האיש החפץ חיים ורוצה לזכות ל'סלח נא' - שיזכה לסליחה ולטהרה שיש בנ"א הימים אזי מחויב הוא לאחוז בימים ולנצלם לבל יעברו נ"א.

יח. עובדא הווה אצלו (ה'בית אהרן', שמעתי עובדא זאת כמה פעמים מאדמו"ר זי"ע) שקרא פעם לשני אברכים וציווה עליהם לעסוק ב'ראשית חכמה' שער הגיהנום ובואו אלי לאחר ג' ירחים (כידוע שחיל ורעדה יאחזון במי שלומד 'שער' זה בו מתואר בפרוטרוט כל סדרי גיהנום)... אחר כג' חדשים חזרו השניים אל הרבי, נכנס הראשון שהיה אברך בעל כובד ראש וענה לרבי ששאלו מה ראית ב'ראשית חכמה' - נבהלתי כהוגן ופחד יאחזוני, הרגיעו הרבי כי 'אב הרחמים' יושב במרומים... משיצא הראשון ופגש בשני שהיה 'קל בדעתו'... שאל את הראשון מה אמר לך הרבי, ומסר לו דברים כהויותם... כשנכנס השני ונשאל מהרבי מה למדת בראשית חכמה ענה בקור רוח מה שלמד (וראו על פניו כי נקט בידו את הפסוק 'הנה קל ישועתי ולא אפחד'...), אמר לו הרבי, לא, לא, כל מה שראית אינו אלא משל... הרבה יותר ממה שכתוב כאן מוכן בשמים למי שממרה את פיו של הקב"ה... משנכנס אברך שלישי שאל את הרבי 'ילמדנו רבינו' מה האמת, אמר לו הרה"ק, אלו ואלו דברי אלוקים חיים, כי המקבל את הדברים כפשוטם 'ויש דין למטה' אזי אין דין למעלה, ואילו מי שמיקל ומזלזל בזה אזי ח"ו...

אף לענין ימים הללו ייאמר כן, המקבלם כפשוטם יינצל מהדין, וינהגו בו מן השמים בחסד וברחמים ויכתבוהו ויחתמוהו לחיים טובים ולשלום (וכך היה שגור בפי הרה"ק הרמ"ח מסלאנים לכל אלו שהיו מתייראים אימתא יתירא כי לא 'חברה גזלנים' יושבים למעלה, אלא 'אב הרחמים' יושב בשמים ויש לנו לבטוח בו כי יציל את בניו מן הדין).

יט. נשאל הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, על הרמז מקדמונים ארי"ה שאג מי לא יירא (עמוס ג ד) הרומז ב'ראשי תיבות' על אלול, ראש השנה, יוה"כ, הושענא רבא. מדוע נאמר בלשון עבר 'שאג' ולא אמר ארי שואג בלשון הווה, הרי בכל שנה ושנה באים הימים הללו מחדש. השיב הגר"ח, שהרי מאמינים בני מאמינים אנו שכל הקורות עמנו בשנה שחלפה הכל נגזר בר"ה, וכשמתבוננים בדברי הימים - כי פלוני שהיה עמנו לפני כשנה בימים הללו כבר איננו, רעהו שהיה אשתקד בימים הללו מ'עשירי העיירה' פשט את רגלו ועתה פושט גם ידו לקבץ נדבות, זה חלה ל"ע וזה הפסיד... הרי אריה שאג בלשון עבר, ר"ל האריה דאשתקד שואג ראו מה נגזר.. כמה וכמה אנשים שלא 'חלמו' ולא חשבו שככה יארע אליהם, וממילא מי לא יירא לקראת השנה החדשה.

כ. הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, היה מזמר בכל חודש אלול עם תנועת ימים נוראים המיוחדת כשאבריו הק' דא לדא נקשן, את לשון הפייט בתחילת יוצרות לזכרונות יום ב' דראש השנה, 'אפחד במעשי, אדאג בכל עת. אירא

איתא מצדיקים ('שארית מנחם' לר"ה ד"ה ויכון) על הנוסח 'ויכון בחדס כסאך ותשב עליו באמת', כי הנה כתב האריז"ל (עיי' פרע"ח, שער כו פ"א) על המידות 'רב חסד ואמת' שרב חסד קאי על חודש אלול ואמת קאי על תשרי, אמור מעתה 'ויכון בחדס כסאך' - המכין עצמו בחודש אלול יזכה ל'ותשב עליו באמת' - בר"ה ישב הקב"ה על כסא החסד.

במוצאי מנוחה - רוממות ימי הסליחות ובפרט יום א' דסליחות עומדים אנו בפתח השער לימי 'סליחות' - 'שבת סליחות', לעת כזאת אף לב אבן מתעורר לשוב מדרכיו ומפרי מעלליו, וכדברות קדשו של הרה"ק

זו"ל ה'פנים יפות' (פר' אחרי). ויש לפרש מ"ש חז"ל בפ' 'דרשו ה' בהמצאו' אלו עשרת ימי תשובה, ואמר ע"ז קראוהו בחיותו קרוב שלא ימתין אדם בתשובה עד ראש השנה אלא בחיותו קרוב דהיינו בראש חודש אלול, כמו שאמרו חז"ל (סידור האר"י כונת ר"ה אלול) בראש חודש אלול שערי רחמים נפתחים והוא 'זמן ביד' לפני ר"ה כ"א.

וכן כתב המאירי ב'חיבור התשובה' (מאמר ב פרק א) על הפסוק 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בחיותו קרוב' (ישעי' נה ו), ובדרש אמרו זו"ל, על ענין חיותו קרוב, שראוי לכל אדם להשתדל קודם ראש השנה בהפצר תפלות, כדי שיכנס בראש השנה במהרת הלב.

ביום דין בבואי לזיכרון, בהוסיפו באותה תנועה 'דער רמב"ם פאסקנט אז מ'דארף תשובה טוהן, און דער ראב"ד קריגט זיך נישט דערויף... וואס וועט זיין די סוף וואס וועט זיין די תכלית...' [הרמב"ם פוסק שיש לשוב בתשובה באלו הימים, ואף הראב"ד אינו משיג עליו בפסקו זה... מה יהא הסוף ומה תהא התכלית]. ואם באותו קדוש וטהור מצינו כן אכן מה נעני אבתריה.

הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע נסע פעם דרך רחוקה בימי אלול, בעודו מהלך בין הרכבות נענה ואמר, 'אצל אבי זו"ל (הרה"ק השפת אמת זי"ע) היו כתלי הבית זוחלים ורועדים בימי אלול, ואילו אני, א באן ארויף א באן אראפ [יורד מרכבת ועולה על חברתה]'. ואילו בנו הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע היה מוסיף ואומר שבאמת אף אצלו הרגישו את הפחד ששרו בכותלי לבו וכותלי ביתו ולא היו אלו הדיבורים אלא מתוך ענווה (פני מנחם ראה תשנ"ד). פעם שאלו את הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל, מדוע הנכם עושים מחודש אלול אזא גרויסער בער [דוב גדול כל כך]. השיב רבי ישראל, צדקו דברכם, לא לדוב הוא דומה אלא הרבה יותר מזה... הבט וראה, דוד המלך לא התיירא מן הדוב אלא שישעו במו ידיו כמו"ש (ש"א יז לו) 'גם את הארי גם הדוב היכה עבדך', מכל מקום אמר (תהלים קיט קכ) 'סמר מפחדך בשרי וממשפטיך יראתי'.

אלא, שהפרש והבדל יש בין הפחד והבריחה מדוב טורף לפחד והבריחה בימי חודש אלול. כי מדוב אורב ינוס ויתרחק עד כמה שיש לאל ידו להתרחק. ואילו מפחד ה' ומהדר גאונו אין אנו נסים ומתרחקים ממנו אלא נסים אליו... וכמו שכתב הרמב"ם (פיה"מ ר"ה פ"ד ד"ה העובר) על ימים אלו - 'שהם ימי עבודה והכנעה ופחד ומורא מהשם ויראה ממנו ומברח ומנוס אליו'. וכפי שיש בנוסח הסליחות 'אתכסה מחמתך בצילך'.

כא. כה ביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בספרו נצבים ד"ה דתשרי) **יהא רעוא** - יה"ר מלפניך אבינו שבשמים, קמיה דתשרי - שעוד בטרם יבוא חודש תשרי על עמיה - יעוררו עצמם עם בני ישראל, ואז דיתענג לשמיה במתיקין ודובשין - ירגיש מתיקות בעבודתו יתב"ש, ויזכה להשפעות טובות בבני חיי ומזוני רוויחי.

מלפנים נהג ה'שמש' לנקוש על חלונות הבתים באשמורת הבוקר בימי הסליחות להעיר את הדורים בו. והנה מי שכבר התעורר מעצמו לא היה נצרך שיקצו אותו בדפיקות ונקישות על ביתו, ואף מי שלא התעורר מעצמו אבל לכה"פ היה מתעורר כשדפקו בחלונות השכן הדר בסמיכות אליו לא הוצרכו לדפוק אצלו, ומי שלא... הוכרחו לדפוק אצלו. והנמשל מובן - המשכיל יתעורר מעצמו לשוב בתשובה קודם שייצטרכו מן השמים 'לדפוק' ולהכותו באיזה חלי ומכה ח"ו, ואף מי שלא נתעורר מעצמו יתעורר לכל הפחות מהצרות אשר אירעו את אחרים. ואז ימנע מעצמו כל המכות...

וכך ביאר המלבי"ם מה דאיתא בתהילים (לב ח-ט) 'אשכילך ואורך בדרך זו תלך... אל תהיו כסוס כפרד אין הבין', וז"ל, אשכילך, עפ"ז אמר, הלא א"כ טוב שלא ימתינו מלשוב בתשובה עד שיכנס ה' בשבט מוסר, כסוס וחמור שאינו מבין ללכת בדרך עד שמכים אותו במקל, הלא טוב שבעת אשכילך ואורך בדרך זו תלך, לא אצטרך ליסרך ביסורים רק איעצה עליך עיני שיהיה די בקריצת עין שתבין ע"י ללכת בדרך הישר, עכ"ל.

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

לך, עכ"ל. והיינו שאלו הימים שונים הם במהותם משאר ימות השנה^כ, ולדין יאמר אף כי נשתנו הזמנים וכהיום אין מורים לרבים להתענות, מכל מקום יש לנו לדעת שנשתנו אלו הימים מכל ימות השנה, וכל חד וחד בדיליה ישנה דרכו וישיבם בתכלית הטוב^כ.

וביותר הדבר נוגע ליום א' דסליחות^כ, כמו שכתב ה'מור' (סימן תקפא) שרוב הציבור מתענין ביום הראשון של סליחות, וכתב ב'אמרי פנחס' (אות תמה), שהרה"ק רבי פנחס מקאריין זי"ע 'החמיר מאד בטבילת יום א' דסליחות באשמורת, ויום ערב ראש השנה באשמורת וראש השנה ב' הימים כנהוג, אף שהקיל... מכל מקום טבילות הנ"ל חמיר טפי עכ"ל, והוא אשר דיברנו שאלו הימים שונים הם משאר ימות השנה בענינם ובמהותם^כ.

ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (שש"ק תשובה מז), על הכתוב (ישעיה מב יח) 'החרשים שמעו, והעיוורים הביטו לראות', והלא יפלא, וכי איך ישמע 'החרש' באזניו, והאיך יבוא 'העיוור' לידי ראות, אלא 'ישנם זמנים בה גבוהים שאפילו החרש שומע והעיוור רואה'^כ. ולדין הדברים אמורים, בהגיע שבת סליחות, כבר אין מנוס לומר שלום עלי נפשי, אלא כל אחד יחזיק היטב ב'קרש ההצלה' - תשובה תפילה^כ וצדקה, 'שובו אלי ואשובה אליכם'.

וזה לשון ה'לקט יושר' (הל' תעניות אות יב, עמ' קיד), פ"א בקשתי ממנו (מרבו ה'תרומת הרשן) להתיר לי לאכול בסליחות כדי שאוכל ללמוד כמו בשאר ימים, ואמר, גם הקדמונים יודעים זה הטעם (שהתענית מפריע מהלימודים), ומכל מקום תקנו להתענות בסליחות, אף על פי שאינם יכולים ללמוד כמו בשאר ימות השנה, ולכן אינני מתיר

כב. משם הרה"ק מקאצק זי"ע ביאר שם שהנביא צועק אלינו אל תהיו חרשים ועיוורים, כי בידכם הדבר - שלא להיות חרשים ועיוורים.

כג. סיפר הרה"ח רבי יוסף שטערביצער זצ"ל שהיה 'בעל תפילה' אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע, פעם אחת קודם אמירת הסליחות ביום ראשון של סליחות קראו הרה"ק מהר"א אליו ואמר לו, בא ואלמדך כוונת אמירת הסליחות, רץ רבי יוסף בהתרגשות רבה, מאחר שהיה בטוח שהנה ישמע עתה רזי מעלה, אך הרה"ק אמר לו בגשתך אל העמוד תכוון דבר אחד, להתפלל בקול רם, ובהתעוררות, ובלשון קדשו 'הויעך... הויעך... הויעך...' (בקול רם), כדי שכל העם ישמע ויתעורר, ואל תיתן דאגה לנפשך שמא יצדק קולך, כי אפילו אם כבר לא יהא לך קול רם יש מי שיחליף אותך, כי העיקר באמירת הסליחות הוא שימת הלב וההתעוררות לתשובה שלימה.

כד. וכע"ז הובא בשו"ת 'שלמת חיים' (או"ח שכ"ה) להגאון הגדול רבי יוסף חיים זאנענפלד זי"ע רבה של ירושלים ע"ה"ק, שענה למלמד אחד ששאלו, היות ונפסק (יו"ד רמא יז ברמ"א) שאסור למלמד דרדקי להיות ניעור בלילה יותר מדי, על כן שאלתו בפיו כדת מה לעשות עם ה'השכמה לסליחות', ולא התיר לו להחסיר מהשכמה זו (עיי"ש, שנחשב כהתנו כן מעיקרא).

כה. אחד אמר אל הרה"ק רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע אשר הינו משמש בקודש בר"ה כ'בעל תפילה' ועליו איבער זעהו דעם מחזור (לעיין במחזור להכין עצמו), נענה לו הרה"ק הן ה'מחזור' נשאר בדיוק כמו שהיה בשנה שעברה ואין בו שום שינוי, מוטב שתעיין ותבדוק בעצמך מאשר תבדוק במחזור...

כו. הרה"ק מסטרעליסק זי"ע היה אומר הכתיבה וחתימה של ר"ה ויוה"כ מתחיל כבר מיום א' של סליחות (אמרי קדוש ימים נוראים).

כז. צדיקי בית בעלזא לדורותיהם זי"ע הורו ואף נהגו, כחוק ולא יעבור לגמור ביום ראשון דסליחות את כל ספר התהילים בקהל עם. ומסופר על הרה"ק המהרי"ד מבעלזא זי"ע, בימי שיבתו כאשר לא היה בקו הבריאות, רצו המשמשים להניאו מלהכנס לאמירת תהילים בציבור בבית המדרש ביום א' דסליחות, אך הוא התגבר מעל כוחותיו ונכנס לבית המדרש, ולאחר מכן התבטא בקדשו, האיך חשבתם למנוע ממני את ההתעוררות הרבה של ה'יהי רצון' שלאחר אמירת תהילים.

עוד אמר הרה"ק מהרי"ד זי"ע שיגיעתו ב'עבודה' של יום זה גדולה מיגיעתו בראש השנה ויום הקדוש. פעם בא יהודי לפני הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע (בימים שהיה דר בעיר תל אביב) ואמר לו, אספרה נא לרבי מעשה שהיה לזקיני עם זקינך הקדוש, פעם הילך הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע מלובלין אחר שהותו אצל רבו הרה"ק ה'חווה' מלובלין זי"ע אל עבר העיר לעלוב, מרוב עניו ודלותו עשה את דרכו רגלי כי לא היה בידו אפילו כמה פרוטות לשלם ל'בעל עגלה', בעודו בדרכו עמד לכבודו יהודי שנסע על גבי עגלה ושאלו, לאן פניו מועדות,

שפכי כמים לבך - אמירת הסליחות בהתעוררות מרגלא בפומיה דהרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (עיי' בית אהרן קלז): שאין לאדם 'לומר סליחות', אלא עליו 'לבקש סליחות'. והיינו שלא יאמר הסליחות באמירה בעלמא^כ, אלא יבקש מפנימיות לבו לאב הרחמן שימחול ויסלח לו על כל העבר. כהא דכתיב (איכה ב יט) 'שפכי כמים ליבך נוכח פני ה' ל', שישפוך נפשו לפני בוחן כליות ולב לא.

אמנם, 'ראשית דבר' שיגש לכל זה מתוך שמחה של מצווה, וכן כתב ה'לקט יושר' זי"ע (או"ח ח"א עמ' קי"ח) בטעם הדבר שמתחילים לומר סליחות במוצאי מנוחה דייקא, כי ביום השבת קודש נפנה האדם מכל עסקיו להגות בתורה, וכן מתענג הוא ב'עונג שבת', והרי 'אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצווה' (שבת ל:), נמצא שאחר שנתמלא בשמחה נעשה ראוי לבוא אל שער המלך - להתחנן בבקשת סליחה מתוך שמחה^כ.

ענהו רבי דוד שפניו מועדות אל עבר העיר לעלוב, אמר לו האיש, יעלה נא מר על מרכבתי ונעשה את דרכינו בצוותא, כי דר אנכי בכפר הסמוך לעיר לעלוב, ובדרך נסיעתי אעבור שם, בהגיעם אל עבר העיר לעלוב הודה לו הרה"ק ונענה אליו, הנה יש לי בית מדרש כאן בעיר זה, ואבקשך שתבוא אלי ביום א' דסליחות. אותו יהודי חשב מיד לעצמו, אה, הנה רק עשיתי עמו חסד וכבר ברצוני לנצל אותי שאבוא להשלים לו מניין בבית מדרשו, והחליט על אתר שבהגיע היום לא ישים פניו אל עבר העיר לעלוב.

אתא ובא יום ראשון של סליחות, והרה"ק נכנס אל בית מדרשו כשהוא תר בראשו אנה ואנה, ומשלא מצא את מבוקשו חזר לחדרו וכך היה כמה פעמים בזה אחר זה, שיצא מחדרו וחיפש בין הקהל, ומכיוון שלא מצא חזר אל חדרו. אדהכי והכי נתעורר אותו יהודי וחשב לעצמו הן הרבי מלעלוב אדם קדוש הוא, ומה כבר ביקש ממני שאכנס אליו, מדוע לא אקיים בקשתו, ובתוך כך עלה על מרכבתו ונסע אל עבר העיר לעלוב הסמוכה ונכנס לביהמ"ד. משיצא עתה הרה"ק וראהו עומד שם ניגש מיד לאמירת סליחות, ולאחר מכן אמר לו הנה בשנה זו עשית עמדי טובה גדולה, וברצוני היה לברכך ולהשפיע עליך שפע רב וכל טוב, על כן קראתיך שתבוא אלי ביום א' דסליחות כי עתה עת רצון גדול בשמים ממעל, וכעת אברכך שתהיה לך ולזרעך אחרית עשירות מופלגת ואריכות ימים ושנים. ואמר היהודי, הריני נינו של אותו יהודי המתברך, ומעיד אני שהברכה התקיימה במלואה, באשר בכל הדורות מני אז גדלה עשירותינו וכולם האריכו ימים, ומזה נלמד מעלת האי יומא רבה.

כח. דבר זה אף מרומז במאמרינו בתחילת הסליחות, 'איך נפתח לפניך פה דר מתוהים, באלו פנים נשפוך שיחים', כי הרי אמרו ז"ל (בראשית רבה יא ב) 'ויברך אלוקים את יום השביעי ויקדש אותו', בירכו במאור פניו וקידשו במאור פניו, 'אינו דומה מאור פניו של אדם בחול למאור פניו בשבת', וממילא אנו אומרים אחר שעבר עלינו יום השב"ק ונתברכנו במאור פנים - באלו פנים דיקא נשפוך שיחנו, כי ב'פני שבת' נוכל להיכנס לימי הסליחות (עיי' הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע נצבים).

טעם נוסף ביאר הרה"ק המהרי"ד זי"ע, שהרי 'כל האומר ויכולו' מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשי בראשית' (שבת קט:), ומדרך העולם שאין נועלים הדלת בפני שותף, לכן תיכף לאחר השבת משהעדנו על בריאת שמים וארץ באמירת ויכולו, ונעשינו כביכול שותפיו יתברך, בידינו לחלות פניו בסליחה, כי בודאי יעננו ביום קראנו, וישיבנו אליו אלוקיני המרבה לסלוח.

כט. הדבר דומה לדרכי בני אדם, שהמפייס את חברו יבא אליו בהכנעה, ובשפה רפה יבקשנו 'סלח לי', אך פעמים שכל כוונתו היא רק לעורר את העומד על אם הדרך ומפריעו מלהלך על כן אומר לו 'אנטשולדיקט' - 'סלח לי' - אל תעמוד בדרכי ותן לי לעבור הלאה. כך לענין ימי הסליחות יש ב' כיתות, יש הבאים אל בוראם ומתחננים אליו בהכנעה שיסלח להם על עוונם כשכוונתם היא לטהר עצמם מכל טינוף ועוון, אך יש מי שאינו אלא אומר, אל תעמוד בדרכי, כאומר תן לי לעבור את אלו הימים וכבר יעברו ויחלפו להם כל הימים הנוראים...

ל. מעולם לא נראו חוצה רגשות לבו של הגה"צ רבי יעקב לנדא זצ"ל אב"ד בני ברק, זולתי בהגיע מוצאי מנוחה ליל א' דסליחות היה נכנס לבית הכנסת הגדול בבני ברק לאמירת הסליחות, החל באמירת 'אשרי' כדרכו, בהגיעו ליתהילת ה' ידבר פי' כבר היה נחנק קולו מבכי עד שלא היה אפשר לשמוע את התיבות היוצאות מפיו מרוב הבכי, וכך בכה ללא הרף עד גמר הסליחות.

לא. מעשה שהיה לפני כמה שנים כאן בארץ הקודש, שנכנסה ילדה קטנה לחנות של תכשיטי זהב, אחר שהתבוננה בתכשיטים שאלה את המוכר האם הוא מזהב אמיתי, ויען המוכר - הן, המשיכה הילדה לשאול כמה הוא

באר הפרשה - כי תבוא - אלול

דיבר הכתוב (תהלים יט ה) 'תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות ה' נאמנה מחכימת פתי', שעל ידי התורה אפשר להשיג דעת, בין למי שהוא בבחינת 'פתי' ובין להוסיף דעת וחכמה לחכימין, וממילא גם זוכה לכל הטובות שבעולם, שהרי על ה'דעת' אמרו (נדרים מא.) 'דא ביה כולא ביה', פירוש מי שיש לו דעת יש לו הכל, ובכללם כל מיני שפע טוב לג'.

יה"ר מלפני אבינו שבשמים שנזכה לברכות הנגלות והנסתרות ליד האמורות בפרשתן, לערוך הכנה הראויה לקראת הימים הקדושים הבעל"ט, ונזכה לשנה טובה ומתוקה שנת גאולה וישועה ברו"ג לה'.

ושמחת בכל הטוב - התורה כוללת כל הטובות שבעולם בפרשתן (כו יא), 'ושמחת בכל הטוב', וכתב האוה"ח הק' 'שאם היו בני אדם מרגישין במתיקות ועריבות טוב התורה, היו משתגעים ומתלהטים אחריה לג', ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה, כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם'. והזמן גרמא להוסיף ולהרבות בלימוד התורה, כמו שאמרו ב'בעל תשובה' (ויק"ר כה א) אם היה רגיל ללמוד דף אחד, ילמוד שני דפין.

ואכן התורה כוללת כל הטובות שבעולם, כי אין סגולה כתורה, וביד בשר ודם להשיג כל המדרגות וההישגות על ידי לימוד התורה הקדושה, ומקרא מלא

עולה, המוכר שלא חשב לרגע שיש לקטנה די מעות לתכשיט כזה, שאל אותה רק שלא לביישה וכי יש ברשותך מעות, ענתה הילדה הן, ופתחה את ארנקה ושפכה על השולחן את כל המעות שבו, המוכר שראה עם מי יש לו כאן 'עסק' - כי כל המעות עלו יחדיו לכמה פרוטות בודדות רצה לשלחה מעל פניו, אבל הילדה נענתה לעומתו, שמע נא, לפני כמחצית השנה מתה עלי אמי ז"ל, ונשארנו כחמשה יתומים קטנים בבית לבדנו, והנה אחות גדולה יש לנו בבית, אשר היא דואגת לנו כאם רחמניה - מבשלת ומכבסת, מאכילה ומשקה אותנו, היום יש לאחות זו 'יום הולדת' והנני מכירה את 'טעמה' כי אוהבת היא מאד תכשיט זה, לכן אספתי כל רכושי והבאתיו הנה ע"מ לקנות עבורה תכשיט נחמד זה... לבו של המוכר עמד להתפלץ לנוכח דיבורים אלו... ע"כ אמר לה, קחי נא תכשיט זה חנם אין כסף...

בערבו של יום, הגיעה ה'אחות' עם התכשיט בידה, ושאלה, האם הייתה כאן היום קטנה וקנתה תכשיט זה, השיב לה המוכר בהן, חזרה ושאלה האם שילמה על כך, השיב המוכר - היא שילמה מחירו המלא. תמהה האחות והרי יודעת אנכי שאין לה כל כך הרבה מעות, אמר לה המוכר, הנה התכשיטים האלו אין להם מחיר קבוע... והכל לפי המוכר והקונה, קטנה זו שילמה את כל תמורת התכשיט - שכן היא נתנה את כל לבה עבורו, והצליחה לרגש גם אותי עד שלא יכולתי לעמוד כנגד רגשות לבה של יתומה זו...

כיוצא בדבר, בעמדנו לפני מלך יושב על כסא רם ונישא, אף אם אין בידינו מאומה - קטונתי מעש לכן אזחיל, אך נתן את לבנו לבורא ית"ש ייחשב הדבר כאילו נתנו לו כל...

לב. ובזה ביארו צדיקים איזה ברכה טמונה בתוכחה בפרשתן 'והיית משוגע' ממראה עיניך (כח לד) - עפ"י הידוע שרבים מהצדיקים היו מבארים פירושים לטובה בדברי התוכחה, ולכן פירשו 'והיית משוגע' שתקיים בעצמך את דברי האור החיים להשתגע ולהתלהב מעצם התורה הקדושה...

לג. פעם שאל הרה"ק בעל ה'אבני נזר' מסוכטשוב זי"ע את תלמידו הגאון בעל ה'חלקת יואב' זצ"ל מדוע אינו מקבל את הפונים אליו לעצה ולברכה עם 'קוויטלאך', נענה ה'חלקת יואב' והשיב, שאין לו חלק בנסתרות וכל ה'רעבישע מנהגים' רחוקים ממנו והלאה, השיב האבנ"ז ואמר 'וכי חושבים אתם שפועלים ישועות על ידי תורת הנסתר, לא ולא, אלא על ידי תורת הנגלה פועלים ישועות', ובזאת הוסיף לגלות לו, שיש 'נימוקי יוסף' במסכת ב"ק המסוגל לפקוד עקרות.

לד. כה אמר כ"ק האדמו"ר מסטריקוב זי"ע, כי בכל מקום שבתורה יש איזה קשר ושייכות בין ה'קרי' וה'כתיב', וכגון שהכתיב הוא נערה בלא אות ה' והקרי עם ה', לא כן הם פני הדברים בתוכחה שהקרי והכתיב הינם תיבות אחרות לגמרי (כגון עפולים - טחורים) ללמדך שלא כפי שנראה לך כן הוא האמת... ולדידך, בבוא על האדם זמן או מצב של 'תוכחה', עוברים עליו זמנים קשים, ידע שגם אם 'רואה' מציאות לנגד עיניו הרי 'הקריאה' היא אחרת לגמרי... והנראה כ'צרה' אינו אלא 'חסד ורחמים'... ורמז לדבר, שהנה הבעל קורא אסור לו לקרוא התיבה בעל פה ועליו להביט בתוך 'ספר התורה' ולקרוא את ה'קרי' מתוך ה'כתיב' הגם שאינו רואה את אשר הוא אומר, כי בא לומר לנו, עיין היטב ואז תראה שאין זה כפי שנראה לך רק טובה וברכה.

לה. הצדיקים לבית אמשינוב זי"ע היו מברכים א גוטען אחרית שנה, שגם ה'אחרית שנה' תהיה בטובה...

לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום, בעל השדה ניגש אל הגאון שישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנזק שגרם החמור.

הרי הדברים מבהילים! כל תורתו העצומה של הגאון מוילנא לא היתה מצילה אותו מדינה של גיהנום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני!" ובסך הכל לגאון היתה סיבה טובה לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר על גוי.

מה נענה אנן, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת! הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות! (יחי ראובן)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל (כח, מז)
יש מדרש על פסוק זה "זהו עונג שבת", וצריך ביאור. מובא בשם הרה"ק מאוסטרופלי, על הפסוק "עין תחת עין" שדרשו בזה חז"ל שצריך לתת ממון, וביאר שזה מרומז בפסוק שתחת האותיות "עין" אחרי הע' - פ'. אחרי הי' - כ'. ואחרי ה' - ס'. אותיות כסף. כעין זה כתב כאן בספה"ק "אגרא דכלה", שנרמז בזה שלא קיימו עונג שבת כמו שצריך, ונרמז בפסוק תחת אשר - האותיות שאחרי "אשר" אחרי הא' - ב'. אחרי הש' - ת'. ואחרי ר' - ש'. אותיות שבת. (אגרא דכלה)

בשם הרה"ק מקאצק זי"ע מובא, שפירש "לא עבדת את ד' אלוך - בשמחה". שעשית את העבירות בשמחה עם 'גישמאק', וזה העונן החמור. **והשיב ה' מצרים באניות (כח, מז)**
נשאל הגר"ח קנייבסקי שליט"א, מהי ההדגשה "באניות"?

והשיב, שיש במדרש איכה (פר' ד' ס' כ') "פעם אחת באו שונאים על ישראל, ושלחו ישראל שלוחים אצל פרעה נכה, כשהוא מפרש בים הגדול (פרעה נסע אז באניה בים הגדול). רמז הקב"ה לשלדותיהן של המתים הטבועים בים (שיצופו על פני המים), והיו שטין על פני המים, (כשראו זאת המצרים) אמרו המצרים שבספינות אלו לאלו: מה טיבן של שלדות הללו? אמרו להם: אבותיהם של בני ישראל אלו, תחת אבותיכם המצרים עמדו, ועמדו (בני ישראל) והטביעו אותם במים. אמרו שרי הצבא המצריים: וכך עשו בני ישראל לאבותינו ואנחנו הולכים ומסייעין להם? מיד חזרו" (המצרים בספינותיהם למצרים) ע"ש. וזהו הקללה, שהרי אפשר ליקחן למצרים גם שלא דרך הים, ו"באניות" היינו דרך הים, כדי שיהיה הנ"ל. (סיחה)

גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתוב בספר התורה הזאת (כח, טא)
איתא במדרש, "גם כל חלי וכל מכה אשר לא כתובה בספר התורה הזו - זה מיתת צדיקים", (הובא ביערות דבש ח"א דרוש ד') והיכן זה נרמז? תירץ על זה הגאון רבי בצלאל ראנשבורג מוילנא שהכוונה כי בכל ספר מחמשה חומשי תורה תמצא מיתת צדיקים, בספר בראשית - מיתת האבות הק', ועוד. בספר שמות - וימת יוסף וכל אחיו. בספר ויקרא - מיתת נדב ואביהו. בספר במדבר - מיתת אהרן ומרים. אבל בספר דברים לא נזכרה מיתת שום צדיק. והגם שנאמר בסוף התורה "וימת שם משה" ב' תשובות בדבר: א' שבעת שאמר משה הפסוק "גם כל חלי" עוד היה חי. ב' הלא מרע"ה אשר הי' עניו מאד, בטח לא החזיק עצמו לצדיק... וזה שאמר גם כל חלי אשר לא כתוב בספר התורה "הזאת" כלומר בספר דברים, זה מיתת צדיקים. (מגד ירחים)

עוד יש מפרשים בזה, שהנה כתיב (ישעי' סג, ט) "בכל צרתם לו צר", ויש בזה "קרי" ו"כתיב", שה"קרי" הוא לו צר, וה"כתיב" זה לא צר. ובדרך כלל הרי הולכים לפי ה"קרי" שהקב"ה משתתף בצרותיהם של ישראל. אבל במיתת צדיקים, הרי "יושב בערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק", וזה צער רק לנו ולא לשכינה. א"כ לגבי מיתת צדיקים זה הולך לפי ה"כתיב" שלא צר. וזה הפשט "מכה אשר לא כתיב" שהולכים לפי ה"כתיב" "אשר לא צר" - זה מיתת צדיקים. (מפרשים)

וענית ואמרת לפני ה' אלקיך ארמי אבד אבי (כו, ה)

פירש רש"י: בקול רם. יש לפרש על פי מה דאיתא במסכת ברכות שאסור להגביה קולו בתפלתו, לפי שנראה מקטני אמנה שסובר שאין הקב"ה עונה לחש ובוחר לבבות ומחשבות חס ושלום. והנה לפי זה אם אדם אומר בתפלתו דבר שנודע מזה לכל העולם שהקב"ה בוחן לבבות ויודע מחשבות, אזי רשאי להתפלל בקול רם.

והנה כאן הוא אומר "ארמי אובד אבי" שלבן ביקש במחשבתו לעקור את הכל, וה' הצילנו מידו, שהיה יודע את מחשבתו, ובחן את לבבו. ואם כן ככהאי גוונא רשאי לומר בקול רם. וזה הוא שפירש רש"י וענית ואמרת בקול רם וקשה הלא אסור להגביה קולו בתפלתו לזה אמר ארמי אובד אבי משום הכי מותר להגביה את קולו. (חנוכת התורה)

לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי (כו, יג)

איתא במדרש (פר' עקב) שפעם בא רבי פנחס בן יאיר לעיר אחת ושאלוהו אנשי העיר עצה על העכברים שאוכלים להם את התבואה בכמויות מופרות, וענה להם שכנראה אינם זהירים בהפרשת תרומות ומעשרות, ואכן תיקן את דרכם ונפסק המכה.

עוד יש בגמ' (הוריות יג, א) שהאוכל ממה ששיירו העכברים משכח את תלמודו. לפי"ז הפשט בפסוק, "לא עברתי ממצותיך" - דהיינו שהקפדתי לעשר כמו שנדרש. ולכן "ולא שכחתי" כי הרי לא הגיעו אלי העכברים... (מפרשים)

השקיפה ממעון קדשיך (כו, טו)

כתב רש"י "השקיפה ממעון קדשך - עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם", מדוע הביא רש"י דוקא הברכה של ונתתי גשמיכם?

ואפשר לומר על פי מה שאמרו חז"ל במסכת תענית "בעוון צדקה, שפוסקים ואינם נותנים, גשמים נעצרים", לכן, כאשר אמר "עשיתי ככל אשר צויתני" שקיימתי מצות מתנת עניים, אם כן סרה הסיבה של עצירת גשמים, לכן מבקשים שיעשה הקב"ה מה שהבטיח ונתתי גשמיכם בעתם. (ילקוט הגרשוני)

והיית רק למעלה ולא תהיה למטה כי תשמע אל מצות ה' אלקיך אשר אנכי מצוך היום לשמר ולעשות (כח, יג)

צריך להבין למה כפל הכתוב לומר שלא תהיה למטה, הרי כבר אמר והיית "רק" למעלה? עוד יש לדקדק שהמילים "כי תשמע וכו'" מיותרים לכאורה שהרי כל הפרשה עוסקת בעושיין רצונו של מקום?

ואפשר לבאר לפי דברי הגמרא (ברכות ה, א) "לא כל אדם זוכה לשתי שלחנות" (להיות תלמיד חכם ועשיר), והטעם, כי רצה ה' לזכות את ישראל שלא יאכל עולמו בחייו בעוה"ז, ולכן מי שהוא למעלה בענייני עוה"ז מוכרח על פי הרוב שלא יהיה לו במעלה בענייני עוה"ז, כדי שלא יקופח קצת משכרו, וכדברי חז"ל (קידושין לט, ב) "שכר מצוה בהאי עלמא ליכא",

אמנם, מצאנו בפסוק "ובאו עליך כל הברכות", ששמע שיש כן שכר בעוה"ז, אלא שמה שמשלם ה' שכר לאדם הוא בעד מה שהוא עתיד לעשות מצוה, על ציפיתו לעשיית המצוה, ועדיין לא עשאה, שכר זה ניתן גם בעוה"ז. א"כ יש די בשכר זה שיהיה גם בענייני עוה"ז למעלה, ושכר המצוה עצמה לא יקופח, וזה שהבטיח והיית רק למעלה בכל ענייניך, ולא תהיה למטה כלל אפילו בענייני עוה"ז, ולכן ממשיך הכתוב ואומר שאם תשאל איך יתכן שיקבל שכר בעוה"ז, זה יהיה "כי תשמע" לשון עתיד, שעדיין לא עשית את המצווה. **ומדוקדק בזה מה שסיים "אשר אנכי מצוך היום לשמור" מלשון "ואביז שמר" שימתין האדם תמיד מתי תבוא מצוה זו לידי ואקיימנה, ובזה נתרבה שכרו יותר על העתיד ויספיק המעט השכר ההוא לכל טוב עוה"ז ויזכה לבי שלחנות. (עפ"י ערבי נחל)**

ארור מכה רעהו בסתר (כז, כד)

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר". ידוע הסיפור על הגאון מוילנא זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה. הגוי, שראה

רבנות, תפתחו משנה בביכורים, תפתחו רמב"ם בהלכות ביכורים, מה היה סדר הביכורים?

אדם היה רואה תאנה שבכרה, היה קושר עליה גמי, היה רואה רימון שבכר, היה קושר עליו גמי. אבל האדם הזה, אם הוא היה גר בצפת, או גר באחד המושבים בצפון, אם הוא היה צריך לעלות לירושלים, הוא היה מושבית את עצמו ממלאכה שבועיים ימים, או לפעמים חודש ימים, כי אסור ללכת לירושלים, יותר משתי ידות ביום. הולכים בכנופיה, כל אנשי מעמד, מתכנסים לעירו של מעמד, יש שור שהולך לפניו, חליל מנגן, וכל הדרך שרים {תהילים קכ"ב, א} שמחתי באומרים לי בית ה' נלך

אדם שיש לו בחצר, כמה עצים, עצים של רימונים, עצים של תאנים, הוא אפילו לא חקלאי, מושבית עצמו ממלאכה.

הוא עובד בתור חייט, בתור סנדלר, הוא סוגר את העסק שלו לחודש ימים, עולה לירושלים עם כמה רימונים או תאנים, וכשאלתו של האלשיך הקדוש – מה כל החרדה הגדולה הזאת, על מה שאדם מביא פחות משהו פרוטה, ומשבית עצמו ממלאכה חודש ימים, למה?

כי עיקר המצוה של הבאת ביכורים, באה לבטא את ענין הכרת הטובה.

אדם בא להכיר טובה, על תאנה ורימון. אדם כזה ידע להגיד תודה רבה, על השפע הגדול שהקב"ה נתן לו.

אומר הגאון ר' עקיבא איגר, בביאורו לפסוק שאנחנו אומרים אותו {תהילים נ, כג} **זובח תודה יכבדני ושם דרך אראנו בישע אלקים.**

זובח תודה – אדם שיודע להגיד תודה, על מה שהוא מקבל מהקב"ה, הוא שם לעצמו דרך, שיראה בישועת ה'. הקב"ה יושיע אותו.

לכן, כשאדם מביא ביכורים, הוא יכל לבוא ולעמוד בעזרה ולהגיד – ריבונו של עולם, אני לא זז מפה, עד שתעשה את צרכי היום. למה??

זובח תודה – אדם שיודע להגיד תודה, אדם כזה יכל לבוא ולדרוש מהקב"ה, כי הקב"ה אומר **שם דרך אראנו בישע אלקים**, אדם כזה, מובטחת לו הישועה מהקב"ה.

כותב רבינו יונה {שערי תשובה, שער רביעי} – וכן בענין ההודאה על הטובה נאמר {תהילים נב} אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידך. פירשו – אודך על הטובה שעשית עמדי. ובעבור זה אקוה להתמדת טובתך. ונאמר {שם קטז} כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא {שם} צרה ויגון אמצא ובשם ה' אקרא.

אם אלה פני הדברים, נוכל להבין יסוד נפלא, בסדר העבודה שלנו, שנתחיל לומר אותם, בע"ה החל מראש השנה, ועד למוצאי יום הכיפורים.

סדר התפילה שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה, להוסיף בתפילה, בימים הנוראים ובעשרת ימי תשובה, כמה וכמה תוספות. יש תוספות שמעכבות, שזה "המלך הקדוש", אם לא אמר, חוזר, ומשם ואילך, לא חוזר. "המלך המשפט" לא חוזר, וארבעת התוספות הנוספות, לא חוזר.

מי ששם לב, הסדר של הבקשות מתחיל בהתחלה במינימום – **זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים, כתבנו בספר חיים למענך אלקים חיים**, מבקשים את המינימום – חיים.

אמנם זה לא מינימום, אלא מקסימום, אבל מבקשים את המינימום שבחיים. משם ואילך, באה הבקשה – **מי כמוך אב הרחמים זוכר יצוריו לחיים ברחמים.**

מקודם ביקשתי רק חיים, איזה חיים?

יש כל מיני סוגים של חיים – יש בני-אדם שנקראים חיים, אבל רח"ל הם צמחים, אבל זה חיים מינימליים.

אז אנחנו מבקשים – ריבונו של עולם, אני מבקש ממך מינימום של חיים, אבל חיים ברחמים.

רחמים, פירוש הדבר, שאני יוכל ללכת על הרגלים, שאני יוכל לאכל לבד, לשתות לבד, ואני יוכל ללמוד לבד – זה חיים ברחמים.

ובסוף התפילה, פתאום הוא אומר **ומכתוב לחיים טובים כל בני בריתך.** הוא כבר דורש! לא רק חיים ברחמים, אלא חיים טובים!

ריבונו של עולם, אולי אני יסביר למה אני מתכוון **"טובים"** – **"ובספר חיים ברכה ושלום ופרנסה טובה וישועה ונחמה וגזרות טובות..."**

מאיפה פתאום אתה מקבל כאלה שריים? לפני עשרים דקות, ביקשת רק קצת לנשום בלי בלון, פתאום יש לך רשימה, ואם זה לא מספיק, יש אחרי זה, עוד 44 "אבינו מלכנו", מאיפה בא לך האומץ הזה???

התשובה פשוטה מאוד – בהתחלה, אתה רק מבקש, אחרי שאתה אומר מודים אנחנו לך על חיינו המסורים בידך...

אדם שיודע להגיד 'תודה רבה', ולהשתחוות לקב"ה, אם אדם בא בצורה הזאת, זה כמו שהוא הביא ביכורים.

מביא ביכורים ואומר "איני זז מכאן, עד שתעשה בקשתי היום". למה?

כי אתה יודע להגיד 'תודה רבה'.

אדם שיודע להודות לקב"ה, אדם כזה יכל לבקש!

לכן, רבותינו בישיבה, תמיד היו אומרים, שכל אחד ואחד, כשמגיעים העשרה ימים האחרונים לפני ראש השנה, כל אחד צריך לשבת עם עצמו, לא לחכות לסדר התפילה, שעה ביום לפחות, ולעשות חשבון נפש עם עצמו. הקב"ה נתן לך שנה שלמה ב"ה, אתה חי ב"ה, פרנסה, בריאות... על כל דבר ודבר אפשר להודות.

ואילו פינו מלא שירה כים ולשונו רנה כהמון גליו ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלקינו... כמה בן-אדם צריך להודות! ב"ה יש לו פרנסה, יש לו אישה, ילדים, נחת...

הרי על כל רגע, אנחנו צריכים להודות ולהלל, ולכן, העשרה ימים האלה שנותרו לנו עד ראש השנה, ודאי שכל אחד צריך לתפוס את עצמו, כמה דקות ביום, 10-20-30 דקות, לשבת ולהודות לקב"ה, לא רק בסדר התפילה! (ברוך שאמר)

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (כח, י)

מה פירושה של ברכה זו?

אומרת על כך הגמרא (ברכות ו, א): "תניא, רבי אליעזר אומר אלו תפילין שבראש".

מסופר שבאחד הימים, כאשר רבינו הגר"א ז"ל היה שרוי בעיצומה של הגלות שערך, הנתנפלו שוודים על בעל הבית שבו התארח. הוא שמע צעקות נוראות ומיהר לצאת מחדרו, לברר את פשרן. כשראו השוודים את התפילין, תיכף ומיד הניחו לבעל הבית וברחו בבהלה מרוב פחד.

לאחר שנגרע, שאל בעל הבית את הגאון: "מה הוא הדבר שעשית? איך גרמת להם שיברחו מרוב פחד?". האכסנאי ההוא עדיין לא ידע עם מי יש לו עסק, הוא לא הבין שמדובר ברבן של כל בני הגולה, וחשב שהוא סתם אורח, ולכן הקשה: "איך זה יכול להיות?".

אמר לו הגאון: "הרי זה מפורש בכתוב 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך'..."

עכשיו בעל הבית בכלל לא הבין, והוא חזר והקשה: "אם כן למה מהתפילין שלי הם לא נבהלו? מה יש בתפילין שלך שהבריח אותם?".

השיב לו הגאון: "רבי אליעזר הגדול לא אמר: 'אלו תפילין שעל הראש', אלא: 'אלו תפילין שבראש', הם לא התיראו מהתפילין שעל ראשי, אלו אינן שונות משלך, הם נבהלו ונרעשו מהתפילין שבתוך הראש שלי..."

תפילין שבראש צריכים להיות כמו שאומרים ב"לשם יחוד" שלפני הנחת תפילין: "ועל הראש נגד המזח, שהנשמה שבמחיה עם שאר חושי וכוחותי, כולם יהיו משועבדים לעבודתו יתברך". כשבתוך הראש מונחים התפילין, כשהמח כולו משועבד לעבודתו יתברך – עמי הארץ רואים זאת ומתיראים.

מסופר על הרב מפוניבז' זצ"ל, שנסע פעם עם ה"חזון איש" זצ"ל במונית באחת הערים בארץ. בימים ההם עוד לא היה חשש כל כך גדול מנסיעה בשכונות ערביות, ואכן, בדרכם חלפו שני גדולי הדור באחת מן השכונות הללו. אלא שבדיק אז טמנו כמה פרחים מארב למונית, והחלו לידות לעברו אבנים. הנהג חשש מאוד מפניהם, אבל ה"חזון איש" ביקש ממנו לעצור. הוא פתח את הדלת, ונהג המונית נזעק בבהלה: "הרב, הזהר נא, הרי הם עלולים לפגוע בכם". אולם החזון איש לא שמע לאזהרותיו, הוא יצא ונעמד מול הנהגים הפוחזים, ומיד כשראו אותו – ברחו משם כולם כל עוד נפשם בם.

שמעתי מרבי אלקים שלזינגר מלונדון, שהיה מקרה עם בת ממשפחה חילונית שחפצה לחיות חיי תורה. היא הוטרדה בפנימיה של מוסד לבנות, והשלטונות ראו בכך ענין חמור מאוד, ממש כמו חטיפה, ממש כמו בפרשת יוס'לה שוכמכר הידוע.

במהלך החקירה, היו אמורים חוקרים להגיע לביתו של מרן החזון איש, כדי לחקור אותו בענין. הם חשדו בו שיש לו יד בכל הפרשה, וחשבו אפילו להאשים אותו בחטיפה.

סיפר רבי אלקים, שכאשר השוטרים היו בחוץ, הוא פנה אל החזון איש והודיעו על כך שהם שם.

אמר לו החזון איש: "צא ואמור להם שילכו מאכן". אולם רבי אלקים חשש מהם ואמר לחזון איש שהוא מפחד מפניהם. אמר לו החזון איש: "אתה מפחד, אבל אני לא מפחד". והוא בעצמו קם ויצא מביתו אל החצר.

ברגע שהם ראו אותו, לקחו השוטרים את רגליהם והסתלקו משם... פשוט ברחו מרוב פחד.

זהו זה. כך מתגשמת הברכה: "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך". וכדברי רבי אליעזר הגדול "אלו תפילין שבראש" שכשהתפילין בתוך הראש – הרואים מפחדים ומתיראים.

(יחי ראובן)

ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך כי באתי אל הארץ אשר נשבע (כו, ג)

ענין הכרת הטוב נלמדת מפרשתנו כמו שכתב רש"י מהספרי "ואמרת אליו – שאינך כפי טובה".

בספר ציוני תורה מביא, ישנה שאלה מפורסמת, לפי דברי ה'חינוך' שכתב במצוה שלא לנקום וזה לשונו: "שלא לנקום, כלומר שנמנענו מלקחת נקמה מישראל. והענין הוא כגון ישראל שהרע או ציער לחבירו באחד מכל הדברים. משרשי המצוה, שידע האדם ויתן אל לבו כי כל אשר יקרהו מטוב עד רע, הוא סיבה שתבוא עליו מאת השם ברוך הוא, ומיד האדם מיד איש אחיו לא יהיה דבר בלתי רצון השם ברוך הוא, על כן כשיצטוו או יאביחו אדם ידע בנפשו כי עוונותיו גרמו והשם יתברך גזר עליו בכך, ולא ישית מחשבותיו לנקום בנפשו כי הוא אינו

סיבת רעתו, כי העונן הוא המסבב, וכמו שאמר דוד עליו השלום (שמואל ב' ט"ז, י"א) הניחו לו ויקלל כי אמר לו השם יתברך, תלה הענין בחטאו ולא בשמעי בן גרא. ועוד נמצא במצוה תועלת רב להשביט ריב ולהעביר המשטמות מלב בני אדם, ובהיות שלום בין אנשים יעשה השם שלום להם".

לפי דברי החינוך, צריך להבין למה חלה עלינו חובת הכרת הטוב כלפי האדם המטיב לנו? הרי הוא רק שליח להביא את הטובה? אלא, שיש לדעת שמידת "הכרת הטוב" היא מהדברים שאפשר להגיע איתם גבוה עד לרקיע. שהמסגל את נפשו להכיר טובה לחבירו על כל טובה וטובה שמקבל ממנו, הוא נוכח יותר ויותר בכל פרט קטן שהשני עושה בשבילו, ומודה לו.

מסופר (מובא באוצרות התורה) על מרן הסטייפלר זצ"ל שהיה נוהג פעמים רבות לנסוע לפתח תקוה ולבקר אצל אדם אחד זקן, כשנשאל מדוע עושה זאת ולא חס על זמנו? השיב: בצעירותי שלמדתי בישיבה, אותו אדם היה מעיר אותי בחצות אם הייתי נרדם וחייב אני לו הכרת הטוב...

וכן היה לו קביעות לנסוע אל אדם אחד שהיה לו יד בעלייתו לארץ ישראל בכל ערב ראש השנה, ולאחל לו שנה טובה, וכפי שידוע זמנו היה יקר לו יותר מכל הון שבעולם, ואע"פ כן עשה זאת משום שחייב הכרת הטוב אין ערכה פחות מזה...

ישנו סיפור פלאי בירושלמי (מסכת תרומות מד, ב) שיהודי אחד הזמין את הרב לאכול אצלו סעודה. בהגיע הרב לסעודה הופתע מאוד לראות שאת מי בחר היהודי להושיע על ידי הרב? לא פחות ולא יותר מאשר את... כלבוא הרב, שכמובן הרגיש מאוד מבוזז פנה אל היהודי ושאל אותו: וכי הזמנת אותי כדי לביישני? ענה לו היהודי: שהרב ביני אותי, כלב זה, אינו "סתם כלב"... מה הכוונה? מספר היהודי לרב: "אשתי נשארה בבית לבדה ובאו נכרים לתופסה, והכלב התנפל עליהם פצע אותם והבריח אותם, ובכך ניצלה. וכעת אני משלם "הכרת הטוב" לכלב, ומכבדו לשבת ע"י הרב. ע"כ".

ומאידך, המקשה את ליבו שלא להכיר בטובה שמקבל מחבירו יכול להתדרדר עד עמקי שאול של רשעות וכפיות טובה.

כמו שמספרים על אחד הצדיקים שעשה טובה לאיזה יהודי, ולאחר מכן שיגר לו אבן קטנה, שאל היהודי למה שלח לו אבן? ענהו, שכשתרצה לזרוק עלי אבן בעבור הטובה שיהיה לפחות אבן קטנה...

כמו"כ היה פעם איזה צדיק שהגיע לעיר אחת, וזרקו עליו אבן גדולה, אמר "איני מבין מי זרק ולמה זרק, שהרי איני זוכר שעשיתי לאחד מהעיר טובה גדולה כזאת..."

ישנו סיפור ידוע על עיירה מסויימת שהתגורר בה עני מרוד בשם "שמערל", שמערל זה, היה מקבץ נדבות ואוכל לחם חסד, עד שהתרגל רק לקבל מאחרים. ביום מן הימים פנה אליו יהודי אחד מתושבי המקום עם הצעה, וכך אמר לו: "אני מוכר כרטיסי הגרלה, הגרלה נערכת פעם בחודש בעיר הגדולה, ואני משמש כנציג של "מפעל הפיס", קונים אצלי כרטיסים ואני מביא את הכרטיסים להגרלה הגדולה, אולי תנסה את מזלך ותקנה כרטיס במחיר 5 זלוטי, ואולי תזכה".

שמערל שהתרגל רק לקחת, כמובן לא הסכים לבזבז 5 זלוטי על זה. המוכר ריחם עליו ואמר לו "תראה שמערל, אני מוכן להלוות לך את ה-5 זלוטי, ונעשה הסכם כזה: אם לא תזכה, הכסף יהיה על חשבוני ולא תצטרך להחזיר לי, ואם כן תזכה תחזיר לי את ה-5 זלוטי", לזה כבר הסכים שמערל.

אחרי חודש, נסע המוכר לעיר הגדולה, שם נערכה ההגרלה, וכמובן מי זכה? שמערל העני!

המוכר לקח את כל הכסף, ונסע בחזרה לעיירה, כשבליבו הוא חושב איזה "רעידת אדמה" הולכת להיות בעיירה כשיוודע דבר זכייתו של שמערל ה"עני". עד שהגיע המוכר אל העיר, כבר ירדה החשיכה, וכבר נהיה מאוחר בלילה. אולם, המוכר החליט שאינו יכול לחכות עם הבשורה עד מחר, וילך עתה בלילה לבשר לשמערל על הזכייה.

הימים היו ימי חורף, בחורף היה שלג וגשם וקור עז, המוכר השתרחק לקצה העיירה לבקתתו של שמערל. הסתובב וחיפש עד שמצא את הבקתה העלובה, נקש בדלת, ולא קיבל מענה, נקש שוב ושוב, יותר ויותר חזק, עד שלבסוף ענהו שמערל ושאל מה הוא רוצה, צעק לו המוכר "יש לי הודעה משמחת מאוד עבורך, אבל קודם כל תעשה טובה ותפתח את הדלת כי אני עומד לקפוא", שמערל לא זע ממקומו. המוכר מתחנן אליו שוב, והוא בשלו "אני יושן עכשיו!", צועק לו המוכר: "שמערל תדע לך שזוכית בהגרלה הגדולה!", כאן, כבר שמע את פסיעותיו של שמערל מתקרבות את הדלת. שמערל פותח את הדלת, ופונה אל המוכר בכעס: "אינך מתבייש? את הגביר של העיירה אתה מעיז להעיר באמצע הלילה!?!... הוא אשר דיברנו, שמי שאינו מכיר טובה לחבירו, מסוגל להגיע לכדי רשעות.

ה'חינוך', עצמו במצוות כיבוד אב ואם מאריך שאם אין אדם מכיר טובה להוריו שגידלוהו לסוף גם אינו מכיר טובה להקב"ה, וכמו שאמר חז"ל (משנת ר"א פ"ז) "כל הכופר בטובתו של חבירו לסוף כופר בטובתו של הקב"ה".

והנה אחד היסודות בעבודת השם, הוא עניין הכרת הטוב שעל ידה מרגיש האדם חובה כלפי הקב"ה על כל טובותיו שבכל נשימה ונשימה וכל מה שמקבל ממנו ית' במתנת חינוך, ואם יתברר אצל האדם עניין הכרת הטוב, ממילא ירגיש חובה בנפשו לעשות מצוות השי"ת וק"ו שלא לעבור עבירות ולהיות ח"ו כפוי טובה.

אשר על כן, באו חז"ל ואמרו, הן אמנם שכל מה שמגיע אליך הוא מאת השי"ת ולכן אין לראות בשליח גורם מסויים ולכן אסור ג"כ לנקום כנ"ל. אבל לעניין הטובה, אמת שהמטיב הוא רק שליח, אבל מוטלת עליך החובה להכיר לו טובה אך ורק כדי להכשיר את נפשך אתה, ובשביל לחדד אצליך את מידת הכרת הטוב, בכדי שיועיל לך בענייני עבודת השי"ת.

ובזה מובן מאוד מה שמצאנו חובת הכרת הטוב כלפי דוממים, כמו שמצאנו אצל משה רבינו שלא הכה את הים, ונשאלת השאלה וכי הים מרגיש שגמלת לו רעה תחת טובה? אבל ביסוד הנ"ל מובן שכל הסיבה הוא בשבילך ולא בשביל המיטיב לך.

נקודה נוספת שמתבארת בזה, הוא, שאין לתבוע מהשני שיכיר לך טובה על מה שהטבת עמו. ישנם אנשים שמטיבים לזולתם ויושבים ומצפים לגמול שכר, ובאם הלה אינו מטיבם כפי מחשבתם, באים בטענה שלא יהיה השני "כפוי טובה". ותביעה כזאת אינה מוצדקת בעליל. שכן מה שהגיע טובה לזולתם הוא בגלל שכך רצה הקב"ה, ויש לך להודות לד' שזכית שיהיה לך חלק בזה ומגלגלין זכות ע"י זכאי, אבל מה שההוא מחוייב להכיר לך טובה זה חשבונות הפרטי בלבד, וכאמור למעלה, שהרי לפי האמת יש לו להכיר טובה אך ורק להקב"ה ולא לשליח, אבל לצורך עבודת השם שלו יש לו להכיר טובה למטיבים לו. וא"כ, כמו שאינך מתעניין בעבודת התפילה שלו ובלמוד התורה שלו, כיוון שאתה מבין שזה חשבון שלו שלא קשור אליך, באותה מידה אינך אמור להתעניין ב"הכרת הטוב" שלו.

(צינוי תורה)

ית' ה' את אויביך הקמים עליך נגפים לפניך (כח, ז)

נס ההצלה של יהודי מקנס

בהתגשמותה של ברכה זו ראו בני מקנס שבמרוקו, בזכיתם בנס ובפלא שהתרחשו עבורם מן השמים, והוכיחו להם כי לא יטוש ה' עמו ונחלתו לא יעזוב. כפי שמובא בהגדה ש"פ "אבותינו ספרו לנו":

צורף זהב היה באלכסנדריה, שהיה גם איש חסד וכן תורה. הוא גידל בביתו יתום כבן עשר, שאיבד את אביו ואת אמו בנסיבות טרגיות.

הצורף לימד את היתום את מלאכת הצורפות, ובלילות ישב ולמדו תורה, והלה עשה חיל בעמלו, עד שהפך לאיש תלמיד חכם ויודע ספר, ולצורף מומחה. אולם, כעבור שבע שנים, חש בעדינותו, בקינאת בני הצורף אליו, והחליט כי הוא מבוסס דיו, כדי לעמוד ברשות עצמו ולעזוב את בית מטיבו, ותוך זמן קצר שב למקנס, עיר הולדתו.

בבואו לשם מצא את העיר כולה נכובה.

במקנס התגורר "סריף" שפירושו: 'חכם דת' ערבי, מצאצאי מוחמד, והיה האיש נכבד ונערץ על המוסלמים. במשך כל ימות השבוע נהג להתבודד במסגד, ובימי שישי, ימי השבתון שלהם, היה נעלם ואיננו, ורק לקראת הערב היה מתגלה לפתע בתוך ביתו, ומברך את כל נכבדי העיר.

למאמיניו סיפר, שמלאך בא ונטלו ל"מכה", שם הוא משתתף בתפילה המרכזית ב'כעבה', וזוהי להתגלות הנביא המדבר איתו פה אל פה.

בין המעריצים הרבים היה גם המלך, שהיה זוכה לשמוע מפיו תיאורים מדויקים ומפורטים אודות המתרחש במכה, כשהסריף מוסיף, כביכול, בשם הנביא, והשמעות רבות על היהודים, שבמהלך השנים גרמו למלך להחליט על הטלת מיסים וארנונות, ענשים כבדים על כל מעשה קל, ולבסוף גם על גירוש של כל היהודים מעל פני הממלכה.

הצעיר הצורף, ששמו היה 'יצחק אבן לחסן', שמע על הגזירה הנוראה מיד עם בואו ועד מהרה נצנץ רעיון במוחו.

הוא הסתגר בחדרו ויצר שני עגילים מזהב טהור. שני העגילים היו עשויים מלאכת מחשבת ומשובצים באבני חן לתפארת, עין לא ראתה כיפיים.

לאחר מכן נטל יצחק עגיל אחד ועלה אל המלך להגישו כתשורה. המלך התפעל מאוד מן המתנה היפה והעניק את העגיל מתנה לאשתו המלכה. המלכה שהתלהבה גם היא מן המלאכה המיוחדת, העוותה לבסוף את פניה ואמרה: "מה אוכל לעשות בעגיל אחד? יש לי שתי אוזניים, ועליך לרכוש עבורי גם את העגיל השני".

המלך שלח לקרא לצורף, וכשהלה הגיע אמר לו: "כעת אני מאמין לכל מה שאמר לי הסריף שלי אודותיכם... אתה סוחר מפולפל וערמומני, נתת לי עגיל אחד במתנה, כדי שאהיה חייב לקנות ממך בכסף מלא את העגיל השני".

התנצל הצורף: "אל נא יפיל עלי המלך אשמה. עגיל זה הוא עתיק יומין, ואין בעולם אמן שיעשה כדוגמתו. פעם כשהייתי ב'מכה' עם ידיד קרוב, הגיע צמד העגילים הלז אל ידינו ואנו שילמנו עליו מחיר עצום, חברי נטל עגיל אחד, ואני נטלתי את זה. אם ירצה המלך, אכתוב לשותפי השני שבמכה מכתב, והסריף, אשר פורח לשם בקפיצת הדרך מידי שבוע, יוכל למסור לו את המכתב ולקבל את העגיל השני. ביום שישי בערב, לבטח כבר יהיה העגיל השני בידי המלכה..."

המלך שמח על הצעה, ובו במקום הורה לו לכתוב את המכתב, קרא לסריף ופקד עליו למסור את המכתב במכה ליהודי המיועד.

הסריף הבין כי הוא נפל בפח שטמן לו הצורף היהודי, אך כבר לא היה יכול לסגת... בליט ברייה נטל את המכתב, טמן אותו בין קפלי גלימתו, והבטיח למלך למלאות את השליחות.

הוא התחקה אחר עקבותיו של הצורף, ומיד כשנכנס הלה לביתו, מיהר לנקוש על דלת הבית, נפל להגליו ושאל: "מה עוללת לי?".

"עמוד על רגליך" – השיב לו היהודי – "עשיתי לך בדיוק כפי שמגיע לך על מה שעוללת ליהודי המדינה, הלעטת את המלך בכזבים, ואני אוכחי לו ולעולם כולו כי רק שקר דיברת!".

הסריף יבב וביקש את רחמיו. "המלך ירהגני, וההמון יסקלני", מלמל בין בכי לבכי. "ולך היו רחמים על כל ההמון שאתה התכוונת בזדון להשליכו מן הבית? וכי הרהרת אודות הסבל שיהיה על הזקנים והטף לעבור בגללך?" הטיח בו היהודי.

הסריף הבוכה הכה על ליבו, הביע את חרדתו והבטיח לתקן אשר עיוות. הצורך ביקש ממנו לרשום כתב הודאה בו הוא מצהיר כי כל דבריו שקר וכזב הם, וכי מעולם לא דאג למכה ולא פגש מלאך.

תחילה ניסה הסריף להתחמק מן העניין, אולם הצורך הודיע לו כי לא יעשה שימוש בכתב הודאה זה, אם יצליח לשכנע את המלך, לבטל את רוע הגזירה, ולשמע הדברים נעתר הסריף ורשם את המכתב.

הצורך נתן בידו את העגיל, ולאחר שהסריף הודה לו בשם כל הקדוש והיקר לו, כתב את כתב ההודאה וחתם עליו בחותמו האישי, פנה הלה והלך לדרכו.

באותו יום שישי אחר הסריף לשוב ממכה... כששב לבסוף, הודיע כי היה לו עניין דחוף להסדיר בשם המלך, ועד מהרה כבר הגיע לארמון המלוכה, כשהעגיל השני בידו, לשמחת המלך והמלכה.

"ומה אמר הנביא הפעם?" התעניין המלך, כשנרגע מעט.

"הפעם אמר לי כי לפני יומיים פגש בו אברהם העברי והפציר בו שייטיב עם בני העם היהודי, צאצאי יצחק בננו, ולכן הורה לי להורות לך, לבטל מיד את רוע הגזירה ולהיטיב להם ככל יכולתך".

המלך עשה זאת מיד – יהודי מקנס נשמו לרווחה. (ומתוק האור)

והיו בך לאות ולמופת (כח, מז)

בתוך הקללות מופיע פסוק זה, כדי לומר שגם באמצע המצבים הכי קשים רואים את יד ד' באותות ובמופתים.

מעשה כזה מובא בספר "בנאות דשא" (פרשת שמות) שכתב ששמעו בעצמו מבעל המעשה:

"את הסיפור הבא שמעתי מבעל המעשה עצמו, כאשר נקלעתי לסעודת הודי שערך בעיר פריז שבצרפת, בעבור נס פרטי שהיה לו בגיא ההריגה שבטרבלינקה. היה זה בשלהי מלחמת עולם השנייה, כשכוחות הברית פלשו לשטחה של גרמניה, וימים ספורים נותרו לקץ המלחמה, שמשמעותה: שחרור מעט אסירי מחנות המוות שנותרו לפליטה.

מאן דהו, שזהותו אינה ידועה, פנה אל רב המרצחים שהיה אחראי על מחנה ההשמדה טרבלינקה, בהצעה, שיקבל ממנו הון עתק אם יענה לבקשתו, והיא: שבימים האחרונים שנותרו לפני שחרורם של האסירים היהודים, שישלכל אותם במזון משויב ועשיר כיאות למזר רעב. כמובן שהרוצח הנ"ל לא סירב להצעה מפתה זו, ונטל ממנו את כספו הרב.

והנה כבר באותו יום, לאחר הצהריים, הגיע משלוח של לחמניות טריות אל המחנה.

בעל המעשה שהיה אסיר באותו המחנה מספר, שניחוח הלחמניות הוציא אותם מאדישותם העמוקה שהיתה נחלתם. ובפרט כאשר נקראו כל האסירים להתייצב בתור ארוך לקבלת הלחמניה, שהיה נראה בעיניהם כחלום תעתועים.

כך לא נותר זמן רב למחשבה, והחלוקה התחילה. ומתוך שק גדול נשלפו הלחמניות בזה אחר זה, כשקצין נאצי מפקח על החלוקה.

אני, כשעמדתי כמעט בסוף התור, מספר בעל המעשה: הייתי מאוד פסימי. ולא האמנתי שאכן אזכה ללחמניה, מקוצר רוח. וה"אמונה" כבר הייתה ממני והלאה, ולא נותר בי אפי' שביב של תקווה, ובכל רגע שהתקרבתי קמעה בתורי, חלפה בי המחשבה שוודאי, עד שאגיע אל השק, הוא יתרוקן סופית מהלחמניות הגואלות. והנה קרה הנס! קיבלתי גם אני לחמניה טריה וריחנית.

החלטתי שאשמור אותה לשעות הערב, כדי שסוף סוף אלך לישון עם קיבה מלאה, ולא מתוך רעב מציק. בשביל התענוג הזה כדאי לסבול עוד קצת.

המציאות החדשה נטעה בי מעט בטחון, ואחרי שקלול קצר, אמרתי בליבי: מה יקרה אם אעמוד בתור פעם נוספת ואתגנב ליטול עוד לחמניה? והרי אחד מן השניים! או שאתפס כגנב ואחטוף כדור בראשי, וממילא אין לי מה להפסיד. כי טוב מותי מחיי!

ואם אצליח, הרווחתי עוד לחמניה. ובלא מחשבה נוספת עשיתי מעשה זוכיתי בלחמניה נוספת.

הפעם חשתי שזו משהו במוחי, ושככל זאת יש במי להאמין. אולי בכל זאת הקב"ה אוהב אותי. נטלתי את זוג הלחמניות והסתרתים בתוך חולצת הפיג'מה שהייתי לבוש בה. הפעם באופטימיות זהירה, נפניתי אל אחת הפינות כדי לאכול לחמניה אחת. בטרם התיישבתי על רצפת המחנה חשתי חבטה קשה על כתפי. ראיתי אותך! גנב! שתי לחמניות, הא? מיד תביא אותם בטרם אפרק את גורך.

כמובן שמסרתי אותן מיד לאכזרי זה. בתחילה חשבתי שזהו חייל נאצי, אך התברר לי שהנ"ל היה חייל רוסי שנפל בשבי הגרמני, ופשוט שדד אותי.

מאותו רגע שקעתי ביאוש ודכאון עמוק, ואמרתי בליבי: כי אנני מאמין יותר ואפסה כל תקוה. וכל מאווי היה למות! פשוט למות.

שבתי אל הדרגש הקשיח, כדי לנוח את שנת הלילה, אך הפעם עצוב יותר ומיואש יותר.

השחר הפציע, ומעט אור חדר אל הבלוק בו ישנתי. אם אפשר לקרוא לזה שינה, והעירני משנתי. אך הפעם הזו היה שונה מתמיד. שקט תעשייתי אפף את הבלוק כולו. לא שאגות של חיות הטורף הנאציות, ולא אוושת השותפים שלי לבלוק.

קמתי לראות מקרוב יותר, והנה כולם עדיין לא מגלים סימני קימה, למרות השעה המאוחרת.

ניסיתי להעיר את שכני אך לשווא. אין קול ואין עונה. ניסיתי לנענע מעט בידי, אך חשתי שהן קרות ואינן מגיבות.

בדקתי אצל שאר השכנים, אך לפתע נגלה לפני מחזה נוראי. כל אנשי הבלוק שבקו חיים לכל חי.

מיד רצתי כאחוז אמוק אל עבר הבלוק השני, והנה גם שם כולם מתים. נפש חיה לא מתהלכת במחנה. לא אסיר ולא קצין נאצי.

מה קרה? שאלתי. האמריקאים כבר התקרבו למחנה וכל הנאצים ברחו. אבל למה מתו כולם? התברר לי לאחר מכן ע"י הצבא האמריקאי, כי כל הלחמניות היו מורעלות בידי השטן הגרמני הימלר ימ"ש.

למרות שקיבל תבין ותקילין, הוא לא היה מסוגל להשאיר יהודי חי.

אז בעצם, רק אנוכי נותרתי לבדי חי. ובאורח ספונטני נפלטו ממני המילים בצעקה אדירה שפילחה את דממת המוות.

"אני מאמין באמונה שלימה בהקב"ה".

ומני אז, בכל שנה עורך אני סעודת הודי' על הנס הגדול שעשה לי ה'.

(ציוני תורה)

התוכחה ותוצאתה

נהגו שלא לעלות לתורה לקריאת התוכחה ("מגן אברהם" כח, ח בשם מהרי"ל) אלא בעל הקורא הוא המבקר תחילה וסוף ("משנה ברורה" שם, יז וב"באור הלכה" ד"ה בפסוקים), לפי ש"ברית כרותה לשפתים" (מועד קטן יח ע"א).

ויצונו בענין זה דברי הגמרא (שבועות לו ע"א), שרב כהנא הקריא לפני רב יהודה דברי המשנה, שהאומר: "יככה ה'" (דברים כח, כב) זו היא אלא האמורה בתורה. אמר לו רב יהודה: "כנה". כלומר, אמור: יכזה ה', שלא יתפרש שאתה אומר ע"י, חלילה.

ובענין זה, נספר –

אברך פנה אל הגבאי בבית הכנסת "לדרמן" בבני ברק, וביקש עליה בשבת פרשת כי תבוא. יש לו יאהרצייט, יום זכרון לאביו.

השיבו הגבאי שנזכר מאוחר, יש כמה בר מצוות וכמה חיובים, ואין עליה פנויה.

אמר שמצדו מוכן הוא לעלות לקריאת התוכחה, אינו חושש. מקיים הוא בעליותו מצות כבוד אב, שבפרוש שנינו: מכבדו בחייו ומכבדו במוותו (קדושין לא ע"ב), ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" (קהלת ח, ה). [וידועים דברי ה"נודע ביהודה" (קמא, אבן העזר י) שמותר ליבם אשה שמתו כל בעליה, "קטלנית", כי "שומר מצוה לא ידע דבר רע"].

אמר הגבאי: "נשאל את הרב".

שאל את הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, שאמר: "בשום פנים ואופן", ולא העלוהו.

לאחר התפילה, נשאל: מדוע היה כה נחרץ? הרי זו באמת מצות כבוד אב. ואם הלה אינו חושש, מדוע נחשוש עבורו!

ענה: משום מעשה שהיה. וסיפר –

אברך בן תורה נזכר בשעתו שיש לו יאהרצייט אחר אביו, וכבר נקבעו כל העליות, והסכים לעלות לתוכחה. אמר שאינו מקפיד, ולא יקפידו עמו. שאלו את אביו, [הסטייפלר] זצ"ל. והסכים.

כעבור זמן, הודיעוהו שדודו נפטר בארצות הברית, ובהיותו ערירי הוריש לו את כל הונו.

טס לארצות הברית, והתברר שמדובר בנכסים רבים והשקעות מסועפות.

זכה ליועצים מהימנים שהדריכוהו ועזרוהו להתמצא בסבך ולהשתלט על המבוכים העסקיים. נשאב לעולם העסקים ועשה בו חיל. העביר את משפחתו לבורו פארק והיה לנגיד תומך תורה ביד רחבה, השיא צאצאיו בהרחבה והמשיכו לשקוד על שערי תורה בלא טרדה.

לימים ביקר בארץ הקודש, ונכנס אל אביו. מסר לו סכום גדול לתמיכה בלומדי תורה, והעיר שברוך השם, לא ארע לו דבר מעליותו לתוכחה. אדרבה, מצות כבוד אב עמדה לו, והתעשר עושר רב.

שמע אביו, וכל גופו הזועזע: "ואז רעדט איהר, מה אתם מדברים!

התוכחה לא השפיעה!?

הרי לפניך הייתם בן תורה, ועכשיו אתם בעל הבית, סוחר פשוט!"

לכן, סיכם רבי חיים, לא הסכמתי...

החלב והפרה

עלי לדאוג לשבעה כוללי אברכים, ובהם מאות בני תורה הממיתים עצמם באהלה. שוחחתי עם גביר בארצות הברית, והתחמק באמרו שעליו לתמוך בישיבות שבארצות הברית, בגדר "עניי עירך קודמין" (יורה דעה רנא, ג). כלומר, שהלא דברים קל וחומר: אם להם אינו נותן, לי על אחת כמה וכמה!

אמרתי, שהפוסקים דנים, שיתכן ועניי ארץ ישראל קודמים לעניי עירו (יעוין חתם סופר חושן משפט יב, ולקוטי חת"ס כט), כי "לציון יאמר איש ואיש יולד בה" (תהלים פז, ה), כל ישראל נחשבים בני הארץ הקדושה. אבל לתורת ארץ ישראל ודאי יש קדימה, שהרי אין תורה כתורתה ולא חכמה כחכמתה (בראשית רבה טז, ד) ואוירה מחכים (בבא בתרא קנח ע"ב), ולכן בני ארץ ישראל עדיפים (תוספות פסחים נא ע"א). ואמרו (במדרש שם) שזהו שנאמר שהיא "ארץ זבת חלב ודבש" (ויקרא כ, כד), שנובעת היא חדושי תורה מתוקים מחלב ומדבש, כמו שנאמר: "דבש וחלב תחת לשונך" (שיר השירים ד, יא).

והיודעים אתם מה ענה לי?!

חוצפה שכזו!

אמר: "אמת שתורת ארץ ישראל משולה לחלב –

אבל הפרות הן כאן, באמריקה!"...

עניתי: "אשרי מי שידע מה תפקידו לכן אני כאן, כדי לחלוב אותך!

וכבר אמרו (פסחים קיב ע"א), שיותר משהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק" – התברר, שלא הפרה הזו...

לפני כמה שנים, ערב ראש השנה, נכנסתי לחנות ירקות כדי לקנות משהו – פתאום אני רואה אברך שניכנס בריצה לחנות, כולו מתנשף – "מה קרה, ערב ראש השנה יש לך זמן לעשות ג'וינג?!", שאלתי אותו.

"לא ג'וינג, אני חייב אננס!"

"בשביל מה אננס?!", שאלתי.

"אצלנו במשפחה זה מנהג לאכל אננס בראש השנה, ושכחתי לקנות!"

הוא ניגש למוכר – "תגיד, יש לך אננס???"

"כן"

"כמה עולה?"

50 ₪! [50] לפני עשר שנים, היה המון כסף!]

שאלתי אותו: "מה המנהג באננס?"

אמר לי: "אומרת הגמרא {מסכת ברכות נו, א} - **הרואה הונא בחלום** [דהיינו נ' אחת] **נס נעשה לו חנינא חנינא יוחנן** [דהיינו שתי נ'נים] **נסי נסים נעשו לו**, לכן אנחנו אוכלים אננס – שיהיה רצון שנסים נעשו לנו!"

כמעט שכנע אותי לקנות אננס ... בזמן שהוא שקל את הדברים, חשבתי עם עצמי ... ואז אמרתי לו: "תשמע חביבי, יש לי בשבילך פתרון – צלצל עכשיו לקופת העיר, ותתרום 147 ₪!"

"למה?"

"מצאתי לך פתרון שעולה 2 ₪ ולא 50 ₪!"

"מה עולה 2 ₪???"

"ך – 2 ₪ אתה קונה בננה – גם בזה יש לך שתי נ'נים!"

נחזור לעזרא הסופר:

לאחר שעזרא קורא להם את הקללות בראש השנה, אומר הנביא {נחמיה ח, טז} **ויאמר נחמיה הוא התרשע וזעזע את ההלל והלל המבינים את העם לכל העם היום קדש הוא לה' אלהיכם אל תתאבלו ואל תבכו כי בוכים כל העם כשמעם את דברי התורה: {י} ויאמר להם לכו אכלו משמנים ושנתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם.**

שאלת השאלה – מה רצה עזרא הסופר להשיג, בקריאת הקללות בראש השנה?

אם הוא רצה להשיג ראות ה' – הוא השיג, שהרי כולם בכו. אבל פתאום בא נחמיה ואומר: "חבר'ה לא לבכות, היום זה יום של שמחה!"

אם זה יום של שמחה, בשביל מה הוא הפחיד אותם?!

אומרת המשנה {מסכת אבות פ"ה, כ"ג} – **בן הא אומר, לפום צערא אגרא.**

שאלת השאלה – מה פירוש הדבר "לפום צערא אגרא"? כמוכר שאדם שעמל קשה על עשיית מצוה, מקבל שכר:

יש אדם שעושה סוכה בחמש דק' – יש לו פרגולה ומעליה יש לו סוכך – הוא בסיכ"ה לוחץ לחיצה בשלט, והסוכך מתקפל. הוא שם רק מחצלות – ויש לו סוכה!

מצד שני, יש לו שכן 'תפרן' – לוקח לו חמש שעות להכין את הסוכה – יש לו קרשים על הגג ... מסמרים ... חבלים ... על הקרשים יש לו מספרים – אחד נכנס עם שתיים ושלוש נכנס בארבע – דופק עד שתיים וחצי בלילה – השכן שלו כבר קם לשחרית והוא עוד דופק

אם ככה, אחד עבד על הסוכה חמש דק', ואחד עבד על הסוכה חמש שעות. באים חז"ל ואומרים: "לפום צערא אגרא" – לפי גודל הצער שהיה לו בעשיית המצוה, הוא יקבל שכר.

שאלת השאלה – מדוע מתן השכר, נקבע לפי הצער שבמצוה?

הזמנת ארון אצל נגר. קבעתם מחיר של 4,000 ₪ – חתמתם חוזה. לאחר שבוע הוא מביא את הארון: "סליחה, אבל 4,000 ₪ לא בא בחשבון – תן לי 4,500 ₪!"

"למה 4,500 ₪?!"

"כשדפקתי את המסמרים, נדפקו לי גם האצבעות!"

"עסק שלי?!! מצידי תיקח ערבי שידפוק את האצבעות – מזה מענין אותי?!"

אדם הזמין חליפה – 1,000 ₪, מגיע לקחת אותה, אומר לו החייט: "1,050 ₪!"

"למה 1,050 ₪, סגרנו על 1,000 ₪?!"

"כשתפרתי לך את החליפה, נדקרתי מהמחט!"

שאלת השאלה – איזה מין דבר זה – ממתי התעריף נקבע, לפי המכות והדקירות שבן אדם מקבל? איפה מצאנו מושג כזה, שהשכר משולם לפי "לפום צערא אגרא"?

אומר לנו ר' יצחק הוטנר – לקב"ה יש פרמטר של בדיקה, עד כמה האדם מחבב את המצוות. "לפום צערא אגרא" זה לא רק השכר על קיומה של מצוה, אלא זהו גם הפרמטר של הקב"ה לבדוק, עד כמה האדם אוהב את המצוות!

אומר הקב"ה: "איך אני אדע עד כמה אתה אוהב את המצוות? ככל שתתאמץ יותר בעשייתן, ככה אני אדע שאתה אוהב יותר את המצוות!"

אדם חוזר מהעבודה – נכנס להתקלח. הוא יורד לבית הכנסת, להתפלל תפילת מנחה – אין מנין! הבית כנסת הקרוב ביותר שיש בו מנחה עכשיו, נמצא במרחק של חצי שעה הליכה – "איך אני אלך עכשיו חצי שעה בחום הזה – עכשיו התקלחתי?!! אני יודע מה לעשות – יש לי בבית תמונה של הכותל המערבי – יש שם בדיקת תשעה אנשים – אני אשלים להם מנין!" – ברוך ה', יש לו פתרון

אומר הקב"ה: "זאת נק' המבחן!"

"מה אומר לכם", השמיע את הפתגם השגור, "העסקים אינם מלבלבים בזמן האחרון!"

מצא את הכתובת. באמת, איני צוחק. אני מומחה בשיקום עסקים צולעים. בידי אמצעים בדוקים ומנוסים. והעצות, חנים. לקיים מצות: "כי ימוך אחיך ומטה ידו עמך, והחזקת בו" (ויקרא כה, לה).

אמרתי לו: "תביא גמרא, מסכת עבודה זרה".

לבני ארץ ישראל יש מה ללמוד מיהודי ארצות הברית. בארץ ישראל ארון הספרים נמצא בטרקלין, פרוץ לרוחה. לא כך שומרים אוצר. שם, באמריקה, אין בטרקלין אלא מזנון ותצוגות כלי כסף. הספרים שמורים בחדר פנימי, שלא תשלוט בהם עין הרע. יש לי חשד שגם עין סתם לא שולטת בהם.

הגמרא הובאה, ופתחתי בדף יט עמוד ב', הצבעתי, וקראתי: "אמר רבי יהושע בן לוי, דבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים משולש בכתובים, כל העוסק בתורה נכסיו מצליחים.

כתוב בתורה, שנאמר: "ושמרתם את דברי הברית הזאת ועשיתם אתם, למען תשכילו את כל אשר תעשו" (דברים כט, ח).

שנוי בנביאים, שנאמר: "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו יומם ולילה למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל" (יהושע א, ח).

משולש בכתובים, ככתוב: "כי אם בתורת ה' חפצו ובתורתו יהגה יומם ולילה, וכל אשר יעשה יצליח" (תהלים א, ב-ג)!

ראיתי שהתאכזב. הוא מחפש עצות מעשיות.

אמרתי: "אז תביא מסכת ברכות".

אסף את המסכת האחת והביא את השניה. אח, תענוג לפתוח מסכת חדשה. פתחתי בדף לה עמוד ב'. הצבעתי ואמרתי: בוא נלמד שתי מימרות סמוכות, ונעיין בשייכותן אהדדי.

המימרה הראשונה: "בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים עשו תורתם קבע ומלאכתם עראי, זו וזו נתקימה בידם. דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע ותורתם עראי, זו וזו לא נתקימה בידם".

ומיד לאחר מכן, המימרה השנייה: "בוא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים. דורות הראשונים היו מכניסים פרותיהם דרך שער הבית כדי לחיבם במעשר, דורות אחרונים מכניסים תבואתם דרך גגות כדי לפטרם מן המעשר" [באכילת עראי]

מה הקשר בין שתי המימרות?!

אומר לך –

הדורות הראשונים עשו תורתם קבע, לכן התקימה בידם, ואף מלאכתם התברכה. שכן פרש הרע"ב במשנת "כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול דרך ארץ" (אבות פ"ג מ"ה). אבל דורות האחרונים שעשו מלאכתם קבע, לא שרתה בה הברכה.

אבל מדוע לא תשרה הברכה במלאכתם, אולי עושים הם מלאכתם קבע כי הם תומכי תורה, ונאמר: "שמח זבולן בצאתך" (דברים לג, יח), הצלח בצאתך לסחורה (רש"י) אם כונתך להחזקת ישישכר באהליו!

אבל, הן עינינו הרואות שמכניסים הם תבואתם דרך גגות, כדי שלא יצטרכו לעשרה ולהתחלק בה עם הכהנים והעניים. ואיך ירצו שבגנים תשרה הברכה ביבולם!

"פרוש נאה", החמיא, והחזיר את הגמרא לכלאה...

ונתן?

איפה?

אם לא זיכיתי בתמיכה בתורה, זיכיתי בדברי תורה. והלואי ובגנים יצליחו נכסיו! (והגדת)

תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה (כח, מז)

בסוף הפרשה, מסבירה התורה על מה מגיעות אותם מאה קללות חסר שתיים, שמוניות בפרשה: **תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרב כל.**

שאלת השאלה – איפה כתוב בתורה, שצריכים לקיים מצוות בשמחה???

אומרת הגמרא {מסכת מגילה לא, ב} – **תניא ר' שמעון בן אלעזר אומר עזרא תיקן להן לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתשנה תורה קודם ר"ה מאי טעמא אמר אביי ואיתימא ריש לקיש כדי שתכלה השנה וקללותיה תיפתחו ספר נחמיה {פרק ח}, שם מסופר שעזרא הסופר – בעצמו – הוציא את כל עם ישראל לרחוב, הוציא ספר תורה וקרא לפנייהם קללות בראש השנה!**

אנשים מפחדים מכל זיו של מנהג בראש השנה – תפוח בדבש ... וגזר גמדי ... ורוביא ... וסילקא ... וכו' – לסימנה טבא !!! אם לא מצליחים להשיג ראש של כבש – "זוהו, הלכה השנה!!!!"

שמעתי היום אחד אומר לחבר שלו: "תשמע, לא היה ריאות באטליו היום – אולי אתה יודע מאיפה משיגים?" – חשבתי שהוא צריך לעבור השתלה

"בשביל מה אתה צריך ריאות?", שאל אותו השני.

"ראש השנה בלי ריאות, השתגעת???" – מכאן למדתי מנהג חדש בס"ד.

לפני שנתיים, הביא לי אחד התלמידים קופסת סרדינים – "כבוד הרב, קח שיהיה לך לראש השנה!"

"למה זה?!", שאלתי אותו.

"לפני שתאכל תגיד: יהי רצון שיסור הדין = סר-דין" – כל אחד והמנהגים שלו ...

תשמעו סיפור אחרון – מהו כוחו של מנהג:

אדם אחר, באותה סיטואציה, הולך חצי שעה ברגל – מגיע במצב נוזלי – מתפלל מנחה וערבית וחוזר הביתה!

לקב"ה יש עכשיו פרמטר חדש, למדוד באיזה מצב נמצא האדם בעשיית המצוות:

אם אתה מתאמץ בקיום המצוות – הלכת חצי שעה ברגל והגעת במצב נוזלי – לא רק שתקבל על זה שכר – אלא גם אם תתפלל מעכשיו ליד הבית, תקבל שכר 'חדש' כאילו הלכת חצי שעה בחום – כי הוכחת שאתה מוכן להצטער בעשיית המצוות!

אומר לנו ר' יצחק הוטנר – כמו שמצינו "לפום צערא אגרא", מצינו את אותו הדבר במצות השמחה:

אומר הקב"ה: "אני רוצה לבדוק: כשאתה עושה מצוות – אתה עושה אותם בשמחה או בכפייה?"

יש אדם שמגיע לבית הכנסת, כי לא נעים לו מהילדים שלו – הוא עושה מצוות, כי כך צריך – לא תראה עליו את השמחה בעשיית המצווה: "ברוך ה' זכיתי לקיים מצוה!"

אם ככה, אין מצוה לשמוח בעשיית המצוות, אלא אומר הקב"ה: "אני רוצה לראות עד כמה אתה נהנה מקיום המצוות שלי! כמה טוב לך שאתה עובד אותי!" – זהו פרמטר של הקב"ה, לבדוק עד כמה האדם אוהב אותו.

בא הספר דעת חיים [לגאון ר' חיים וואלקין – מאמר 'בנים' ועבדים] ואומר רעיון נפלא:

בתפילת ר"ה מצליין, "היום הרת עולם וכו', אם כבנים אם כעבדים". ויש להתבונן בשתי בחינות אלו דבנים ועבדים, מהו המוכון בכל אחת מהם, ומהו שורש ההבדל אשר ביניהם. ועוד צ"ב, דהנה בהמשך בעינינו, "אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים. ואם כעבדים, עינינו לך תלויות עד שתחננו ותוציא לאור משפטנו". והמתבונן ימצא שוני מהותי בדרך הבקשה, דהנה בחינת ה'בנים' גוררת בעקבותיה בקשה גמורה – כמעט דרישה, של רחמים – "אם כבנים רחמנו כרחם אב על בנים", ואילו בחינת ה'עבדים' לעומתה מביאה בעקבותיה רק בקשה נסתרת, הנראית יותר כתחינה ובכיה – "ואם כעבדים עינינו לך תלויות". וצ"ב מה הסיבה לכך.

אכן מעיין בדברי חז"ל עולה, כי שתי בחינות אלו מופיעות כבר בדבריהם. בגמ' מס' בבא בתרא [י, א] איתא: "זו שאלה ששאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע, אם אלוקים אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם. א"ל כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם. א"ל אדרבה זו שמחייבתן גיהנם, אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על עבדו וחבשו בבית האסורים וצוה שלא להאכילו ולא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא כועס עליו. ואתם קרויים עבדים, שנאמר [ויקרא כה, נה] "כי לי בני ישראל עבדים". א"ל ר"ע: אמשול לך משל למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שכעס על בנו וחבשו בבית האסורים וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו והלך אדם אחד והאכילו והשקהו, כששמע המלך לא דורון משגר לו, ואנן קרויים בנים, שנאמר [דברים יד, א] "בנים אתם לה' אלוקים". ומסיקה הגמ': "א"ל (טורנוסרופוס) אתם קרויים בנים, וקרויים עבדים. בזמן שאתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים בנים, ובזמן שאין אתם עושים רצונו של מקום אתם קרויים עבדים".

אבחנה זו – של בן לעומת עבד, מופיעה גם – אם כי בהקשר שונה מעט – בברכות [לד, ב]: "מעשה ברי חנינא בן דוסא שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי וחלה בנו של ריב"ז. א"ל חנינא בני בקש עליו רחמים ויחיה, הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה. אמר ריב"ז אלמלי הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כלול לא היו משגיחים עליו, אמרה לו אשתו: וכי חנינא גדול ממך. אמר לה: לאו, אלא הוא דומה כעבד המלך ואני דומה כשר לפני המלך". וברש"י על אתר פ"י מהו עבד: "בן בית נכנס ויוצא שלא בדרשות". חזינן א"כ, בחינת 'עבד' (לעומת 'שר') מהי, רגיל הוא בבית המלך ובא בפניו בכל עת ובכל שעה, ולכן אף בשעת חרון אף יכול הוא להיכנס ולבוא אצלו.

אכן לעומת זאת איתא בחז"ל [תענית י"ט, א]: **מעשה שאמרו לו לחוני המעגל בזמן שנעצרו הגשמים: "התפלל שירדו גשמים", אמר להם: "צאו והכניסו את התנורים פסחים [שהוכנו לצלות בהם את קרבנות הפסח] בשביל שלא ימוקו בשביל שלא יתמוססו בגשמים. התפלל חוני ולא ירדו גשמים. מה עשה? עג עוגה צר על גבי האדמה צורת עיגול ועמד בתוכה ואמר לפניו: "רבש"ע, בניך שמו פניהם עלי כלומר, ביקשו ממני להתפלל על הגשם, מפני שאני כבן בית לפניך. נשבע אני**

בשמך הגדול שאני זז מכאן עד שתרחם על בניך ותוריד להם גשם". התחילו גשמים מנטפין, אמר חוני: לא כך (גשמים כאלו) שאלתי, אלא גשמי בורות שיחין ומעורות גשמים בשפע, שימלאו את כל סוגי החפירות שאוגרים בהן מי גשמים. התחילו הגשמים לירד בזעף ככעס ובכוח, אמר חוני: לא כך שאלתי אלא גשמי רצון, ברכה ונדבה (כלומר בעין יפה ובנחת). לאחר דברים אלו ירדו גשמים כתיקנן באופן רגיל עד שיצאו ישראל מירושלים שהוצפה במים להר הבית הגבוה יותר מפני הגשמים המרובים. באו העם ואמרו לו: כשם שהתפללת עליהם על הגשמים שירדו, כך התפלל שילכו להן וכו' שלח לו שמעון בן שטח לחוני דברים אלו: אלמלא חוני אתה גוזרני עליך נידוי מפני שהטרחת דברים כלפי מעלה ואמרת לפני ה' פעמיים: "אל כך שאלתי", והרי זה לזולז בכבוד שמים, והמזלזל בכבוד שמים המקום במה שאתה תובע גשמים בתקיפות ועושה לך רצון כבן שהוא מתחטא על אביו תובע צרכיו בתוקף ועושה לו רצון", ושם [כג, א] הוסיף: "אלמלא מה אעשה לך שאתה מתחטא לפני המקום במה שאתה תובע גשמים בתקיפות ועושה לך הקב"ה רצון כבן שמתחטא על אביו ועושה לו רצון ואומר לו: אבא הולכני למרחץ לרחצני בחמין; שטפני בצונן; תן לי אגוזים, שקדים ואפרסקים ורימונים ונותן לו אביו את כל בקשותיו, ועליך הכתוב אומר [משלי כג כה] "ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך"...

אם ככה, מה ההבדל בין 'בן' ל'עבד'?
האבא אומר לבנו: "מוישל"ה, תעשה טובה תכין לי כוס תה" – מוישל"ה הולך ומכין לאבא שלו כוס תה. אבל הוא מוסיף לכוס תה גם שתי עוגיות.

"מוישל"ה, אבא ביקש רק תה – בלי עוגיות!"
כן, אבל כשאבא מבקש תה – הוא מתכוון גם לעוגיות! – לבן יש רגישות כלפי האבא. כשהוא ממלא את בקשתו, הוא עושה את זה מכל הלב!

לא כך אצל העבד – כשהאדון מבקש ממנו להביא לו כוס תה – הוא מביא לו כוס תה בלבד! הוא לא מוסיף שום דבר מעצמו! – "מה שאדון אמר, כך אני עושה".
אם ככה, מה ההבדל בין 'בן' ל'עבד'?

הבן חושב איך להיטיב עם האבא. לעומתו העבד, חושב איך לעשות את ציווי אדונו – וכלום לא יותר!

אם ככה, בא הקב"ה בהנהגה של 'מידה כנגד מידה' ואומר: "רבותי, יש בשמים הנהגה של 'בן' ויש הנהגה של 'עבד'!"

יש בן אדם שעושה בדיוק מה שאומרים לו – לא מוסיף שום דבר! – זו הנהגה של 'עבד'. לעומתו, יש בן אדם שתמיד מחפש כיצד להיטיב עם הקב"ה – כל הזמן מחפש איך לתת עוד – "אני אוהב אותך אבא!" – לזה יש בשמים הנהגה של בן!

אם אלה הדברים בס"ד, נוכל עכשיו להבין מה מונח כאן בדברי רבותינו:

אומר לנו הרמב"ם – להיות בשמחה, זו מצוה ואף דבר גדול מאוד. ומי שלא מקיים את המצוות בשמחה, ראוי להיפרע ממנו.

אין ציווי לעשות את המצוות בשמחה. אבל השמחה מהווה פרמטר, עד כמה אתה אוהב את הקב"ה!

ישאל השואל – על מה יש לנו 98 קללות בתורה – מה כבר עשיתי ???

אומר לנו הרמב"ם – אני אומר לך מה עשית – {דברים כח-מז} תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב. ואז מה?

ואז אתה מקבל דין של 'עבד' – בדיוק כמו שמגיע לך !!!

אומר לנו הקב"ה – אתם יודעים איך תחסכו מעצמכם את כל 98 הקללות?! אם תעבדו אותי בשמחה, ואז תקבלו הנהגה של בנים – "אם כבנים, רחמנו כרחם אב על בנים!" – אין 98 קללות – לא בגלל שלא מגיע – מגיע, אבל האבא מרחם על הילדים!

הולך עזרא הסופר ומוציא ספר תורה בראש השנה וקורא בו את הקללות – כולם רועדים מפחד ומתחילים לבכות!

אומר להם עזרא: "לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדנינו ואל תעצבו כי בהיא מעוזם" – אתם רוצים להינצל ק? – 98 קללות?! תבטחו ב- חדות ה' – תעשו מצוות בשמחה, ואז תינצלו!

(ברוך שאמר)

בדרך הדרוש

כרחק אלישע לאו כהן הוי, דהא עיקר הלימוד לתלמיד צריך לשמש את רבו וליפין מהא דאמרין "גדולה שמושה יותר מלמודה", מדכתב באלישע אשר יצק מים ע"י אליהו, למד לא נאמר אלא יצק וכו',

וקשה איך היה אליהו רשאי לשמש באלישע אם היה כהן רק דאין מזה הוכחה משום דגם אליהו כהן היה לדעת האומר דפנחס היה כהן ונשקף עליו שם רש"י וטוס' ראה הרב כהן שרי לשמש בתלמיד כהן

ולפי זה מדויק היטב מה שאמרו היה ר' מאיר אומר, דר' מאיר לשיטתו איז דסבירא ליה ב"ק לא אפילו גוי שלמד תורה הרי הוא ככהן גדול ופליג ארשב"י דסבירא ליה אתם קרוים אדם וכו', דר' מאיר סבירא ליה דקברי כותים מטמאין, ועל כרחק אליהו לאו כהן הוי, ולפי זה שפיר מוכח דאלישע לאו כהן הוי מדשימש את אליהו,

והנה כל המפרשים נדחקו במדרש הג"ל שאמר ר' מאיר בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל הא בכורים אינו נוהג אלא בארץ ישראל אם כן מקורם שנכנסו לשם איך יוכלו לקיים מצות בכורים בחוץ לארץ שייכו ע"י מצוה זו לכנס לארץ ישראל. אכן הכוונה ע"פ גמרא דכתובות הג"ל דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים דה שייך גם בחוץ לארץ, והיינו דילפינן מאלישע. אכן לימוד זה לכאורה נסתר דאי אלישע כהן הוי יש לומר דהביא לו בכורים ממש כקושיית רש"י וטוס' רק דיש הוכחה

ואם כן שפיר מוכח מהאי ילפותא דאליהו דאיש מבעל השלישים הביא בכורים לאלישע וכי אלישע כהן הוי אלא דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים ולהכי אתי שפיר מה שאמר ר' מאיר בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל דמשמחת לה בכורים גם בחוץ לארץ ע"י שמביא דורון לתלמיד חכם כנ"ל ודוק.

(חוט המשולש)

והיה כי תבוא אל הארץ (כו, א)

במדרש רבה, אומר היה ר"מ בזכות מצות בכורים תזכו לכנס לארץ ישראל. ודרכי תמיד לפרש כל מקום שאמר היה פלוני אומר שדייק בזה הלשון לומר שמאן דאמר זה לשיטתו אויל במאי שאמר כבר במקום אחר, לכן נראה לי לפרש גם הכא כסוגיון הוה.

והנה איתא בגמרא דכתובות זו א' "כל מה שהעבד עושה לאדונו גם התלמיד חייב לעשות לרבו", ואמרין עלה בירושלמי "אבל אסור לשמש בתלמיד כהן וראיתי בכמה שו"ת שנסתפקו בזה באם גם הרב כהן אי שרי לשמש בתלמיד כהן, ואני הבאתי ראיה להיתר מזה גרסין סוף כתובות (קב ב) דכל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, שנאמר ואיש בא מבעל שלישים ויבא לחם בכורים לאלישע וכי אלישע אוכל בכורים היה אלא כל המביא דורון לתלמיד חכם כאלו מקריב בכורים, ועיי"ש שנדחקו רש"י וטוס' דדלמא באמת אלישע כהן היה, ואם כן מהי שי ראה גמורה, דעל כרחק סבירא לתו להתוס' ורש"י דאם גם הרב כהן שרי להשתמש בתלמיד כהן, דאם לא כן אמאי לא הוכיחו בפשיטות דעל



עלון שבועי מבית 'בני אמונים' **וכל מאמינים**

243

פרשת כי תבא

תשע"ח

מאוצרות אמונים

פניני אמן ותפלה בפרשה

לא לשכח ברכות התורה

"לא עברתי ממצותי ולא שכחתי" (כו י)

"ולא שכחתי" - מלכרך על הפרשת מעשרות (רש"י).

תמיהו המפרשים: הרי חייב ברכת המצוות מדרבנן הוא (ברכות טו א), וכיצד יתכן שכאן הזכירה התורה חייב זה במפורש?

ידוע הוא באורם של מפרשי רש"י על אתר (מנחת: גור אריה) שאמנם נסח הברכה הנו מדרבנן, אך עצם חובת ההודאה לה' על שקדשנו במצוותיו ונתן לנו את הזכות לקימן הנה מן התורה.

באור מחדש על דברי רש"י אמר רבי אריה צבי פרומר רבה של קוז'גלוב:

גם מן התורה יש חייב לברך על המצוות, אלא שלהשלמת חייב זה נתן לצאת על ידי אמירת ברכות התורה לשחיבה מדאורייתא (הוספת הרמב"ם לספר המצוות מצוה טו). ולפי שכל תכלית הלמוד הוא כדי לבוא לידי מעשה, לכן כן רש"י כשפרש: "ולא שכחתי" - מלכרך... הינו ברכת התורה שבה מודים אנו אף על קיום כל המצוות, ובתוכן אף על מצות "הפרשת מעשרות".

שירת ארץ צבי סימן כו פאן המקום להביא את שהאר רבי משה לייב שחר מאנאני ירושלים:

במסכת פסחים (ו ב) אומרת הגמרא: "כל המצות מברך עליהן עובר [קודם וסמוך] לעשייתה". ולא לחנם נקטה הגמרא לשון "עובר", אלא לפי שבפסוק זה העוסק באמור בברכת המצוות נאמרה לשון זו: "לא עברתי ממצותי..."

אבני שם'

על החזן 'להקים' את התורה

"ארוך אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" (כז כו)

בירושלמי (סוטה ז ד) דרשו: "אשר לא יקים"... זה החזן שהוא עומד. ופרש הרמב"ם (עלה, פאן) את פגות הירושלמי, שארוך אשר לא יקים נאמר על החזן שאינו מקים ומגביר את ספר התורה להראותו לצבור. [מסבה זו נהגו בכמה קהילות לכנות את 'הגבית התורה' - 'הקמת התורה'].

באפן נוסף באר רבי שמואל יפה אשכנזי בעל ה"פיה תאר", כי פגות הירושלמי שארוך זה נאמר על החזן המתפלל וקורא בתורה קשהו יושב, ולא מעמד - פראוי לכבוד התורה ורוממותה.

יפה מראי: ירושלמי סוטה ז ד: 'עלי תמיר' שם: 'שרון' ח"ב עמ' קסו

לתת לנו; בלשון זו מבטא הוא את תחושתו העמקה שכביכול אין הוא נגש למצוה אלא בזכות אבות. אף בפעל, מזכירה התורה בהמשך הכתובים את זכותו של המביא עצמו, פכתוב: "והניחו לפני מזבח ה' אלקיך". והרי הדבר תואם למה שאמרו חכמים (ברכות ב): "כל התורה בזכות אחרים, תולין לו בזכות עצמו".

תפלת מרדכי'

מרדכי אמן
בפרשה

רזי אמונים

כל יום תענה אמן

"וענית ואמרת לפני ה'" (כו ה)

תבת "וענית" רומזת על ענית אמן, [ככתוב (הלל פרק טו): "ועני כל העם ואמרו אמן"], ותבת "ואמרת" רומזת לאמירת הברכה [ככתוב (במדבר כב): "כה תברכו את בני ישראל אמור להם"]. מכאן רמז לחובתנו לענות אמן אחר כל ברכה, ואף שמה של פרשתנו רומז לכך: "כי תבוא" - ראשי תבות: "כל יום תשמע ברכות ותענה אמן".

מכאן אמרי קדש'

'שמע צעקתנו' בזכות 'ודע תעלמות'

"וענית ואמרת לפני ה' אלהיך ארמי אבד אבי" (כו ה)

"וענית" - לשון הרמת קול" (רש"י, ע"פ סוטה לב ב).

חובת הגבית הקול בעת 'מקרא בכורים' סותרת לכאורה את דברי הגמרא (ברכות כד ב): "המשמיע קולו בתפלתו הרי הוא מקטני אמונה".

פרש רבי נפתלי פ"ץ רבה של לובלין:

במסכת ברכות (סס) פרש רש"י כי טעם אסור הרמת הקול בתפלה הוא, שהמגבית את קולו מראש בכה כי כביכול אינו מאמין שהקדוש ברוך הוא שומע תפלת לחש. לפיכך פאן התר לו להרים את קולו, שכן באמירת "ארמי אבד אבי", וקפדוש רש"י: "ובשביל שחשב לעשות חשב לו המקום כאלו עשה", מוכיח הקורא את אמונתו כי הקדוש ברוך הוא "ודע מחשבות", ולפיכך איז כל פגם ההגבית קולו.

על פי יסוד זה פרש רבי יששכר אב"ד פודקאמין את שאנו אומרים בתפלת "אנא בכח": "שויעתנו קבל ושמע צעקתנו, ודע תעלמות" - אל תתעלם מצעקתנו, וזאת משום שאנו מאמינים בכה שאמת 'ודע תעלמות'.

ת"ש וברכה' [לנכדו ר"נ פ"ץ בעל 'סמית חכמים' ברכות כד ב: הגש"פ 'הלולא תפסא' - ונצחק אל ה']

שלוש תפלות כנגד מצוה אחת

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה" (כו ב)

"צפה משה ברוח הקדש וראה שבית המקדש עתיד לחרב והבכורים עתידין לפסק, עמד והתקין לישראל שיהיו מתפללין שלושה פעמים בכל יום" (תנחומא פי תבא א).

יש להבין מהו הדמיון בין תפלה לבין בכורים, ומדוע הצרכו שלוש תפלות ביום תמורת הבכורים שהיו מקריבים אחת לשנה?

באר רבי מרדכי חברוני ראש ישיבת חברון:

מצות הבכורים התייחדה מיתר המצוות שנתקנו על פרות הארץ, בכה שיש לקימה בבית המקדש, ואף לקרא עליה פרשה מיוחדת - "פרשת מקרא בכורים", שאוהי בחינה של דבקות בקדוש ברוך הוא. קיומה של מצוה זו התפרס על פני השנה כלה, כי כדי לקימה פראוי היה על האדם לטפח את גפנו ואת תאנתו במהלך כל השנה, ולפיכך נמצא שהמצוה גרמה לאדם להדבק בשכינה לאורך כל ימות השנה.

לפיכך תקן משה שבכל יום מימות השנה יתפללו כנגדה שלוש תפלות, כדי שגם בזמן שהיה יכול האדם לזכות להדבק בהשם יתברך לאורך כל ימות השנה ובמשך היום כלו.

משאת מרדכי'

'מזמור שיר' לסיים הבכורים

"ולקחת מראשית כל פרי האדמה אשר תביא מארצך" (כו ב)

במסכת סופרים (יח א) מבאר, כי טעם אמירת 'מזמור שיר חזנית הבית' בחנוכה הוא מפני שזהו השיר שהיו הלויים אומרים בחנוכה בבית המקדש.

רבי שלמה זלמן בהר"ן האיר, שיש באמירת מזמור זה בימי החנוכה, זכר למצות הבאת בכורים, וכדלהלן:

זמן הבאת הבכורים לבית המקדש נמשך עד תם ימי החנוכה (רמב"ם בכורים ב ו). ולפי שבשעת הבאת הבכורים היו משוררים מזמור זה (בכורים ג ד), תקנו לאומרו בימי החנוכה שהוא מועד השלמת מצות הבאת הבכורים.

'תלכות שלמה' מועדים פרק יז הערה 11

תולין לו בזכות עצמו

"כי באתי אל הארץ אשר נשבע ה' לאבותינו לתת לנו; ולקח הכהן הטנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך" (טו-טז)

דרש רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון רבה של ברז'אן: מביא הבכורים מכריז ואומר: "אשר נשבע ה' לאבותינו

יהודי יקרי!

ענית אמן הנה הכרזה עצמתית על מלכות ה' בעולמו, כפי שאמרו חז"ל (שבת קיט ב): "מאי אמן? א-ל מלך נאמן".

לקראת ימי ראש השנה שבהם ממליכים אנו את הקדוש ברוך הוא על כל העולם, נקבל על עצמנו להמליכו בכל בקר באמירת ברכות השחר בחברותא.

ברכות השחר, בקול! בכונה! בחברותא!



קריאת שמע - פרשת ויאמר (ט)

וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אתם, בעקבות כך יהיה לכם כח לקיים מצותי: "ולא תתורו" ולהסיר את הרע מקרבכם, ורק לאחר מכן יצל עליכם לקיים עשה טוב בשלמות - "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדשים לאלהיכם" (עלים לתרופה שלח תשס"ו).

באת ששבת הרה"ק רבי פינחס מאוסטילא בעריה סאנוק, התקבצו חסידים רבים לשמע את דברות קדשו בעריכת השלחן, וכה היו דבריו:

פעם בא הרב בעל ה'תנאי' אל סבי הרב הקדוש רבי פינחס מקוריץ. במהלך שיחתם אמר רבי פינחס: "שבע שנים עבדתי להכיר מהו שקור, שבע שנים עבדתי להרחיקו, ושבע שנים נוספות - לקנות את מדת האמת". נענה בעל ה'תנאי' ואמר: "דרך זו טובה למלאכים וליחידים סגולה, אולם אני סבור שיש לקנות תחלה את מדת האמת, ולאחר מכן להרחיק את השקר".

הוסיף והסביר רבי פינחס מאוסטילא: לדבריו של בעל ה'תנאי' יש להביא רמז מפרשת ויחננו את בני ישראל אל ה'תנאי... וזכרתם... ולאחר מכן "ולא תתורו". אולם אף לדברי

רבי פינחס מקוריץ יש להביא רמז מפרשה זו, שכן לאחר: "ולא תתורו", שוב נאמר: "למען תזכרו ועשיתם". ואמנם, לא לחנם תרגם יונתן את הפסוק: "והייתם קדשים לאלהיכם" - "ויתהוו קדשין הי כמלאכי דמשמשין קדם ה' אלמכו", כי דברי בעל ה'תנאי' - דרך זו מתאימה רק למלאכים וליחידים סגולה (סימן טוב עמ' א).

והייתם קדשים לאלהיכם

ידעת התורה מקדשת את האדם להיות כמלאך. וכפי שתרגם יונתן את הפסוק: "והייתם קדשים לאלהיכם" - "ויתהוו קדשין הי כמלאכי דמשמשין קדם ה' אלמכו". וכפי שכתב האור החיים הקדוש: "ומצינו שהצדיקים השיגו מעלה זו שצוקרים מלאכים וקדושים, כי באמצעות התורה נגדל ונעלה מעלת האדם עד אין קץ למעלה מהמלאכים".

וכבר ידועים דברי החזון איש באגרתו (ח"א סכתב יג): "ואמנם האיש האזהר לדיעת התורה, הוא הולך בין אנשים ונדרמה כבן אדם, אבל באמת הוא מלאך הדר עם בני תמותה וחי חיי אצילות ומרומם על כל תהלה".

מדוע כפלה התורה למען תזכרו?

רבים תמהו: מפני מה כפלה התורה את צווי "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי", אחר שפבר צותה בפסוק הקודם: "וראיתם אתו וזכרתם את כל מצות ה'?"

באר רבי שרגא גורסברד על פי דברי החפץ חיים: באה התורה ללמדנו על מדת החשיבות שהתורה מחייבת לתכונת הזכרון. שהנה מצינו במשנה (אבות ב א) שששמה רבן יוחנן בן זכאי את שבתם של תלמידיו, שבת את רבי אליעזר בן הורקנוס כי הוא: "בור סוד שאינו מאבד טפה". ולכאורה יש להבין, מה שבת הוא לאדם בכשרון טבעי שגולד עמו?

ובאר החפץ חיים כי אמנם הזכרון הוא אכן כשרון מולד, אף ביד האדם להטותו להיכן שיחפץ. וכדומה ספר החפץ חיים כי בעצרתו ראדן התגורר ישיש כבן שמונים שנה שמסגל היה לזכר לפרטי פרטים את בקורו של הקיסר בעיר הולדתו לפני שבעים שנה, כאלו ארע הדבר עתה. ואין זאת אלא משום שבשעת התרחקותו הבקור פרטים אלו ענייניהם ועוררו את סקננותו, ועל כן נתן דעתו לזכר כל פרט ופרט ממנו.

כן הוא גם לגבי למוד התורה; אף מי שלא נחו בזכרון מידת, אם יהיה בלבו רצון עז לדעת ולזכור, בודאי יצא את כל כח זכרונו כדי לשים לב לכל פרט מלמודו, ואז בודאי יזכרם. זאת הסבה שישבח רבן יוחנן בן זכאי את תלמידיו רבי אליעזר על כח זכרונו, שכן על ידי שימת לב ורצון עז השפיל נצאל אותו לתורה, ועד כדי כך שבחו עד שאמר: "אם יהיו כל חכמי ישראל בכף מאזנים, ורבי אליעזר בן הורקנוס בכף שניה - מכריע את כלם".

כן נבין את הסבה שמדגישה כאן התורה שוב ושוב מצוה זו, ללמדך על גדל מעלתה וחשיבותה, ככלי מרכזי לדיעת התורה (דעת שרגא שלח).

סוד מרע ועשה טוב

האדמו"ר רבי אהרן מבעלזא באר, כי הנה הפתוב אומר (תהלים לד טו): "סוד מרע ועשה טוב", ולמדנו מכאן כי כדי לעשות טוב, תחלה יש להתרחק מרע ולאחר מכן לקיים את המצוות במרע שלמות כראוי. אלא שהמצוות מוכיחה כי קשה להסיר את הרע מבלי להסתיע בקיום המצוות, על כן פותחת התורה ואומרת: "וראיתם..."

שתיקה שהוציאה אסיר ממסגר

להשמר מדבור בתפלה, בעזרת ה' תראו ישועות, ואחריכם ישתחרר במהרה מכלאו".

חדרי מרץ ובטחון מהרו בני המשפחה לפנות למתפללי בית הכנסת החסידי שבו התפללו ובקשו מהם להרתם למען אחיהם ולקבל על עצמם שלא לדבר כלל בשעת התפלה.

מלאכת השכנוע היתה קשה בעבורם מאד, בכל זאת מדבר היה בבקשה שאינה קלה לישום. לבסוף הצליחו להחתים שבעה עשר מתפללים על נסח קבלה מפרט ומגומק, אשר שלבה בו אף קריאה ליתר המתפללים לנהג כמוהם ולהיות שתפים במצות פדיון שבויים.

הרב שעדן שהה באנטוורפן, קבל בקורת רוח את הדברים ושוב ברח בחס כי בקרוב משו ישתחרר האסיר מכלאו.

חלפו חדשים אחדים, ובשורות טובות טרם נשמעו. האח שפבר פלטה נפשו לראות ביישועה, התקשר לארץ הקדש, לביתו של הרב, ובקש בדמעות כי יואיל הרב להתפלל על אחיו שעדן לא יצא מן המצר.

הרב לא חס על כוחותיו ומהר לנסע לאתרא קדישא מירון. שם, על ציונו של רשב"י הקדוש, התחנן בדמעות שליש לפני ה' כי הקבלה המפלאה שקבלו על עצמם חברי האסיר לא תשוב ריקם, וכי במהרה יוציא אסיר ממסגר, ויתקדש שמו יתברך בעולם.

שבועים נוספים חלפו בהמתנה מורטת עצבים. היה זה בעצמו של ליל הושענא רבא, כאשר טלפון נרגש הגיע מרסיה ובשר לבני המשפחה כי באופן מפתיע ובנגוד לכל הסבויים שחזר האח מכלאו.

אנטוורפן כלה ורשלה למשמע הנס המדהים. בכל פנה שחו על אודות הישועה המפלאה שהגיעה בזכות ההמנונות מדבור בשעת התפלה, כאשר אלו שידעו, ולו מעט, ממעבר המשפטי המרוב וחסר הסבויים של האסיר, נרגשו ולא האמינו לשמע המהפך הבלתי מובן.

אלא שעד מהרה התברר כי השמחה היתה מעט מקדמת. מסתבר שהאיש אמנם זכה מאשמתו, אף לא הרשה לצאת מרסיה, כיון שלא היתה בדין ויזה בתקף. השמועות אמרו כי השלטונות אף מבקשים לאסורו מחדש באשמת שהיה בלתי חסית, והחרידה שבה ופסטה בלבבות ידידי.

שוב התקשר האח לביתו של הרב מארץ הקדש וספר לו על ההתפתחות. השיב הרב: "בודאי רצון ה' כי כל מתפללי בית הכנסת יצטרפו לקבלה. בטוחני שזאם כלם יצדפו את חתימתם, תוך כמה ימים ישוב האסיר לביתו בריא ושלם".

הפעם היתה המלאכה קלה יותר. לאחר שכל אנטוורפן שחה על דבר הנס, לא התקשו בני המשפחה לשכנע את חברי בית הכנסת בנחיצות הענין ובחשיבותו. גם רב הקהלה רתם ללך את כל מרצו, וההענות היתה מעל ומעבר לצפיות; כמעט כל מתפללי בית הכנסת הצטרפו לקבלה.

לא חלפה אלא יממה מהשלמת המשימה, כאשר הגיע הטלפון מהיחל מרסיה שבשר כי השלטונות חזרו בהם והחליטו לאפשר לאיש לעזב את גבולות רוסיה ולשוב לביתו שבאנטוורפן.

ספור הישועה המפלא שערב מפה לאון ברחבי אנטוורפן ובעולם כולו, גרם לחלק גדול בנושא אסורי הדבור התפלה. הכל ראו בעיניהם עד כמה חשובה קבלה זו לפני ה', ועד כמה יכולה היא לפעל ישועות כנגד הטבע.

יבנה יכלו אומר כבוד עמ' 81

הקהלה היהודית המפארת השוכנת באנטוורפן שבבלגיה, אינה רגילה לסערות. זוהי קהלה שקטה ורגועה אשר בגיה מנהלים חיים יהודיים שלווים, בטעם של פעם, בלב לבנה של ארץ אירופית קרה ועונית. בינות למיליוני גוים נושבת לה רוח יהודית תמימה וטהורה, כהמשך לרוח קהלת אנטוורפן המפארת והעתיקה שרב בגיה נכחדו בשנות השואה האיומה.

על אף שמדבר בקהלה קטנה למדי, שמה הטוב יצא לפניו, והרבה נזקף לזכות מעשי הצדקה והחסד היוצאים ממנה. באנטוורפן היהודית דרים לא מעט יהודים אמידים ששמים התפרנס בכל רחבי תבל כבעלי צדקה מפלגים הפועלים גדולות ונצורות מבית ומחוץ.

בעבר עסקו רבים מיהודי אנטוורפן בענף ההילומים, המעושג בבלגיה מבית, אולם ברבות השנים רבים מהם החלו לשלח גם במסחר בין-לאומי, בעקר בתוככי יבשת אירופה מלאת ההזדמנויות.

כזה היה גם רבי משה, בן לאחת המשפחות העשירות באנטוורפן. לאחר שזכה את השוק הקטן המתעורר במזרח אירופה, החליט להשקיע בו את מיטב כספו. במשך שנים מספר עסק האיש ביבוא וביצוא סחורות ממזרח אירופה אל מערבה ולהפך, ועשה חיל בעסקיו.

את עקר עסקיו קים בין גבולות מדינת רוסיה הגדולה. האיש שהפיר את קשיחותם של הפקידים הרוסיים, השתדל להיות זהיר מאד בעסקיו. במשך שנים הכל פעל כשורה, עד שפעם אחת - מעד... בבדיקת מכס שגריתית שנערכה לסחורות, התגלה כי הוא מיבא מוצרים האסורים לשווק ברוסיה. השלטונות, מתוך רצון להפגין את כחם גם כלפי זרים, מהרו לעורר ולהשליכו אל מרתפי הכלא. במשפט מהיר שנערך לו זמן מה לאחר מכן, הושת עליו ענש כבד: שלוש עשרה שנה בכלא. לא פחות.

בני משפחתו שבאנטוורפן לא ידעו את נפשו מדיאנה. כעצד ראשון הם מהרו לגייס את מיטב עורכי הדין ברוסיה, ולשם כך לא חסכו כל ממון שבעולם. הגדל לעשות אחד מבני המשפחה שבועלים שאי אפשר לפרטן העביר כסו בן שבע ספרות ליעד עלום ורב השפעה, אי שם במוסקבה, אולם הפסד ירד לטמיון, וגורלו של האח נותר כפי שהיה.

וביתנים, בתוך הכלא, בינות לעשרות פושעים מסכנים, ישב לו מזה כמה חדשים אברך חסידי שאין לו משג כיצד ינצל למקום זה וז ומכר, ותנה את מר נפשו לפני אלקיו: "אנא, הוציאה ממסגר נפשתי".

באחת משיחות הטלפון הנדירות שהרשה לערף אל מחוץ לכלא, אמר ר' משה לאחיו, ברגע של סערת רגשות:

"אחי הקר, נראה לי שעל כסף ועורכי דין כבר הוצאתם מספיק, ואני בהחלט אסיר תודה על כך. אולם כיון שהמצאות כבר הוכיחה שגור הדין אינו נתן לשנוי בדרך הטבע, אזי מוטב שנפנה מעתה את מאמצינו לפן הרוחני. הרי ה' הוא כל יכול, ובודאי יש לו הפך להושיעני. אין לי משג כיצד תעשו זאת, אולם סמוך ובטוח אני כי לגדולי ישראל תהיה עצה טובה בעבורכם..."

באותה תקופה בקר באנטוורפן אחד מחשובי הרבנים בארץ הקדש, והאח הנסער החליט לשים פסקו אל מעונו, במטרה לשאל לעצתו.

הרב הקשיב לדברים בתשומת לב, הגיח ראשו בין ידי, והרהר בדברים כנגד ראש ואחר אחר: "אחד מהענוות החמורים אשר רבים נכשלים בהם הוא הדבור בתפלה, ולעומת זאת ההזירות מלהכשל בו חביבה עד מאד לפני ה', וישועות רבות כבר נקשרו בה. אם תקבלו על עצמכם

חוט של חסד

הגליץ לכל בית יהודי | בנשיאות הרד"צ שלום ארוש שליט"א פרשת | כי תבוא | כא אלול תשע"ח (01/09/18) | גליץ 586

מפתח הברכות

לשון חכמים תיטיב דעת

וזו לשונו הממוקטת מתוך דבריו שם לענייננו:

"אמנם זה חסדו יתברך חפץ להיטיב ולא יבקש מידינו להחשיב עולמו כאילו הוא לנו (שלנו). רק שנחזיק לו יתברך טובה ונכיר כי הוא אדון הכול והוא הטוב והמטיב לנו תמיד. ונברך ונהלל לו יתברך... (וזה טעם מצוות הביכורים) למען יורו כי אינם כפויי טובה רק מכירים כי הכול שלו יתברך. ומביאים ראשית כל פרי דרך כבוד, כי זה כל מה שיבקש הוא יתברך על כל מה שברא, כי הלא כל העולם אשר ברא בעבור האדם לא היה כי אם למען יחזיק לו טובה ויהללנו ולא יהיה כפוי טובה, ובה תלוי קיום כל התורה... עיקר כוונתו יתברך להרחיקנו ממידת כפוי טובה ולהביאנו אל גדר החזיק טובה כראוי, כי הוא גדר גדול ועיקר גדול בכל ענייני ועיקרי הדת, כי בו תלוי כל עבודת אלוהים להכיר כי הנשמה לו יתברך והגוף פעלו, וכולנו עבדים לו יתברך, ושבשכר זה הוא מקנה לנו הארץ למורשה, ואם לאו, הארץ תיעזב מהם..."

וצריכים לעיין שם בפנים לראות את כל דבריו הנפלאים והמתוקים, שכדרכו שואל שאלות ודיוקים רבים בפסוקים ומסביר את כל מהלך פרשת הביכורים ומתרגם את כל השאלות על פי יסוד זה.

ושמחת בכל הטוב

ולמעשה, אומר האלשיך הקדוש, זו כוונת כל ברכות הנהנין, להכיר בכך שהכול שייך לה' כמו שכל ילד יודע. והנוגע לענייננו הוא שזו כוונת הביכורים וזו תכלית הבריאה והיצירה. ובדורנו שבעוונות הרבים אין לנו מצוות ביכורים שהיא מצווה כל כך חשובה ויקרה, נוכל לקיים את תכלית המצווה על ידי התחזקות בברכות הנהנין בכוונה ובהודיה לה' על כל פרט בחיים.

אבל מובן מדברי האלשיך שאנו נדרשים להרבה יותר מזה. כי מביא

המשך בעמוד 3

העולם? וזו לשון האלשיך הקדוש: "הלא ייפלא, מה גדלה המצווה הזאת שעליה לבדה נברא העולם?"

תכלית הבריאה

ומבאר האלשיך הקדוש שאכן כל העולם לא נברא אלא למען מעשי האדם, ועיקר הנדרש מהאדם הוא ההכרה בחסדיו יתברך, כי הכרת הטוב וההודיה הן תכלית כל הבריאה! ה' יתברך ברא את כל העולם בעבור בני האדם רק כדי שלא יהיו כפויי טובה אלא יכירו כי הוא אדון הכול, וידאו את כל הטוב והחסד שהבורא עושה אִתָּם, ויחזיקו לו טובה ויהללוהו.

ובמצוות ביכורים באה לידי ביטוי ההכרה של האדם שלא כוחו ועוצם ידו ולא יגיעו ועמלו עשו לו את החיל, אלא ה' יתברך ברחמיו ששמר על עם ישראל והביא אותם אל הארץ והוא מביא רוחות ומוריד גשם ומצמיח את כל יבול הארץ, ולכן מביא האדם ביכורים כאומר: "אינני נהנה מהשפע הגדול השייך לבורא עד אשר אני מכריז בקול גדול על חסדיו שעשה אתנו ומודה לו". ואומר שם האלשיך שהכרת הטוב, זהו "גדר גדול ועיקר גדול בכל ענייני ועיקרי הדת, כי בו תלוי כל עבודת אלוהים, להכיר כי הנשמה לו יתברך והגוף פעלו" וכן אומר: "בה תלוי קיום כל התורה".

שהיה מצדיקי ודייני עיר הקודש צפת בדור דעה של מרן הבית יוסף ורבינו האר"י ז"ל, המכונה 'האלשיך הקדוש': על מה כל הרעש? בשביל רימון ותאנה וקופסה של ענבים?! מדוע עושים עסק כה גדול מכמה פירות? ובלשונו: "מה קול החרדה הזאת על פחות משווה חצי דינר?" וכן קשה: מדוע

בכלל לטלטל בן אדם מרמת הגולן במשך יותר משבוע ברגל בשביל פירות בשווי של עשרים שקל? ובלשונו הקדושה: "כל החרדה היא אשר חרד הוא יתברך על מצות ביכורים הזאת שיחרד איש מביתו ומעירו וילך רגלי באשכול ענבים אחד ומן התאנים ומן הרימונים מעט מוצי' לא כביר..."

ומגדיל האלשיך את התמיהה: כידוע, התורה פותחת במילים "בראשית ברא אלוהים", ודורשים חז"ל את המילה 'בראשית' שה' ברא את העולם בשביל ה'ראשית'. ומהי הראשית שלמענה נברא העולם? חכמינו מונים כמה דברים שנקראים 'ראשית': התורה נקראת ראשית, עם ישראל נקראים ראשית, ועוד. ואומר המדרש (בראשית רבה פ"א) שאחד הדברים שבזכותם נברא העולם הוא הביכורים שגם הם נקראו 'ראשית', כמו שכתוב "ראשית ביכורי אדמתך". על פי זה יש להתבונן: מה כל כך יסודי במצוות הביכורים עד שהיא התכלית לבריאה

פרשת השבוע פותחת במצוות הביכורים. הביכורים הם הפירות הראשונים שהתחילו לצמוח באילן. בעל המטע מסמן אותם, וכאשר הם נעשים בשלים וראויים לאכילה, הוא קוטף אותם ומעלה אותם לבית המקדש, ושם הוא מוסר אותם לכהן תוך כדי קריאת סיפור שלם של שבח לקדוש ברוך הוא. במקרא הביכורים מפרט היהודי כיצד ה' מלווה את עם ישראל עוד משחר ילדותו החל מההתמודדות של יעקב להעמיד את השבטים הקדושים בבית לבן הרשע, וההמשך בשעבוד וביציאת מצרים ועד היום שבו היהודי זוכה לשבת בשלווה בארץ ישראל ולאכול מפריה ולשבוע מטובה ולהביא לפני ה' את ראשית עמלו.

במשנה מתואר באריכות שהבאת הביכורים הייתה נעשית בעסק גדול: מביאי הביכורים היו מתכנסים בקבוצות גדולות וישנים במרכז העיר; הם היו מצפים קרניים של שור בזהב ובעטרת זית; שרי ירושלים וכל חשוביה היו יוצאים לקראתם וכל בעלי המלאכה היו עומדים ומברכים אותם; את כל המעמד הנעימו חליל וכל מיני זמר; כל אחד היה נושא את הסל בעצמו בין עשר ובין עני ואפילו המלך אגריפס היה נושא את הסל על כתפו; ובבית המקדש קיבלו אותם הלוויים בשירה מיוחדת.

על מה כל הרעש?

שואל על כך רבינו משה אלשיך זיע"א,

הרב שלום ארוש מגיע להרצליה



הרב שלום ארוש מגיע להרצליה

- יום שני כ"ג אלול 3.9
- בית כנסת "אהבת ישראל" רח' וינגייט 90 הרצליה פיתוח
- דברי פתיחה: הרב ידידיה היבה

החזיק הוימי מהרב שלום ארוש

"הראש השנה שלי"
עולה על הכל

"והזהיר, רבנו הקדוש, לעשות כרוז שכל מי שסר למשמעתו ומקורב אליו יהיה על ראש השנה אצלו, לא יחסר איש. ומי שזוכה להיות על ראש השנה ראוי לו לשמוח מאוד מאוד"

לפרטים: 02-5812210



גן הדעת

צעקה

אדם צועק כשכואב לו, גם כשמשוה ממש מכעים או מפחיד אותו. צועקים גם כשרוצים להשמיע דבר למישהו הנמצא רחוק. ויש שצועקים בתפילה, כי הקול מעורר את הכוונה. אך יש סוג נוסף של צעקה, צעקה שמטרתה הולדה, צעקה שמולידה שכל שנעלם. וזו מהותה של צעקה, לגלות את מה שהיה נעלם, שעל כן היוולדת צועקת, כדי לזרז את ההצאת הוולד לאוויר העולם.

וכל אדם יכול להשתמש בכלי הזה שנקרא צעקה, כדי להחזיר לעצמו את השכל שנעלם ממנו, שעל זה נאמר "שוועתנו קבל, ושמע צעקתנו, וידע תעלומות", היינו שאנו מבקשים שהשוועה והצעקה שלנו תגיע עד היושב במרומים שרק הוא יכול להחזיר לנו את השכל שנעלם מאתנו ולתת לנו דעת.

וזה דבר ידוע שבתורה יש שני כוחות, זכה אדם נעשית לו התורה סם חיים, לא זכה נעשית לו סם המוות. ובשביל שתהיה עוברת התורה סם חיים צריכים השתקוּקוּת וכיסופוּת, היינו ללמוד עם רצונות שהתורה תחולל בנו תיקון הדעות והמידות, ובדרך שאדם **רוצה** לילך מוליכין אותו, הכל תלוי ברצון, בכיסופי הנפש!

פנינים, פתגמים, רעיונות, חידושים לפרשת השבוע



פניני חסידות ברסלב

שמעתי מר' נחמן בן ר' שגא"ז ששמע לענן נסיעת ראש השנה וכו', והיצא מדבריו הקדושים שכל נסיעה ונסיעה של כל אחד ואחד יתקן לה חלק בקץ הגאולה: (אנשי מוהר"ן)

וכל אשר גדלה ונשגבה רוממותו והתעלותו של אדם מ"ז צ"ל, כן גדלו ונשגבו גם התקונים אשר יעשה בימי ראש השנה הקדושים. (אנשי מוהר"ן אות א)

לענן ראש השנה שצריכין להיות אצל על ראש השנה דקא, אמר שיקולין אז אנשים לקבל תקונים מה שבכל השנה לא היה באפשר שיהיה להם תקון בשום אופן, אף על פי כן בראש השנה יקולין אפילו הם לקבל תקון. **אף על פי שבכל השנה אפילו הוא בעצמו זכונו לבקרה לא היה יכול לתקנם, אבל בראש השנה גם הם יכולים לקבל תקונים.** כי אמר שהוא עושה בראש השנה ענינים ותקונים מה שבכל השנה גם הוא אינו יכול לעשות: (חיי מוהר"ן – אות תו)

אב של החיים

- ☆ "צעקת הלב" נבוקה יותר מעצקה בפה.
- ☆ מעלת הצעקה לא נמדדת בעצמותה, אלא עד כמה היא יוצאת מעומק הלב.
- ☆ "מעצמקים קראתי" (תהלים קל) – מעמק הלב.
- ☆ כשצועקים מכל הלב באומנוּת שלמה – פועלים.

שבירת המניעות

כיצד לשבור המניעות בעניין הנסיעה של רבינו לראש השנה.

אוי"ח - הלכות נטילת ידיים לסעודה וביצועת הפת ה"ו).
4. ע"י הליכה לקברי צדיקים בער"ה אפשר לפעול אפילו תיקון חטא אדור"ה (ליקו"ה י"ח"ד הלכות תפלת המנחה הלכה ז).
5. ע"י השתטחות על קברי צדיקים בער"ה זוכים לתיקון המשפט בשלימות (ליקו"ה י"ח"ד - הלכות ראש חדש הלכה ו - ב).
6. ע"י הליכה לקברי צדיקים בער"ה אפשר לפעול תיקון הבריאה מכל אל הפועל (ליקו"ה י"ח"ד - הלכות הכשר כלים ה"ז).
7. ע"י הליכה לקברי צדיקים בער"ה אפשר להמשיך הדעת של הצדיקים (ליקו"ה י"ח"ד - הלכות נדרים ה"ג).
8. במקום הקברי צדיקים בער"ה עיקר נשית תשובה (ליקו"ה י"ח"ד - הלכות ערלה הלכה ד ח).

יש עוד הרבה מעלות שיתכלה היריעה מלכתבם, לכן צריך להסביר בעניינות את המעלות שיש בזה, ואם ישאל השואל כיוון שצריך להמעיטה ללכת לקברי צדיקים אם כן אפשר ללכת לקברי צדיקים בארץ ישראל, על כך אענה חלקי גם אני הן אמת אך היחיד שהבטיח את כל ההבטחות זהו רבינו הקדוש רבנו נחמן מברסלב. זיע"א.

ודבר נוסף וחשוב הוא להסביר להם כי כל מטרת נסיעתו היא רק עבורם ועבור כלל ישראל, וכי הוא מבחינתו היה מעדיף להישאר בבית, אך מאחר והוא עומד לפני יום דין והוא רוצה לקחת לו עורך דין גדול כמו בני נחמן מברסלב שאמר: שמי שיבוא אלי על ראש השנה אזי הוא יוצאו זכאי בדין לכן הוא רוצה לנסוע כדי להתפלל עליו. לסיכום: א. יתפלל על הדבר באריכות שלא יכעסו עליו או יהיו מונעים אותו מהנסיעה. ב. יסייר באבהו ובנונים את חשיבות העניין. ג. יביא להם כי כל מעשיו זה במיוחד לטובתם.

וה' יעזור שכל המניעות יהפכו לנעימות, ויזכו כולם לנסוע לאומן ר"ה, ולעשות כרוז כמו שציונו רבנו הקדוש: "איש בל יעדר". ועי"ז נזכה לגאולה השלמה בחסד וברחמים אכ"י.

וכי אדרבא למצוא יחשב לשמוע בקול דברי הצדיק.

כמו שבמבית מרחץ הראשון הרב עובדיה יוסף זצ"ל בספרו שו"ת יחוה דעת (ח"ה סי' טו) וז"ל שם: "ולכן מותר לצאת מארץ ישראל לחוץ לארץ כדי להשתטח על קברי הצדיקים, כיון שדעתו לחזור לארץ ישראל" ובשדה הארץ (ח"ג סי' י"א) כתב להתיר כיוון דדעתו לחזור מיד. וכן כתב בפרי הארץ (ח"ג י"ח סימן ז' דף ט טור ד) דיבור המתחיל "זאת" דלצאת מארץ ישראל לחוץ לזימרא (תפילה בקברות צדיקים) כל שהוא לחזור שרי דלא גרע מסחורה דשרי לצאת לחוץ על מנת לחזור ואמר כי מותר לצאת מארץ ישראל להשתטח על קברות צדיקים והובא בברכי יוסף (אור החיים תסק"ח - ח"א) ובשערי תשובה (שם סי' כ) ובמעייני גנים ובשדי חמד אסיפת דינים (מערכת ארץ ישראל אות א) במשנת יוסף (ח"א סי' י"ז ב) כתב גם לדברי הרמב"ם והתוספות שמותר לצאת מארץ ישראל רק לתורה ולשא אישה ולסחורה, דלומר על פי מה שכתב פאת השולחן בטעם היתר היציאה לסחורה משום שעצם הסחורה הוא עניין של חיי נפש אם כן גם בתפילה הוא חיי נפש לא פחות מסחורה. ויש מקום גדול עוד להאריך בעניין זה.

עניין קברי צדיקים בערב ראש השנה
 וצריך לדעת כי גם ללא קשר לציווי של רבינו יש עניין גדול להיות אצל קברי צדיקים בערב ראש השנה ובראש השנה כמו שרבינו ומוהר"ן מביאים באריכות עניינים עצומים אודות זה כמו שנמצא בקצרה בפתח המעלות שיש בזה: **1.** חיבור ג' ראשים. יש סוד גדול בחיבור ג' ראשים, הצדיק שנקרא ראש בית, ראש השנה וראשו של האדם (ליקו"ה ח"ב צד). **2.** מי שנמצא אצל צדיק אמיתי בראש השנה נקרא בשם צדיק ונתבטח לאלתר לחיים טובים (ליקו"ה ח"מ - הלכות שכירות פועלים). **3.** ע"י הליכה לקברי צדיקים בערב ראש השנה מעוררים סליחה ומחילה (ליקו"ה

צא וראה מה גדול כוחו של ראש השנה אצל רבינו - "דגולים צדיקים במיתתם יותר מבחייתם" אמרו חז"ל, ואם מוהר"ן ר' יודל וכו' הבינו שאף לאחר הסתלקותו ישנו חיוב להיות אצלו בר"ה - מי יודע מה גדלו ועצמו התיקונים הנוראים שרביה"ק ממשיך עלינו גם היום בראש השנה. "הראש השנה שלי עולה על הכל" - אמר רבינו ז"ל: "ומי שזוכה להיות על ר"ה ראוי לו לשמוח מאד מאד" שוב ענה ואמר: "הראש השנה שלי הוא חידוש גדול". בביטויים כאלה וכאלה התבטא רבינו ז"ל, על אודות הר"ה שלו. כי על כך, כה נתייקר ונתחבב הדבר על אנשיו, בכל הדורות. מקרוב ומרחוק נסעו בחיורו נפש לרביז"ל בחייו לאחר מכן "ראוי לאכול, אם שלא לאכול, אם לישן, אם שלא לישן, אם להתפלל לא להתפלל" (אין הכוונה אף לא יוכל להתפלל אלא הכוונה אפ"ם לא יוכל להתפלל כראוי לו מחמת טרדות וכו') (חיי"מ) והעיקר להיות אצל רבינו בראש השנה. מסייע נפש זו אותה דרש דרש במפגיע מאנשיו הבאים אליו לר"ה, התבצעה אמנם הלכה למעשה, מאז עד היום. אך כדאי לציין את מה שהעיר המעתיק דברים אלה בחי"מ, באמרו "ובאמת כל דברים אלו הם רק דמיונות ופיתויים של בעל הדבר, כי תמיד נראה בחוש שעל פי הרוב מתפללן יותר בכוונה בכלל הקיבוץ הקדוש על ראש השנה, ממה שהיה מתפלל בביתו..." מסורת מופלאה ממוהר"ן מוסר לנו ר' אברהם ב"ר נחמן, בדבר חשיבות הנסיעה לאומן בראש השנה. בספרו כוכב אור נכתב: "שכל נסיעה ונסיעה של כל אחד ואחד יהיה לה חלק בקץ הגאולה" - כך שמע מר' נחמן ב"ר שכנא בן מוהר"ן. הן על כל אלה ועוד הרבה יותר מאלו למדנו מעט מן המעט מתיקוניו של ציס"ע רבינו הננמ"ח.

לעיתים חוששים ההורים מאיסור יציאה לחץ לארץ לכן צריך להסביר כי אין שום איסור בדבר הנסיעה לאומן

שו"ת של חסד

ב"ה זכיתי להתקרב ולטעום מעט מזעיר מעולמה המופלא של חסידות ברסלב וב"ה זכיתי גם להיות באומן בראש השנה, אבל יש לי מזה הרבה מניעות וב"ה אני גם עובר את זה בחסדי השי"ת וגם תשובת רבינו הקדוש, רק דבר אחד מפריע לי מאוד איך אפשר להסתדר עם השאלה של כיבוד אב שזה אחד מעשרה דברות, ויש לי הרגשה שאבא שלי מאוד כועס עלי על עניין נסיעתי לאומן, אז אם כבוד הרב יוכל מעט להדריך אותי בעניין זה כיצד לנהוג?

תשובה:
 בע"ה, נביא כמה עצות אשר יעזרו להורים ולכל הסובב אותנו לקבל את העניין הזה של הנסיעה לאומן ר"ה בפרט, וכל דבר בעבודת ה' בכלל. ראשית, צריך לדעת כי אין דבר שאי אפשר לשנותו ע"י תפילה, לכן צריך להתחזק בתפילה בכל הכוח על כך שלא יהיה מכך צער לבני הבית כלל, הן לאביו ואמו והן לאשתו וילדיו, ועוד הרבה לפני ראש השנה צריך להשקיע בתפילות ותחנונים, על כך שיתרצו אליו שיזכה לנסוע, כי זאת צריך לזכור כי אפילו טבע ניתן לשנות בתפילה.

אחר שהתפלל באריכות על העניין, ישב עם הוריו, או אשתו, ויסביר להם בעניינות את החשיבות של הנסיעה לר"ה, ונביא להלן מספר חיזוקים בעניין: תכלה היריעה לתאר, את עוצם הפלגותיו של רבינו ז"ל בענין "להיות אצלו על ראש השנה" שעל כך אמר שיקולין אז אנשים לקבל תיקונים, מה שבכל השנה לא היה באפשר שיהיה להם תיקון בשום אופן - אף על פי כן, בראש השנה, יכולים אפילו הם, לקבל תיקון, אף על פי שבכל השנה, אפילו הוא בעצמו ז"ל לא היה יכול לתקנם. אבל בר"ה, גם הם יכולים לקבל תיקונים. כי אמר שהוא עושה בר"ה עניינים ותיקונים, מה שבכל השנה גם הוא אינו יכול לעשות". מעתה,

המשך דבר ראש הישיבה

הביכורים היה חייב לצאת מביתו ולעזוב את כל משפחתו ועיסוקיו וללכת רגלי מהלך כמה ימים לבית המקדש ולהביא את הפירות בעצמו בכל שנה ושנה מחדש כדי להחדיר בלבו את ההכרה שהכול שייך לה'. אם כן רואים בעליל שלא ניתן להגיע להכרה זו בנקל, אלא בעבודה מאומצת מתוך מסירות, כלומר, אנו נדרשים לעבודה עמוקה ויסודית ורצופה כדי לקנות את ההכרה בטובו ובחסדו של ה' שלמען הכרה זו נבראנו.

אם כן מה טוב ומה נעים שאדם יזכה לעשות לעצמו בכל יום ויום מעין 'הבאת ביכורים' קטנה, שיפירוש מביתו ומעיסוקיו למשך לפחות חצי שעה של התבוננות בחסדי ה', והודיה לה' על כל טובו וחסדיו, וזה בודאי ישפיע עליו שגם במשך כל היום כולו הוא יעשה 'עסק גדול' מכל טובה שה' משפיע עליו, כמו שכתבנו בספרים "שערי בתודה" ו"אמרת תודה ונושעת".

מפתח הברכות

בתוך דבריו אומר האלשיך מפורשות, שבהכרת הטוב תלוי כל השפע, אם האדם מכיר בטובה הוא זוכה לשפע גדול מאת אדון הכול ולברכת: "ושמחת בכל הטוב" הכתובה בסוף פרשת הביכורים; ואם חלילה האדם מיחס את הצלחתו לעצמו ולא משקיע כוחות בקניית מידת הכרת הטוב – הבורא מראה לו בדרך הקשה שהכול שייך לבורא ומותיר את כפוי הטובה חסר כול.

על פי זה ניתן לומר שזו הסיבה לכך שפרשת הברכות והקללות פותחת במצוות הביכורים. בפרשה כתובות ברכות נפלאות מחד וקללות נוראות מאידך, ונשאלת השאלה: כיצד ניצל מהקללות וזוכה לכל הברכות? מקדים לנו הקדוש ברוך הוא רפואה למכה ואומר לנו: "בני היקרים, מה אני בסך הכול מבקש מכם? רק שתכירו בטובתי, רק שתודו על האמת שהכול שלי ושאת הכול קיבלתם במתנת חנים, ועל ידי זה תזכו לכל הברכות".

וכל זה מקושר היטב לראש השנה הממשמש ובא שגם הוא נקרא 'ראשית השנה', יום תחילת מעשיך, שבו אנו נידונים אם לחיים ואם ח"ו להיפך, והכול תלוי ועומד בהכרה במלכות ה' ובהמלכת ה' על עצמנו ועל כל העולם, שבכוחה של הכרה זו לבטל את כל הדינים ולקרוע את כל הגזירות ולהמשיך עלינו שנה מבורכת, טובה ומתוקה.

באת פנים ואמרו
כל בית ישראל
אמן

"כשיהיו בעלי הדין עומדין לפניך"

סיפור לשולחן שבת

2

על הרשעים כתוב בנביא: 'אין שלום אמר ה' לרשעים' (ישעיה נ"ח). לכן לא יכולתי לברך אתכם לשלום. רשעים גם צריכים לחכות, ובודאי שאי אפשר לקרוא להם 'ר' דוד' ו'ר' משה.

אבל אחר שקיבלתם עליכם את הדין – שוב אתם 'ר' דוד ו'ר' משה. וכמוכן עלי לברך אתכם ב'שלום עליכם' ולאחר אתכם בכל הכבוד הראוי!"

'ר' דוד התפעל מאד. הוא כלל לא העלה בדעתו שמשום כך נהג בהם הרב כפי שנהג. לפני צאתם הוציא כל אחד מהם אלף רובל – שכן בורות לרב. אך הרב סרב לקבל את הכסף. "ברוך ה', יש לי פרנסה טובה ודבר לא חסרתי. אינני זקוק לשכר טרחה", אמר. אחר שהפצירו מאד, יעץ להם הרב לתרום הכסף לצדקה, ואז יצאו לדרך.



'ר' דוד יצא מבית הרב שקוע במחשבות. שקט ומכונס בתוך עצמו ישב במרכבה ולא פצה את פיו. כשהגיעו לבית העסק, מיהר 'ר' דוד לחדרו והסתגר בו למשך שעה ארוכה. 'ר' משה כסס ציפורניו בדאגה; מה קרה לשותפו הטוב? שמא אין הוא בקו הבריאות, חלילה, ואולי דאגה כלשהי מכרסמת בליבו? סוף סוף שקשק המנעול בחדרו ו'ר' דוד הופיע בפתח חדרו של 'ר' משה.

"ודאי דאגת לי, ואם כך אסביר את פשר שתיקתי", פתח 'ר' דוד, ו'ר' משה הקשיב לדבריו.

"הטרידה אותי מאד השאלה: מי משנינו חי טוב יותר- אני או רבה של ביאליסטוק? והרי אני, דוד, גיבור גדול; יש לי כסף בלי גבול; יש לי בית מהודר, מרכבות נוחות וצבא של משרתים; הכל מקנאים בי, הכל רוצים להיות במקומי..."

ובכל זאת, אפילו בעולם הזה חי הרב פי כמה וכמה טוב ממני: הוא יושב לו בחדרו במנוחת הנפש, ללא טרדות או בעיות פרנסה, גם לא ענייני מסחר ועסקים. הוא לומד ומתפלל בניחותא, וכשמציעים לו רובלים- הוא בכלל אינו צריך אותם, כי לא חסר לו מאומה!

ואני יש לי ים של כסף, ובכל זאת כל חיי אני רודף אחר הפרוטה! נו, איזה מין עולם הזה יש לי? ועולם הבא- מן הסתם גם אותו אין לי במידה מרבה..."

אני כבר מבוגר, אינני יכול לשנות את חיי. אבל בן יש לי, ונפשו חשקה בתורה. החלטתי לשים בצד מליון רובל עבור בני, כדי שיוכל ללמוד תורה כל ימיו; הוא ובניו ובני בניו!"

אמר רבי דוד ועשה. זכה הוא לבן גדול בתורה.

כאילו הם סתם אנשים מן השוק... אף על פי כן אמר 'ר' דוד את טענותיו ואז החל הרב לשטח את טענותיהם "משה אומר כך, ודוד אומר כך, ואם כן..." הקשיבו הגבירים לדברי הרב פעורי פה: כיצד ידע הוא ישר לשורש העניין הסבוך והציג בפניהם את הדברים בבהירות נפלאה! איזו גאונות, איזו ישירות!

אמנם ספר המידות! זכור



כְּשֶׁאֲמֹת מְחַרְפִּין אוֹתָנוּ גִּיּוֹתֵר זֶה סִימָן עַל מְשִׁיחַ. (אמונה מ"ח)

כאשר פסק הרב את פסקו, שאל: "המקבלים אתם את הפסק?" "ודאי, ודאי שמקבלים!" השיבו הגבירים בשמחה ובלב שלם.

מששמע הרב את תשובתם מיד הוריד את הטלית מעל פניו, הושיט ידו לעברם וקרא בחביבות: "שלום עליכם 'ר' משה, שלום עליכם 'ר' דוד אנה, שבו..." ציווה הרב על השמש להביא כיבוד ופתח בשיחה לבבית. אך 'ר' דוד נראה היה מטורד.

"סלח לי, כבוד הרב" פתח 'ר' דוד, ופניו סמוקות, "דבר אחד אינני יכול להבין. קודם הדיון נתתם לנו לחכות לפני הדלת זמן ממושך. כאשר נכנסנו- לא ברכתם אותנו לשלום ואף לא הצעתם לנו לשבת. קראתם לנו סתם 'משה' ו'דוד'. ואלו עכשיו מקבלים אתם אותנו בכבוד מלכים..."

"מתפלא אני על שאלתך", חיך הרב, "והלא זוהי הוראות חז"ל המפורשת ב'פרקי אבות': 'כשיהיו בעלי הדין עומדין לפניך, יהיו כרשעים; וכשנפטרים מלפניך, יהיו בעיניך כזכאין כשקבלו עליהם את הדין'.

שני גבירים הדורי לבוש ירדו מן העגלה המפוארת הרתומה לסוסים אבירים ופסעו מעדנות אל הדלת.

מן החלון הציץ השמש, נרגש כלו: הגבירים המפורסמים 'ר' דוד ו'ר' משה מגיעים, איזה כבוד!

רץ השמש בהתרגשות רבה אל חדרו של הרב, הלא הוא רבה של ביאליסטוק, מחבר הספר "מאורות הצובאות", וסיפר לו על בואם של הגבירים.

"ברר את מבוקשם", אמר הרב בקרירות ואפילו לא הרים עיניו מן הספר שלפניו. קיבל השמש את הגבירים בהתרגשות רבה ושאל למטרת בואם. אמרו הגבירים, כי יש בניהם סכסוך על סכום כסף גדול ומבקשים הם שהרב יכריע ביניהם.

"אמור להם שימתינו", אמר הרב, והשמש הורה להם לחכות.

הזמן חלף בעצלתיים. "ודאי נמצא משהו אצל הרב ועסוק הוא בענייניו", אמר 'ר' משה, ואילו 'ר' דוד, שהיה מטבעו חם מזג, איבד את סבלנותו והוציא מידי פעם את השעון מכיסו והציץ בו במבט קצר-רוח. כאשר סוף סוף נקראו הם להיכנס אל הרב, גילו לתדהמתם שכל אותה עת שחיכו בפרוודור, איש לא היה בחדרו של הרב. בקצה

החדר ישב הרב, וטלית גדולה מכסה את פניו.

אך נכנסו אל החדר, וכבר נשמע קולו של הרב מבعد לטלית: "יש לכם דין תורה?"

"כ... כן", השיבו השנים, מתפלאים על כי הרב אינו מברך אותם בשלום וגם אינו מזמנים לשבת.

"קוראים לכם משה ודוד? מי הוא תובע?"

"א... אני", מלמל 'ר' משה, שכן כבר שנים לא קרא לו איש סתם כך "משה", שהרי הכל חפצים בכבודו וקוראים לו "ר' משה" ואף פונים אליו רק בגוף שלישי..."

"משה – אמור את טענותיך!" פתח 'ר' משה את פיו והרצה את טענותיו אחת לאחת. לכשסיים קרא הרב: "ועכשיו, דוד, מה הם טענותך שלך!"

'ר' דוד חם המזג היה נבוכ ואף כעס עלה בלבו על יחסו של הרב. מה קורה כאן? והרי הרב- גדול בתורה הוא; כיצד אין הוא מברכם בשלום, כיצד הוא קורה להם כך: "דוד" ו"משה",



חינוך באהבה

בית של מידות ושלוש מאת הרב יצחק אבוחצירא. מחנך ויועץ חינוכי

"באתם מאוחר מדי" - כך ענה

מרח החזון איש זצ"ל, להורים צעירים שבאו לשאול אותו: "רבי, מאיזה גיל נתחיל לחנך את התינוק שלנו?".

מפורסמת דעתו של מ"ר הרב שלום ארוש שליט"א "שעיקר החינוך, שנקנה כמובן בין כתלי הבית תלוי ב"התנהגות ההורים" כמבואר בהרחבה בספר המידות ערך בנים. או כמו שהעולם אומר: "התפוח לא נופל רחוק מהעץ".

רצוננו בע"ה לגדל מידות טובים, דורות ישרים ומבורכים, ולא ח"ו פירות באושים, ולכן עלינו לדאוג בראשונה לחינוך של עצמנו.

וזהו כוונת החזון איש באומרו להורים: "באתם מאוחר מדי" כי החינוך מתחיל הרבה זמן לפני שנולד הילד הראשון, החינוך מתחיל אצלנו אצל עבודת המידות שלנו.

גם אני ב"ה הורה לילדים, ואני מתכוון במאמר הנוכחי לדבר בעיקר על עצמי, לכן סילחו לי מראש על הסגנון הישיר. ואם יהיה בע"ה אפילו הורה אחד שייקח את עצמו לעבודה על תיקון מידותיו, והיה זה שכרי.

התפוח והעץ

כאשר אנחנו מסתכלים במראה אנו רואים את עצמנו. במראה, לא נוכל לראות מישהו אחר, המראה משקפת את מי שעומד מולה.

הילדים, הם המראה שלנו. בילדים, משתקפים המידות שלנו. כל ילד וילד, הוא כענף בגזע המשפחתי. גזע של עץ תפוחים לא יוכל להוציא תפוחים. מעץ כעסן יצאו חס ושלוש פירות כעסנים ומעץ עצלן יצאו פירות עצלים.

והיפך מעץ רגוע יצאו פירות רגועים, מעץ רזי יצאו פירות רזים ומעץ מתוק יצאו פירות מתוקים.

עיקר תפקידנו בעולם, הוא לעבוד ולתקן את המידות שלנו. זה לא בושה לעבוד ולתקן את המידות, אבל זוהי בושה גדולה לחיות עם מידות מקולקלות ולא לתקן אותם.

לכולנו, כן לכולנו, יש מידות הדורשות שינוי. אין אדם שנולד מושלם, לכולנו יש חסרונות: אחד עצלן אחד כעסן אחד עצבן ואחד שכן. המידות הלא טובות שלנו, מפריעות מאוד לנו ולסובב אותנו.

בבתים שמידת הכעס "חוגגת" שם, בבתים בהם ההורים תמיד עצבניים ומתוחים, מבנים ומשפילים - מבית כזה בוודאי יתקשו לצאת ילדים מוצלחים.

"ההצלחה" של משפחת "עצבני" נכרת לעיני כל, והאמת טופחת על פניהם של ההורים "המתחזים". לכן אם ברצוננו ילדים מחונכים, ראשית החינוך צריכה להיות אצלנו ההורים.

בחינוך אסור לטעות!

מ"ר הרב שלום ארוש שליט"א משתמש הרבה במשפט "בחינוך אסור לטעות! אם אתה לא יודע לחנך, שב ואל תעשה עדיף!" ... "אפילו אם לא תחנך את ילדיך בכלל, הנזק שייגרם להם יהיה פחות, מאשר אם תחנך כמו שאתה חושב שמתחנכים". והכלל העיקרי בחינוך האמיתי, הוא: "דרכי דרכי נועם וכל תיבותיה שלום".

הרב סיפר: שמגיעים אליו בחורים ומבוגרים עם בעיות שונות ומגוונות. על פניו נראה, שלכל אחד בעיה נפרדת ושונה משל חברו, אך אם נתבונן בעין האמת נבחין שלכולם בבעיות יש בעיה משותפת - לכולם היו מצוקות וקשיים בילדותם, וזאת כתוצאה גם מהחינוך הכושל של הוריהם ומוריהם. הצלחות הללו, יצרו אצלם משקעים ופצעים נפשיים.

הורים "פצועים" שלא מטפלים בפצעים שלהם, בדרך כלל ממשיכים לפצוע את ילדיהם. הם אפילו לא מרגישים שהם מאמלים את הילדים שלהם, אבל העצבות של הילד וההתנהגות ה"לא נורמטיבית" שלו מספרים הכול.

משנה לשנה, כולנו נתקלים בתופעה קשה של ילדים עצובים, ילדים נטולי שמחת חיים, ילדים הנראים כסוחבים את חייהם הקצרים בקושי גדול.

אם עד לפני עשור, השאלות שהיו מגיעות אלי היו שאלות על קשיי למידה וחוסר התאקלמות בבית הספר, בימינו עיקר השאלות הינן על בסיס רגשי והתאקלמות בבית ובחברה.

לעצור, ישנם ילדים רבים ששמחת החיים רחוקה מהם וילדותם שוקעת כבר בראשית הדרך. והשאלה היא מדוע?

התשובה, נשקפת לעצמנו מתוך העיניים העצובות של הילדים הללו ומצביעות על מה שעובר עליהם בד"כ בבית, אך לא רק.

מי רוצה להיות יתום?

המאמר של השבוע שתוכנן לעסוק בנושא אחר, שונה בעקבות שיחת טלפון של חבר (מחנך בכיתה ד' באחד מת"ת הטובים בירושלים) שסיפר לי על שיחת תלמידים ששמעו בהפסקה. (להלן תלמיל השיחה).

"אתה יודע אברהם, אבא שלי מוישי שכן שלי נפטר. כל היום באים אליהם אנשים, לנחם. כולם בוכים, החדר מדרגות שלנו מלא מודעות אבל. רק בלילה שכולם הולכים הביתה יש שם שם. אבא שלי אמר, שצריך לנחם את מוישי, אבל אני מתבייש, אין לי מה להגיד לו ולכן עוד לא נכנסתי אליהם הביתה. מוישי בטח עצוב נורא וחושב כל הזמן על אבא שלי".

הסתקרנתי וניסיתי לשמוע את המשך השיחה בין הילדים, "אני דווקא חושב שאחרי שהוא יתרגל שאין לו אבא, הוא בטח כבר לא יהיה עצוב. כי כולם ירחמו אותו, ויתורו לו, יעזרו לו ויקנו לו דברים, יתייחסו אליו יפה כי עכשיו הוא יתום. ובבית כבר לא יהיה לו אבא שיצחק עליו וירביץ לו..." "אברהם, איך אתה מדבר, השתגעתי? מי שאין לו אבא הוא הילד הכי עצוב בעולם. אין מי שיעזור לו וילמד אותו, מי יתתם לו על מבחנים וילמד אותו בשבת?" "אני לא נכון, אבא שלי גם ככה לא לומד איתי אף פעם, הוא כל הזמן רק צועק ומרביץ..." המשיך אברהם להתגונן.

הצלצול של סיום ההפסקה קטע את המשך שיחת הילדים. סיפר, שהיה לו קשה להמשיך ללמד. השיחה של הילדים ובעיקר הדיבורים של אברהם - ילד בן עשר שהיה מעדיף להיות בלי אבא כי כך ירחמו עליו, ויעזרו לו ויקנו לו דברים, להעיר ולהרביץ לו, והרי גם ככה אבא לא לומד איתו... דיבורים אלו, לא נתנו לו מנוח. מי יודע מה עובר על הילד בבית???

להיות אמיתי!

אין זה כ"כ מעניינינו מה היה שם בסוף עם הילדים. אבל הסיפור הזה צריך להדליק אצלנו נורה אדומה. גם אנו מכירים ילדים עצובים, ילדים עם פנים נפולות, ילדים ללא שמחת חיים. מי יודע מה ילד קטן עובר בבית? לאיזה מצבים הוא חשוק?

נזיר לרגע את העלון בצד ונביט בעיניים של הילדים שלנו. נהיה אמיתיים, הרי את עצמנו אנחנו לא יכולים לשקר!

נבדוק היטב: הילדים שלנו - שמחים? מאושרים? מחייכים? טוב להם אצלנו? הם יודעים להעניק לשני? לאהוב? לחזק ולשמוח? להכיר טובה? הם אדיבים? מסבירי פנים? מנומסים? בקיצור, הם חיים אצלנו חיים משמעותיים וכף להם בחיים? אם התשובה היא כן, אתם הורים מוצלחים, אשריכם!

אבל אם השאלות, קצת נוגעות לילדים שלכם, אם הסיפור, קצת מדבר אליכם. בואו ביחד נחליט היום על שינוי, בכדי לתקן את מה שהיה.

עלינו לדעת, שהבית שלנו יכול להיות "בית רגוע, מקום אהבה ורעות" אך בכדי שהבית שלנו יהיה "בית מקדש", בכדי ש"ה" יוכל להיות שותף פעיל בבית שלנו, עלינו לקבל על עצמנו החלטה חזקה "מהיום אנחנו משתנים!!!"

מהיום נעבוד על המידות שלנו, מהיום אנחנו לא מרימים את הקול בבית (וכל שכן דברים גרועים יותר) נשתדל להשרות אוריה נעימה וחיונית ובע"ה נתפלל על זה כל יום. נספר לה' את האמת, עד כמה קשה לנו להשתנות ולהתגבר ונתחנן לפנינו שנובה שהבית שלנו יהיה בית-טוב, בית-שמח בית-יהודי.

מדד להצלחה בחינוך ילדים

עליך לדעת אב יקר, שישנו "מדד להצלחה בחינוך הילדים" למדד הזה קוראים "מצב השלום בבית" ולכן בכדי שיהיה לך ילדים טובים ומחונכים, עליך לבדוק את מצב ה-"שלום בבית" שלך.

ילדים שגדלים בבתים שאין שם אהבה ושלוש, יסבלו ח"ו כי ימי חייהם. ילדים הגדלים בבית עם בעיות בשלום בית, אלו ילדים שיש להם בעיות נפשיות, קשה להם, רע להם בחיים, היציבות הנפשית שלהם מעורערת, אין להם בטחון בעצמם. והם בעצמם כאשר יגדלו ויתחננו לא יהיה להם שלום בית כי זה מה שהם ראו, לזה הם התרגלו.

דווקא אתה!

אדרבה אתה שגדלת בבית שלא היה שם אהבה ושלוש, דווקא צריך לגרום שיהיה בבית שלך "שלום בית" שהרי אתה בעצמך סבלת מזה. אתה ראתה את כל המריבות והקללות, אתה הרי זוכר את השעות הלא נעימות האלו שהיו בבית של ההורים שלך, עד שגרמו לך לבדוד. אתה חווית את הלילות שהיית טומן את ראשך עמוק בכרית ובוכה על מר גורלך.

לכן דווקא אתה צריך היום לקבל החלטה נחושה: "אני לא אתן לילדי את הסבל הזה". "אני אגדל את ילדי בשמחה". "הילדים שלי יגדלו בבית בריא". "החלטתי! אני לעולם לא אצק ואבזה את ילדי ובטח שלא את אשתי".

בחינה נכונה!

אם בחרת זה עתה בדרך הנכונה, דע לך שיהיו לך הרבה ניסיונות בדרך ואתה צריך להיות מוכן, חזק ותקיף מאוד בדעתך לא להרפות מהדרך שבחרת בה.

ואף על פי שהיצר הרע אורב לך והוא לא יניח שיהיה לך "שלום בית". תדע שזוהי בעצם טובה גדולה בשבילך כדי שתתחיל להתפלל לה' יתברך

על המצב שלך.

תמצא לך פניה שקטה ושם תספר לה' יתברך את כל המצב שלך תפנה אליו במילים שלך ותספר לו את כל הקשיים שעוברים עליך, ודווקא מכל מה שיוצא עליך תעשה מזה תפילה לה'. תזעק אליו מעומק ליבך: "רבינו של עולם, אבי שבשמים, כאשר הייתי ילד בבית של ההורים שלי, לא היה להם "שלום בית" והמצב היה ממש נורא ואיום ו... (תרחיב ותספר כמה שיותר)

ואני רואה שגם אני ממשיך במעשי הורי, וגם אני לפעמים והילדים שלי רואים אותי מתנהג בצורה כזו ואני מתבייש מאוד בדוגמא השלילית שאני נותן להם.

ריבוננו של עולם תרחם עלי, אני רואה את העיניים הכבדות של הילדים שלי, את העצבות הנשקפת מהפנים שלהם, אני רואה שאין להם שמחת חיים ואני יודע שהכל בגלל ה"שלום בית" שלי והמידות הלא טובות שלי. אני בטוח שאם הייתי מתקן את המידות שלי, אם היה לי שלום בית, לילדים שלי הייתה שמחת חיים. בבקשה ממך ה' תעזור לי לעבוד על המידות שלי ולכבד את אשתי ותרחם עלי שהילדים שלי יהיו מחונכים ...

"דרך חדשה"

דע לך אב יקר ששהילד שלך רואה אותך מתנהג כבן תורה במידות טובות, בעדינות ובדרך ארץ, כשהוא רואה שאתה מכבד ואוהב את אשתך, הוא גדל בריא בנפש, עם בטחון עצמי, אהבה ושמחת חיים. הילד שלך יאהב ויעריך אותך, אתה תהיה דמות חיובית בשבילו וגם הוא כשיתחתן יהיה לו בית בריא. ועיקר העבודה היא שלך! כי עיקר ה"שלום בית" תלוי בך. ועכשיו שקיבלת על עצמך להתחיל לשנות את הגישה שלך לאשתך ולילדיך, אתה כבר מתחיל בסלילת הדרך לחיים חדשים ויפים, המשך להתחזק, להתפלל ובע"ה תראה שהבית שלך יהיה משכן לה' יתברך עם כל הטוב האפשרי והשמחה שבו.

לייעוץ טלפוני ללא תשלום/או להיאום פגישה
צור קשר בימים ג' - ד' משה 8-10 בערב
נייד: 0548-434-435
מייל: a0548434435@gmail.com

בדיחות הדעת

האשה לבעלה: "המכונית נתקעה

לי באמצע הדרך ונראה שנכנס מים

לקרבורטור..."

בעלה: "כל הכבוד הפכת להיות מומחית

במכאניקת רכבים? איפה המכונית עכשיו?"

האשה: "בנהר..."

זמנים כי תבוא

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע
18:29	18:45	18:39	18:46
19:40	19:42	19:42	19:41
20:19	20:17	20:19	20:19

הפסגת השבת

ישעיה פרק ט, א-כ - קומי אורי

י"ל ע"י מוסדות "חוט של חסד" רח' שמואל הנביא 10, ירושלים ת.ד. 57669. טל: 02-5812252 פקס: 02-5812252 להצטרפות לקבלה בדוא"ל ולתגובות כתבו לנו 5812210@gmail.com



קו האמונה
לשמוע אמונה כל יום כל היום
02-6444250
להתחזק יחד עם הרב שלום ארוש שליט"א

ליקוטים נפלאים פרשת כי תבוא

ופגומים, "מלבד במתנות עניים" - אף אם הכוונה אינה כראוי זה תמיד טוב, שהרי העני מתפרנס על ידו...
כן מובא בשם הבעש"ט הק' זי"ע דאע"פ שלימוד התורה ועבודת ה' צריכים להיות לשם שמים ובכוונה רצויה, מ"מ בגמילות חסדים אין מודקדקין כל כך, שהרי סוף סוף נהנה השני ממעשי חסד שלו, ומה לו לפלוני אם נעשה הדבר לשם שמים או לא...

"השקיפה ממעון קדשך" (כו, טו)

אומר רש"י: "עשינו מה שגזרת עלינו".
נשמענו לגזירה לעמוד ולקרוא "שמעתי בקול ה'". קשה מאוד ליהודי לעמוד ולהכריז בפומבי ובקול דברי שבח כאלה על עצמו. (ר' דוד מלעלוב)

"ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה תועבת

ה'... ושם בסתר" (כו, טו)

אין לך גרוע מזה, כשעושים "פסל ומסכה תועבת ה'" "ושם בסתר", מצניעים את האליל מאחורי מסוה של דיבורים נאים ורעיונות נעלים, כגון: 'תחיה לאומית' 'תרבות' 'השכלה' וכיו"ב. כאשר שיטת הכפירה נאמרת בגלוי והכל רואים בעליל את הפסל ומסכה, איננה כה מסוכנת, כמו בעת שהיא מתעטפת באצטלה של מלים יפות ומושגים מקודשים. לפיכך אמרה תורה על כגון זה: "ארור". (אבני אזל)

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי

תשמע בקול ה' אלקיך" (כה, ב)

הבטחת התורה היא שכאשר תשמע בקול ה' אלקיך, לא תצטרך לרדוף אחרי פרנסתך, אלא היא תבוא אחריך, ובאו עליך והשיגוך. (כתב סופר)

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי

תשמע בקול ה' אלקיך" (כה, ב)

וקשה הלשון והשיגוך, דנראה כמיותר.
ונראה דהנה יש שהקב"ה משפיע טובה לאדם, אך היות שהדבר נראה כרע בעיני האדם, על כן הוא בורח מזה והטוב אינו משיג אותו. ועל זה התפלל דוד המלך ואמר, אך טוב וחסד ירדפוני, שהחסד ירדוף אותי, כי לפעמים אין לאדם דעת לרדוף אחר הטוב וחסד אלא הוא בורח ומונע ידו מהם, לזה התפלל שהם ירדפוהו וישיגוהו. וזה שאמר הכתוב, ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך, שירדפו אחריך וישיגוך אף אם תברח מהם, כי חפץ הקב"ה להטיב לך ושתזכה בברכות. (דגל מחנה אפרים)

"והיה כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך נחלה וירשתה וישבת בה" (כו, א)

האור החיים הק' מפרש בדרך רמז, שהפסוק מדבר על ביאתו של האדם לעולם העליון, ולכן נאמר 'והיה' שהוא לשון שמחה, כי אין ראוי לשמוח אלא כשהאדם זוכה להגיע לעולם העליון. ומוסיף לפרש, מדוע נאמר בהמשך 'אשר ה' אלקיך נתן לך' והרי האדם עמל הרבה בעולם הזה כדי לזכות לעולם העליון, ומדוע התורה מכנה את עולם העליון 'מתנה'???
ומתוך כי העמל והטירחה בעולם הזה, אינם שווים כלום ביחס לחשיבות ותענוג העולם הבא.

"וענית ואמרת" (כו, ה)

"וענית ואמרת" לשון הרמת קול (רש"י).
שאל הרה"ק בעל ה"בית ישראל" מגור זי"ע הרי לעיל פירש רש"י "ואמרת" שאינך כפוי טובה, א"כ מהו הפשט הנכון?
אלא, שניהם אמת והאחד משלים את השני, כי דרך העולם כשבאים לבקש צועקים ומבקשים בכל פה, אולם להודות ולומר תודה מסתפקים לומר בשפה רפה ובחצי פה.
מכאן נלמד כי גם הכרת טובה צריכה להיות בהרמת קול, להודות להלל ולשבח להקב"ה על כל הטובה שעשה לנו, וכמו כן צריך להודות לחברו על טובה שעשה לו, בהרמת קול...

"וענית ואמרת לפני ה' אלקיך" (כו, ה)

"וענית" מלשון הכנעה וענווה. כשאדם ניגש לעבודת ה' עליו להכניע את עצמו תחילה ולחשוב על שפלותו של בשר ודם, ורק אחר כך "ואמרת לפני ה' אלקיך". (תפארת שלמה)

"לא עברתי ממצותיך ולא שכחתי" (כו, יג)

לשם מה כפילות לשון זו?
ייתכן שאדם יקיים מצווה ויסח דעתו ממנה, כי ישכח את הקב"ה אשר הוא ציווה אותה, ויקיימה מתוך רגילות גרידא "מצוות אנשים מלומדה". לפיכך אמר הכתוב "לא עברתי ממצוותיך ולא שכחתי" בשעה שקיימתי את המצוות לא שכחתי אותך, אשר ציויתני אותן. (שפת אמת)

"השקיפה ממעון קדשך מן השמים" (כו, טו)

אמרו חז"ל (מובא ברש"י יח, טו) "כל השקפה שבמקרא לרעה, חוץ מהשקיפה ממעון קדשך, שגדול כח מתנות עניים שהופך מדת הרוגז לרחמים".

פירש הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע: "כל השקפה" - אם ישקיפו משמים ויבדקו את מעשינו אם טובים המה, "לרעה" - ימצאו תמיד כי הם חסרים

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת כי תבוא

מפרשת ה"ארוזים" שבפרק הקודם, ועלינו לאומרה בשקט? בספר 'מקדש מלך' כתב לבאר, שפרשת הארוזים, אמנם, הינה פרשת אזהרה, ועל כן יש להכריז אותה בקול רם, להתרות ולעורר פחד ומוורא, לעומת זאת פרשת התוכחה וקללותיה, הינה פרשה נבואית המלמדת את העתיד לקרות לבני עמו אם לא יצייתו לדבר ה', והיא אף נאמרה בפירוט רב, והוזכרו בה אסונות מפחידים, אשר אמנם אירעו ל"ע לעם ישראל.

פרשה זו, נועדה להסביר לעם ישראל, מדוע תבואנה עליהם צרות קשות ורעות, במקרה של עזיבת דרך ה', ועל כן היחס כלפיה הינו שונה לחלוטין.

כאשר אב רואה את בנו רץ בדרך, שאינה סלולה, הוא קורא לו וגוער בו בקול ובתקיפות, להזהירו שעלול הוא לקבל מכה, לעומת זאת, כאשר הבן מגיע לאביו ומספר לו, כי נפל ונחבל, האב שוב אינו גוער בו, כעת מסביר לו בנחת, כי הנפילה אירעה בעקבות הריצה הבלתי זהירה, ומלמד אותו, כי אם רצונו להימנע מנפילות מעין אלו בעתיד, עליו להימנע מלרוץ!

פרשת הארוזים, הינה פרשת אזהרה בלבד, ועל כן היא נאמרה בקול רם, לעומת פרשת התוכחה, היא נועדה להוכיח את עם ישראל ולהסביר להם, מדוע אירעו להם צרות רעות וקשות, תוכחה כזו צריכה להיאמר בשקט ובנחת ככל תוכחה, כדי שתתקבל על ליבם של השומעים ותסלול מסילות אל תוך תוכם. (פניני עין חמד)

"ובגוים ההם לא תרגיע ולא יהיה מנוח לכף רגלך" (כח, סה)

גם זו ברכה היא, שלא תרגיש עצמך בטוב בין גוים ולא תחוש במנוחה אצלם, כי אם בין יהודים יראים ושלמים תהיה רגוע ותמצא מנוח לכף רגלך. (אמרי חיים)

"הנסתרות לה' אלו קינו והגלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת" (ל, כח)

חז"ל אמרו שהתורה לא גילתה את טעמיהן של המצוות ומתן שכרן כדי שלא יניח אדם מצוות ששכרן מועט ויעשה רק מצוות ששכרן מרובה.

שתי מצוות גילתה התורה את שכרן: "כיבוד אב ואם" ו-"שילוח הקן". המצווה הקלה ביותר והחמורה ביותר. ובשתייהן, הבטיחה התורה "למען ייטב לך והארכת ימים".

כדי ללמדנו שכל המצוות שוות ויש לקיימן כולן במידה שווה. אומר הכתב סופר, זה פירושו של הפסוק: "הנסתרות לה' אלו קינו" = הסתיר השי"ת את שכר המצוות, "והגלות לנו ולבנינו" = גילה מתן שכרן של שתי מצוות. אחת נוגעת "לנו" = "שילוח הקן" ואחת נוגעת "לבנינו" = "כיבוד אב ואם".

וכל זאת כדי "לעשות את כל דברי התורה הזאת" = כדי שנקיים הכל ולא נבחר רק את המצוות ששכרן רב.

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגוך כי תשמע בקול ה' אלקיך" (כח, ב)

מפני מה כפלה התורה באומרה "כי תשמע בקול ה' אלקיך", לאחר שכבר קודם לכן נאמר: "והיה אם שמוע תשמע בקול ה' אלקיך וכו' ובאו עליך כל הברכות האלה".

עוד יש להבין, מהו שהוסיפה התורה "והשיגוך" לאחר שכבר נאמר "ובאו עליך".

אלא שהתורה באה להודיענו כי הטובות המובטחות לנו בעולם הזה, אינן בגדר "שכר מצוה", כי הרי "שכר מצוה" בהאי עלמא ליכא. כל הטובות הניתנות בעולם אינן אלא כדי לאפשר את קיום המצוות בשלימות ובהרחבת הלב, בלא שטרדות העולם יפריעו את קיומן. על כן אמר הכתוב: "ובאו עליך כל הברכות והשיגוך כי תשמע", היינו תכלית הברכות שיבואו עליך אינה כנתינת שכר קיום מצוות, אלא "והשיגוך כי תשמע" הברכות ישיגוך כדי שתוכל לשמוע את מצוותי, שלא יהיו לך הפרעות ומניעות ויחסרו הטרדות המונעות ממך קיום התורה. (הגה"ק רבי יעקב מליסא ז"ע)

"והיית רק למעלה ולא תהיה למטה" (כח, יג)

לכאורה קשה מדוע בברכות נאמר "והיית רק למעלה" ובקללות נאמר "הגר אשר בקרבך יעלה מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה" (כח, מג). מדוע לא ברכם ג"כ שיעלו מעלה מעלה.

ותירץ בשם המר"ך (מחבר ספר כהונת עולם) כאשר אדם עולה למעלה עליונה ביותר, קרוב מאד שהוא יפול. אמנם כשלא עולה למעלה העליונה אז בטוח שלא יפול. ובירידה להיפך, אם נפל ממדרגתו, ככל שירד טוב לו יותר, כי אז העליה תבוא מהר יותר, לכך בקללות נאמר "ואתה תרד מטה מטה", ובברכות נאמר "רק למעלה" רק מיעוט הוא, לומר שלא תעלה הרבה, ואז "ולא תהיה למטה". (נחל קדומים)

"והיה אם לא תשמע בקול ה' אלו קינו... ובאו עליך כל הקללות האלו והשיגוך" (כח, טו)

נפסק להלכה שאת פרשת התוכחה קוראים בקול נמוך ושפל. מקשה ה'חפץ חיים', שהרי לכאורה היה מתבקש ההיפך? כאשר אנו מזהירים בן אדם מפני הסכנות, הצפויות לו בדרך, הלא אין עושים זאת בנחת ובשקט, אלא דווקא בקול רם, אשר נועד ליצור תחושת פחד ומוורא ולהעמידו על גודל הסכנה. גם כאן מתבקש היה, לכאורה, שנכריז את הקללות בקול רם ובעוצמה רבה, כדי שייכנסו היטב אל ליבותיהם של בני העם, וירתיעו אותם מלהמרות את פיו של מלך מלכי המלכים!

בפרט יש להקשות, לאור העובדה שבפרק הקודם אשר עסקה בקללות שנאמרו על הר עיבל, הלא הם הארוזים בהם התקללו, אלה העוברים על רצונו יתברך, מצינו מפורש "וענו הלויים ואמרו אל כל איש ישראל (כו, יד), א"כ מה נשתנתה פרשת התוכחה קללותיה שבפרק זה

סיפורים נפלאים פרשת כי תבוא

והנמשל: הקב"ה שמע את קולם של ישראל במצרים וגאל אותם, ואף שירדו למ"ט שערי טומאה, עדיין הקול נשאר אותו קול שהיה להם בתחילה.

"ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ד' אלקיך" (כו, יא)

"אין טוב אלא תורה שאם היו בני אדם מרגישים במתיקות ועריבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה ולא יחשב בעיניהם מלא עולם כסף וזהב למאומה כי התורה כוללת כל הטובות שבעולם" (אור החיים).

סיפר הגאון רבי ישראל גנס מו"צ שכונת מטרסדורף בירושלים ומראשי ישיבת קול תורה: כשלמדנו בישיבת סלבודקה היינו הולכים מידי פעם בליל שבת לטיש בויז'ניץ להתענג בעונג השבת. באחת הפעמים שהה בישיבה ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל וכשראה קבוצה של כחמישה עשר בחורים מתכוננת ללכת למקום כלשהו, שאלני, לאן מועדות פנינו, כשאמרתי שהולכים לטיש, שאל מה נקבל שם? אמרתי שהבחורים החסידיים יקבלו חיזוק בתורה ויראת שמים ואילו אני עצמי הולך לשם עונג שבת. הוא הביט בי בפליאה ואמר: הבחורים שהולכים לקבל חיזוק מהרבי זה מובן, הם רוצים שתהיה להם יראת שמים לכל השבוע. אבל אתה אומר עונג שבת? וכי יש עונג שבת יותר גדול מללמוד דף גמרא! (לתתך עליון)

"לא עברתי ממצוותיך" (כו, יג)

לכל יהודי צריך להיות 'קו אדום' בחייו, שבשום אופן שבעולם אין הוא חוצה אותו ויהי מה. קו זה יפרש לפניו בכל פעם כאשר הוא מגיע לדבר שהבורא יתברך אסר לעשותו. יהודי, בן למלכו של עולם יודע שאם כתוב בשו"ע שאסור לעשות מעשה מסוים הרי שאיסור הוא איסור ואין שום אפשרות שבעולם לפרש את האיסור אחרת...

סיפר הגר"א רוט: "פעם אחת הייתי נוכח בבית משפט ולמדתי שם לימוד גדול. היה זה בית משפט לענייני תעבורה והחשוד הובא למשפט בגין שעבר על פס לבן עם מכוניתו. "מדוע עברת על הפס הלבן?" שאל השופט את האיש. וזה החל להצטדק ולטעון טענות מטענות שונות. השופט האזין לדבריו של החשוד ולאחר שסיים להרצות את טיעוניו הוא פונה אליו ושואל: "תהינה ההצטדקויות שלך אשר תהינה אני חוזר ושואל: "הרי יש כאן פס לבן וכיצד חצית אותו?" והנאשם ממשיך בשלו: "אבל זה שנסע לפני הפריע לי..." השופט דופק בפטישו על השולחן שלפניו ואומר: "בוא נתחיל מהתחלה..." הוא מושיט את ידו אחורנית לעבר הקיר ושואל: "הנה, יש כאן קיר, מה היית עושה אם הקיר הזה היה מוצב בכביש, האם היית נוסע על הקיר?" הנאשם לא קלט עדין את כוונת השופט

"ואמרת אליו הגדתי היום לה' אלקיך" (כו, ג)

מפרש רש"י: "ואמרת אליו - שאינך כפוי טובה". בספר יגל יעקב להרה"ג ישראל תנחום דרדק שליט"א מביא: סיפר לי הגר"י גריינמן שפעם אחת שלח הסטייפלער ע"י מכתב לא"ז זצ"ל, ואחרי כמה דקות קרא לו שוב ולקח המכתב בחזרה והעתיקו מילה במילה בלי להוסיף ובלי לגרוע מאומה, ושאלו הגר"י "רבי" מפני מה העתיק מעכ"ת המכתב בשנית, ומה היה חסר בראשון? וענה לו: שהיה חסר "רגשות הלב" שכשכתבתי בתחילה כתבתי רק לענות לו ולהתפטר מזה, אבל החיוב של הכרת הטוב שאני חייב לר' שמר' מחייבת אותי לכתוב עם הרגשת הלב, הרגשה של הכרת הטוב, וכך עשיתי, ועכשיו אוכל לשלוח המכתב אליו! דברים נפלאים!

"ואמרת אליו הגדתי היום" (כו, ג)

"ואמרת אליו" שאינך כפוי טובה (רש"י)

בספר "יגדיל תורה" מובא: מעשה ביהודי שנשוע מצרתו, וחשב איך להשיב להקב"ה על טובתו ולעשות לו נחת רוח, כתשולם לנס שנעשה עמו. בתחילה חשב להקים גמ"ח לטובת הרבים וכיוצא בזה. כשהתלבט ולא ידע מה להחליט הוא בא אל רבו הרה"ק בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זי"ע ושטח לפניו את הרעיון, הצדדים החיוביים והשליליים. נענה לו הרבי בחיוך: לו אתה שומע לי, אל תעשה דבר! ועם ההרגשה הזאת שאתה חייב לרבש"ע תמשיך כל ימי חייך, תישאר חייב להקב"ה. אל תפסור עצמך בעשייה כלשהי מהחובה התמידית להכיר בכל עת בטובתו של הקב"ה!...

"ונצעק אל ה' אלקי אבותינו וישמע ה' את קולנו" (כו, ז)

מדוע נאמר בפסוק "אלוקי אבותינו", ולא "אלוקינו"? הסיבה היא, שאם אדם מבקש בזכות עצמו, הרי שבדקים את מעשיו ומבררים היטב אם אכן מגיע לו. אך כשהוא מזכיר את זכות האבות, ואומר "בזכות אבות ראשונים אנו בטוחים", הקב"ה שומע לקול תפילתו מיד.

סיפר הגר"מ אליהו זצ"ל ששמע משם הרב הגאון חכם מנשה שלו זצ"ל, ששמע מבעל ה'בן איש חי' זיע"א:

משל לבן מלך שנשבה. עמדו השוברים והשחיתו את תואר פניו, כדי שלא יוכלו לזהותו כבן המלך. הלך המלך מעיר לעיר וחיפש את בנו. כשהגיע לעירם של השוברים, ערך מסדר זיהוי של כל תושבי העיר, אך לא מצא את בנו, כי הושחת תוארו. כשפנה ללכת, החל הבן לצעוק

"אבא!" שמע המלך את קולו של בנו, זיהה אותו ומיד שחררו מן השבי. למרות שמראה פניו השתנה, הקול נשאר אותו קול.

לע"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין בינוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

סיפורים נפלאים פרשת כי תבוא

של גהינום אם רק היה אומר שלוש מילים: "זה לא אני!" וסיבה טובה היתה לגאון לומר זאת בכדי להינצל ממכותיו של בעל השדה, ומה גם שמדובר בגוי.
מה נענה אנו, יושבים סתם כך בארוחת ערב ומדברים דברי גנאי על הזולת! הרי אנחנו לא נמצאים בחשש שיכו אותנו, ובכל זאת מדברים! ועל יהודי! נורא נוראות!
(יחי ראובן)

"ארור מכה רעהו בסתר" (כו, כד)

כתב רש"י: על לשון הרע הוא אומר. ובעל הטורים מצא רמז לכך: "בסתר" בגימטריא "בלשון הרע".
ב'תחילת הזמן' בישיבת חברון, נכנסו כמה בחורים לחדרו של ראש הישיבה הגאון רבי שמחה זיסל ברוידא זצ"ל כשבפיהם הצעה כשלהי בדבר תוכנית מסויימת הנוגעת לבני הישיבה, ולקבל הסכמתו.
תוך כדי דיבור נפלט מפיו של אחד הבחורים: "הרי הראש ישיבה יודע שיש בישיבה גם בחורים רעים, ולא רק טובים"...
למשמע הדברים נחרד הרב ברוידא כולו והגיב בתקיפות: "לא, אין דבר כזה! אין בישיבה בחורים רעים! אמנם לצד הבחורים הטובים ישנם גם טובים פחות, אבל בשום אופן לא בחורים רעים..."

"ובאו עליך כל הברכות האלה והשיגך" (כח, ב)

החתם סופר נתן ברכות לכל מבקש, אף על פי שנראה הדבר כיוהרא, אך רבינו אמר כי אין הדבר כן, משום דכתיב "ואברכה מברכך", הרי שהמברך מתברך, ולכן אין שום יוהרא בכך שהוא עצמו רוצה להתברך... (ספרא דמלכא - מאת מהרש"צ גנץ)

"וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו

ממך" (כח, י)

בשנה הראשונה כשכיהן הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון המהרש"ם זיע"א כרב ב"פוטוק", קרה שיהודים במקום הסתכסכו עם האזרחים הגויים בנוגע לחכירת מס הבשר. אמרו הגויים לפרוע פרעות ביהודים והחלו לזרוק אבנים לתוך חלונות בתיהם, וחיפשו את השוחט ואת ראשי הקהילה כדי להורגם. היהודים הסתגרו בבתיים, הגיפו את התריסים ופחדו פחד מוות. פתאום נשמע כי הגויים הצליחו לתפוס את השוחט והחלו להכות בו מכות רצח, כששמע המהרש"ם את הדבר, לבש את המעיל, לקח את מטהו ויצא מהבית כדי להציל את השוחט. אשתו הרבנית בכתה שיחוס עליה ועל ילדיו הקטנים, אך הוא השיב לה, מי יודע אם דמי אדום יותר מדמו של השוחט, צריכים להציל אותו ממוות. כשהגיע המהרש"ם לככר העיר נפל פחדו על הגויים, והתקיים בו הכתוב "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" ביקשו ממנו מחילה, שיחררו את השוחט והבטיחו שיחזירו את מס הבשר ליהודים.

והשיב: "כבוד השופט, כיצד באפשרותי לחצות את הקיר?! וכי יש מישהו בעולם המסוגל לחצות קיר?! בשלב זה הסתובב השופט בחזרה אל שלחנו ופנה אל החשוד בסבר פנים חמורות: "ישמעו אזניך מה שפיך מדבר; החוק אוסר לחצות פס לבן, והרי שהפס הלבן היה צריך להיות אצלך בבחינת קיר, ובדיוק כמו שא"א לחצות קיר, כך גם היית צריך לנהוג כשהגעת לפס הלבן".
"אני" סיפר הגר"א רות: "לקחתי את הדברים ללבי ושאלתי מהם פרק מוסר מאלף; אם השופט פסק שפס לבן הוא בבחינת קיר שא"א לעבור ולא היה מוכן לקבל שום תירוץ, א"כ גם בחייו של היהודי שומר המצוות יש דברים שצריכים לשמש בעבורו כפס לבן, או יותר נכון כפס אדום שא"א לחצות!...
(עלינו לשבח)

"השקיפה ממועון קדשך מן השמים וברך את

עמך" (כו, טו)

עשינו מה שגזרת עלינו עשה אתה מה שעליך לעשות שאמרת 'אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם' (רש"י)
ויש לדקדק מה טעם הביא רש"י את הבטחת התורה מפרשת בחוקותי.
מעשה באב שבתנאים של בנו סירב לחתום על התחייבותו לנדוניה, בטענה שהאב אינו מכזב לבניו ורוצה בטובתם וממילא ודאי שיעמוד במילתו. הנוכחים במקום לא ההינו לומר לו שאינו נאמן ולפגוע בו.
בין הנוכחים היה הגה"ק רבי אלחנן וסרמן שנענה ואמר: בתפילות הימים הנוראים אנו מבקשים "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים", והנה, הקב"ה אבינו הרחמן אמור להיענות לבקשתנו ולהיעתר לה. מדוע מבקשים גם "וכתבנו בספר החיים"? אין זאת הדגיש הגר"א - שאינה דומה הבטחה כתובה להבטחה בעל פה. (המעשה מספר "טללי אורות").
מעתה נראה לומר בביאור הדברים כך: רש"י הדגיש שהבטחת הקב"ה כתובה בתורה ומהבטחה כתובה אין לשנות ולחזור בדיבורו, מה שאין כן בהבטחה שאינה כתובה.
(במחשבה תחילה)

"ארור מכה רעהו בסתר" (כו, כד)

ביאר רש"י: "על לשון הרע הוא אומר".
ידוע הסיפור על הגאון מוילנא זצ"ל, מהתקופה בה ערך גלות, שפעם נסע עם בעל עגלה גוי, והחמור, בהנהגת בעליו, נכנס לשדה פרטי שבצד הדרך ואכל מהתבואה שבה.
הגוי, שראה לפתע את בעל השדה מתקרב נמלט והתחבא בסביבת מקום, בעל השדה ניגש אל הגאון שישב בעגלה והפליא בו את מכותיו, הגאון לא גילה שהגוי הוא זה שגנב משום שלא רצה לדבר לשון הרע על בעל העגלה הגוי, שהיה אשם בנזק שגרם החמור.
הרי הדברים מבחילים! כל תורתו העצומה של הגאון מוילנא לא היתה מצילה אותו מדינה

{ אז נדברו }

פרשת כי תבא תשע"ח | גליון מספר: 389 | לסדר: "ושמחת בכל הטוב"

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

a8447168@gmail.com

ברכת מזל חמה ולבבית לאברך
החשוב הרב פנחס צור הי"ו

העומד לימין הגיליון להולדת בנו
במזל טוב.

יהי רצון שיזכו הוריו לגדלו לתורה
לחופה ולמעש"ס וירוו ממנו רוב נחת
דקדושה, מתוך בריות גופא ונהורא
מעליא אמן.

ניתן לקבל גיליונות בודדים בלבד
(לא לשיבות)
בכתובת חזון איש 34 פינת דסלר,
משפחת דרייפוס.

להשתתפות בהוצאות הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

- "קהילות"

בטלפון:

(מענה ממוחשב)

0799-654321

האם יש כזה דבר לחזור בתשובה- באמצע השנה ??? !!

ראש השנה מתקרב וכל אחד צריך לקבל את הקבלה הפרטית שלו... כל אחד והנקודות שהוא צריך להתחזק... כל אחד והנושאים האישיים שלו... אבל יש קבלה אחת שכולנו שווים בה!!! קבלה לא קשה!!! שכולנו צריכים לקבל על עצמנו בראש השנה וביום כיפורים...

תנחש מה הקבלה??? פשוט לחזור בתשובה **גם !!!!!!! גם באמצע השנה!!!**

זה נשמע לך פשוט ומובן מאליו... אבל תתפלא לשמוע שארץ לי המון זמן עד שהבנתי את הדבר הפשוט הזה... תמיד ידעתי שצריך לחזור בתשובה... **מתי? בחודש אלול...** בסליחות... לפני ר"ה... אחרי ראש השנה... בתשליך... בכפרות... בתפילת מנחה של עיו"כ... ביום כיפורים עצמו עשר פעמים... כן... את כל הרשימה הזו היכרתי... אבל אחרי כל התהליך הממושך הזה של תשובה תשובה תשובה... ברגע שהגיעה תפילת נעילה... ודי... כבר עברה השקיעה... ועוד כמה דקות כבר רבינו תם... והנה מתחילים אבינו מלכנו... ומה מבקשים??? **אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלימה לפניך ? ? ? ! ?** אני לא הצלחתי להבין... מה... עוד פעם תשובה??? זהו... נגמר... נגמר יום הכיפורים... **אז מה עכשיו שוב לחזור בתשובה?? על מה???**

עד שהשנה נפל לי האסימון: שההלל... ביום כיפור לא מספיק לחזור בתשובה על מה שהיה עד עכשיו...!!! צריך בעיקר לקבל על עצמי לחזור בתשובה מכאן ואילך!!!

ויש לציין שזה היה בשבילי מהפך בכל הגישה לתשובה... אתה יודע למה??

כי עד עכשיו... כל פעם שרק הגיעו ימים הנוראים הייתי בלחץ אטומי... **כי תבין:** אני כעת עומד מול דוכן הנאשמים... ומאשימים אותי ברשימה של חטאים... ואם אני רוצה לצאת זכאי אני צריך להוכיח לקב"ה שזהו... סיימתי!!! סיימתי עם העבירות... אני יותר בחחיים לא חוטא... ו... זה באמת נורא מלחיץ... כי... כי בינינו... אני לא כ"כ בטוח שאני עומד מאחורי זה...

אז זהו שלא!!! כעת התברר לי שלא!!! אני לא צריך לרמאות את עצמי... וכ"ש שלא לנסות לרמאות את הרבש"ע שאני יותר לא נכשל בחטא... **אז מה כן???**

דבר אחד אני יכול להגיד באחריות ועם יד על הלב: רבש"ע: אני מקבל על עצמי מכאן ולהבא **לחזור בתשובה!!!** עד עכשיו... כשקרה ובאמצע השנה נכשלתי באיזה חטא... כ"כ נבהלתי מעצמי... כ"כ נבוכתי והתביישתי... ש... שפשוט ברחתי... התחבאתי מהרבש"ע... השתדלתי לטייח את מה שקרה... ולהסיח את דעתי ממה שקרה... לטשטש עקבות... ועמוק בלב תמיד נשאר איזה צביטה בלב ש... שקרה משהו... ובעצה"ש בחודש אלול... אני אפתח את הנושא בזהירות וכמובן שעד חודש אלול שכחתי מזה לגמרי... כמו תמיד... אז זהו שלא!!!

השנה אני מקבל על עצמי יותר לא להתחבא ממך!!! ואם חלילה וחס אכשל שוב באיזה חטא... **הפעם אני לא מתחבא!!!** הפעם אבא שבשמים- אתה לא תצטרך לחפש אותי כביכול ולשאול אייכה... לא!!! אני מקבל על עצמי לעמוד לפניך מיד אחרי הנפילה... לבקש סליחה... לחשוב לאלתר מה עושים שזה לא יקרה שוב... **זו הקבלה שלי!!!**

וזו הקבלה הכי בסיסית ומינימלית שכל אחד מאיתנו צריך להפנים אותה בימים האלו...

הדבר הראשון שצריך להתפלל במוצאי יום כיפור: אבינו מלכנו החזירנו בתשובה שלימה לפניך!!! תעזור לנו ליישם את הקבלה הזו... ולקחת איתנו את התשובה לתוך השנה...

כן... את הקיטל נשים בביידים... את המחזור נשים למעלה בארון... אבל את התשובה??? את התשובה אני לוקח איתי בתוך הארנק... יחד עם הרב קו והכרטיס מקוה!!!

תזכור את המשפט הבא. משפט חשוב מאוד:

הקב"ה מעולם לא כעס על אדם שחטא!!! ס"ס אין אדם בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא...

על מי הקב"ה כועס?? **על מי שלא חזר בתשובה!!!**

תפתח את התנ"ך... לאורך כל הדורות... לא כתוב מעולם שהקב"ה כעס על אדם שחטא... תמיד כשכתוב כעס על חטאים... זה על מי שחטא שלא חזר בתשובה... גם בחטא אדם הראשון מה הטענה שהקב"ה טוען לו: למה חטאת?? לא!!! אייכה...

למה אתה מתחבא? למה אתה לא שב אליי??? **וממילא!!! זה מה שאנחנו צריכים להכניס לראש:**

לקבל על עצמי מכאן ואילך להיות מלאך ויותר לא לחטא??? מנין לך... מאיפה יש לך את הבטחון העצמי לקבל כזו קבלה...? מה אני כן יכול לקבל על עצמי... לעשות מצדי הכל שלא לחטא... ומקסימום... אם נפלת... אני מבטיח לחזור... אני מבטיח להתקשר הבייתה...

כמובן שאין שום היתר להיות חפץ ולהקל ראש מול כשלונות... ברור שאני מצדי צריך לעשות הכל שלא ליפול... שלא להיכשל... אבל קרה... וקורה... וכשזה קורה מיד חטאתי אודיעך...

אי לכך מומלץ בחום: ללמוד בימים אלו הלכות תשובה!!! ולא בתור שואלים ודורשים בהלכות החג... לא בתור עניינא דיומא... אלא בתור לימוד אחת ולתמיד ולקחת אותו לכל השנה...

כשתלמד הלכות וידוי וחרטה ועזיבת החטא... תפסיק לדמין לעיני רוחך את הפרוכת הלבנה ואת הכובד ראש של עשרת ימי תשובה... לא!!! תדמין את היום הכי אפורי אי שם בחודש שבט... או ביולי יוני אוגוסט של שנה הבאה... כן!!! על זה אנחנו מדברים!! שם... בעיצומו של התמודדות... גם שם יש את הפינה שבה אפשר להתכופף לרגע אחד ולבקש:

סליחה!!!!

עיני כולם נשואות למחבר הספר היחודי... "ספר תולדות אדם..."

לקראת ימי החגים הממששים ובאים יצא לאור בסיעתא דשמיא הקונטרס **בשובי לירושלים ח"ג**

הנקרא בשם "ואומר להם תטהרו", ובו ליקוט של כמה פרקים נבחרים ממדור **הלכה בקרוב ממש למעשה**,

בעבודות ובנעשה בבית חיינו בימים קדושים אלו. בשילוב מושגים תורניים שתמיד טוב לדעת אותם,

ניתן להשיג במוקדי המכירה כדלהלן:

ירושלים:

מרכז העיר: רחוב נחמיה 10.

חנות "קשר סלולר", שמואל הנביא 99 פינת בר אילן, (בין

השעות 11.00 בבוקר עד 9.00 בערב)

בית וגן רח' הרב פרנק 29 קומה ב'

אזור רמות רובין 47 קומה ב'

נווה יעקב: 052-7171721

ביתר עילית גבעה ב' אזור רמי לוי 0548450998

בני ברק: קבוץ גלויות 9

משפחת ביום רחוב השלושה 11.

חזון איש 34 (פינת דסלר מ' דרייטוס) 0527117271 (ניתן לקבל

גיליונות ויחידים מידי שבוע בכתובת זו)

חנות "קשר סלולר" אזור האולמות, נחמיה 28 פינת עזרא (ממזר 2.000

בצהריים ועד 9.30 בערב)

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב', מ' צוויבל.

אשדוד- 0504120311

אלעד- 0548418684

קרית ספר: מרומי שדה 3 052-7174781

ברכפלד- 0533109169 (כולל עשרת שלמה)

גין פארק- 0527644795

אופקים: שפירא 0534112035

נתיבות- 0548473542

צפון: חיפה: הדר, שכפולית רחוב ביתר.

נווה שאנן: חנינה 81 משפחת זלושינסקי

רכסים: הורדים 4 א' מ' קריצ'ר לתאם 0548415410

כרמיאל- 0527136165 משפחת שטיימן.

חדש!!! צפת- 046970339

נצרת עילית הר יונה- ויזר 054-8431731

ותשובה... - ניתן לקנות את הספר "וימאן" העוסק

בנושאים כדלהלן:

א. התמודדות והתגברות מול ניסיונות דורון.

ב. טראט נפילתי- שובו בנים שובבים.

ג. היום שאחרי- עזיבת החסא.

ד. מפת ניסיונות דורון, (אתה נמצא פה...)

לפרטים יש להתקשר:

0548446691 0527683095

ותפילה... ניתן לקנות ספר אהבתי, העוסק בענייני

התפילה, יצירת קשר, ופתיחות רגשית מול אבינו

שבשמים מוקדים הנ"ל.

בפרשת בראשית כתוב: זה ספר תולדות אדם... בפסוק הזה כתוב שכל יהודי שנולד הוא מתחיל לכתוב ספר!!! את ספר חיינו!!! ובספר הזה יש פרק א', ופרק ב' וכן הלאה וכן הלאה... יש כל מיני פרקים... כן... כל אחד מאיתנו עובר בכל מיני תחנות בחיים ובכל מיני משימות... שכל משימה בחיים זה פרק!!! פרק בספר תולדות אדם האישי שכל אדם כותב לעצמו... **זה חשבון נפש שכל אחד מאיתנו צריך לשאול את עצמו לקראת ראש השנה!!!** להסתכל אחת ולתמיד על כל החיים מזווית של ספר... ולהבין שאני לא משחק פה... אני כעת עורך ספר... ולא נותר לי אלא לשאול את עצמי באיזה פרק בספר אני כעת אוחז... מה התכנים שהייתי רוצה שיהיו כתובים בפרק הזה??? **והכי הכי: מה הכותרת שהייתי בוחר לקרא לשם של הפרק הזה!!!** כן... בימים אלו שלפני ראש השנה... כעת נדרש ממני להגדיר כותרת!!! להגדיר לעצמי לאן פני מועדות בשנה הקרובה... מה התכניות... לקראת איזה פרק אני צועד... ואיזה תוכן הייתי רוצה ליצוק באותו פרק...

אני אתן לך דוגמא: בחור כנס כעת לועד ששי... (ואם זה בחור חסידי אז בועד ג') הוא יודע שבשנה הקרובה פחות או יותר אני אמור לצאת לשידוכים... כלומר: בשנה הקרובה זה הולך להיות הפרק שלי בספר תולדות אדם... אז כן... זה אמנם הפרק... אבל הלאה... מה אתה מתכנן לכתוב שם?? **איזה כותרת** היית בוחר לפרק הזה??

אז באמת פעם שאלתי כמה בחורים בועד ששי... איזה כותרת הייתם נותנים לפרק הזה? והתשובות היו מאוד מגוונות... היה אחד שחשב וחשב והחליט שהכותרת המתאימה להגדרתו **פרק העמידה על דעתי**... השני ענה: **פרק הסבלנות**... השלישי כתב: **פרק נשיאת עיניים לה'**... מעניין... מאוד יפה... כל אחד וצורת הגישה שלו לפרק ההמתנה לשידוך... מדהים... אבל!!! היה גם אחד שלאחר הרבה מחשבה הגיע למסקנה הכותרת שהכי התאימה לטעמו הייתה: **פרק התקווה**!!! זה... זה מה שיצא לו... אמרתי לו: בסידור גמור... אין בעיה... **אבל שתדעו!!!** זה ספר תולדות אדם... בספר שלך יהיה פרק אחד שהכותרת שלו היא: **תקווה**!!! ומתחת הכותרת יהיה כתוב שורה אחת... ש... ש... שקט... ישנים... לא להפריע... נא להעיר אותי חמש דקות לפני שהשידוך מגיע... הנה לך מדגם של פרק בחיים.

וכמובן שככה זה בכל שלב בחיים... סו"ס הקב"ה מנהל את העולם... וכל אחד מאיתנו באיזה שלב שהוא נמצא בחיים... זה לא סתם!!! זה פרק!!! פרק מיוחד בספר תולדות אדם... ואני אבחר מה יהיה כתוב שם... ורק אני... הספר שייך לקב"ה... המכשירי כתיבה גם שייכים לקב"ה... אבל מה לכתוב?? זה אני ורק אני אחליט... איזה תוכן ליצוק ואיזה יעד להציב?? זה אני ורק אני אקבע!!!

שתבין: שלושה ספרים נפתחים... ספרי חיים וספרי מיתם ח"ו... ובעזרת ה' כולנו נזכה ונכתב בספר החיים... יופי... כל אחד מאיתנו יקבל מהקב"ה בראש השנה יומן חיים... קלמר... ואת כל האמצעים הדרושים לעוד שנה של עריכת ספר החיים - ספר תולדות אדם... עכשיו הלאה... מה הלאה...?? מה יהיה כתוב בספר החיים הזה?? זה כבר אתה תחליט... **אם תשים לב:** בפיוט ונתנה תוקף כתוב: ותפתח את ספר הזכרונות ומאליו יקרא... מה פירוש **מאליו**?? הכוונה היא: הספר אמנם שייך לקב"ה... אבל מה כתוב בו?? זה כבר חומר אישי שלך... כשיגיע ראש השנה הקב"ה לוקח את הספר שלנו!!! שהוא נתן לך והוא פותח אותו... אבל לקרא מה כתוב בו?? לא!!! את זה הוא לא מקריא... כי... כי כל הזכויות שמורות לך... אתה ה"סופר" של הספר... **ומאליו יקראו!!!** כל התוכן שיצקת בפרק הזה בשנה האחרונה נקרא על ידיך... הקב"ה לא מגיה ולא מתערב בתכנים של הספר...

בחור יקר: תקשיב טוב טוב: לכל פרק בחיים יש תפקיד ומשימה מיוחדת!!! שזו ההזדמנות... וצריך לנצל אותה... כי... כי אח"כ הקב"ה פתאום מחליף פרק וכעת המשימה משתנית... עכשיו אני רוצה לגלות סוד כמוס: כעת!!! כשאתה בשיבה... אתה נמצא בפרק מסוים מאוד בחיים, שבפרק הזה המשימה האחת והיחידה שלך זה לשבת וללמוד... **וזה לא לתמיד!!!!!!**

ויום אחד בהיר הקב"ה משנה עיתים ומחליף את הזמנים ומחליט שהגיע הזמן לעבור לפרק הבא בספר... ובפרק הבא המשימה משתנית!!! אתה תמיד אפשר וחייבים לשבת וללמוד אבל זה כבר לא אותו דבר... כי זה כבר לא עיקר המשימה... יש כבר משימות נוספות על הראש חוץ מלשבת וללמוד... **ומאוד חשוב לי להגיד לך את זה...** כי משום מה... לי לא אמרו את זה... אמרו לי כל הזמן שיש מבצע... אבל לא אמרו שיום אחד המבצע הזה מסתיים... **אז זהו!!! שאני מודיע לך בחור יקר:** אתה נמצא כעת בעיצומו של פרק!!! פרק של שבתי בבית ה' כל ימי חיי... שבפרק הזה המשימה היא כל כולה שימושה של תורה... כעת אתה צריך ללמוד וללמוד וגם אם מת מצוה דוחה תלמוד תורה... אבל זה לא נאמר עליך... כי אתה עוסק בשימושה של תורה שזה יותר חשוב אפילו מלימוד תורה וזה כל העסק שלך... תנצל את הפרק הזה... תמצא אותו עד תום... **כי עוד מעט הוא מסתיים!!!** עוד מעט הקב"ה הופך דף ומתחיל פרק חדש ומשימה חדשה בחיים...

סליחה על ההשוואה... גם יעקב אבינו למד בישיבת שם ועבר 14 שנה... וגם אני למדתי בישיבה סה"כ 14 שנה... (ושב סליחה על השוואה...) מה ההבדל בינינו?? למה יעקב אבינו היה מתמיד עצום?? ואילו אני הסתובבתי רוב הזמן סביב עצמי?? אתה יודע מה ההבדל? כי כשיעקב אבינו נכנס לישיבת שם ועבר **הוא ידע** שהוא נמצא כעת בפרק מסוים בחיים שכעת אני יכול להיטמן ולהקדיש את כל כולי לעסק התורה... אבל אוטומו הקב"ה מעביר אותי לפרק הבא... לפרק של העמדת כנסת ישראל... ארבע אמהות... י"ב שבטים... ואח"כ שוב הקב"ה יעביר אותי לפרק הבא... לעבוד בנאמנות את צאן לבן... (אז שוב: חז"ל אמנם מעידים שתמיד יעקב אבינו ישב ולמד... אבל עדיין יש הבדל גדול בין הלימוד בישיבת שם ועבר שזה היה הפרק! זו הייתה המשימה! לבין הלימוד ביום בחורב ובקרח בלילה שעיקר המשימה והפרק הוא לשמור על צאן לבן) יעקב אבינו לא דבדב שניה!!! הוא ניצל כל יום נוסף שהפרק לא הסתיים בשביל למצות את הפרק של "שבתי בבית ה'..." אבל אני?? אני לא ידעתי את זה... לי לא אמרו שאתה הולך ללמוד רק 14 שנה... לי אמרו בנדיבות לב שאתה הולך ללמוד כל החיים... אתה הולך לעשות שטייגן מאה עשרים שנה... אם ככה... אז לאיפה אני צריך למהר?? אז זהו זה בחור יקר!!! אני אגיד לך את האמת: תנצל את הפרק המסוים שהקב"ה מעמיד אותך בו!! כי מה שתחטוף בתור בחור... זכית... ומה שלא... הפכנו דף... הפכנו פרק... תזכור זאת...

מאמר מיוחד לעוייבדים...

לקראת ראש השנה.

מאמר זה מיועד עבור בחורים מאוד מסוימים... עכשיו: איך תדע אם המאמר הזה מיועד עבורך או לא? תתחיל לקרא... אם אתה תתחבר ותזדהה עם כל מילה... סימן שזה נכתב באמת עבורך... אבל אם תקרא ולא תבין מה אני רוצה ותחשוב שאני מדבר צרפתי... אז תדע שזה לא נכתב עבורך... ועזוב... תדלג...

כשהייתי בחור צעיר... מיד בתחילת אלול... הייתי כבר מתחיל לקרא בספה"ק על ההשפעות העצומות שנעשות ביום הקדוש ראש השנה... ואז שמעתי שיחה מהגאון הצדיק ר' צבי מאיר שליט"א מה קורה **ברגע** של התקיעות... ואח"כ הסתכלתי ביסוד ושורש העבודה שהוא אומר **שברגע** שמתקדש היום צריך להתעורר בבכי רב... **וברגע** של התקיעות צריך להרהר בתשובה שהכל תלוי ברגע הזה וכו' וכו'... ואם זה **הרגע** של "איה..." אז בכלל... ובקיצור: כתוצאה מכל זה... נכנסתי למין מערבולת של לחצים **סביב הנושא של היום הזה! והרגע הזה!!!** **השניה הזו!!!** כבר שבועיים לפני ראש השנה הייתי לחוץ מה יהיה... האם אני אהיה במויחין בראש השנה **עצמו**... ואין אני ארגיש **ברגעים** של התקיעות **עצמם**... הרי אל תשכח... שהתקיעות זה!!! **זה הרגע** של ההמלכה!!! **אלו הם הרגעים** שבהם צריך להרהר בתשובה!!! **ברגע הזה הכל מתחיל ונגמר!!!** עכשיו תאר לעצמך שבדיוק אז אני מרחף... בדיוק אז אני אזכר באיזה בדיחה... אז הההלך עלי... הכל נאבד... וממילא כל חודש אלול הייתי מתכוון ומתכנן את עצמי ועושה כל מיני קומבינות מיוחדות שאני אצליח להתרכז בתפילה ושאני אתפלל טוב... ואז סוף סוף הגיע ראש השנה... הגעתי כולי מכווץ כמו פקעת עצבים... הנה... הנה... **ברגע זה** ממש זה השקיעה... **בשניה הזו** מתחיל היום הקדוש בפועל... אני רוצה שתבין: הרי הכל תלוי ביום הזה!! ולא רק ביום הזה... אלא קי"ל שבתוך ראש השנה עצמו יש **שניה אחת** שבה אני עובר לבד לבד לפני הקב"ה... ובשניה הזו הוא דן אותי!!! וזהו... אז הכל קורה!!! **בשניה הזו הכל מתחיל ונגמר!!!** וממילא צריך להתכוון **לשניה הזו**... עכשיו: תאר לעצמך שבדיוק בשניה הזו... בדיוק אז אני פתאום ארדם ואנמם... אז ה' ישמור... כל השנה שלי חלילה תהיה מנומנת... וחץ מזה עכשיו זה ראש השנה... ומקובלנו שהוא הראש והשורש של כל השנה... וממילא אם שניה אחת נכשלתי בכעס ח"ו... אז זהו... כל השנה כולה אני אהיה בכעס... הייתי מהלך עם מצח מקומט... מהלך בחשש... על גחלים... **ומה אתה חושב... העסק רק מתחמם כל הזמן**... תסמוך עלי שאם במשך השנה אני מתנדנד בתפילה רק על מהירות של 50 קמ"ש... אז בלי ר"ה אתה מבין לבד שזה עבר להילוך של 80 קמ"ש... אבל ברגע שהגיע שחרית... והנה... בג' שעות הראשונות הקב"ה דן את העולם... אז כנראה שהדין קורה **ממש ממש עכשיו... ממש ברגעים אלו**... אז לגמרי איבדתי שיווי משקל... והנה... הסתיימה תפילת שחרית... ועוד

מעט מתחיל תקיעות... אתה יודע מה זה תקיעות?? **בשניה** שאנחנו תוקעים... באותו רגע הקב"ה עובר לכסא רחמים... אני כבר חודש ימים לחוץ מהשניה הזו... כולי פחד אימים לפספס את הרגע הזה ואת השניה הזו... והנה... הגיע הרגע!!! השניה!!!! של תקיעת שופר... ובדיוק עכשיו בום!!!! נפל השאלטער... נפלו לי כל המוייחין לאדמה... פתאום אני לא מרוכז... כואב לי הבטן... (בטח... איך לא...) ואני בלחץ אטומי... ואני צועק לשמים... רבש"ע מהר אהוב!!!!!! כי בא מועד... עוד רגע התקיעות... ואני לא במויחין... מה יהיה איתי??? אני אבוד!!!!!! ואז התחילו התקיעות... ואני עוצם את העיניים שלי חחחחחחחח!! ועכשיו אני כבר מתנדנד במהירות של 240 קמ"ש... והנה... הש"ץ מברך אקב"ו על תקיעת שופר... ואני צועק אאאאאמן... איזה צועק... צורח!!! הנה... זה הרגע... זה השניה... והתוקע תוקע... ואני כבר לא יודע איפה לשים את עצמי... מרוב שהנה... זה... זה קורה השניה... ו... ו... ואני מעדיף לעצור כאן!!!! את ההמשך נשאיר לך בחור יקר... אתה מבין מצוין על מה אני מדבר...

ללא ספק... כל התיאור הוא בסה"כ המיית לב טהורה להיות טוב... למצא חן בעיני הקב"ה ולתפוס את הרגע הנכון... אבל תכל'ס... מה הפלא שבעשרת ימי תשובה נפלתי למשכב... איך אפשר שלא... כי... כי... כי זה לא התנהלות מן הישוב... אי אפשר ככה לחיות וזה לא צורה...

אז זהו!!! שבתור בעל הניסיון בנושא זה... אני רוצה להרגיע אותך בחור יקר ולהודיע לך חד משמעית... אין כזה דבר!!! בעבודת ה' אין רגע מסוים ואין שניה מסוימת!!!!

שום דבר בעבודת ה' לא עובד עם מבצעים של שניות ורגעים...

תוציא מהראש!!! רק במשחקים יש אחד שמים שלוש דג מלוח... **אבל בעבודת ה' זה לא עובד ככה!!!** לא!!! אין איזה שניה שבה כל ההשפעות מגיעים... ויש שניה שפתאום כל המוייחין מסתלקים...

אין איזה שניה מסוימת שבה בום!!!! יורדים מלא מלא השגות לעולם... ואין איזה שבריר שניה שבה הקב"ה דן את העולם... והופה... הפסדת את השניה... **אין!!! אין!!! תוציא מהראש!!!**

זה סתם עצת היצר שמכניסה אותך למערבולת לחצים מיותרת לחלוטין... תפסיק להיתקע במנגנון הזה שקוראים לו רגע ושניה... ולחשוב שברגע הזה הכל קורה... שום דבר לא עובד עם רגעים...

אה... אבל תכל'ס... מה שאני אומר זה ממש ממש לא פשוט... כי אם תפתח את שיחות התחזקות של הגה"צ ר' צבי מאיר שליט"א אתה תראה שהוא כן!! כן אומר שזה עובד לפי שניות מסוימות... הוא כן

מדגיש כל הזמן **שברגע ובשניה** שנכנס יום טוב מגיעים אלע אלע השפעות... וברגעים של של"ס זה בדיוק הזמן להמשיך קדושה וטהרה... ואם תפתח יסוד ושורש העבודה אז בכלל אתה תראה שהכל מתמקד **ברגעים מסוימים** שבהם אדם צריך להכניס בלב רשפי אש והתלהבות וזה הרגע וזו השניה... **וחוץ מזה!!!** זה לא סוד שבתורה כל דבר שעובד עם חליות דין מסוים... אז זה בהחלט עובד לפי שניות... ואם ברגע שתוקעים בשופר, באותו רגע מקיימים מצות עשה... אז במקביל באותם רגעים קורה גם משהו גדול מאוד בשמים והקב"ה עובר מכסא דין לרחמים... **אז אין אפשר להתווכח עם המציאות הזו???**

אין אפשר לשלול את זה מכל וכל ולהגיד שזה לא עובד ככה???

אז אתה צודק בחור יקר!!! יש פה נקודה דקה ועדינה שצריך להבחין בה... אז בא אני אסביר לך אין זה בדיוק עובד:

במשך שנים יושבים אלפי מהנדסים בכירים ובונים ומייצרים את הפצצה הגרעינית של איראן... הם עובדים שעות ע"ג שעות וחודשים ע"ג חודשים... וככה הם בונים עוד חלקיק ומייצרים עוד חומר מאוד נדיר שבסופו של דבר מכל זה תצא הפצצה שיכולה להחרב את כל העולם... **עכשיו תגיד לי:** כמה שנים אורך לייצר פצצה גרעינית??? **עשרות שנים!!!**

כמה זמן אורך לשגר אותה??? **לחיצת כפתור אחת!!! רגע אחד!!!**

שמת לב?? השיגור...?? השיגור באמת נעשה **ברגע אחד...**

אבל מה!!!!!! **מה משוגר??? עבודה של עשרות שנים...**

וממילא אם מישוה יבא ויגיד לך משפט: שלשלו טיל זה משהו **שמתחיל--ונגמר** ברגע אחד... תגיד לו שיש לו טעות חמורה!!! נכון שזה **נגמר** ברגע אחד... אבל **להתחיל???**

זה ממש **לא מתחיל** ברגע אחד... זה מתחיל באינספור שעות של עבודה ומומחיות וכור אטומי פעיל... כך זה מתחיל.

רק **להיגמר...? ! ?** זה באמת **נגמר** בשניה אחת של שיגור!!!!

הבנת את הנקודה? אבל עדיין: אני רוצה לחדד את זה עוד טיפה: סליחה על הדוגמאות הלא מתאימות... אבל ישנם שני דברים שנעשים ברגע אחד: שיגור טיל!!!! ובעיטה בכדורגל!!!!

אבל יש הבדל עצום ביניהם:

אבל אל תחשוב לרגע שזה **גם** מתחיל **וגם** נגמר כאן... **ממש לא!!!**

זה **התחיל** בשטייגן שלי בשבועיים האלו... זה המשיך בשמירת העיניים שלי ביום ששי האחרון... וזה עדיין המשיך בלדוד ה' אורי וישעי השגרתיים של חודש אלול... ו... ולסיום זה שוגר בתקיעות...

בקיצור: מה אני בא לומר למעשה???

שכל מה שאתה קראת ואתה הולך לקרות בספרים הקדושים על ההשפעות הנוראות שמגיעות בדיוק בשניה הזו וברגע הזה... זה לא בשביל להכניס אותך ללחץ!!! זה לא בשביל להיכנס לפקעת עצבים איך אני בדיוק ארגיש באותו רגע גורל... אלא מאי?? זה רק בשביל השמחה העצומה שאמורה להיות לך ברגע הגדול הזה!!! ובינינו... אם אתה לא מצליח לעשות את הסדר הזה בראש... אני ממליץ לך בחום שתעזוב... תעזוב את האורות האלו... כי הם עושים לך שבירת כלים... אתה לא תספר לי... אתה אח"כ מרגיש שבר כלי... ואגב: אם אחרי ר"ה מלחץ כזה אתה פתאום מרגיש זכאון ואין לך כח לכלום... אל תתחיל לעשות כל מיני חשבונות שמים מי יודע איזה דינים יש בעולם... לא!!! זה פשוט התמוטטות עצבים כתוצאה מהלחץ שהיה לך בראש השנה ואני ממליץ לך מניסיון אישי... תעזוב את כל החשבונות של הרגעים האלו... תפסיק להיצמד לרגע של איה... ולשניה של פתיחת הארון... עזוב!! אצלך זה נטו עצת היצר... חוץ מלבשב אותך זה לא עושה לך כלום... תהיה טבעי... תהיה נורמלי... הרבש"ע פה כל הזמן... עוז וחדווה במקומו... אין אצלו שינויים... גם לפני פתיחת הארון וגם אח"כ הוא אותו רבש"ע... גם לפני תקיעת שופר הוא מבין אותך ומקבל את התפילה שלך על סמך השופר שאתה תשמע בהמשך היום... בקיצור: הרבש"ע לא בורח... ואתה לא עומד רק מול לחצנים... יש גם רבש"ע שעומד מאחורי הלחצנים האלו... ואפשר לדבר איתו נורמלי... ולא צריך להיות כל עם היד על השעון...

ולסיום: לעתיד לבא... והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול!!! מה פירוש שופר גדול??? מה... הוא יהיה שופר כזה ארוך כמו של התימנים? אולי זה יהיה תקיעה גדולה כזו ארוכה??

אלא מאי??? הביאור בזה הוא כך: לאחר כל הצרות והיסורים שעם ישראל נידחים ומפוזרים בגלות... הרי יום אחד יגיע התיקון השלם... ואז הקב"ה יאסוף וילקט וירכז את כל חלקיקי הפאזל המפוזרים והנידחים של הניסיונות והצרות והיסורים שכלל ישראל עברו במשך כל הדורות למען קדושת שמו... ואז בבת אחת!!! ובשיגור אחד!!! **ובתקיעת שופר אחת!!!** הכל יתאחד ויהפך לתמונה אחת בהירה וברורה ואז יתברר שה' אחד ושמו אחד... הרי לך שופר גדול!!! גדול מאוד שאליה אנחנו מצפים... אנה ה' תקע במהרה שופר גדול לחרותנו...

ושמעו אותו שופר... אחד ר' אליהו לופאין ז"ע"א והשני סתם בחור שלא עשה כלום באלול... באותו רגע שניהם שיגרו!!! השיגור היה אותו שיגור!!! אבל מצא את ההבדלים??? הקול שופר שר' אליהו שמע שוגר עד כסא הכבוד ועשה שמה מהפכה מכסא דין לכסא רחמים... ואילו הקול שופר שאותו בחור שמע... הוא היה פצמר פרמיטיבי ששוגר מעזה ונפל בשטח פתוח עוד בתוך רצועת עזה... אה... מה ההבדל? הרי שניהם שמעו את אותו קול שופר??? שניהם שיגרו אותו סוג שיגור??? נכון!!! אבל מה!!! מה שוגר??? כשהמשיג ר' אליהו שמע קול שופר... באותו רגע שוגר אלול שכל כולו עבודת ה' ותיקון המידות... עוצמה של ראש נפץ... כזה ראש נפץ ברגע שהוא נשלח הוא יכול לזעזע את כל העולמות... אבל הבחור הזה שלא עשה כלום... אז שוגר... אבל מה שוגר??? איזה ראש נפץ חלש... הבנת את הרעיון???

עכשיו תבין מה התכוונתי: מה שתיארתי בתחילת המאמר... איך שהייתי מתכוון לראש השנה וכל היום עסוק ברגע ובשניה של ההשפעות... איפה הייתה הטעות שלי??? חשבתי שהכל מתחיל ונגמר בראש השנה!!! חשבתי **שהכל מתחיל ונגמר בתקיעות!!!**

וממילא במשך כל חודש אלול... במקום להתעסק במה שצריך לעשות היום ואתמול ומחר... במקום זה הייתי עסוק כל הזמן בלהתכונן ולתכנן ולהילחץ מהרגע המסוים הזה... מהרגע הזה שהכל מתחיל ונגמר בו... **אז זהו שלא!!! אמנם הכל נגמר בראש השנה...**

אבל להתחיל??? זה מתחיל עכשיו... ונעשה עכשיו... והכל נעשה עכשיו... בעבודת ה' היומיומית שלנו... בעוד התחזקות ובעוד התרוממות... עכשיו זה הזמן לעבוד... ואילו דווקא כשמגיע הרגע הגדול... דווקא אז זה הרגע הכי פחות מלחץ... שהכי פחות צריך להתכונן אליו... (חוץ מההכנה המעשית... פשוט לדעת מה לעשות בפועל... מה שנקרא "גופי תורה")

ואני מודיע לך מראש: אם בחודש אלול היית רציני... השקעת באמת את כל הנשמה... ישבת ולמדת ויצרת קשר עם הרבש"ע... ושמרת על עצמך בקדושה ובטהרה... והנה!!! הגיע הרגע... הרגע של התקיעות... ובדיוק אז היית לא כזה מרוכז... בינינו... לא קרה כלום!!! כי אין כמעט מה להיות מרוכז בזמן הזה... כי תבין: מי צריך להתרכז??? המדען שמהנדס את הטיל!!! שם צריך ריכוז... שם צריך הרבה מחשבה ודיוק... אבל ברגע של השיגור...?? מה יש כבר להתרכז... צריך בטהרה... לעשות פעולה פיזית מאוד פשוטה!!! שאין הרבה מה לחשוב בה... אין הרבה מה לכון בה... אם כבר הדבר היחיד שצריך לחשוב בשעה שעושים אותה זה... זה... זה פשוט להתרכז טכנית בפעולה הפשוטה הזו ולדאוג לעשות אותה לפי ההוראות... זה הכל!!

וממילא: זה לא סתירה... נכון שהגה"צ ר' צבי מאיר שליט"א יליהב אותך מה קורה בשניה וברגע של אמירת המלך בראש השנה... וזה אמת ויציב!!! כי זה באמת מאוד מלהיב!!! זה באמת מאוד משמח שברגע הזה משוגר לשמי שמים כזה נחת רוח...

כי כשמדובר בכדורגל... הכל **מתחיל ונגמר** במגרש... הכל מתחיל ונגמר בבעיטה אחת נכונה... אם בעטת את הבעיטה הנכונה ניצחת... ואם לא אז הפסדת... הכל **גם** מתחיל **וגם** נגמר כאן... ועד המשחק לא נותר לשחקן אלא לשלב ידיים בחוסר מעש וחוסר שכל וללכת לשים פתק בכותל שיהיה לו מזל ברגע האמת לבעוט את הבעיטה הנכונה למקום הנכון... כן??? לא??? לא... **לעומת זאת כשמדובר בשיגור טיל...** כן... יש אמנם רגע אחד גורלי של שיגור... שברגע הזה זה נגמר... **אבל זה לא מתחיל שם!!!** זה מתחיל בהמון המון המון עבודה ומחשבה ועשייה לפני כן... במשך שנים בונים ראש נפץ... ואז ברגע אחד ובשיגור אחד משגרים את כל השנים של העבודה האלו...

וממילא!!! אם תכנס לכור אטומי שיושבים בו מדענים שמייצרים את הפצצה... **אף אחד מהם לא מתעסק עם השיגור...** זה הדבר האחרון שמעניין אותם... **כי לשיגור ? !** לשיגור אפשר לשלוח כל חייל טירון שרק יודע לשגר פצצות... זה לא חכמה בכלל...

רק מה החכמה הגדולה??? **את מה לשגר!!!** זה הנושא כאן!!! כאן יושבים שנים ומייצרים את החומר הכ"כ מורכב וכ"כ מסוכן... שבשניה אחת של שיגור הכי פרמיטיבי אפשר לגמור את כל העולם.

זה בדיוק הסיפור בראש השנה!!!

ראש השנה זה יום של שיגור!!! חודש ימים אנחנו עובדים על ראש נפץ... במשך חודש ימים אנחנו בונים ובונים ובונים... (מה בונים... זה עוד נושא...) ואז ביום הזה אנחנו **ברגע אחד** תוקעים בשופר... ותוך רגע משגרים את כל מה שבנינו במשך חודש ימים... **הרגע של השיגור הוא הרגע הכי קל והכי פחות מטריד...** רחמנא אמר תקעו... זה הכל... התוקע בסה"כ צריך לקחת את השופר ביד ימין... להכניס את הפה... לעשות פו... ואם אתה מקשיב ושומע קול שופר בלי נערוע... זהו!!! יוצא זיין!!! הטיל שוגר בהצלחה!!! ממילא השיגור זה הדבר שהכי פחות מטריד אותנו... אדרבה... השלב של השיגור זה השלב הכי שמח... **להבדיל אלפי הבדלות:** ראית פעם תמונה של הצעיר השמן הזה מצפון קוריאה... איך הוא עומד מול מתקן של שיגור??? הוא זורח מאושר... בטח!!! הרגע של השיגור... זה כבר המסיבת סיום... זה כבר הרגע של ההצלחות... אבל תחשוב כמה מדענים ירקו דם בשביל להגיע לרגע הזה?? זו העבודה העיקרית!!! **להבדיל מיליוני הבדלות:** הוא הדין בקיום מצוות... כשמגיע הרגע של קיום המצוה בפועל... כשמגיע ראש השנה עצמו... כאן חדוות ה' היא מעוצבת... זה היום של השיגור... זה היום שבו כבר כמעט נעשה בידי שמים... כעת אין מה לקמט את המצח ואין צורך יותר מידי להתנדנד... כעת צריך רק לשגר!!! רק להאמין ברחמנא אמר תקעו!!! וזהו... לפצוח בריקוד היום תאמצנו היום תברכנו...

רק מתי העבודה הגדולה?? בכל החודש שלפני כן... בבניית האישיות... בבניית הראש נפץ... **אני רוצה שתבין:** שני אנשים עמדו באותו בית מדרש

על כל פנים... יהוה ממשיך לעקוב בשלט רחוק על כל העבודה של ה"ה"ג... ובכן... יהוה עושה חשבון. אם ה"ה"ג עכשיו הזכיר את ה'... זה אומר שכעת הוא סיים את הגורלות... ואם ככה... זה אומר שברגעים אלו ממש עושה חשבון חפיה מבחוץ... והוא כעת נוטל את הכף ומחתה ומתחיל לעלות במעלות האולם... אוהו... יהוה מתחיל לרעוד בכל גופו... כן... כעת זה הרגעים הגדולים ביותר!!! בשניות האלו ה"ה"ג נכנס לקודש הקדשים עם הקטורת... זה העת רצון הכי גדולה... יהוה רוטט כולו מהתרגשות רק להיזכר איזה חרדת אלוקים יש עכשיו במקדש... איזה פחד על שלומו של ה"ה"ג... איזה זעקות שבר ויודיים על חטא לשון הרע שבחשאי שהקטורת לפני ולפנים מכפרת... יהוה עוצם עיניים בדקות ומייחד יחודים השמורים לדורו... אבל אין הרבה זמן... כי עכשיו העבודת פנים היא בעיצומה!!!! כל שתי דקות זה עבודת פנים אחרת... יהוה ממשיך במעקב צמוד כדי לא לאבד קשר עין... יהוה עושה חשבון שבשניות אלו ה"ה"ג אמור לסיים את התפילה קצרה בבית החיצון... ואם ככה... אז בשלוש דקות הקרבות אנחנו שוב אמורים לשמוע את ה"ה"ג... כי ברגע שהוא מסיים את הקטורת לפני ולפנים... הוא יורד מהאולם... ושוב מביאים לפניו את פרו והוא שוב מתוודה... ושוב מזכיר את ה'... ואכן לא עברו שלוש דקות ושוב!!!! קול השכינה היוצאת מפיו של ה"ה"ג... קול ה' יחיל מדבר... שוב יהוה משתחוה בכריעה ואומר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד... כן... עכשיו ה"ה"ג שוחט את הפר ושוב נכנס לפני ולפנים... להזות אחת למעלה ושבע למטה... ואח"כ שוחט את השעיר ומכניס דמו... יהוה ושמימה מתחילים להיכנס לתרועה וכן בדקות הקרבות ממש ה"ה"ג אמור לסיים את ההואה המ"ד בהיכל... ואז!!!! אז הוא יוצא ומסור את השעיר בידי המשלח... ומכאן נאמן נכנסים לתמונה... אנחנו צריכים לנשום את הנשימה העמוקה ולהתכונן לקראת המפגש מול כנככל העבירות של כלי ישראל... **הממשר אם ירצה ה' בשבוע הבא...**

בני היקר... כי מידי דברי בך... זכור אזכרך...

פעם... בעולם הנורמלי וההגיוני שלפני עשרים שלושים שנה... כל אחד ידע שאין חינוס!!! שום דבר אתה לא מקבל בחינם!!! אתה רוצה לאכול??? תשלם!!! אתה רוצה שירותי דואר??? תשלם!!! אתה רוצה אטרקציות??? תשלם!!! ככה היה פעם. אבל ב-20 שנה האחרונות התחוללה מהפכה - **היום אנחנו נמצאים בדור ה"חינם"!!!!!! הכל בחינם!!!!!!**

האינטרנט זה הרי הכח הגדול ביותר בעולם... והכח הזה הוא כל כולו חינוס... נטו חינוס... לא אשכח את הפעם הראשונה שמישהו תיאר לי שיש כזה דבר שקוראים לו אינטרנט... הוא הסביר לי בעניינים נוצצות שאתה יכול לשבת עם מחשב ודרך שם את יכול להיכנס לכל המשחקים... ולראות כל הנופים... ולשלוט מכתבים לכל האנשים... וכמה שאתה רוצה ולכל כיוון... **מיד!!! מיד שאלתי אותו בשיא הטבעיות: נו... וכמה זה עולה????** היה לי ברור כשמש שהדבר הזה שקוראים לו אינטרנט אמור לעלות הון תועפות!!!! **הי תבין: אני עד עכשיו ידעתי שכשהולכים ללונא פארק... כל מתקן עולה כסף... כל אטרקציה נוספת זה עוד כסף... כל מצגת שאתה רוצה לראות אתה משלם כסף... כל פחית קולה שאתה קונה עולה כסף... כל תוספת בפצצה עולה כסף... אז אם משהו פה מגיע ובבט אחת נותן לי הכל הכל הכל... כל השימושים וכל השירותים... הכל על מגש של כסף... אוטומטית היה לי מובן מאליו שהבית מלון הזה ששמו אינטרנט שיש בו שירות כ"כ אדיב... השימוש בו אמור לעלות מלא מלא כסף...**

מה השתוממתי שאותו אחד ענה לי שלא!!! זה ממש לא עולה כסף... אלא הכל בחינם!!!! אין כסף!!!! אני זוכר שהייתי כ"כ בהלם שזה בחינם... לא הצלחתי להבין איך זה יכול להיות... אז היה כ"כ לא הגיוני... ממתי ראית בית מלון שהכל בחינם???? לא הבנתי מה... מה קרה לעולם שלנו... מה... אנשים התחילו לעבוד בהתנדבות????

נו... מה מתברר???? לא אדונינו אל תמהר להתלהב!!! גוגל וג'ימל אף פעם לא היו חשודים על נדיבות לב... **אלא מאי!!!!** הם מוכנים לתת לך הכל הכל בחינם... תמורת דבר אחד ויחיד:

תביא לנו אותך!!! את עצמך!!!!!! זה הכל!!! זה מה שאנחנו רוצים!! אנחנו רוצים שאתה בעצמך תהיה בכיס שלנו... שהראש שלך יהיה קבור ברשת שלנו... ובשביל זה אנחנו מוכנים לתת לך הכל בחינם...

הרי איך זה עובד עם גוגל??? מי שקצת יודע... גוגל מגיע לתנובה ואומר להם: אתם רוצים לקוחות??? תביאו 10 מיליון דולר... ואני מארגן לכם עשר מיליון אנשים... הם נותנים לו את ה-10 מיליון דולר... ומה הוא עושה איתם??? מפזר אותם בחינם... אין כסף... פותח לפניו רשת חינומית לגמרי... הכל בחינם... והמטרה שלו היא אחת ויחידה: חינם נמכרתם!!! שנתמכר אליו תמורת החינם הזה שהוא מציע לנו... וככה הוא מחזיק בידיים שלו מיליונים ע"ג מיליונים של עבדים נרצעים... שקנוים לו בחינם הזה!!!!!! עידן חדש!!!! אם פעם היה מושג נותנים לך תיקח... היום זה ההיפך... נותנים לך---אל תקחי!!!! חינוס??? נמכרתם!!!!!!

אבל זו טעות!!!! כי זה בדיוק מה שקורה היום!!!!!! חינוס נמכרתם!!!!!! החינם מוכר אותנו לעבדים... מגיע האינטרנט ומציע לנו בחינם... חינוס אין כסף... קח... קח את כל המידע... את כל הבידורים... את כל השירותים... ההההכלל בחינם... אין כסף... אבל דבר אחד אתה רוצה ממך... **את עצמך!!! תן לי את הראש שלך!!! זה הכל!!!** יש לי פה שלשרת ברזל כבידה... ואני חורז בתוכה צווארי אנשים בזה אחר זה... ואם גם אתה מוכן להכניס את הצוואר שלך בתוך השלשלת ולצוץ איתי יחד לשוק העבדים... אז בבקשה... קח... הכל בחינם... רק תביא את הצוואר שלך... רק **תן לי אותך...** רק תמכור לי את התשומת לב שלך... את כל האישיות שלך... **זה בדיוק בדיוק ככה!!!!!!**

מי שיש לו טיפה טבעית עין חדה מבין שזו הנקודה ולא אחרת!!!!!! כשאני מנסה לדמיין את אותו שווד ים שביום בהיר אחד הוא שולל את חירותם של אנשים וממרים... ופשוט קושר אותם בשלשלאות ומוכר אותם לעבדים תמורת בצע כסף... אני רותם מזעם... אם תביא לי אחד כזה אני אקיים בו גונב איש ומכרו במיתת תנק... אני אחנוק אותו כמו יד...

אז מה תגיד על כמה חברות שהם רוצים נטו כסף... רק כסף זה מה שמעניין אותם... והדרך שלהם איך להרוויח כסף... זה באמצעות שהם נותנים לך שירות בחינם... וככה הם קונים אותך... עושים ממך את האישיות... וככה הם עושים עליך קופה... והרי זה ככה!!!! ואתה יודע שזה ככה... למה זה לא מרגיז אותך??? למה אתה נותן להם את התענוג הזה??? למה אתה לא מבין שהאינטרנט זה שווד ים עם גולגולות??? למה??? בגלל שהוא חינומי??? בגלל שהוא מחבק אותך???

איפה האינטלגנציה???? תראה מה שהוא עושה לחברים שלך... תראה איך איבדו קשר עין את הבנים והבנות שלהם... תראה כמה משפחות זה פירק... (אני לא מדבר כאן על מי אלו שלא מכירים והם ניזונים מהסיפורים והם צריכים אישכזה להאמין להם... אני מדבר עליך... שאתה מבין את הסיפורים מקרוב... אתה יודע שזה ככה)... אז איפה הדמוקרטיה??? איפה הרגש לזכויות אנוש??? תבין: אף אחד לא פראייר... אף אחד לא נותן לך שום דבר בחינם... ואם נותנים לך בחינם... סימן שרוצים לקנות אותך!!!! חינוס נמכרתם! הדור שלנו סובל מהסחר בחינם... הכל בחינם... נותנים לך הכל בחינם... ומבקשים ממך בתמורה... תן לי אותך! --

המושג ששמו אינטרנט כבר מרומז בספר משלי... וכמעט מפורש... תשמע פסוקים (פ"א): **בְּיָמָיו יִפְתָּח חֲזָאִים אֶל תְּבֹאָה, אִם יֵאמְרוּ לֵכָה אִיתָנוּ נִאֲרָבָה לָדֵם וְנַעֲזֹבֶה לְנָפִי חַיִּים!!!** חינוס!!! בא... הכל בחינם... תכנס לרשת האלוטית... שם הכל בחינם... שם אפשר ללכת את מי שאתה רוצה... אתה יכול להעליל על מישהו עלילה וזה רץ ברשת ואף אחד לא יכול לעצור את זה... **גורלך תפיל בתוכו כיס אוזר ידיו לכולנו...** הוואצפ חברתי... אנחנו

נפתח קבוצה וכשמישהו יעצבן אותנו אנחנו נעלה את זה לרשת וניכנס בו... ונמחוק אותו... ואז פונה אליך החכם מכל האדם ומתחנן: **בוא!!! אל תלך בדרך איתם מוגז רגלך מנחיתם...** מה יש חכם שלמה??? מה רע בזה??? אתה יודע איזה נוח זה להיות מחובר לרשת??? אתה יודע מה ההבדל בין לשלוח מייל לבין לשלוח בוואצפ...?? זה הרבה יותר קל??

כן... עונה החכם מכל אדם... בשביל זה אני חכם ואתה לא... ואני החכם מכל אדם רואה קצת יותר קדימה... ואני אומר לך **כי רגליהם לרע ידעו וימחרו לשפוך דם!!!!** מאוד קל להם לשפוך דם... הם עושים את זה תוך שניות... ברגע שכים אחד יהיה לכולנו... אז בהינף יד הם יכולים למחוק אותך... **כי חיים מוזרה דרשה בעיני כל בעל כפף...** כן!!!!!! אומר שלמה המלך... הצייד של העופות מניח להם גרגרי תבואה בשפע ובנדיבות לב... והעופות מגיעים ובטוחים שהנה... גיוואלדיג... יש לנו פה גרגרי תבואה בחינם... כן... העופות בטוחים שזה חינם... **חינם מוזרה הרשת - בעיני מי? בעיני בעל כפף - העוף...**

ותכלס, מה האמת??? **והם לרבים יאריבו יצפנו לנפשותם!!!!** מי שיש לו קצת יותר שכל מאותה יונה פותה מבין שכל הגרגרי תבואה האלו הם בסה"כ פיתיון לאותה יונה כדי שתיכנס לתוך **הרשת** ותילכד בה... **כן ארוחת כל בועל בעל את נפש בעליו יקח...** מפרש הגר"א וזה לשונו: **כן הדרך של הרעים הרזים לנרס (נפלים) ממנו, הוא ככדי שיהיו יכולים ליקח על ידי זה הנפש של אותם הכעלים של הממוזן שגרמו לו ליקח.** (עין בספר זה השער על משלי מהגאון ר' משה שפירא זיע"א שביאר זה באופן נפלא.)

אתה שומע מילים של הגר"א?? אתה שומע פסוקים מפורשים משלמה המלך?? מדובר כאן ברבינו הגר"א זיע"א חסידא ופרישא שהסתגר בעליית גג לפני יותר מ-200 שנה וטראה מילים מפורשות שיוצא מפה קדשו: שיום יבא ויהיה **רשת**... וברשת הזו יהיו מפוזרים כל מיני גרגרי תבואה מאוד מפתים וקורצים... והכל יהיה בחינם!!!!!!

הרשת האלוטית תהיה חינומית לגמרי לגמרי... הההכלל בחינם... וברגע שיהיה אפשר לגלוש ברשת בחינם... אז למה לא... **כי חיים מוזרה דרשה בעיני כל בעל כפף...** וככה מיליונים של אנשים נלכדים ברשת הזו... בחינם הזה... ולא נותר לחכם מכל האדם אלא לעמוד אי שם... לפני קרוב לשלוש אלפים שנה ולהישייר מבט נוקב לדור שלנו... לעופות חסרי הישע של דורנו אנו ולהזהיר אותם: בנינו!!! אל תלך בדרך איתם מצו רגלך מנחיתם... אתה תהיה טיפש כמו העופות האלו שנלכדים ברשת... אל תחשוב שזה בחינם... **כי כן ארוחת כל בועל בצע את נפש בעליו יקח!!!!** הרשת הזו לוקחת את נפש האדם שעד היום היה בן חורין לעצמו ועושקת ממנו את חירותו האישית...

ראש השנה מתקרב ומשהו מתעורר בתוך תוכנו... אין אחד שלא רוצה להתחזק... כל אחד רוצה לקבל על עצמו איזה קבלה טובה... ובכן אבא שבשמים: מה? מה אני יכול לתת לך??? למענך? בעבורך?? פונה אליך אבא שבשמים וקורא לך: הבן!!!! הבן יקיר לי אפרים...

לקחו לי אותך ? ! ? תחזיר לי אותך!!!!

זה הדבר היחיד שאני רוצה!!!! אני רוצה את הבן שלי בחזרה... כי מידי דברי בך זכור אזכרך... על כן המו מעי עליך... אנא תחזור אלי... תחזור הבייתה... בני היקר... אתה שואל מה אני רוצה ממך??

פרטים לא גוגל וג'ימל... תשאל אותם מה הם רוצים ממך ואז תבין מה אני רוצה ממך... לך... לך תשאל אותם מה הם מצפים ממך... האם הם רוצים ממך כסף??? האם הם רוצים ממך כבוד???

לא!!!! הם רוצים אותך!!!! רק אותך בעצמך כמות שאתה!!!! אז הנה... זה בדיוק מה שאני- בורא עולם רוצה... אני רוצה אותך!!!! ורק אותך... אני לא צריך קבלות מיוחדות... אני לא מחפש שדקות מופלגות... **אני רוצה אותך בחזרה!!! זה הכל!!!**

בני היקר: גוגל מושך מצד אחד ורוצה אותך... ואני כעת- אביך שבשמים מושך ומבקש ממך שאני רוצה אותך בחזרה... **אין משהו באמצע!!!!** אין אפשרות לפשרות... כי שנינו מצביעים על אותה נקודה... שנינו (כביכול) רוצים אותך בעצמך!!! אין לך ברירה: אתה לא יכול לקיים שניהם... אתה מוכרח לבחור: או להיות שער לה' או שער לעזאזל...

--- לפני כמה חודשים כתבתי בגיליון זה שהקללה האחרונה בתשעים ושמונה קללות היא: והתמכרתם שם לאויביך לעבדים ולשפחות ואין קונה... כתוב כאן שהקללה האחרונה לפני הגאולה תהיה ההתמכרות!!! אומר רש"י: אתם מבקשים להיות נמכרים... זו תהיה הקללה האחרונה לפני התיקון השלם... ואנחנו אוזחים עמוק עמוק בתוך הקללה הזו... בחור ישיבה טהור ונקי שקורא שורות אלו הוא מצוי בטוח שאני סתם מגזים... סתם נפליתי על איזה נושא... יהי רצון ש"אתה ה' תשמרם" שימשיכו להיות כאלו טהורים ולא יבינו במה מדובר אבל אתה??? אתה הרי יודע עד כמה אני לא מגזים!!! אתה הרי יודע מה קורה ימינה ושמאלה... כשאתה קורא היום את הקללה: בניך ובנותיך נתונים לעם אחר ועיניך רואות וכלות אליהם כל היום ואין לאל ידיך... אתה יודע בדיוק על מה הכוונה... אתה יודע איזה סאת יגון עוברת על הורים שבניהם ובנותיהם מכורים וצאוניהם כרוכים בשלשלאות של הרשת... ואין להם מושיע!!!! אין עם מי לדבר...

אתה הרי יודע כמה שזה נורא??? אז תקח בחשבון שגם לאבא שבשמים יש בנים ובנות שנתונים לאותו עם אחר... ועיניו יתברך רואות וכלות אליהם כל היום... ואין!!!! אין עם מי לדבר!!! אבא שבשמים יושב ובוכה עליך: הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשועים... איזה מתוק הוא היה פועם... איזה עונג היה לי להסתכל לו בתוך העיניים... לפגוש אותו בקשר עין... והנה הוא נעלם לי... נאבד לי... הראש שלו קבור שם...

תחזיר לאבא שבשמים את בנו האבוד!!!! תן לאבא שבשמים מתנת חג... תודיע לרשת שהחלטת שאתה מחזיר את אישיותך לאבא שבשמים... אתה תקבל ממנו חיבוק אוהב ותכתב ותחתם לאלתר לחיים טובים ולשלום...

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

פשט על הפרשה

"לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם" (כט, ה)

נ' דאין הכונה שלא הי' להם יין ושכר דא"כ למה נצטוו אהרן יין ושכר אל תשת אתה ובניך ומדקאמר אתה משמע דגם אהרן נצטוו ואמאי הרי לא הי' לו יין עד פטירתו ועוד שהרי הנסכים אמרו במדרש שהביאו להם המלאכים מכרמי עין גדי וי"א מהאשכול שהביאו המרגלים הספיק להן כל מ' שנה הרי שהי' להן יין, אלא הכונה לא הוצרכתם לשתות כל מ' שנה שהי' לכם כל הטעמים במן ובבאר וכן משמע מהמשך הפסוקים ועי' רמב"ן.

לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שתיתם. צ"ע איך קיימו סעודת שבת וי"ט ואיך עשו קידוש והבדלה. וי"ל כיון דבמן הי' כל הטעמים שרצו היו מכוונים בשבת טעם לחם ויין ויוצאין בו וצ"ע [ולמ"ד ביומא ע"ה א' שגם טעמן וממשן נהפך א"ש ומ"מ נקרא שלא אכלתם ושתיתם כיון שנהפך בנס] ובמושב זקנים כ' שאסור לחשוב ע"ז בשבת דהוי כמבשל ובע"ש לא מהני וצ"ע.

(טעמא דקרא)

"ושמחת בכל הטוב וגו'" (כו, יא)

שאלה: במדרש תנחומא איתא "אין טוב אלא תורה", ועיין באור החיים, מה עניין ביכורים לתורה? תשובה: אין שייך שמחה רק כשיש תורה, ומשום כך א"א לשמוח בביכורים רק אם יש תורה. שאלה: במדרש שם איתא בהמשך "לפיכך משה מזהיר להם לישראל עשר תעשר", והדברים דברי פליאה וטעונים ביאור. תשובה: יש הרבה פעמים כן שנכנס פסוק באמצע ודורשו, אבל מה שמסיק הוא חוזר למה שדיבר לעיל, וגם כאן כן הוא, ע"ש היטב.

(דרך שיחה)

הודעה ובקשה

בשבח לבורא עולם
על שזכינו להגיע
לגליון ה-300 שיצא
לאור אי"ה לקראת
חג הסוכות. שנקרא
מידי שבוע ע"י
רבבות קוראים בכל
רחבי העולם.

נוציא בס"ד גליון
מורחב ומיוחד במינו.
וע"כ אנו פונים
ומבקשים לכל מי
שיש בידו הוראה או
עובדה ממרן רבנו
שר התורה [מכלי
ראשון בלבד] שישלח
לנו בהקדם עד
עש"ק פר' נצבים
הבעל"ט, במייל
המערכת.

ונזכה בס"ד להגדיל
תורה וכבוד חכמיה.

עלי שי"ח

"שמחה לאורך היום"

מידי יום נערמים על שולחנו של רבינו שליט"א מאות בקשות ופניות, בכתב ובעל פה במגוון נושאים שונים מכל רחבי העולם. סיפר לנו אחד המשמשים שליט"א כי בדק וראה כי רובם של הבקשות לברכה, הם בנושא זיווגים. שאנשים מגיעים לבקש ברכה על זיווג לעצמם, לילדים או למכר קרוב (ויהי רצון שבקרוב יושעו כל הזקוקים לכך, ומידי יום רבינו שליט"א מעתיר על כל הפתקים - קוויטלעך, שמגיעים לפניו). ואילו רובם של השאלות (שלא בדברי תורה) עוסקים בחוסר שמחה. כלומר, שאלות שונות בעניני שלום הבית שמקורם מבן הזוג שאינו מרוצה, שאלות מבני ישיבות שאינם שלמים עם דרכם, עם הישיבה בה הם נמצאים. שאלות מאנשים שאינם מרוצים ממקום הלימוד או העבודה, שאלות מגוונות ממנהלי מוסדות שיש להם ביקורת על נושאים כאלה ואחרים. הצד השווה בכולם, חוסר שמחה ושבועות רצון.

בהזדמנות, הזכיר רבינו שכל הצרות הבאות עלינו הרי הם משום שלא קיימנו את מצוות ה' בשמחה, וכדברי הרמב"ם סוף הלכות לולב: השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן עבודה גדולה היא וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר (פרשת השבוע - דברים כ"ח) תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב כו'.

ובאורחות יושר סימן כ"ז כותב רבינו דברים נפלאים בנושא זה ומביא מכל התורה כולה במעלת וחוב קיום המצוות בשמחה, ומוסיף שם: גילה האריז"ל לאיש סודו שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית, ואמר היינו דכתיב תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פירוש - מרוב כל מיני תענוג שבועלם ומכל זהב פז רב ואבנים טובות ומרגליות וכו' ובשם החיד"א ז"ל שאדם ששמח במצוה, את שכר המצוה פורעין בעולם הזה עי"ש עוד דברים נפלאים.

סדרה היומי

"בדין מליחה לקטורת"

במנחות כ"א א' פליגי ר' ישמעאל בנו של ריב"ב ורבנן דלר"י קטורת א"צ מלח ולרבנן צריכה מלח, והנה הרמב"ם פ"ה מאיסורי מזבח כ' מ"ע למלוח כל הקרבנות כו' ואין לך דבר שיקרב בלא מלח חוץ מיין הנסכים והדם והעצים כו' ומדהשמיט קטורת מכלל אותן שא"צ מלח משמע דפוסק כרבנן דקטורת צריכה מלח ושם בה"ג כ' ב' מקומות המלח נתונה כו' ובראשו של מזבח מולחין הקומץ והלבונה ומנחות הנשרפות ועולת העוף עכ"ל ומדהשמיט קטורת מכלל הצריכין מלח משמע דפוסק כר"י ב"ש ריב"ב דקטורת א"צ מלח וכבר עמד בזה הלח"מ וע"ש מש"כ, והנר' בזה דבאמת הר"מ פוסק כר"י ב"ש ריב"ב דקטורת א"צ מלח וכדברי הכ"מ והא דבה"א כ' אין לך דבר שקרב לגבי מזבח בלא מלח חוץ מיין הנסכים כו' ולא הוציא מכלל זה גם קטורת היינו משום דבהאי חוץ קחשיב הר"מ הני דברים דקריבין בלא מלח לגמרי אבל קטורת נהי שא"צ מליחה מדין מליחת קרבנות הא מיהא דעל"פ כבר אית בה מלח מצד סדר עשייתה שצריך שם מלח סדומית רובע וכדפסק הר"מ פ"ב מכה"מ וע"כ לא ה' יכול הר"מ לחשוב את הקטורת בכלל הני שקריבין בלא מלח. וביותר "ל דמבו" ב"מ שם דבהקריב בלא מלח קעובר על עשה דוכל קרבנך במלח תמלח ועל ל"ת דלא תשביט ברית מלח ומסתבר דלענין עשה דוכל קרבנך לא היה יוצא בקטורת במה שנמלח בשעת עשי' דוכל קרבנך במלח משמע דבעי' מליחה בהיותו כבר קרבן שעשו בו את העבודה כדינו אבל הל"ת דלא תשביט לא היה עובר בו [אילו היה הדין שקטורת בכלל מצות מליחה] שעכ"פ השבתה אין כאן כיון שבהחפצא יש מלח רק שהוא לא מלחו בזמן חיובו, ונמצא לפ"ז דבקטורת לענין העשה נחשב שאין בו מליחה אבל לענין הל"ת נחשב דאית ב' שפיר מליחה, ומשר"ה השמיט הר"מ קטורת מכלל הני שאין בהם מליחה וגם מכלל הני דצריכין מליחה דבקטורת. איכא בחד צד כנמלח וחד צד כלא נמלח וכש"נ.

(שי"ח השדה ח"ב קונט' הליקוטים סי' ח' ע"ש עוד)

לקט פסקי הלכות ומנהגים לימי הסליחות

- טוב הדבר שגם נשים יאמרו את הסליחות, אך התחנן שלאחר הסליחות יאמרו בלי נפילת אפים, דאינו דרך כבוד שנשים יפלו.
- לגבי חינוך ילדים לומר סליחות כתב רבינו "שהכל תלוי לפי גדלם והבנתם".
- אף בעלי ברית אומרים הסליחות. וכן חתן בתוך ז' ימי המשתה.
- אבל ר"ל בתוך שבעה גם כן אומר את הסליחות והמנהג שאומרים בבית האבל את הכל [חוץ מתחנון] ואין מקצרים כלום.
- במוצ"ש יש לאכול סעודת מלוה מלכה קודם הסליחות, כדי לקיימו לכתחילה בזמן הראוי.
- הפתיחה לסליחות, דהיינו "אשרי" והקדיש שאחריו, וסליחת "לך ד' הצדקה", אין להתחיל לפני חצות, דהוא חלק מהסליחות.
- עדיף לומר סליחות בחצות הלילה, מאשר בבוקר אחרי שהאיר היום.
- ציבור המתפלל כוונתיקין, ואומרים הסליחות קודם התפילה, והש"ץ האריך, ורואים שלא יספיקו לגמור את כולה וגם להתפלל כוונתיקין בזמן, יש להם להפסיק באמצע ולהתפלל כוונתיקין, ואחרי התפילה להמשיך ולגמור את הסליחות.
- מנין שרוצה להתפלל כוונתיקין, אבל אין להם אפשרות לומר הסליחות קודם התפילה, יש להם להתפלל כוונתיקין, ואחרי התפילה יאמרו את הסליחות.
- מי שאיחר בבוקר לסליחות, אין לו לקצר בפסוקי דזמרה כדי שיוכל לומר כל הסליחות.
- מי שאיחר לקום, ואם יאמר סליחות לפני התפילה יאחר זמן קריאת שמע עם ברכותיה של המג"א, עדיף שיקדים להתפלל, ואחר כך יאמר הסליחות.
- ואם איחר עד זמן קריאת שמע של הגר"א, יש לו להקדים ולהגיד קריאת שמע אף בלי ברכותיה, ויאמר סליחות ואחר כך יתפלל.
- אם מחמת שמשכים מוקדם לאמירת הסליחות לא יתפלל תפילת שחרית בזמנה, או שלא יתפלל כראוי, יותר טוב שלא להשכים, ויאמר סליחות בחצות.
- מי שלא אמר סליחות בבוקר, והגיע זמן מנחה, והוא רוצה להשלים הסליחות (כיון שאפשר לאמרם כל היום), טוב שיאמר הסליחות קודם למנחה ואחר כך יתפלל, וכמו בשחרית שאומרים אותם לפני שחרית וכהנה לשחרית.
- יש פסוקים הנדפסים לומר לפני כל סליחה וסליחה פסוקים מהתנ"ך, אשר עליה מיוסדת הסליחה. אמר רבינו שאף אותם שמדלגים איזה סליחות, וכמו שיש מנהג אצל בני ישיבות בעשרת ימי תשובה, וערב ראש השנה, אבל אותם הפסוקים אין לדלג, כי הם עיקר הסליחה.
- לגבי פתיחת ארון הקודש לאמירת שמע קולינו כתב רבינו בתשובה "הכל כמנהג המדינה".
- סוגרים הארון לפני תחילת הוידי' כי אינו כבוד להתוודות על עבירות ע"י הארון.
- נוהגים לומר הוידי' פעם אחת בלבד.
- אף אם יש חתן או בעל ברית המתפלל בבית הכנסת, אין מקצרים כלום, ואומרים את הכל עד סוף הסליחות.
- טוב לעמוד בשעת אמירת הסליחות, אכן, זקן או מי שקשה לו לעמוד באמירת כל הסליחות ובפרט אותם האומרים הסליחות מוקדם בבוקר, ומתחילים לפני עלות השחר וכד', יכול לשבת.

(האלולים קודש לד')

עניני הסליחות

אשה שלא הספיקה לומר סליחות ביום לפנה"צ אם בעש"ק יכולה לומר אחרי צהרים, אף שאין אומרים אז תחנון? יכולה לומר. אשה שאומרת סליחות בבית, ואינה אומרת י"ג מדות כי זה ביחיד, האם יכולה לומר סליחות לפני חצות הלילה? אי אפשר לומר קודם חצות, יש זמן לסליחות, וזה לא הזמן. אומרת בסליחות בבוקר של יום א' האם תאמר במוצאי יום מנוחה. יכולה לומר, כי זה קאי אציבור [שהם מקדמים במוצאי מנוחה]. וגם שכל יום א' יכול להיחשב מוצאי יום מנוחה. [ולטעם א' כל הנך דברים כגון שמזכירין תענית והוא לא מתענה גם כן יכול לומר כי קאי אציבור]. אמר לי רבנו: אין זו צורה לומר סליחות שלא באשמורת הבוקר ער שלאפצאץ או"ס ובא לומר סליחות... בישיבה בפתח תקוה הלכתי לסליחות בנץ בבה"כ הגדול ואמר סליחות, ואח"כ התפללתי בנץ. ועל ידי זה ראיתי שם ספרים מעניינים, מצאתי שם כמה ספרים שחתום שמו של רבי זונדל מסלאנט שכמה מתלמידיו היו בין המייסדים של הת"ת, והיו שם הגהות בכתב יד קדשו, והעתקתים. ובשיח השדה ח"ג בסוף יש ליקוטים והערה אחת שהיא ארוכה שהעתקתי והדפסתי שם. רבנו היה חזן ב'סליחות' בבית המדרש שלו לדרמן, וכאשר שב לביתו התעניין האם שמעו את קולו (החלש בשנים הללו) והשביט בחיוב וגם על נוסח והיגיון. אמר רבנו: זה שיריים של חזנות שלי... הייתי חזן כל שנה בסליחות וגם בערב ראש השנה אצל החזר"א, כמו כל הילדים שרוצים להיות חזן.

(כל משאלותיך)

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק